Karin Kloosterboer

Kind op Sint Eustatius

Kinderrechten in Caribisch Nederland

mei 2013

Voorwoord

Voor u ligt *Kind op Sint Eustatius. Kinderrechten in Caribisch Nederland*, een onderzoek van UNICEF naar de situatie van kinderen die opgroeien op het tropische eiland Sint Eustatius. Dit onderzoek is om een aantal redenen vernieuwend en bijzonder te noemen.

Het onderzoek brengt voor het eerst alle aspecten van het leven van kinderen in Caribisch Nederland in beeld. *Kind op Sint Eustatius* schetst de samenhang tussen de verschillende factoren: de gezinssituatie, het onderwijs, gezondheid en gezondheidszorg, veiligheid, vrijetijdsbesteding, participatie, de leefomgeving en de financiële situatie. Naast dit rapport zijn er rapporten over Bonaire en Saba.

Nieuw is ook dat voor dit onderzoek is gesproken met degenen om wie het draait: de kinderen die opgroeien op de eilanden. Verder is uitvoerig gebruikgemaakt van de inbreng van vele deskundigen die betrokken zijn bij het leven van kinderen op de eilanden. In de hoofden en harten van deze – vaak bevlogen – professionals bevindt zich een onuitputtelijke schat aan informatie over zowel de situatie van deze kinderen als de mogelijkheden om daar iets aan te verbeteren.

Het onderzoek levert een gedetailleerd beeld op dat door de onderzoekers langs de meetlat is gelegd van het Internationaal Verdrag voor de Rechten van Kind. Dit verdrag is in 1995 door Nederland bekrachtigd en moet sindsdien worden nageleefd. De rechten uit het verdrag gelden voor alle kinderen die in Nederland leven, dus óók voor de kinderen die opgroeien in het Caribische deel van Nederland. Met dit rapport is voor het eerst in kaart gebracht op welke punten er iets moet gebeuren om de situatie van kinderen op de drie eilanden in lijn te brengen met de normen die het Kinderrechtenverdrag stelt.

UNICEF is ervan overtuigd dat kinderen beter tot hun recht komen als ze gebruik kunnen maken van de kansen die het Kinderrechtenverdrag biedt. We spreken dan ook de wens uit dat de uitkomsten van dit onderzoek zullen bijdragen aan verbeteringen voor de kinderen op Sint Eustatius.

Jan Bouke Wijbrandi, algemeen directeur UNICEF Nederland

Dankwoord

Dit onderzoek kwam tot stand dankzij en met heel veel mensen. Zonder hun hulp en betrokkenheid zou dit rapport er niet zijn.

Allereerst wil ik de *kinderen* bedanken om wie het in dit onderzoek draait: kinderen die opgroeien op het eiland Sint Eustatius. In de gesprekken die we met ze hadden, maakten ze grote indruk op ons. Sommige kinderen hebben geen makkelijk leven. Ook al wonen ze op een tropisch eiland en zien ze iedere dag de zon. Het was opvallend en inspirerend om te horen hoe zuiver kinderen hun eigen situatie kunnen beschrijven. Hoe ze zonder omhaal de kern weten te raken en vervolgens creatief zijn in het bedenken van oplossingen. We merkten dat veel kinderen niet echt gewend zijn om hun mening te geven. Zodra ze doorhadden dat we écht geïnteresseerd waren, wilden ze wel uren blijven praten. Ik hoop dat dit onderzoek kan bijdragen aan een daadwerkelijke verbetering van hun situatie.

Naast de kinderen zijn er veel mensen die iets of heel veel hebben bijgedragen aan het onderzoek.

Zoals de (net) meerderjarige *jongeren* van de eilanden die in panels hun ideeën en mening naar voren brachten. Zij vertelden over het opgroeien op een eiland en kijken daar met – letterlijk – meer afstand naar. Hun enthousiasme was groot en hun wil om iets te betekenen voor hun eiland opvallend.

De geconsulteerde *deskundigen* verdienen veel dank. De meesten namen uitgebreid de tijd om een gesprek te voeren, bij een expertmeeting aanwezig te zijn, informatie uit te zoeken of aan te vullen en teksten kritisch mee te lezen. Allemaal waren ze ervan overtuigd dat de kinderen van Sint Eustatius de aandacht van een onderzoek zeer verdienen. Mede door hun vertrouwen en openhartigheid hebben zij een grote bijdrage geleverd aan het onderzoek. In bijlage 2 staan de namen van de geraadpleegde deskundigen.

Ook de verschillende *medeonderzoekers* bedank ik van harte. Zoals de medewerkers van het Verwey-Jonker Instituut, Bas Tierolf en Jodi Mak. Zij voerden in 2011 een oriënterend onderzoek uit waaruit bleek hoe lastig het was om informatie te vinden over de kinderen op het eiland.

In 2012 begeleidde Stichting Alexander de jongerenpanels in Nederland. Al eerder werkte ik met veel plezier samen met Adimka Uzozie en ook nu gaf ze samen met haar collega's Jody Bauer en Diana Neijboer het begrip jongerenparticipatie weer inhoud.
Op Sint Eustatius werkten we voor de interviews met de kinderen samen met de Governor de Graaffschool, de Gwendoline van Puttenschool en de organisatie van Mega D. Brenda van Putten en Iris Sporken leverden een bijdrage aan de interviews met kinderen.

Een speciale plek verdient Sabina ter Borg, die op Bonaire opgroeide en nu in Nederland studeert. Ze reageerde op mijn oproep voor een Papiaments sprekende kinderinterviewer. Hoewel zij eerst alleen mee zou gaan naar Bonaire om daar te helpen, beviel dat zó goed dat ze als vaste interviewster is meegegaan naar alle zes de eilanden. Ze heeft keihard gewerkt en ik heb grote bewondering voor haar betrokkenheid en inzet.

Arnout Esser adviseerde over de opzet en uitvoering van het onderzoek. Hij ontwierp en onderhield een database op basis waarvan de onderzoeksanalyse mogelijk werd.

Naast de collega's van UNICEF die op de een of andere manier betrokken waren, verdienen met name Mark Wijne en Majorie Kaandorp het genoemd te worden. Met Mark werkte ik nauw en plezierig samen in het grote project *Koninkrijkskinderen*. Majorie gaf deskundig commentaar op de delen over kinderrechten. Marlijn Lelieveld nam een groot deel van de deskresearch voor haar rekening. Met veel geduld en volharding zocht ze voor alle onderwerpen uit hoe de huidige situatie en regelgeving in elkaar steekt.

Sietske Arkenau las de eindtekst door en gaf taalkundige adviezen. Zij deed dat onder flinke tijdsdruk waarvoor zeer veel dank.

Het onderzoek naar de kinderrechtensituatie op de zes eilanden in het Caribisch deel van ons Koninkrijk was veel groter, langduriger en lastiger dan we ons vooraf bij UNICEF realiseerden. Er is echter geen moment twijfel geweest of we dit onderzoek wel moesten doorzetten. Ik ben heel blij en dankbaar om bij een organisatie te werken die het net als ik belangrijk vindt dat de situatie van kwetsbare kinderen goed in beeld wordt gebracht. Kinderen die soms vrijwel onzichtbaar zijn, zoals de kinderen op deze eilanden.

Hopelijk helpt dit rapport om de situatie waarin kinderen op Sint Eustatius opgroeien, waar nodig te verbeteren.

Karin Kloosterboer

Inhoud

Inleiding 11

Leeswijzer 13

ONDERZOEK IN CARIBISCH NEDERLAND 15

Het onderzoek 17
1 Aanleiding 17
2 Doel 17
3 Looptijd 18
4 Onderzoek Koninkrijkskinderen 18
5 Uitgangspunt 19
6 Onderzoeksorganisatie 19
7 Methode 20
8 Website en publiciteit 25
9 Presentatie onderzoek en symposium Koninkrijkskinderen 25

Het eiland 27
1 Opgroeien op Sint Eustatius 27
2 Caribisch Nederland 28

Het Kinderrechtenverdrag 35
1 Het Kinderrechtenverdrag in het kort 35
2 Het Kinderrechtenverdrag in (Caribisch) Nederland 36
3 Rapportages over het Kinderrechtenverdrag 37
4 Het Kinderrechtenverdrag als meetinstrument 38
5 College voor de Rechten van de Mens 41

KINDERRECHTEN OP SINT EUSTATIUS 43

Inleiding 45

Gezin en opvoeding 47
1 Huidige situatie 47
2 Kinderen over gezin en opvoeding 54
3 Jongeren over gezin en opvoeding 56
4 Deskundigen over gezin en opvoeding 57
5 Literatuur over gezin en opvoeding 65
6 Het Kinderrechtenverdrag over gezin en opvoeding 68
7 Conclusie 69

Onderwijs 71
1 Huidige situatie 71
2 Kinderen over onderwijs 78
3 Jongeren over onderwijs 80
4 Deskundigen over onderwijs 80
5 Literatuur over onderwijs 83
6 Het Kinderrechtenverdrag over onderwijs 87
7 Conclusie 88

Gezondheid 89
1 Huidige situatie 89
2 Kinderen over gezondheid 95
3 Deskundigen over gezondheid 96
4 Literatuur over gezondheid 97
5 Het Kinderrechtenverdrag over gezondheid 99
6 Conclusie 100

Veiligheid 101
1 Huidige situatie 101
2 Kinderen over veiligheid 113
3 Jongeren over veiligheid 113
4 Deskundigen over veiligheid 113
5 Literatuur over veiligheid 114
6 Het Kinderrechtenverdrag over veiligheid 119
7 Conclusie 120

Recreatie, spel en vrije tijd 121
1 Huidige situatie 121
2 Kinderen over recreatie, spel en vrije tijd 124
3 Deskundigen over recreatie, spel en vrije tijd 125
4 Literatuur over Recreatie, spel en vrije tijd 126
5 Het Kinderrechtenverdrag over recreatie, spel en vrije tijd 128
6 Conclusie 129

Participatie 131
1 Huidige situatie 131
2 Kinderen over participatie 133
3 Deskundigen over participatie 133
4 Literatuur over participatie 134
5 Het Kinderrechtenverdrag over participatie 135
6 Conclusie 136

Wonen 137
1 Huidige situatie 137
2 Kinderen over wonen 140
3 Deskundigen over wonen 140
4 Literatuur over wonen 140
5 Het Kinderrechtenverdrag over wonen 141
6 Conclusie 142

Financiën 143
1 Huidige situatie 143
2 Kinderen over financiën 154
3 Deskundigen over financiën 155
4 Literatuur over financiën 155
5 Het Kinderrechtenverdrag over financiën 157
6 Conclusie 158

Conclusie 159
1 Kinderrechten op Sint Eustatius 159
2 Kinderrechten in de praktijk 163
3 Beter samen 164

BIJLAGEN
Bijlage 1 – Citaten over Sint Eustatius 169
Bijlage 2 – Geraadpleegde deskundigen 211
Bijlage 3 – Geraadpleegde literatuur 215
Bijlage 4 – Advies van het College voor de Rechten van de Mens 219
Bijlage 5 – Het Kinderrechtenverdrag 221

Kind op **Sint Eustatius**

Inleiding

In *Kind op Sint Eustatius* vindt u de resultaten van het onderzoek naar kinderen die opgroeien op Sint Eustatius, een van de drie eilanden in Caribisch Nederland die ook wel de BES-eilanden worden genoemd.

Naast dit rapport bestaan er aparte rapporten over de andere twee eilanden: *Kind op Bonaire* en *Kind op Saba*.

Ook is er een apart uitgegeven samenvatting waarin de drie eilanden samen besproken worden: *Kind op Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Kinderrechten in Caribisch Nederland*. *Samenvatting.*

Het onderzoek naar de kinderrechtensituatie in Caribisch Nederland vormt een onderdeel van een groot UNICEF-onderzoek, genaamd *Koninkrijkskinderen. Kinderrechten op de Nederlandse Cariben*.
In dat onderzoek is de kinderrechtensituatie op alle zes de Caribische eilanden in het Koninkrijk der Nederlanden onder de loep genomen. Naast Bonaire, Sint Eustatius en Saba (Caribisch Nederland) is eveneens uitgebreid onderzoek verricht naar de situatie van kinderen op de eilanden Aruba, Curaçao en Sint Maarten. Over deze drie zelfstandige landen binnen het Koninkrijk zijn drie afzonderlijke rapporten uitgebracht, die op te vragen zijn bij UNICEF.

De visie van kinderen en jongeren zelf is van het grootste belang bij een onderzoek naar hun situatie. Om die reden is in dit onderzoek veel aandacht besteed aan het achterhalen van hun ideeën en meningen. In de aparte uitgave *Kind op een eiland. Kinderen over opgroeien op Aruba, Bonaire, Curaçao, Saba, Sint Eustatius en Sint Maarten* vindt u een impressie met foto's en uitspraken van kinderen van de zes eilanden.

De looptijd van het onderzoek was van 2010 tot februari 2013.

In *Kind op Sint Eustatius* vindt u het antwoord op drie centrale vragen van het onderzoek op Bonaire, Sint Eustatius en Saba:

- Hoe is het voor kinderen om op te groeien op een van deze eilanden?
- Hoe verhoudt de situatie van deze kinderen zich met het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind?
- Hoe kan de situatie van de kinderen op de eilanden – waar nodig – verbeteren?

Op 23 mei 2013 zijn op het symposium Koninkrijkskinderen de resultaten van het onderzoek aangeboden aan minister Plasterk van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. In juni werden de onderzoeken apart op Bonaire, Sint Eustatius en Saba toegelicht en besproken met de stakeholders op de eilanden.

Leeswijzer

Kind op Sint Eustatius. Kinderrechten in Caribisch Nederland is opgebouwd uit drie delen.

1. In het deel **Onderzoek in Caribisch Nederland** vindt u informatie over het onderzoek, het eiland Sint Eustatius en het Kinderrechtenverdrag. Dit verdrag vormt het referentiekader – de meetlat – voor een beoordeling van de situatie van kinderen die op de eilanden opgroeien.

2. In het deel **Kinderrechten op Sint Eustatius** vindt u de resultaten van het onderzoek op Sint Eustatius, toegespitst op acht verschillende onderwerpen: gezin en opvoeding, onderwijs, gezondheid, veiligheid, recreatie, spel en vrije tijd, participatie, wonen, financiën. Steeds vindt u per onderwerp eerst een beschrijving van de huidige situatie op basis van de informatie die beschikbaar was. Vervolgens wordt aangegeven wat de visie hierop is van de kinderen en jongeren die geraadpleegd zijn. Daarna komt de kennis, ervaring en mening van een groot aantal deskundigen aan bod. Ook wordt een overzicht gegeven van de literatuur over het desbetreffende onderwerp: onderzoeken, rapporten en aanbevelingen van onder meer het VN-Kinderrechtencomité. Per onderwerp wordt aangeven wat het Kinderrechtenverdrag voorschrijft. Ieder hoofdstuk wordt afgesloten met een conclusie waarin de situatie rond het onderwerp getoetst wordt aan de eisen die het Kinderrechtenverdrag stelt. Een algemene conclusie brengt de verschillende onderwerpen bij elkaar.

3. In het deel **Bijlagen** vindt u een selectie van de citaten van de geïnterviewde kinderen en jongeren en van de deskundigen (bijlage 1). Daarnaast ziet u welke deskundigen geraadpleegd zijn en welke literatuur gebruikt is (bijlage 2 en 3). Bijlage 4 bevat het advies van het College voor de Rechten van de Mens over toepassing van het Kinderrechten-verdrag in Caribisch Nederland. In bijlage 5 staat de tekst van het Kinderrechtenverdrag.

   Kind op Sint Eustatius is een van de drie rapporten over de kinderrechtensituatie in Caribisch Nederland. In *Kind op Bonaire* en *Kind op Saba* vindt u toegespitste informatie over de andere twee eilanden. Naast deze uitgaven is er een los uitgegeven samenvatting van 32 pagina's: *Kind op Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Kinderrechten in Caribisch Nederland. Samenvatting.*

ONDERZOEK IN CARIBISCH NEDERLAND

Het onderzoek

1 Aanleiding

Op Bonaire, Sint Eustatius en Saba groeien ruim 5.000 kinderen op. Zij brengen hun jeugd door op een eiland dat vaak gezien wordt als een vakantieparadijs. Het is echter niet helder hoe het op alle terreinen gaat met deze kinderen.

Sinds lang constateert UNICEF dat een helder en volledig beeld van de kinderrechten-situatie op de eilanden ontbreekt. Tegelijkertijd zijn er signalen die aanleiding geven tot zorgen. Het VN-Kinderrechtencomité heeft zich meermalen kritisch uitgelaten over de kinderrechtensituatie op de eilanden.

Op 10 oktober 2010 is het land 'Nederlandse Antillen' opgeheven. Curaçao en Sint Maarten zijn zelfstandige landen geworden binnen het Koninkrijk der Nederlanden. Aruba is dat al sinds 1986. Bonaire, Sint Eustatius en Saba vallen sinds de opheffing in 2010 als 'openbare lichamen', oftewel bijzondere Nederlandse gemeenten, onder Nederlands bestuur

Dit onderzoek komt voort uit de behoefte om de situatie van de kinderen op de eilanden uitputtend in beeld te brengen, te beschouwen vanuit kinderrechtenperspectief en waar nodig te verbeteren. Op deelaspecten was wel informatie uit onderzoek voorhanden maar een volledig beeld ontbrak. Ook de visie van kinderen en jongeren zelf op het opgroeien op een eiland was onbekend.

Daarnaast hadden deskundigen en ketenpartners behoefte aan een gefundeerde beoordeling van de situatie van de kinderen op de eilanden. Het onderzoek beoordeelt deze situatie aan de hand van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (zie Het Kinderrechtenverdrag). Dit verdrag heeft betrekking op álle kinderen in Nederland en geeft heldere criteria waaraan verschillende aspecten van het leven van kinderen op een eiland kunnen worden getoetst.

In *Kind op Sint Eustatius. Kinderrechten in Caribisch Nederland* vindt u de resultaten van het onderzoek op het eiland Sint Eustatius. Er zijn vergelijkbare rapporten voor Bonaire en Saba. In een apart uitgegeven samenvatting vindt u de resultaten in het kort: *Kind op Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Kinderrechten in Caribisch Nederland*. *Samenvatting.*

Voor dit onderzoek werkten we intensief samen met andere partijen, zoals nationale en lokale overheden en organisaties, onderzoeksinstituten, hulpverleners, ouders en verzorgers en natuurlijk de kinderen zelf.

2 Doel

Het belangrijkste doel van het onderzoek is het in kaart brengen van de situatie waarin kinderen opgroeien op Sint Eustatius en de andere eilanden in het Caribisch deel van het Koninkrijk. Op basis daarvan kan de situatie worden vergeleken met de minimumeisen die het Kinderrechtenverdrag daaraan stelt. Een zogenaamde nulmeting.

Aan de hand van een nulmeting kan worden gekeken welke maatregelen nodig zijn om de situatie van kinderen in overeenstemming te krijgen of te houden met de eisen van het Kinderrechtenverdrag.

UNICEF hoopt dat het rapport van nut is voor al diegenen die de kinderrechtensituatie kunnen verbeteren. Het kan daarnaast worden gebruikt als informatiebron voor het Comité voor de Rechten van het Kind bij de beoordeling van de naleving van het Kinderrechtenverdrag in het Koninkrijk der Nederlanden (zie Het Kinderrechtenverdrag).

Gedurende het onderzoek bleek dat dit rapport wellicht ook kan worden gebruikt als start of impuls om integraal jeugdbeleid (verder) te formuleren voor de eilanden van Caribisch Nederland. De roep van de eilanden om te komen tot een samenhangend plan voor het jeugdbeleid op elk eiland is groot. Op kleine eilanden is de samenwerking tussen de verschillende sectoren cruciaal. Daarbij is zeer belangrijk dat wordt uitgegaan van de situatie ter plaatse en niet van Europees-Nederlandse premissen.

Het verbeteren van de kinderrechtensituatie op de eilanden vergt een zeer lange adem en aanhoudende aandacht. Veel individuen en organisaties werken daar al jarenlang met zeer veel energie en volharding aan. Dit rapport moet op geen enkele plaats gelezen worden als een aanval op hun betrokkenheid en inzet. Het is bedoeld als ondersteuning van ontwikkelingen die al gaande zijn en die erop gericht zijn om de situatie van kinderen in overeenstemming te brengen met de eisen die het Kinderrechtenverdrag daaraan stelt.

Om die reden is geprobeerd het rapport zo te schrijven dat het leesbaar is voor iedereen die de situatie van kinderen een warm hart toedraagt.

3 Looptijd

De start van het onderzoek was in 2010. Maar ook al voor die tijd heeft UNICEF zich verdiept in de situatie op de eilanden om in te schatten of een onderzoek nodig, zinnig en mogelijk zou zijn. Het onderzoek naar de kinderrechtensituatie op Sint Eustatius – en ook op de andere eilanden – was een langduriger en moeizamer proces dan tevoren ingeschat. Dat hing samen met verschillende factoren, maar voornamelijk met het feit dat er vrijwel geen adequate informatie beschikbaar was over en op de BES-eilanden. Om toch een zo volledig mogelijk beeld te krijgen van de situatie op verschillende deelgebieden, is op alle mogelijke manieren geprobeerd om informatie te vergaren. Naast uitgebreid desk-research is een ieder bevraagd die relevante informatie kon leveren. De op die wijze vergaarde informatie is vervolgens getoetst bij verschillende informanten opdat een zo adequaat mogelijk beeld tot stand kon komen. Op sommige gebieden moest echter worden gewerkt met verouderde informatie of in het geheel geen informatie. Daar waar dat het geval is, wordt dat in het rapport vermeld.

Het onderzoek wordt afgesloten met de presentatie van de resultaten op de eilanden in Caribisch Nederland, in juni 2013.

4 Onderzoek Koninkrijkskinderen

In het Kinderrechtenverdrag krijgt UNICEF de opdracht om (mede) toe te zien op naleving van het verdrag. Als kinderrechtenorganisatie neemt UNICEF deze opdracht serieus, ook ten aanzien van kinderen die in het Caribische deel van het Koninkrijk der Nederlanden opgroeien.

Het onderzoek naar de kinderrechtensituatie in Caribisch Nederland vormt een onderdeel van een groot UNICEF-onderzoek naar de situatie van kinderen op zes eilanden: *Koninkrijkskinderen. Kinderrechten op de Nederlandse Cariben*. Voor dit onderzoek werkt UNICEF Nederland nauw samen met het regionale UNICEF-kantoor voor Latijns-Amerika en het Caribisch gebied (TACRO).

De samenwerking met UNICEF TACRO was gericht op onderzoek naar de kinderrechten-situatie op Aruba, Curaçao en Sint Maarten. In deze drie zelfstandige landen in het Koninkrijk der Nederlanden heeft het onderzoeksinstituut Observatorio Social del Ecuador

de situatie waarin kinderen opgroeien in kaart gebracht, onder auspiciën van UNICEF TACRO.

De resultaten van deze onderzoeken vindt u in drie rapporten: *UNICEF Report on the situation of children and adolescents in Aruba, UNICEF Rapport over de situatie van kinderen en jongeren op Curaçao, UNICEF Report on the situation of children and adolescents in St. Maarten*.[1]

Deze rapporten zijn gepresenteerd aan en besproken met de overheden van Aruba, Curaçao en Sint Maarten en met de stakeholders op de eilanden. Dat is gebeurd in mei 2013, voorafgaand aan de presentatie van het totale onderzoek tijdens het symposium Koninkrijkskinderen op 23 mei 2013.

Over de kinderrechtensituatie in Caribisch Nederland zijn er naast *Kind op Sint Eustatius* nog twee rapporten over de andere twee eilanden: *Kind op Bonaire* en *Kind op Saba*. Ook is er een samenvatting waarin de drie eilanden samenkomen: *Kind op Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Kinderrechten in Caribisch Nederland*.

UNICEF heeft in mei 2013 ook een fotoboek gepubliceerd waarin de kinderen van de zes eilanden aan het woord komen en waarin u korte informatie vindt over de eilanden. Het is bedoeld als eerste kennismaking met de eilanden en de kinderen die er wonen.

Het boek *Kind op een eiland. Kinderen over opgroeien op Aruba, Bonaire, Curaçao, Saba, Sint Eustatius en Sint Maarten* is te bestellen bij UNICEF Nederland of te downloaden van de website.[2]

5 Uitgangspunt

Het uitgangspunt van dit onderzoek is de situatie zoals die voor kinderen op Sint Eustatius daadwerkelijk bestaat. Dus niet hoe deze volgens de huidige regels of geldend beleid zou moeten zijn.

De feitelijke situatie is getoetst aan het Kinderrechtenverdrag. Dit verdrag kent regels voor de gehele leefsituatie van kinderen.

Kinderrechten spelen op alle terreinen een rol. Bij eerste levensbehoeften, zoals eten, drinken, wonen. Maar ook als het gaat om school, geloof, sport, gezondheid, spelen of vriendjes. Of om veiligheid of ontwikkelingsmogelijkheden. De Nederlandse overheid moet ervoor zorgen dat kinderen gebruik kunnen maken van de rechten die zij hebben. Ook als zij op een eiland wonen.

6 Onderzoeksorganisatie

Naar de kinderrechtensituatie op Bonaire, Sint Eustatius en Saba heeft eerst het Nederlandse Verwey-Jonker instituut in opdracht van UNICEF Nederland in 2011 een inventariserend onderzoek uitgevoerd. Het instituut heeft gekeken welke bestaande (statistische) gegevens er waren over de situatie op deze eilanden. Ook heeft een medewerker van het instituut enkele online chatsessies uitgevoerd met kinderen op de eilanden. De informatie die uit het inventariserende onderzoek naar voren kwam, bleek echter onvoldoende om een helder beeld te krijgen van de kinderrechtensituatie op de drie eilanden.

In aanvulling daarop heeft UNICEF daarom vanaf 2011 een onderzoek op de BES-eilanden verricht. Er is naar nieuwe informatie gezocht en er zijn gesprekken gevoerd met deskundigen op de eilanden en in Nederland. Hierbij waren verschillende onderzoekers betrokken, onder auspiciën van de UNICEF-onderzoekscoördinator.

Daarnaast is er intensief contact geweest met kinderen op alle zes de eilanden. UNICEF Nederland werkte hiervoor samen met lokale organisaties op de eilanden.

[1] De rapporten zijn te vinden op www.unicef.nl/koninkrijkskinderen onder het desbetreffende eiland.
[2] www.unicef.nl/koninkrijkskinderen.

Ook is gesproken met verschillende jongeren van de zes eilanden die nu in Nederland wonen. Hiervoor heeft Stichting Alexander panelgesprekken gevoerd.

7 Methode

In dit rapport vindt u alleen informatie over de methode van onderzoek naar de kinderrechtensituatie in Caribisch Nederland, de BES-eilanden. Dit onderzoek bestaat uit verschillende componenten die ieder een eigen onderzoeksmethode hebben gevolgd. Om een zo compleet mogelijk beeld te krijgen van de kinderrechtensituatie op de BES-eilanden is gebruik gemaakt van verschillende bronnen. Voor dit onderzoek is gekozen voor een eerder beproefde onderzoeksmethode waarmee specifieke praktijksituaties kunnen worden vergeleken met de eisen die het Kinderrechtenverdrag daaraan stelt.[1]

Ook in dit onderzoek is het Kinderrechtenverdrag 'opgeknipt' in verschillende leefgebieden van kinderen. Voor *Kind op Sint Eustatius* is een indeling gemaakt in acht onderwerpen:

- Gezin en opvoeding
- Onderwijs
- Gezondheid
- Veiligheid
- Recreatie, spel en vrije tijd
- Participatie
- Wonen
- Financiën

De kinderrechtensituatie op ieder van deze leefgebieden wordt steeds beoordeeld in de volgende stappen:

- Een beschrijving van de huidige situatie.
- Wat vinden kinderen en jongeren daar zelf van?
- Hoe beoordelen deskundigen de situatie?
- Welke onderzoeken en andere literatuur zijn bekend ten aanzien van dit onderwerp?
- Wat zegt het Kinderrechtenverdrag over dit specifieke onderwerp?
- Hoe verhoudt de situatie zich tot het Kinderrechtenverdrag: de conclusie.

7.1 Drie perspectieven

Zoals gezegd verzamelde het onderzoek vanuit drie perspectieven informatie om een zo compleet mogelijk beeld te krijgen van de situatie van kinderen op Sint Eustatius:

- De meningen en ervaringen van kinderen op de eilanden en jongeren die op de eilanden opgegroeid zijn.
- De meningen en ervaringen van deskundigen.
- Kennis die naar voren komt uit (literatuur)onderzoek.

De verzamelde en beschreven informatie is vervolgens getoetst bij deskundigen (zie hierna).

7.2 Kinderen

'Ieder kind heeft het recht om vrij te zijn en te geloven in datgene waar hij in wil geloven.' (jongen, 13 jaar, Sint Eustatius).

[1] Eerder is de kinderrechtensituatie in asielzoekerscentra vergeleken met de eisen die het verdrag daaraan stelt. Zie: Kloosterboer, K. (2009). *Kind in het centrum. Kinderrechten in asielzoekerscentra.* Voorburg: UNICEF Nederland, Stichting Kinderpostzegels Nederland, Centraal Orgaan opvang asielzoekers.

Degenen om wie het onderzoek begonnen is, zijn er uitdrukkelijk bij betrokken: de kinderen op de eilanden. Om een compleet beeld te krijgen van hun situatie lijkt dat heel vanzelfsprekend. Tijdens het onderzoek bleek het echter verre van vanzelfsprekend te zijn dat er waarde wordt gehecht aan de mening van kinderen.

UNICEF sprak in totaal met 106 kinderen op alle zes de eilanden. Op elk eiland gaven ongeveer vijftien kinderen hun mening in met name individuele interviews en daarnaast in enkele groepsgesprekken en chatsessies. We spraken met 'doorsnee' kinderen, vooral op scholen en naschoolse opvang. De interviews werden afgenomen door lokale interviewers en een vaste interviewer van UNICEF die op de eilanden geboren en opgegroeid is.

Kinderen
In dit rapport worden alle nul tot achttienjarigen 'kinderen' genoemd, aansluitend op de terminologie van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind. Op sommige plaatsen is het echter van belang om iets preciezer te zijn. Dan kan de term 'jongeren' worden gebruikt ter aanduiding van de groep twaalf- tot achttienjarigen (en ouder).

Interviews
UNICEF wilde van kinderen zelf horen hoe zij over hun leven denken. Wat gaat er goed, wat minder en hoe zou het dan beter kunnen? Kortom, wat vinden zíj? Kinderen kunnen vaak heel helder uitleggen wat ze belangrijk vinden. Ook komen ze soms met oplossingen waaraan volwassenen niet gedacht hadden.

Op elk eiland spraken interviewers met kinderen van acht tot achttien jaar. Deze interviewers kregen eerst van de UNICEF-onderzoekscoördinator een training in kinderrechten en in interviewtechnieken met kinderen. Allen hebben reeds ervaring in het omgaan met kinderen. Om te zorgen dat de kinderen zich makkelijk konden uiten, werd gekozen voor interviewers die de taal van de kinderen van het eiland spreken en de cultuur kennen. Er werd Papiaments, Engels en Nederlands – en zelfs een keer Spaans – gesproken.

De interviewmethode en –techniek sloot zo goed mogelijk aan op de leeftijd, het ontwikkelingsniveau en de belevingswereld van het kind. Sommige kinderen vonden het leuk om te tekenen en daarbij te vertellen, anderen wilden graag in een rollenspel laten weten wat zij zouden veranderen als ze de baas van het eiland waren. En weer anderen konden in een 'gewoon gesprek' goed naar voren brengen hoe ze over verschillende onderwerpen denken. De interviewers konden gebruikmaken van onderwerpen- en vragenlijsten als zij in het gesprek behoefte hadden aan structuur. De interviews waren half gestructureerd.

De interviews met de kinderen vormen geen wetenschappelijk of representatief onderzoek, maar zijn bedoeld als (eerste) illustratie van en informatie over een tot dusverre onbekend beeld van de kinderrechtensituatie op het eiland: Hoe vinden kinderen het zelf om op te groeien op een van de eilanden?

De meeste kinderen waren erg enthousiast dat ze mochten meewerken aan het onderzoek. Vaak bleken kinderen niet gewend te zijn om te vertellen hoe ze ergens over denken. Volwassenen vroegen ze daar gewoonlijk niet naar. Sommigen waren zelfs oprecht verbaasd dat we echt wilden weten hoe zij over van alles denken. In enkele gevallen waren kinderen terughoudend omdat ze bang waren dat hun uitspraken bekend zouden worden in de kleine gemeenschap op het eiland. Veel kinderen gaven sociaal wenselijke antwoorden en opvallend veel kinderen zagen wel problemen bij vriendjes, maar niet bij zichzelf. De interviews duurden van twintig minuten tot twee uur.

We vroegen toestemming aan de ouders voordat we de kinderen interviewden. Zij zijn immers de wettelijk vertegenwoordigers. Ouders ondertekenden hiervoor een toestem-

mingsformulier dat in de taal van de ouders was opgesteld. We gaven ze informatie over UNICEF, het onderzoek, de bedoeling van de interviews en de onderwerpen waarover we met de kinderen wilden praten. Ook vroegen we de ouders of we film- en foto-opnames mochten maken en of we deze te zijner tijd zouden mogen gebruiken.

Op elk eiland werkten we samen met een lokale organisatie voor kinderen. Zij zorgden voor één of twee interviewers die samen met de UNICEF-interviewer de gesprekken met de kinderen konden voeren. Ook selecteerden zij de kinderen op het eiland. We vroegen ze daarbij te letten op verschillende aspecten: vrijwilligheid, een goede verdeling wat betreft meisjes en jongens, opleidingsniveau, achtergrond en leeftijd.

We legden de kinderen in groepjes uit waarom we van alles van ze wilden weten. We vertelden ze over kinderrechten, over UNICEF, over het onderzoek en we legden uit over welke onderwerpen we graag meer van ze wilden weten en waarom. Op een grote sticker konden ze de tekst 'Ieder kind heeft recht op…' aanvullen en dat deden ze allemaal met veel creativiteit.

Daarna ging ieder kind apart zitten met een interviewer. Deze verduidelijkte dat het kind op elk moment kon zeggen dat hij ergens wel of juist niet over wilde praten. Alle kinderen kregen een rode STOP-kaart die zij omhoog konden steken als ze niet verder wilden gaan over een onderwerp. Hiervan is gedurende alle individuele interviews slechts één keer gebruikgemaakt.

Tijdens de interviews met de kinderen kwamen alle onderwerpen aan bod die belangrijk zijn in het leven van een kind: gezin en opvoeding, wonen, onderwijs, gezondheid, veiligheid, vrije tijd, spel en recreatie, financiën en participatie. Kinderen vertelden zelf en de interviewers stelden open vragen. Ook werden de kinderen aangemoedigd om te zeggen wat zij zouden veranderen als zij de baas van het eiland zouden zijn.

Samenwerking op Sint Eustatius

Op Sint Eustatius is in totaal met 21 kinderen gesproken. Dat gebeurde in zeventien individuele interviews en in chatsessies met vier kinderen. De individuele interviews vonden in april 2012 plaats. Ze werden voorbereid en uitgevoerd in samenwerking met de Governor de Graaffschool (basisonderwijs) en de Gwendoline van Puttenschool (voortgezet onderwijs) en met de organisatie Mega D (naschoolse opvang). Zij maakten het mogelijk om met kinderen met verschillende achtergronden, leeftijden en opleidingsniveaus te spreken. Hierbij werd eveneens gelet op een evenredige verdeling tussen kinderen met hulpvragen en problemen en kinderen waarbij daar juist geen enkele sprake van is. De scholen en Mega D zorgden ook voor voldoende en geschikte (aparte) ruimtes om de interviews af te nemen.

Brenda van Putten en Iris Sporken, beiden lerares aan de Governor de Graaffschool, werkten als interviewsters mee aan het onderzoek. Iris is daarnaast verbonden aan de Mega D Foundation. Zij namen de interviews af samen met Sabina ter Borg, UNICEF-interviewster die op Bonaire is opgegroeid en op alle eilanden met kinderen heeft gesproken. Dit gebeurde onder leiding van de UNICEF-onderzoekscoördinator. UNICEF droeg zorg voor materialen voor de kinderrechten- en interviewtraining van de interviewsters en voor materialen voor de interviews met de kinderen: opnameapparatuur, een kinderversie van het Kinderrechtenverdrag, kinderrechtenstickers, eten en drinken, verkleedspullen, tekenmateriaal, bedankcertificaten, cadeautjes.

Bij de interviews is rekening gehouden met de cultuurspecifieke achtergronden van de kinderen. Deze kunnen immers een sterke invloed hebben op het gedrag van kinderen. Op Sint Eustatius groeien sommige kinderen op in een cultuur waarin schaamte en angst een belangrijke rol spelen. De kinderen die dit betreft zijn bang om hun mening naar voren te brengen vanwege de mogelijk negatieve gevolgen daarvan. Er zijn kinderen die een laag zelfbeeld hebben en zich schamen voor afkomst, familie, uiterlijk (en huidskleur) of

schoolprestaties. Dit kan leiden tot terughoudendheid in de communicatie en de keuze om alleen het hoogstnoodzakelijke te zeggen.

Natuurlijk zijn er grote verschillen in spraakzaamheid en openheid tussen het ene en het andere kind. De kinderen die deelnamen aan de interviews waren echter vrijwel allemaal enthousiast om te vertellen over hun leven. Hun deelname aan dit onderzoek was vrijwillig, dus verwacht mag worden dat hierdoor al een natuurlijke selectie heeft plaatsgevonden.

In juni en juli 2011 vonden chatsessies plaats waaraan op Sint Eustatius slechts vier kinderen van zestien en zeventien jaar meededen. Deze online sessie met focusgroepen (en verschillende sessies) werden georganiseerd en uitgevoerd door het Verwey-Jonker Instituut in opdracht van UNICEF. Er werd op het eiland samengewerkt met de Sint Eustatius Chapter of Red Cross Youth Wing. De weergave van de chatsessies vindt u in het rapport *Kinderen in Tel: ook voor de nieuwe (bijzondere) gemeenten; Kinderrechtennulmeting en jeugdparticipatie op Bonaire, Sint Eustatius en* Saba uit 2011.[1]

In bijlage 1 vindt u een selectie van de citaten van alle geraadpleegde kinderen waarnaar bij de verschillende onderwerpen wordt verwezen.

Op de website www.unicef.nl/koninkrijkskinderen vindt u een selectie van citaten van kinderen van alle zes de eilanden, te vinden bij het desbetreffende eiland.

Anoniem
Op een (klein) eiland kent iedereen elkaar. Dat heeft veel voordelen, maar het kan ook lastig zijn. Van sommige dingen wil je nou eenmaal liever niet dat iedereen het weet. Hoewel de meeste geïnterviewde kinderen het geen punt vonden als hun naam zou worden vermeld bij hun uitspraken, is toch gekozen om dit niet te doen. De kinderen geven ons antwoord op de vraag 'Wat vind jíj?' Zonder hen was dit rapport er niet geweest.

7.3 Jongeren

'Jongeren hebben veel tijd die ze met elkaar kunnen doorbrengen, zonder toezicht van volwassenen.' (jongere van Sint Eustatius).

Voor dit onderzoek is eveneens gesproken met jongeren van 19 tot 25 jaar die op de eilanden zijn opgegroeid en die nu in Nederland verblijven voor studie of werk. Zij zijn in uitgebreide panelgesprekken geraadpleegd. Hierbij waren 27 jongeren betrokken, waarvan er tien op de BES-eilanden zijn opgegroeid. Zij wonen nu in Nederland, zijn (net) meerderjarig en kunnen vanuit een ander perspectief terugkijken op hun ervaring met opgroeien op het eiland. Stichting Alexander voerde deze panelgesprekken uit in opdracht van UNICEF. Stichting Alexander is een landelijk instituut voor jeugdparticipatie en participatief jongerenonderzoek. In het rapport *Jongeren in Nederland over de kinderrechtensituatie op Bonaire, Sint Eustatius en Saba* vindt u de weergave van de panelgesprekken.[2] De uitkomsten hiervan zijn gebruikt in dit rapport.

7.4 Deskundigen

'We hebben hier te maken met problemen die vanuit een Nederlands kader echt ernstig zijn. Ondanks dat het heel heftige problemen zijn hier, moet je met respect en terughoudendheid te werk gaan. Wat heel belangrijk is, is dat je hier methoden realiseert die werken en niet alleen Nederlandse methoden oplegt.' (deskundige)

[1] Zie ook www.verwey-jonker.nl.
[2] Er zijn ook rapporten over de panelgesprekken met jongeren van Aruba, Curaçao en Sint Maarten. Deze zijn te vinden op de website www.unicef.nl/koninkrijkskinderen bij het desbetreffende eiland. Ze zijn ook te vinden op de website van Stichting Alexander: www.st-alexander.nl.

De inbreng van deskundigen is op verschillende manieren georganiseerd. Er zijn vele individuele gesprekken gevoerd met deskundigen op het gebied van kinderen op de eilanden, zowel op de eilanden zelf als in Nederland. Dat betroffen gesprekken die semigestructureerd waren en een duur hadden die varieerde van een half uur tot enkele uren. De individuele interviews werden verricht door de onderzoekscoördinator in de periode 2011 tot februari 2013.

Daarnaast werden deskundigen op verschillende terreinen per e-mail en telefonisch benaderd met het verzoek om informatie. Dat gebeurde door onderzoeksmedewerkers en door de onderzoekscoördinator in de periode van 2011 tot begin 2013.

Ook werden er in 2011 en 2012 expertmeetings georganiseerd, waarbij deskundigen van de BES-eilanden hun visie hebben gegeven.

Tenslotte hebben verschillende deskundigen de teksten over het onderwerp waarop hun expertise zich richt, meegelezen en aangevuld.

In totaal werden 107 deskundigen geraadpleegd.

Er is zo zorgvuldig mogelijk geprobeerd om voor dit onderzoek al die deskundigen te spreken die op (een van) de verschillende leefgebieden van kinderen actief zijn en die de situatie op de eilanden kennen. Desalniettemin zou het kunnen dat er deskundigen ontbreken die wel hadden thuisgehoord in de lijst van geraadpleegde deskundigen.

In bijlage 1 vindt u een selectie van citaten van deskundigen over de verschillende onderwerpen. In bijlage 2 kunt u zien welke deskundigen geraadpleegd zijn voor dit onderzoek.

7.5 Literatuur

Bij het onderzoek is gebruik gemaakt van alle bestaande en bekende informatie, onderzoek en andere bronnen over de situatie van kinderen op de BES-eilanden. Daarbij zijn alle statistische gegevens die betrekking hebben op de situatie van kinderen op de eilanden meegenomen. Ook is informatie over de feitelijke situatie – zoals kenbaar uit websites, folders, literatuur en dergelijke – opgenomen en verwerkt tot de beschrijving van de huidige situatie per onderwerp. Bij de literatuur worden ook de rapportages over verdragen en aanbevelingen van de gerelateerde toezichthouders betrokken, zoals die van het Kinderrechtencomité.

In bijlage 3 vindt u een lijst met de literatuur die gebruikt is voor dit onderzoek. Op de website www.unicef.nl/koninkrijkskinderen vindt u onder het eiland Sint Eustatius een pdf-bestand met korte samenvattingen van alle gebruikte literatuur, gerangschikt naar onderwerp. Dat geeft u de mogelijkheid om snel te achterhalen welke informatie u waar kunt vinden als u meer wilt weten.

7.6 Database

Er zijn totaal 293 bronnen geraadpleegd: kinderen en jongeren, deskundigen, literatuur. Deze zijn opgenomen in een database. De kinderen, jongeren en deskundigen deden 2.331 uitspraken over de situatie van kinderen op de eilanden. De volledige gegevens uit de database zijn op aanvraag en na overleg beschikbaar voor onderzoekers, bij UNICEF.

	Bonaire	Sint Eustatius	Saba	Totaal
Interviews met kinderen	11	17	16	44
Kinderen in chatsessies	8	4	6	18
Totaal kinderen	19	21	22	62
Jongeren (18+)				10
Deskundigen				107
Literatuur				114
			Totaal aantal bronnen:	293
			Totaal aantal uitspraken:	2.331

Tabel 1: Aantal bronnen voor het onderzoek.

8 Website en publiciteit

Tijdens het onderzoek is de website www.unicef.nl/koninkrijkskinderen gelanceerd waarop informatie te vinden is over het onderzoek. Hierop is onder meer informatie te vinden over de eilanden en over de onderzoeksaanpak en er zijn nieuwsberichten op geplaatst. Ook is tijdens het onderzoek verslag gedaan door de interviewers die met kinderen spraken, door middel van blogs.

UNICEF Magazine besteedde in de zomer van 2012 uitgebreid aandacht aan de situatie op de eilanden in een reportage. Ook verschillende andere media, zowel op de eilanden als in Nederland, besteedden aandacht aan de situatie van kinderen, naar aanleiding van het onderzoek. Zie hiervoor eveneens de website.

In de zomer van 2012 stond het IKON tv-programma Spraakmakende Zaken in het teken van de rechten van het kind. Er werden zes afleveringen uitgezonden waarvan drie in Europees Nederland en drie in Caribisch Nederland. Aanleiding voor de serie – gepresenteerd door Paul Rosenmöller – vormden de activiteiten van UNICEF rond kinderrechten in Nederland en het onderzoek naar kinderen op de eilanden.

De aflevering op Sint Eustatius ging over opvoeding (9 augustus 2012), die op Saba over onderwijs (16 augustus 2012) en op Bonaire was het belangrijkste thema seksualiteit (23 augustus 2012).[1] De uitzendingen zijn nog te bekijken op ikonrtv.nl.

9 Presentatie onderzoek en symposium Koninkrijkskinderen

De uitkomsten van het onderzoek naar de kinderrechtensituatie op Sint Eustatius worden in juni 2013 op het eiland zelf gepresenteerd en toegelicht. Daarbij zijn verschillende stakeholders aanwezig om gezamenlijk te beoordelen hoe dit rapport een bijdrage kan leveren aan het verbeteren van de kinderrechtensituatie op Sint Eustatius.

Op 23 mei 2013 vond in Leiden een groot symposium Koninkrijkskinderen plaats. Hier werden de onderzoeken naar de kinderrechtensituatie op alle zes de eilanden in het Koninkrijk der Nederlanden gepresenteerd, waaronder dat op Sint Eustatius. De rapporten werden aangeboden aan minister Plasterk van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, als coördinerend bewindspersoon. Verschillende stakeholders van de eilanden waren aanwezig en vervulden een actieve rol op het symposium.

Dit symposium had verschillende doelstellingen:

- Informeren over de situatie van kinderen op de zes eilanden.

[1] Zie voor een uitgebreider overzicht: www.unicef.nl/nieuws/agenda/spraakmakende-zaken-afl-4/.

- Creëren van draagvlak om de positie van kinderen op de eilanden op de agenda te zetten en deze waar nodig te verbeteren.
- Stakeholders faciliteren in het opbouwen en onderhouden van een netwerk op terrein van kinderrechten van kinderen op de eilanden.
- Inspireren van eenieder tot toepassing van het Kinderrechtenverdrag, ook voor de kinderen op de eilanden.

Het eiland

1 Opgroeien op Sint Eustatius

Sint Eustatius is een eiland in het noordelijke deel van de Caribische zee. Het ligt ongeveer 240 kilometer ten oosten van Puerto Rico. Het behoort met Saba en Sint Maarten tot de Bovenwindse Eilanden en samen worden de drie eilanden ook wel de SSS-eilanden genoemd. Sint Eustatius ligt het meest zuidelijk van de drie, ongeveer zestig kilometer ten zuiden van Sint Maarten.

Sint Eustatius ligt op ruim 800 kilometer ten noorden van Bonaire en op ruim dertig kilometer ten zuidoosten van Saba verwijderd. Tussen Sint Eustatius en Europees Nederland ligt zo'n 7.000 kilometer.

De hoofdplaats is Oranjestad. Het eiland wordt door de plaatselijke bevolking Statia genoemd.

Sint Eustatius is het op één na kleinste bewoonde eiland in het Koninkrijk der Nederlanden, na Saba. Het eiland heeft een oppervlakte van 21 km².

Sint Eustatius heeft verschillende landschappen met vulkanische delen, vlaktes en heuvels. In het zuidoostelijk deel van het eiland ligt een 600 meter hoge uitgedoofde vulkaan The Quill. Langs de kust van Sint Eustatius bevinden zich steile kliffen met baaien met kleine zand- en puinstrandjes.

Er is een tropisch klimaat op het eiland. Het gehele jaar waait er op Sint Eustatius een frisse noordoostpassaat die gepaard gaat met een geringe relatieve vochtigheid van de lucht. De gemiddelde jaartemperatuur is 27,5°C. Sint Eustatius ligt in een gebied dat vatbaar is voor orkanen. Het orkaanseizoen loopt van juli tot november.

Op 8 maart 2013 verwelkomde Sint Eustatius haar 4.000ste bewoner. De achtjarige Sheidon Berkel verhuisde naar het eiland om bij zijn vader en oma te wonen. Hij werd op Sint Maarten geboren.[1]

Het inwonertal van Sint Eustatius is de laatste jaren flink toegenomen. Op 1 januari 2012 telde het eiland 3.791 inwoners volgens tellingen van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). In 2010 was dat nog 2.886.

De officiële talen op het eiland zijn Nederlands en Engels. Voor het grootste deel van de bevolking is Engels de belangrijkste voertaal.

Tegenwoordig leeft Sint Eustatius hoofdzakelijk van toerisme. Verder is er een groot olie-overslagstation gevestigd van het Amerikaanse bedrijf NuStar Energy.

Columbus was de eerste die Sint Eustatius in 1493 op de kaart zette. In 1636 werd het door de Nederlanders in bezit genomen. In de zeventiende en achttiende eeuw was Sint Eustatius een belangrijke doorvoerhaven.

[1] Zie http://caribischnetwerk.ntr.nl/2013/03/08/statia-verwelkomt-4000ste-inwoner/

Nadat Sint Eustatius in 1776 werd ingenomen door Engeland volgden afwisselend Franse en Engelse bezettingen en stortte de economie van het land in. Vanaf 1816 was Sint Eustatius weer Nederlands bezit.

Sint Eustatius	
Bijnaam	The Golden Rock
Hoofdstad	Oranjestad
Oppervlakte	21 km^2
Officiële taal	Nederlands en Engels
Meest gesproken talen	Engels: 83% Spaans: 6% Nederlands: 4%
Religie	Methodist: 27% Rooms-katholiek: 25% Zevende-dags Adventist: 21% Overig: 19% Geen: 8%
Aantal inwoners	3.791
Kinderen (0-20 jaar)	894 (23,6%)
Bron van inkomen	Aardolie, toerisme
Munt	Amerikaanse Dollar (USD)
Staatkundig	Als 'openbaar lichaam' deel van Nederland sinds 2010
Aantal basisscholen	4
Aantal scholen voortgezet onderwijs	1
Universiteit	University of St. Eustatius School of Medicine
Ziekenhuizen	St. Eustatius Health Care Foundation (Queen Beatrix Medical Center)
Feestdag	16 november, Statia Day

Tabel 2: Kenmerken van Sint Eustatius. [1]

Op Sint Eustatius is de verdeling van kinderen over de verschillende leeftijdscategorieën vrij gelijkmatig (zie hierna).

2 Caribisch Nederland

Bonaire, Sint Eustatius en Saba worden samen Caribisch Nederland en ook wel de BES-eilanden genoemd. Op 10 oktober 2010 is het land de Nederlandse Antillen opgeheven. Op die datum zijn Bonaire, Sint Eustatius en Saba onderdeel geworden van Nederland. Ze zijn nu 'openbare lichamen' en worden in het dagelijkse verkeer 'bijzondere gemeenten' genoemd (zie hierna over de staatkundige situatie).

2.1 **Korte geschiedenis**

Aruba, Bonaire, Curaçao, Saba, Sint Eustatius en Sint Maarten zijn voormalige koloniën van Nederland. In 1954 werden zij niet onafhankelijk, maar kwam er een koninkrijks-verband van drie landen: Nederland, Nederlandse Antillen en Suriname (tot 1975). Op het gebied van koninkrijksaangelegenheden (defensie, nationaliteit, buitenlands beleid) werkten de landen samen. Voor andere onderwerpen hadden de landen hun eigen wetgeving en beleid.

In 1986 verliet Aruba het Nederlands-Antilliaanse staatsverband om een apart land

[1] Bronnen: statline.cbs.nl; dutchcaribbeanlegalportal.com

binnen het Koninkrijk te worden. De overgebleven eilanden werden echter geen eenheid.

De verantwoordelijkheidsverdeling tussen land en eilanden was soms onduidelijk en de dominantie van Curaçao werd door de andere eilanden als te groot ervaren. Dat kon spanningen opleveren.

De ontmanteling van het land Nederlandse Antillen werd ingeluid door een referendum op Sint Maarten in 2000. Een krappe zeventig procent van de bewoners koos daarbij voor een zelfstandige status binnen het Koninkrijk.

2.2 Kinderen in Caribisch Nederland

In Caribisch Nederland groeien ruim 5.000 kinderen op. Dat is ongeveer een kwart van het totaal aantal bewoners van de BES-eilanden. In het schema is te zien hoe de verdeling van de kinderen over de drie eilanden en over de verschillende leeftijdscategorieën is.

	Bonaire	Sint Eustatius	Saba	Caribisch Nederland
Kinderen 0 - 5 jaar	992	199	79	1.270
Kinderen 5 - 10 jaar	1.011	238	99	1.348
Kinderen 10 - 15 jaar	1.059	248	84	1.391
Kinderen 15 - 20 jaar	998	209	79	1.286
Totaal aantal kinderen	4.060	894	341	5.295
Totaal aantal bewoners	16.541	3.791[1]	1.971	21.585

Tabel 3: Aantallen inwoners – situatie op 1 januari 2012.[2]

2.3 Staatkundige situatie kort

Op 10 oktober 2010 werd het land Nederlandse Antillen ontmanteld. Curaçao en Sint Maarten werden zelfstandige landen binnen het Koninkrijk der Nederlanden, net als Aruba dat die status al in 1986 had gekregen.

Bonaire, Sint Eustatius en Saba werden 'openbare lichamen' in de zin van artikel 134 van de Nederlandse Grondwet. Ze integreerden in het Nederlandse staatsbestel.

De wijze waarop de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba bestuurlijk zijn ingericht lijkt veel op die van Nederlandse gemeenten. De bijzondere positie van de eilanden maakt het evenwel noodzakelijk om afwijkende wet- en regelgeving toe te (kunnen) passen. Om die reden is er voor gekozen om de eilanden aan te merken als openbare lichamen[3] en de bijzondere positie van deze openbare lichamen in de Nederlandse rechtsorde vast te leggen in het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden[4] (hierna: het Statuut).

2.4 Grondwet en Statuut

De Nederlandse Grondwet is van toepassing in beide delen van Nederland: zowel het Europese als het Caribische deel. In artikel 1 van de Grondwet wordt het gelijkheids-beginsel geformuleerd: 'Allen die zich in Nederland bevinden, worden in gelijke gevallen

[1] Statia verwelkomde de 4.000ste inwoner van het eiland op 8 maart 2013.
[2] Bron: CBS (2012*). Statline, Bevolking Caribisch Nederland.*
[3] Zie: Wet van 17 mei 2010 tot invoering van de regelgeving met betrekking tot de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba (Invoeringswet openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba).
[4] Wet van 28 Oktober 1954, houdende aanvaarding van een Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden.

gelijk behandeld. Discriminatie wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht of op welke grond dan ook, is uitgesloten.'

Deze Grondwetsbepaling betekent niet dat alle wetten en regels in Europees en Caribisch Nederland precies hetzelfde moeten zijn. Op basis van de afspraken tussen Nederland en de bestuurscolleges van de eilanden kan er voor afwijkende regels worden gekozen. Dat is ook gebeurd: veel van de bestaande Nederlands-Antilliaanse wetgeving van vóór 2010 is ook na de transitie blijven bestaan. Afgesproken werd om gedurende vijf jaar geleidelijk over te gaan naar de Nederlandse wetgeving. In de tussentijd is echter toch al veel nieuwe Nederlandse wetgeving tot stand gekomen.

Het Statuut regelt de staatkundige relatie tussen de zelfstandige landen in het Koninkrijk der Nederlanden: Nederland, Aruba, Curaçao en Sint Maarten. In het Statuut staat dat de landen zelfstandig hun eigen aangelegenheden behartigen. Samen zijn ze verantwoordelijk voor de onderwerpen die het Koninkrijk als geheel aangaan: de koninkrijksaangelegenheden. Daarnaast geeft het Statuut regels voor onderlinge samenwerking, bijstand, overleg en staatsinrichting van de landen. Het Statuut trad in 1954 in werking.

Artikel 1 van het Statuut omschrijft de landen in het Koninkrijk. In het tweede lid van dit artikel staat dat Bonaire, Sint Eustatius en Saba deel uitmaken van het staatsbestel van Nederland. Ook vermeldt het dat er voor de BES-eilanden regels kunnen worden gesteld en andere specifieke maatregelen kunnen worden getroffen met het oog op de economische en sociale omstandigheden, de grote afstand tot het Europese deel van Nederland, hun insulaire karakter, kleine oppervlakte en bevolkingsomvang, geografische omstandigheden, het klimaat en andere factoren waardoor deze eilanden zich wezenlijk onderscheiden van het Europese deel van Nederland.

Over deze 'differentiatiebepaling' bestaat veel discussie en er is een voorstel voor een wetswijziging die de bepaling vervangt door een artikel in de Grondwet (zie hierna).

Of en hoe een dergelijke bepaling ook vorm krijgt, het toetsingskader om specifieke situaties te beoordelen en op grond daarvan te besluiten tot afwijkende wet- en regelgeving blijft artikel 1 van de Grondwet.

De verschillen in wet- en regelgeving tussen Europees en Caribisch Nederland hebben verschillende keren tot onvrede geleid onder bewoners en bestuurders van de eilanden die zich in sommige gevallen achtergesteld voelen. Het is voor veel mensen onduidelijk waarom en op welke punten onderscheid wordt gemaakt.

Het College voor de Rechten van de Mens heeft in maart 2013 een advies uitgebracht over toepassing van het gelijkheidsbeginsel met betrekking tot de rechten die geregeld zijn in het Kinderrechtenverdrag. Zie voor een toelichting hierop het volgende hoofdstuk (Het Kinderrechtenverdrag).

2.5 Verdragen

Op een aantal verdragen waar Nederland partij bij is, heeft de overheid een voorbehoud gemaakt. Deze zijn alleen op het Europese deel van het Koninkrijk der Nederlanden van toepassing zijn.

De belangrijke bekende mensenrechtenverdragen gelden in Caribisch Nederland, zoals het Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens (EVRM), het Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten (IVESCR), het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten (IVBPR).

Het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK) is volledig van toepassing op de BES-eilanden (zie hierna).

2.6 Zelfbeschikkingsrecht

Het zelfbeschikkingsrecht is het recht van volken om vrij en vrijwillig te bepalen onder welke soevereiniteit ze vallen. Ze hebben de keuze tussen onafhankelijkheid, 'vrije

associatie' (los staatsverband van zelfstandige staten) of integratie. Uiteindelijk doel van het zelfbeschikkingsrecht is het welzijn van de bevolking.[1]

Voorafgaand aan de staatkundige veranderingen van de eilanden van de voormalige Nederlandse Antillen in 2010, is gepeild wat de BES-eilanden zouden willen. Bonaire en Saba kozen in referenda in 2004 en 2005 voor directe banden met Nederland, terwijl Sint Eustatius koos voor behoud van het land Nederlandse Antillen. De huidige status van Sint Eustatius is dus niet gebaseerd op de uitspraak van de bevolking.

De onderhandelingsuitkomsten over de BES-eilanden zijn niet voorgelegd aan de bevolking van Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Er kan van uitgegaan worden dat veel eilandbewoners zich ten tijde van de referenda niet realiseerden wat de consequenties waren van de verschillende opties. Deskundigen vinden daarom dat de status van de drie eilanden niet voldoet aan de eisen van het zelfbeschikkingsrecht en op gespannen voet staat met het internationale dekolonisatierecht[2]. Bonairianen, Statianen en Sabanen zouden alsnog op basis van een uitgebreide voorlichting geconsulteerd moeten worden, zo wordt gesteld.[3]

De BES-eilanden hebben nog steeds zelfbeschikkingsrecht, ook na de staatkundige veranderingen van 2010, aldus voormalig staatssecretaris van Koninkrijksrelaties Bijleveld[4].

2.7 Na 2015

Op 10-10-2015 wordt een definitieve status voor Bonaire, Sint Eustatius en Saba gekozen. Dat is vijf jaar na de staatkundige veranderingen. In 2015 of daarvoor kan geëvalueerd worden hoe de huidige status van openbare lichamen bevalt. Tot dat moment kunnen de BES-eilanden – volgens de voormalige staatssecretaris van BZK, Bijsterveld – nog kiezen tussen twee opties: 1) handhaven van de huidige status, dus openbaar lichaam (of gemeente) van Nederland, of 2) onafhankelijkheid.

In theorie zouden de BES-eilanden er nog voor kunnen kiezen om apart van Nederland verder te gaan. In praktijk leek dat station echter al gepasseerd te zijn. Er is een voorstel tot wijziging van de Grondwet bij de Staten-Generaal aanhangig waarin de staatsrechtelijke positie van de eilanden in de Grondwet wordt geregeld.[5] In dat voorstel kunnen de BES-eilanden eigenlijk alleen nog kiezen of ze doorgaan als openbaar lichaam of als gemeente. Onafhankelijkheid is dan niet langer een optie.

De Tweede Kamer heeft het voorstel aangenomen, waarna de Eerste Kamer de verdere behandeling van het voorstel door de Eerste Kamer heeft opgeschort. De Senaat wil de evaluatie van de nieuwe staatkundige structuur binnen het Koninkrijk in 2015 afwachten en daarmee recht doen aan de volgtijdelijkheid van een evaluatie van de staatkundige structuur voordat een (nieuwe) staatkundige structuur in de Grondwet wordt vastgelegd.[6]

2.8 Eilandbestuur en organisatie

Het openbaar lichaam Sint Eustatius is als volgt georganiseerd. Het dagelijks bestuur wordt uitgevoerd door het *bestuurscollege*. Het college bestaat uit de *gezaghebber* (vergelijkbaar met de burgemeester in een gemeente) en twee *gedeputeerden* (vergelijkbaar met wethouders). De *eilandsecretaris* doet de ambtelijke ondersteuning. Het bestuurscollege is verantwoordelijk voor de voorbereiding en uitvoering van beleid. Begin 2013 is de gezaghebber van Sint Eustatius de heer Gerald Berkel.

De *eilandsraad* is de gekozen volksvertegenwoordiging van het openbaar lichaam, vergelijkbaar met de gemeenteraad. Deze raad bepaalt mede het beleid en controleert de

[1] Resoluties van de Verenigde Naties nrs. 1514 en 2625.
[2] Vgl. Duijf, Charlotte M.A.M., en Alfred H.A. Soons (2011). *The right to self-determination and the dissolution of the Netherlands Antilles.* Wolf Legal Publishers.
[3] Duijf, Charlotte, en Fred Soons. Zelfbeschikkingsrecht Bonairianen, Statianen en Sabanen. in: *Openbaar Bestuur.* oktober 2011.
[4] Handelingen I 2009/10, nr. 28, p. 1171.
[5] Kamerstukken II 2011-2012, nr. 33 131, 2 Constitutionele basis openbare lichamen BES (Grondwetswijziging).
[6] Kamerstukken I 2012-2013, nr 33131, C.

uitvoering daarvan. Op Sint Eustatius bestaat de eilandsraad uit vijf leden. De leden benoemen de gedeputeerden, die samen met de gezaghebber het bestuurscollege vormen. Begin 2013 bestaat de eilandsraad uit vier zetels van de Democratische Partij/DP en een zetel van de Progressive Labour Party/PLP. [1]

Caribisch Nederland	Gemeente
Eilandsraad (raadsleden)	Gemeenteraad (raadsleden)
Bestuurscollege	College van burgemeester en wethouders (B&W)
Gezaghebber	Burgemeester
Gedeputeerde	Wethouder

Tabel 4: Bestuurlijke vergelijking.

2.9 Nieuwe regels

Er zijn tussen de overheid en de openbare lichamen afspraken gemaakt over beperkte invoering van wetgeving voor een periode van vijf jaar vanaf de transitie in 2010.[2] Doel daarvan was om burgers en bestuurders rust te gunnen na de staatkundige veranderingen die al met heel veel nieuwe regelgeving gepaard ging.

Of deze 'legislatieve terughoudendheid' in de praktijk is geslaagd, is de vraag. Het was de bedoeling om alleen het fiscale en sociale stelsel te herzien en aanpassingen door te voeren in het onderwijs en de zorg, maar daarnaast zijn ook veel andere nieuwe regels geïntroduceerd. Volgens de Rijksvertegenwoordiger (zie hierna) zijn de inwoners en de instituties van de drie eilanden – bedrijven, overheden, scholen, ziekenhuizen – niet in staat om zoveel nieuwe regels in zulke korte tijd te verwerken.

De Algemene Rekenkamer vindt het onmogelijk om te beoordelen of de afspraak over de terughoudendheid is nageleefd omdat onduidelijk is welke wet- en regelgeving daaraan moet voldoen.[3]

In de hoofdstukken over de specifieke onderwerpen vindt u informatie over de betreffende wet- en regelgeving op dat terrein.

2.10 Voorzieningenniveau

Net als over de regelgeving zijn er afspraken gemaakt tussen rijksoverheid en BES-eilanden over het voorzieningenniveau op de terreinen onderwijs, volksgezondheid, sociale zekerheid en veiligheid.[4] Per beleidsterrein moeten normen worden opgesteld voor het gewenste voorzieningenniveau. Dat zou moeten gebeuren op basis van een beeld van de uitgangspositie, maar daarover was te weinig informatie. De Algemene Rekenkamer constateert dat de Ministeries van OCW en VWS hier verschillend mee omgaan. OCW streeft ernaar om op de BES een vergelijkbaar voorzieningenniveau als in Europees Nederland aan te bieden. VWS wil het voorzieningenniveau per zorginstelling vaststellen.[5]

In de hoofdstukken over de specifieke onderwerpen vindt u informatie over het voorzieningenniveau op dat terrein.

[1] Zie ook de website van het openbaar lichaam Sint Eustatius: www.statiagovernment.com.
[2] Hierover zijn verschillende afspraken gemaakt. Zie voor een overzicht hiervan: Algemene Rekenkamer, Rijksoverheid en Caribisch Nederland: naleving van afspraken, Tweede Kamer, vergaderjaar 2012-2013, 33471, nr. 2.
[3] Idem.
[4] Ministerie van BZK (2008), Besluitenlijst BES bestuurlijk overleg 31 januari 2008.
[5] Algemene Rekenkamer, Rijksoverheid en Caribisch Nederland: naleving van afspraken, Tweede Kamer, vergaderjaar 2012-2013, 33471, nr. 2.

2.11 Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) is verantwoordelijk voor de BES-eilanden. Hij is voornemens de coördinerend minister te zijn voor alles wat de eilanden betreft. Er zijn verschillende vakministeries die verantwoordelijk zijn voor het beleid op afzonderlijke terreinen. Zo is het Ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschappen (OCW) verantwoordelijk voor het onderwijs in Caribisch Nederland, heeft het Ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport (VWS) een verantwoordelijkheid als het gaat om jeugdbeleid, moet het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) zich bezighouden met de armoedebestrijding op de eilanden en is het Ministerie van Veiligheid en Justitie (V&J) het aanspreekpunt voor criminaliteitsbestrijding.

Het is echter van belang dat er een coördinerend bewindspersoon is die zorgt dat er geen 'gaten' vallen tussen de invulling van de verschillende verantwoordelijkheden. Ook kan hij ervoor zorgen dat tussen de ministeries wordt samengewerkt en dat de BES-eilanden worden geconsulteerd en geïnformeerd. De huidige minister van BZK, Plasterk, heeft aangegeven zijn rol ook als zodanig in te willen vullen en te willen voorkomen dat Caribisch Nederland wordt geconfronteerd met onnodige regels.[1]

2.12 Rijksvertegenwoordiger

Er is een Rijksvertegenwoordiger voor de BES-eilanden die de schakel vormt tussen de openbare lichamen in Caribisch Nederland en de rijksoverheid in Den Haag.[2] Hij zetelt op Bonaire, maar heeft dependances op Sint Eustatius en Saba. In mei 2011 is Wilbert Stolte voor zes jaar benoemd als Rijksvertegenwoordiger.

De Rijksvertegenwoordiger heeft verschillende taken. Allereerst moet hij ervoor zorgen dat de (ambtenaren van de) ministeries op de eilanden goed met elkaar en met de eilandbesturen samenwerken. Daarnaast moet hij ervoor zorgen dat de drie openbare lichamen het eiland goed besturen. Hij moet elk half jaar aan de minister van BZK rapporteren. In een jaarlijkse rapportage doet hij verslag over de staat van de eilanden.

In zijn rapportage van 2011 gaf hij aan dat de Bonairianen, Statianen en Sabanen klaagden over het verlies aan eigen identiteit en cultuur, toestroom van Nederlanders uit West-Europa en de vrees steeds minder te zeggen te krijgen over het reilen en zeilen op het eigen eiland. Gevoelens van onvrede zijn nog steeds aanwezig. Deels heeft dat ook te maken met de kritiek die er is op wetgeving rond euthanasie, abortus en homohuwelijk waar de eilanden mee werden geconfronteerd.

Ook in zijn rapportage over 2012 constateert de Rijksvertegenwoordiger dat er knelpunten zijn, maar hij is ook optimistisch over de toekomst. 'Dat deze historische transitie tot nu toe niet perfect is verlopen, is inmiddels wel duidelijk geworden. Dat kon eigenlijk ook niet anders gezien de complexiteit. Erkenning hiervan leidt automatisch tot bereidheid tot aanpassing en verandering'.[3]

2.13 Kinderombudsman

Nederland heeft sinds 1 april 2011 een Kinderombudsman, die onderdeel is van het Bureau Nationale ombudsman. De Kinderombudsman richt zich op naleving van de rechten van kinderen en jongeren.

De Kinderombudsman adviseert kinderen en jongeren over manieren waarop ze voor hun rechten kunnen opkomen. Daarnaast controleert hij of de kinderrechten in Nederland worden nageleefd door de overheid, maar ook door private organisaties in het onderwijs, de kinderopvang, jeugdzorg en de gezondheidszorg. Hij adviseert het parlement en organisaties en maakt mensen bewust van de kinderrechten. De eerste Kinderombudsman is Marc Dullaert. Hij rapporteert jaarlijks aan de Tweede Kamer.

[1] TK 2013, Brief aan de Tweede Kamer van 30 januari 2013 over reis van de minister van 19-27 januari 2013.
[2] Wettelijke basis is de Wet Openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba (WolBES).
[3] Rijksvertegenwoordiger voor de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba, *Voortgangsrapportage 2011,* februari 2012.

In verschillende publicaties schrijft de Kinderombudsman dat zijn mandaat zich uitstrekt 'over het gehele grondgebied van het Koninkrijk der Nederlanden, dus ook Caribisch Nederland'.[1] Bij navraag blijkt dat echter een vergissing. Het mandaat van de Kinderombudsman strekt zich uit over heel Nederland, daaronder begrepen Caribisch Nederland. [2]

Voor zijn Kinderrechtenmonitor 2012 heeft de Kinderombudsman geprobeerd om de situatie in Caribisch Nederland in kaart te brengen. De Kinderombudsman constateert daarin echter dat er weinig informatie over de naleving van kinderrechten op deze eilanden beschikbaar is.[3]

De manier waarop de Kinderombudsman het mandaat voor de kinderen die opgroeien in Caribisch Nederland gaat invullen, moet nog nader worden bepaald. Wel is duidelijk dat hij zal gaan samenwerken met de Nationale ombudsman die al actief is op de BES-eilanden.[4]

[1] Kinderombudsman (2011). *Wij laten van je horen; Jaarverslag 2011.* Den Haag.
[2] Informatie in e-mail van Rogier Oet, medewerker Kinderombudsman, 25 april 2013.
[3] Kinderombudsman (2012). *Kinderrechtenmonitor 2012.* Den Haag.
[4] Zie www.nationaleombudsman.nl.

Het Kinderrechtenverdrag

De situatie van kinderen op de eilanden kan op verschillende manieren worden beoordeeld. In dit onderzoek is ervoor gekozen om uit te gaan van het Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind, hierna ook IVRK of Kinderrechtenverdrag genoemd. Dit verdrag wordt als meetinstrument gebruikt.

In dit hoofdstuk vindt u eerst informatie over het Kinderrechtenverdrag en over de verantwoordelijkheden die daar voor Nederland uit voortvloeien. Vervolgens kunt u lezen hoe Nederland zich over het naleven van de kinderrechten moet verantwoorden en tegenover wie dat moet gebeuren. Ook vindt u een toelichting op het gebruik van het verdrag als meetinstrument. Het hoofdstuk sluit af met het recente advies van het College voor de Rechten van de Mens over toepassing van het verdrag op de eilanden. Voor een uitvoerige toelichting op het verdrag en andere internationale regelgeving over de rechtspositie van kinderen, zij verwezen naar het Handboek Internationaal Jeugdrecht.[1]

1 Het Kinderrechtenverdrag in het kort

Het Kinderrechtenverdrag is relatief jong. Op 20 november 1989 nam de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties het verdrag aan. Dertig jaar eerder, op 20 november 1959, namen de Verenigde Naties de Verklaring voor de Rechten van het Kind aan. Deze verklaring was juridisch niet bindend. Het verdrag is dat wel, het legt 'harde' verplichtingen op aan de lidstaten. Nederland heeft het Kinderrechtenverdrag geratificeerd: het trad in werking op 8 maart 1995.

1.1 Universeel

Het IVRK is een bijzonder mensenrechtenverdrag. Het is in verschillende opzichten universeel en dat maakt het verdrag ook zo waardevol ten opzichte van andere instrumenten. Het verdrag bestrijkt alle rechten van alle kinderen. Er staan klassieke vrijheidsrechten in, waardoor de overheid genoodzaakt wordt om op bepaalde terreinen terughoudend te zijn. En het beschrijft fundamentele sociale rechten, die de overheid juist aansporen om actie te ondernemen.

Het Kinderrechtenverdrag is het meest geratificeerde mensenrechtenverdrag ter wereld. Slechts twee landen hebben het verdrag alleen ondertekend, maar (nog) niet geratificeerd: de Verenigde Staten en Somalië. 193 landen ratificeerden wel.

1.2 Visie

Het verdrag weerspiegelt de visie dat kinderen mensen zijn die ondersteund moeten worden op hun weg naar volwassenheid. Net als ieder mens hebben ze rechten. Daarnaast moeten kinderen beschermd worden en mogelijkheden krijgen om zich te ontplooien.

Het idee dat kinderen van alles nog niet zijn (nog niet volwassen, nog niet bekwaam, nog niet bij hun volle verstand), krijgt in het verdrag geen ruimte. Het gaat erom wat ze wél zijn.

[1] Blaak, Mirjam, et al. (2012). *Handboek Internationaal Jeugdrecht.* Leiden: Defence for Children.

1.3 Kind

Het Kinderrechtenverdrag geldt voor alle kinderen, voor iedere persoon die jonger dan achttien jaar is.

1.4 Inhoud

Het IVRK bestaat uit 54 artikelen en heeft ten doel de positie van kinderen in de maatschappij te verbeteren. De rechten kunnen verdeeld worden in vier categorieën: beschermingsrechten, bijzondere beschermingsrechten, voorzieningen en participatierechten.

Het verdrag kent de volgende indeling:

- Definitie van het kind.
- Algemene implementatiemethoden.
- Algemene beginselen.
- Burgerlijke rechten en vrijheden.
- Familie omgeving en alternatieve zorg.
- Basisrechten op gebied van gezondheidszorg, onderwijs, vrije tijd en culturele activiteiten.
- Speciale beschermingsmaatregelen.

1.5 Basisprincipes

Het verdrag kent vier basisbeginselen (zie hierna uitgebreider):

1. Alle rechten gelden voor alle kinderen: non-discriminatie (artikel 2).
2. Het belang van het kind is de eerste overweging bij iedere beslissing (artikel 3).
3. Recht op leven en ontwikkeling (artikel 6).
4. Respect voor de mening van het kind (artikel 12).

1.6 Holistisch

De artikelen van het Kinderrechtenverdrag hangen nauw met elkaar samen en vormen één geheel.

1.7 Bindend

De landen die het verdrag geratificeerd hebben, verplichten zich daarmee ook om het uit te voeren. Het Kinderrechtenverdrag is juridisch bindend. Als er andere verdragen zijn die kunnen worden toegepast, bepaalt het IVRK dat de meest gunstige regeling voor het kind voorrang heeft. Verdragsrecht heeft voorrang boven nationale wetgeving.

1.8 Het Kinderrechtencomité

Het VN-Comité voor de Rechten van het Kind in Genève controleert of de lidstaten hun verplichtingen van het IVRK ook nakomen. Lidstaten moeten iedere vijf jaar rapporteren over de kinderrechtensituatie in hun land. Het comité geeft aanbevelingen. Daarnaast brengt het comité General Comments uit om specifieke onderwerpen beter uit te leggen. Zie hierna onder rapportage.

2 Het Kinderrechtenverdrag in (Caribisch) Nederland

Het Kinderrechtenverdrag is voor Nederland op 8 maart 1995 in werking getreden. Vanaf die datum moet ons land de verplichtingen uit het verdrag nakomen voor alle kinderen onder de Nederlandse rechtsmacht. Dat betekent dat het verdrag ook rechtstreeks en volledig van toepassing is op kinderen op Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

Het Kinderrechtenverdrag gold ook al op de eilanden toen deze nog onderdeel waren van de Nederlandse Antillen. Sinds 2010 is Nederland verantwoordelijk voor het volledig realiseren van de rechten uit het verdrag in Caribisch Nederland.

Internationale verdragen worden getekend en onderhandeld door het Koninkrijk der Nederlanden, in overleg met de landen van het Koninkrijk. Daarna moeten de landen van het Koninkrijk de verdragen zelf (stilzwijgend of uitdrukkelijk) ratificeren. Nederland, de Nederlandse Antillen en Aruba hebben het Kinderrechtenverdrag geratificeerd op respectievelijk 8 maart 1995, 16 januari 1998 en 17 januari 2001.

Voor Curaçao en Sint Maarten, zelfstandige landen in het Koninkrijk sinds 2010, blijven de verdragen gelden die eerst voor de Nederlandse Antillen golden. De regeringen van Curaçao, Sint Maarten en Aruba zijn verantwoordelijk voor de implementatie van het Kinderrechtenverdrag in hun land.

Sinds 2010 horen de eilanden Bonaire, Sint Eustatius en Saba bij Nederland (zie uitgebreid hierover onder Het eiland). Daarom is de Nederlandse regering verantwoordelijk voor het naleven van de kinderrechten op deze drie eilanden.

Nederland heeft op drie verdragsartikelen een voorbehoud gemaakt. Vanaf maart 1995 moet Nederland zich houden aan de gemaakte afspraken. De Nederlandse overheid moet zorgen dat de nationale wet- en regelgeving en het beleid spoort met het verdrag. Daar waar dat niet zo is, moeten de nationale regels aangepast worden en intussen gelden de regels van het verdrag.

3 Rapportages over het Kinderrechtenverdrag

Om te controleren of landen zich houden aan de verplichtingen uit het Kinderrechtenverdrag moet hierover iedere vijf jaar gerapporteerd worden aan het Kinderrechtencomité.

3.1 Het Kinderrechtencomité

Elk land dat partij is bij het Kinderrechtenverdrag heeft de verplichting op zich genomen om aan het VN-Comité voor de Rechten van het Kind in Genève te laten weten ‘welke maatregelen door hen genomen zijn die uitvoering geven aan de in het Verdrag erkende rechten en over de voortgang die is geboekt ten aanzien van het genot van die rechten’. Dit gebeurt met landenrapportages, die resulteren in aanbevelingen van het Kinderrechtencomité.

Het comité bestaat uit achttien onafhankelijke deskundigen op het gebied van kinderrechten. Het komt drie keer per jaar bij elkaar om alle ingediende rapportages te beoordelen.

Ook NGO’s kunnen onafhankelijke rapporten over de kinderrechtensituatie in hun land indienen. Deze rapporten worden tijdens een aparte besloten zitting besproken, die drie maanden voor de regeringszitting plaatsvindt. Op basis hiervan maakt het comité een ‘list of issues’ met vragen die het comité nog voor de regeringszitting beantwoord wil zien. De zitting met de regering is openbaar. Op basis van deze zitting komt het comité met aanbevelingen: Concluding Observations.

3.2 Rapportages vanuit het Koninkrijk der Nederlanden

Nederland is sinds 1995 partij bij het Kinderrechtenverdrag. Twee jaar na de inwerkingtreding heeft de Nederlandse regering zijn initiële rapportage ingediend bij het Kinderrechtencomité. Ook NGO’s, zoals het Kinderrechtencollectief en het Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten, dienden toen een eigen rapport in. Het comité heeft dit regeringsrapport in september 1999 besproken.

In april 2002 stuurde de Nederlandse regering haar tweede rapportage naar het comité. Aruba diende toen zijn eerste rapport in. Het Kinderrechtencollectief bracht opnieuw een eigen rapport in. Het comité besprak het regeringsrapport in januari 2004 en kwam met 57 aanbevelingen.

In 2007 rapporteerde de Nederlandse overheid voor de derde keer aan het Comité voor de Rechten van het Kind. Aruba bracht toen voor de tweede maal een rapport uit en het land de Nederlandse Antillen bracht zijn eerste rapportage aan het comité uit.

Het comité deed op 30 januari 2009 86 aanbevelingen aan Nederland, Aruba en de Nederlandse Antillen over de implementatie van kinderrechten in de drie landen.

In 2012 bracht de Nederlandse overheid haar vierde rapport uit. Ook het Kinderrechten-collectief kwam met een eigen NGO-rapport. Het laatste regeringsrapport moet nog besproken worden door het Kinderrechtencomité.

3.3 Het comité over kinderen op de BES-eilanden

Op 30 januari 2009 bracht het VN-Kinderrechtencomité zijn Concluding Observations uit over de kinderrechtensituatie in Nederland. Daarin sprak het comité zijn zorgen uit over de situatie op de eilanden en deed verschillende aanbevelingen om deze te verbeteren. In de hoofdstukken over de verschillende onderwerpen vindt u terug waar de kinderrechtelijke zorgen van het comité zich met name op richten.

4 Het Kinderrechtenverdrag als meetinstrument

Het Kinderrechtenverdrag vormt de basis voor het onderzoek. Het onderzoek brengt de situatie in beeld van kinderen die op één van de drie eilanden Bonaire, Sint Eustatius, Saba opgroeien. Een dergelijk overzicht ontbrak. In het onderzoek is een zo compleet mogelijk beeld verkregen van de situatie van kinderen in Caribisch Nederland.

Vervolgens is gekeken in hoeverre deze situatie strookt met de eisen die het Kinder-rechtenverdrag aan ons land stelt. Het IVRK dient als toetsingskader of meetinstrument. Om het gebruik van het verdrag als toetssteen goed te gebruiken zijn enkele opmerkingen van belang.

Allereerst biedt het IVRK minimumnormen. Nederland – als rijk land – mag meer doen en wordt daar ook toe aangemoedigd. Als er bepalingen zijn die gunstiger zijn voor kinderen, dan gaan die voor. Het Kinderrechtenverdrag heeft drie belangrijke functies. Natuurlijk is het een juridisch instrument. Daarnaast houdt het verdrag een pedagogische opdracht in zich. Belangrijk is dat het ook een heel degelijke basis biedt om jeugdbeleid op te bouwen. Dat blijkt ook uit het verdrag zelf dat in zeer vele bepalingen een boodschap aan de over-heid geeft: 'The State Parties shall…' Op die wijze kan het Kinderrechtenverdrag gebruikt worden als meetinstrument voor de situatie van kinderen op de eilanden.

In een toelichting op het verdrag zegt het Comité voor de Rechten van het Kind dat de doelstelling van het verdrag en de bewoordingen van artikel 4 voorschrijven dat staten moeten zorgen voor wetgeving die in overeenstemming is met het Kinderrechtenverdrag. Bovendien moet deze wetgeving in de praktijk gebracht worden. De praktische verwezen-lijking van bepaalde rechten kan met zich meebrengen dat voor bepaalde groepen kinderen speciale maatregelen getroffen moeten worden om bijvoorbeeld achterstanden weg te werken.[1]

4.1 Basisprincipes

Zoals hierboven al is aangegeven, bevat het Kinderrechtenverdrag vier basisprincipes. Deze vormen het uitgangspunt bij het toetsen van een situatie van kinderen aan het IVRK. Het gaat om de artikelen 2, 3, 6 en 12 van het IVRK.

Om te bepalen hoe deze basisprincipes vertaald moeten worden naar de situatie van kinderen op de eilanden, volgt hieronder een korte toelichting per artikel.

[1] Committee on the Rights of the Child (2003). *General Comment no. 5, General measures of implementation of the Convention on the Rights of the Child.* CRC/GC/2003/5.

Non-discriminatie
Artikel 2

1. De Staten die partij zijn bij dit Verdrag, eerbiedigen en waarborgen de in het Verdrag beschreven rechten voor ieder kind onder hun rechtsbevoegdheid zonder discriminatie van welke aard ook, ongeacht ras, huidskleur, geslacht, taal, godsdienst, politieke of andere overtuiging, nationale, etnische of maatschappelijke afkomst, welstand, handicap, geboorte of andere omstandigheid van het kind of zijn of haar ouder of wettige voogd.
2. De Staten die partij zijn, nemen alle passende maatregelen om te waarborgen dat het kind wordt beschermd tegen alle vormen van discriminatie of bestraffing op grond van de omstandigheden of de activiteiten van, de meningen geuit door of de overtuigingen van de ouders, wettige voogden of familieleden van het kind.

De rechten in het verdrag gelden voor ieder kind. Discriminatie is verboden en er rust een plicht op de overheid om kinderen daartegen te beschermen. De overheid moet waken tegen bepalingen en voorzieningen in de Nederlandse wetgeving die discriminerend zijn.

Dit betekent dat alle rechten onverkort gelden voor kinderen op de Caribisch Nederlandse eilanden. Zij moeten gelijkwaardig behandeld worden als kinderen in Europees Nederland. Maatschappelijk aanvaarde normen gelden dus evenzeer voor kinderen op de eilanden.

Artikel 2 benadrukt dat de rechten voor alle kinderen gelden die onder de rechtsmacht van de overheid vallen. Ook als de overheid besluit om verdragsverplichtingen over te dragen aan lagere overheden, zoals gemeenten of openbare lichamen, dan blijft de rijksoverheid eindverantwoordelijk voor het waarborgen van de rechten van alle kinderen op haar grondgebied. Het Kinderrechtencomité heeft dit in een toelichting op het verdrag bevestigd.[1]

Belang van kind
Artikel 3

1. Bij alle maatregelen betreffende kinderen, ongeacht of deze worden genomen door openbare of particuliere instellingen voor maatschappelijk welzijn of door rechterlijke instanties, bestuurlijke autoriteiten of wetgevende lichamen, vormen de belangen van het kind de eerste overweging.
2. De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe het kind te verzekeren van de bescherming en de zorg die nodig zijn voor zijn of haar welzijn, rekening houdend met de rechten en plichten van zijn of haar ouders, wettige voogden of anderen die wettelijk verantwoordelijk voor het kind zijn, en nemen hiertoe alle passende wettelijke en bestuurlijke maatregelen.
3. De Staten die partij zijn, waarborgen dat de instellingen, diensten en voorzieningen die verantwoordelijk zijn voor de zorg voor of de bescherming van kinderen voldoen aan de door de bevoegde autoriteiten vastgestelde normen, met name ten aanzien van de veiligheid, de gezondheid, het aantal personeelsleden en hun geschiktheid, alsmede bevoegd toezicht.

Het belang van het kind moet de eerste overweging vormen bij alle maatregelen rondom het kind. Dit artikel wordt gezien als leidend beginsel voor alle overige bepalingen in het verdrag.

Kinderen moeten verzekerd zijn van bescherming en zorg, door ouders of door kinderbescherming en jeugdzorg (lid 2).

Voorzieningen moeten genoeg en gekwalificeerd personeel hebben (lid 3). Dat geldt ook voor alle voorzieningen voor kinderen op de eilanden, zoals jeugdzorg, het onderwijs en gezondheidszorg.

[1] Committee on the Rights of the Child (2003). *General Comment no. 5, General measures of implementation of the Convention on the Rights of the Child.* CRC/GC/2003/5.

Het IVRK geeft geen nadere invulling van 'het belang van het kind'. Dat verschilt ook per kind en per situatie. Er bestaan echter wel degelijk ideeën over een concretere invulling van het belang van het kind. Al in 1989 noemden de psychologen en gedragstherapeuten Heiner en Bartels twaalf factoren voor een optimale ontwikkeling van het kind. In 2006 vertaalden Kalverboer en Zijlstra deze factoren in veertien ontwikkelingsvoorwaarden die gekoppeld worden aan het Kinderrechtenverdrag.[1] Als deze voorwaarden langdurig ontbreken, leidt dit tot ontwikkelingsschade bij het kind. Het gaat om de volgende veertien voorwaarden, waarbij een tot en met zeven betrekking hebben op het gezin, en acht tot en met veertien op de samenleving.

Belang van het kind – ontwikkelingsvoorwaarden:

1. Adequate verzorging: zorg voor gezondheid en fysiek welbevinden, bijvoorbeeld kleding, voeding, onderdak.
2. Een veilige fysieke directe omgeving: lichamelijke bescherming van het kind in het gezin, geen mishandeling, geen toxische invloeden, geen gevaarlijke woning.
3. Affectief klimaat: geborgenheid met steun en begrip van de ouders, passend bij het kind.
4. Ondersteunende opvoedingsstructuur: regelmaat, stimulering, controle, grenzen stellen, ruimte voor eigen initiatief, niet te veel of te weinig verantwoordelijkheid bij het kind leggen.
5. Adequaat voorbeeldgedrag van de ouder: het kind kan gedrag, optreden, normen en waarden van ouders overnemen.
6. Interesse: ouder toont belangstelling voor kind en zijn leefwereld.
7. Continuïteit in opvoeding en verzorging en toekomstperspectief: ouders bouwen een veilige hechtingsrelatie op met het kind, het basisvertrouwen wordt in stand gehouden door beschikbaarheid van de ouder.
8. Veilige fysieke, wijdere omgeving: veilige buurt en samenleving. Geen oorlog.
9. Respect: omgeving van het kind neemt behoeftes en gevoelens van het kind serieus.
10. Sociaal netwerk: het kind en het gezin hebben verschillende, beschikbare steunbronnen.
11. Educatie: het kind krijgt scholing en opleiding en kan zijn talenten ontplooien.
12. Omgang met leeftijdsgenoten: het kind heeft omgang met andere kinderen in verschillende situaties, passend bij ontwikkelingsniveau van het kind.
13. Adequaat voorbeeldgedrag samenleving: het kind heeft contact met anderen van wie hij gedrag, waarden en normen kan overnemen.
14. Stabiliteit in levensomstandigheden, toekomstperspectief: veranderingen in het leven zijn aangekondigd en inzichtelijk. Identificatiefiguren en steunbronnen blijven bestaan. De samenleving biedt het kind toekomstperspectief.

Leven en ontwikkeling
Artikel 6

1. De Staten die partij zijn, erkennen dat ieder kind het inherente recht op leven heeft.
2. De Staten die partij zijn, waarborgen in de ruimst mogelijke mate de mogelijkheden tot overleven en de ontwikkeling van het kind.

Het artikel verplicht om de ontwikkeling van kinderen op de eilanden 'in de ruimst mogelijke mate' te waarborgen. In samenhang met het belang van het kind, artikel 3, betekent het dat de overheid er alles aan moet doen om te zorgen dat kinderen zich veilig en ongestoord kunnen ontwikkelen. Het naleven van andere verdragsbepalingen – zoals het recht op gezondheidszorg – draagt bij aan de verwezenlijking van dit recht.

Participatie
Artikel 12

1. De Staten die partij zijn, verzekeren het kind dat in staat is zijn of haar eigen mening te vormen, het recht die mening vrijelijk te uiten in alle aangelegenheden die het kind

[1] Kalverboer, M.E. & A.E. Zijlstra (2006). *Het belang van het kind in het Nederlandse recht: Voorwaarden voor ontwikkeling vanuit een pedagogisch perspectief*. Amsterdam: SWP.

betreffen, waarbij aan de mening van het kind passend belang wordt gehecht in overeenstemming met zijn of haar leeftijd en rijpheid.

2. Hiertoe wordt het kind met name in de gelegenheid gesteld te worden gehoord in iedere gerechtelijke en bestuurlijke procedure die het kind betreft, hetzij rechtstreeks, hetzij door tussenkomst van een vertegenwoordiger of een daarvoor geschikte instelling, op een wijze die verenigbaar is met de procedureregels van het nationale recht.

Kinderen hebben recht op vrije meningsuiting in zaken die hen betreffen. Kinderen die daartoe in staat zijn, moeten hun mening kunnen uiten en daar moet rekening mee worden gehouden.

Het artikel maakt heel duidelijk dat we niet óver kinderen moeten praten (als rechtsobject) maar mét ze: kinderen zijn rechtssubject, drager van rechten. Kinderen kunnen mede inzicht geven in zaken die hen betreffen. Daarbij moet uitgegaan worden van hun belang (artikel 3).

Voor kinderen in Caribisch Nederland is ook dit een belangrijk artikel.

4.2 Vertaling overige bepalingen naar kinderen op de eilanden

Het Kinderrechtenverdrag bestrijkt de gehele leefwereld van kinderen. Voor het onderzoek is een indeling gemaakt in acht onderwerpen:

- Gezin en opvoeding
- Onderwijs
- Gezondheid
- Veiligheid
- Recreatie, spel en vrije tijd
- Participatie
- Wonen
- Financiën

Met de indeling in deze acht onderwerpen wordt de gehele leefwereld van kinderen bestreken. Elk denkbaar thema dat kinderen aangaat valt onder een van de acht onderwerpen. Een zeer vergelijkbare opzet om het Kinderrechtenverdrag als meetlat toe te passen werd ook gebruikt in eerder UNICEF-onderzoek.[1]

In de conclusies bij de verschillende onderwerpen wordt steeds aangegeven wat het Kinderrechtenverdrag over het betreffende onderwerp bepaalt en welke artikelen relevant zijn. Ook wordt een beoordeling gegeven van de mate waarin wordt voldaan aan de minimumeisen de het verdrag stelt.

5 College voor de Rechten van de Mens

In maart 2013 bracht het College voor de Rechten van de Mens zijn advies 'Gelijke behandeling bij de toepassing van het Kinderrechtenverdrag in Caribisch Nederland' uit. Hierin gaat het college in op de vraag of – en zo ja onder welke voorwaarden – er onderscheid mag worden gemaakt tussen Caribisch Nederland en Europees Nederland bij de toepassing van de rechten uit het Kinderrechtenverdrag.

UNICEF vroeg het college in december 2012[2] om advies over de volgende drie vragen:

1. Wanneer is het maken van onderscheid in de behandeling van bewoners van één land, Nederland, te rechtvaardigen; wanneer kan gesproken worden van 'ongelijke gevallen' en hoe specifiek moet dat worden aangegeven?
2. Welke onderbouwing is vereist als de overheid stelt dat er sprake is van ongelijke gevallen en daarmee ongelijke behandeling rechtvaardigt?

[1] Kloosterboer, Karin (2009). *Kind in het Centrum, Kinderrechten in Asielzoekerscentra.* Den Haag: UNICEF Nederland, Stichting Kinderpostzegels Nederland, Centraal Orgaan opvang asielzoekers.
[2] UNICEF Nederland, Brief van 13 december 2012.

3. Het IVRK biedt minimumnormen voor de rechten van het kind. Mag de Nederlandse overheid onderscheid maken tussen kinderen die in Europees Nederland opgroeien en kinderen die in Caribisch Nederland opgroeien en daarmee art. 2 IVRK terzijde stellen? Zo ja, in welke specifieke situaties hoeft de Nederlandse overheid niet te voldoen aan haar verplichting om de minimumeisen van het IVRK te waarborgen voor kinderen op de eilanden?

   Het college constateert dat de vragen die UNICEF stelt ook in Caribisch Nederland leven. Het gaat in op de drie vragen en komt tot een helder advies en een checklist.[1] Een samenvatting van het advies vindt u als bijlage 4 bij dit rapport.

   Het college stelt vast dat het essentiële minimumniveau van de rechten uit het Kinderrechtenverdrag zo snel mogelijk gewaarborgd moet worden in zowel Europees als Caribisch Nederland. Er mag wel gekozen worden voor afwijkende regelgeving en dus voor ongelijke behandeling, maar dan moet dit 'objectief gerechtvaardigd' kunnen worden én het mag niet afdoen aan de minimumnormen van het Kinderrechtenverdrag. Het college geeft in het advies uitleg over het toetsingskader dat daarvoor gebruikt moet worden.

   Het advies maakt duidelijk dat de Nederlandse overheid zowel in Caribisch Nederland als in het Europese gedeelte naar een gelijkwaardig niveau van bescherming van kinderrechten moet toewerken. Het kan dan noodzakelijk – en soms zelfs beter – zijn om in het ene landsdeel een bepaald beleidsterrein anders te reguleren dan in het andere landsdeel. Realisatie van een kinderrecht op hetzelfde niveau betekent dus niet automatisch dat die realisatie in beide landsdelen precies hetzelfde dient te zijn vormgegeven.

[1] Zie www.mensenrechten.nl/publicaties.

KINDERRECHTEN OP SINT EUSTATIUS

Inleiding

Dit deel van het rapport bevat de resultaten van het onderzoek op Sint Eustatius.[1] De volgende acht onderwerpen komen achtereenvolgens aan bod:

- Gezin en opvoeding;
- Onderwijs;
- Gezondheid;
- Veiligheid;
- Recreatie, spel en vrije tijd;
- Participatie;
- Wonen;
- Financiën.

Steeds wordt eerst de huidige situatie geschetst. Daarna wordt de situatie vanuit drie invalshoeken beoordeeld:

- Wat vinden de kinderen en jongeren er zelf van?
- Wat vinden de deskundigen er van?
- Wat is er in de literatuur over bekend?

Het zo verkregen beeld wordt vervolgens getoetst aan het Internationale Verdrag inzake de Rechten van het Kind, dat voor elk van de leefgebieden minimumnormen formuleert.

Aan het einde van dit deel vindt u een algemene conclusie over de kinderrechtensituatie op Sint Eustatius.

[1] In dezelfde periode onderzocht UNICEF de kinderrechtensituatie op zowel de andere twee eilanden in Caribisch Nederland, Bonaire en Saba, als ook op de andere drie eilanden in het Caribisch deel van het Koninkrijk: de zelfstandige landen Aruba, Curaçao en Sint Maarten. Over deze onderzoeken is afzonderlijk gerapporteerd.

Gezin en opvoeding

Ouders zijn doorgaans de belangrijkste personen in het leven van een kind. Zij bepalen de samenstelling van het gezin en hoe de opvoeding vorm krijgt. Gezin en opvoeding staan daarmee aan de basis voor het leven en de ontwikkeling van kinderen.

Gelukkig zijn er veel kinderen die veilig, vrolijk en zonder grote problemen opgroeien. Echter, er zijn helaas ook veel kinderen die niet in dit soort gelukkige omstandigheden verkeren. Ze worden geconfronteerd met scheiding van de ouders, huiselijk geweld, financiële problemen of andere zaken waar ze als kind geen enkele invloed op hebben. Vaak hebben deze problemen ook hun weerslag op andere leefgebieden van kinderen. Als de thuisbasis niet veilig, stabiel, ondersteunend en gezond is, werkt dat door in het leven van kinderen. En omgekeerd is evenzeer het geval. Op het moment dat de financiële omstandigheden problematisch zijn, dan heeft dit gevolgen voor de gezins- en opvoed-situatie. Als de woonsituatie penibel is, dan vergroot dit de druk op gezinsrelaties.

Het onderwerp *Gezin en opvoeding* kan dan ook niet los worden gezien van de andere onderwerpen die in dit rapport aan bod komen.

In dit hoofdstuk wordt eerst een schets gegeven van de huidige situatie rond gezin en opvoeding. Daarna kunt u lezen wat de visie daarop is vanuit kinderen en jongeren, vanuit deskundigen en vanuit literatuuronderzoek. Het hoofdstuk sluit af met de eisen die het Kinderrechtenverdrag aan dit onderwerp stelt en een conclusie.

1 Huidige situatie

1.1 Gezinssituatie

Op Sint Eustatius is er de afgelopen tijd veel gebeurd op het gebied van gezin en opvoeding. Hieronder vindt u een schets van ontwikkelingen tot begin 2013 en de huidige situatie.

1.2 Centra voor Jeugd en Gezin

In mei 2011 is er een Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) geopend op Sint Eustatius.[1] Het CJG op Sint Eustatius valt onder de Rijksdienst Caribisch Nederland. Vanwege de kleinschaligheid is ook het jongerenwerk, de pleegzorg, de ambulante jeugdzorg en de gezinsvoogdij daar onder gebracht, waarbij medewerkers meerdere functies tegelijk kunnen uitoefenen.[2] Op Sint Eustatius zijn drie ambulante medewerkers en twee jongerenwerkers aangesteld.[3]

[1] Beantwoording Kamervragen door de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties n.a.v. brief over het bezoek aan o.a. Caribisch Nederland d.d.1 september 2011. Tweede Kamer der Staten-Generaal. Vergaderjaar 2010-2011 32 500 IV nr. 49. Vierde rapportage Nederland aan het Comité voor de Rechten van het Kind (2012).

[2] Beantwoording Kamervragen door de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties n.a.v. brief over het bezoek aan o.a. Caribisch Nederland d.d.1 september 2011. Tweede Kamer der Staten-Generaal. Vergaderjaar 2010-2011 32 500 IV nr. 49. Vierde rapportage Nederland aan het Comité voor de Rechten van het Kind (2012). .

[3] *Vierde rapportage Nederland aan het Comité voor de Rechten van het Kind* (2012).

1.3 Opvoedingsondersteuning

Op Sint Eustatius kunnen ouders en professionals van bijvoorbeeld de kinderopvang, vrijetijdsorganisaties en naschoolse opvang bij het CJG terecht met vragen over opgroeien en opvoeden. Voor onderwijzers en leerkrachten is er een aparte route uitgestippeld via het Expertisecentrum Onderwijs Zorg (EOZ). Het CJG heeft regelmatig intern overleg waarin zij deze zaken bespreken en bekijken of zij zelf behulpzaam kunnen zijn met hun aanbod aan opvoedingsondersteuning. Als de problematiek te zwaar is, wordt de casus besproken in het casusoverleg (zie 2.4, Casusoverleg). Opvoedingsondersteuning kan ook een vorm van ambulante hulpverlening betreffen.

Het CJG op Sint Eustatius heeft een Temateka (speelotheek) waar diverse spellendozen geleend worden kunnen.[1]

Triple P is ingevoerd als basismethodiek. Triple P (Positive Parenting Program) is een aanpak voor opvoedingsondersteuning die in verschillende landen wordt gebruikt. Deze methodiek gaat uit van positief opvoeden en kan zowel toegepast worden bij opvoedingsadvies als bij hulpverlening bij ernstiger problemen. Er zijn inmiddels op de drie eilanden professionals vanuit verschillende beroepsgroepen in deze methodiek getraind, zoals onderwijs, hulpverlening, politie, kinderopvang, jeugdbescherming.[2]

Begin 2013 is op Sint Eustatius een campagne positief opvoeden gestart. Het doel is om de bevolking ervan bewust te maken dat vragen over opvoeding heel normaal zijn, te laten weten waar je terechtkan met vragen en om ouders de basisprincipes van positief opvoeden mee te geven.[3] Deze campagne hoort bij de methodiek van positief opvoeden van Triple P.[4]

Triple P bestaat uit vijf niveaus die op elkaar aansluiten en opbouwend zijn in intensiteit: niveau 1 is een publiekscampagne over opvoeding en ontwikkeling van kinderen, terwijl niveau 2 kan bestaan uit een lezing of persoonlijk advies voor ouders die zich hebben gemeld met een specifieke vraag. De hierop volgende niveaus zijn workshops en cursussen, gericht op het versterken van de opvoedingsvaardigheden van ouders, voor ouders van kinderen met beginnende, ernstige tot meervoudige gedragsproblemen, eventueel in combinatie met andere gezinsproblemen.

1.4 Casusoverleg jeugdzorg

Op Sint Eustatius worden de casussen van kinderen en jongeren waarmee problemen zijn, besproken in een casusoverleg. De casussen komen voornamelijk vanuit onderwijs/EOZ, vanuit het CJG en vanuit de justitiële organisaties. Het casusoverleg is een wekelijks overleg en wordt voorgezeten door de Jeugdzorg en Gezinsvoogdij Caribisch Nederland. Daarnaast bestaat de vaste bezetting uit de secretaris van het casusoverleg, een gedragswetenschapper en, op afroep, een jeugdarts.

In het casusoverleg wordt besproken welke beschikbare zorg het beste aansluit op de zorgvraag. Dit kan een vorm van opvoedingsondersteuning zijn, ambulante hulp, pleegzorg, plaatsing in een residentiële instelling of een combinatie van meerdere vormen van zorg. Daarnaast kan besloten worden dat er een onderzoek door de psycholoog of de kinder- en jeugdpsychiater nodig is. Die zorg wordt betaald door het Zorgverzekeringskantoor indien er een indicatie is afgegeven door een arts.

Ook kan het casusoverleg besluiten dat ze de casus aanmelden bij de Voogdijraad omdat de veiligheid van het kind in het geding is. Er kan dan wel alvast hulp worden geboden terwijl het onderzoek van de Voogdijraad loopt.

---

[1] http://www.rijksdienstcn.com/nieuws/6/centrum-voor-jeugd-en-gezin-sint-eustatius-introduceert-tematheka.html en informatie ontvangen van Justine Verschoor, Jeugdzorg en Gezinsvoogdij Caribisch Nederland in juli 2012.

[2] *Vierde rapportage Nederland aan het Comité voor de Rechten van het Kind* (2012).

[3] Informatie ontvangen d.m.v. een e-mail van Stan van Haaren, 20 december 2012.

[4] *Vierde rapportage Nederland aan het Comité voor de Rechten van het Kind, 2012*. Zie ook www.positiefopvoeden.nl.

In het casusoverleg wordt bepaald wie de casemanager wordt van het gezin. De casemanager is het centrale aanspreekpunt voor de zorg aan het kind en het gezin. Hij houdt het overzicht en coördineert de zorg, als er sprake is van verschillende hulpverleners die zich met het gezin bezighouden. Het uitgangspunt hierbij is één gezin, één plan. Als er een gezinsvoogd is toegewezen aan een kind, dan is per definitie de gezinsvoogd de casemanager.

Zodra er besloten is dat er jeugdzorg nodig is en de casemanager bekend is, wordt er een dossier aangemaakt in het Registratiesysteem JeugdlinQ. Personen die toegelaten zijn tot dit systeem kunnen zien of de cliënt al een casemanager heeft en wie dat is. Zo wordt voorkomen dat verschillende hulpverleners los van elkaar een hulpverleningstraject starten.

Er is tevens een casusoverleg ingesteld voor jongeren die met het strafrecht in aanraking (dreigen te) komen. Er zijn dwarsverbanden gelegd tussen de civiele en strafrechtelijke ketens om de gehele jeugdketen sluitend te maken.[1]

1.5 Ambulante hulpverlening

Vanuit de Jeugdzorg en Gezinsvoogdij Caribisch Nederland wordt ambulante hulp geboden. Deze hulp vindt plaats in de thuissituatie en is gericht op het vergroten van de competenties van de ouders en hun netwerk. Zij leren hierdoor op een positieve manier hun kind op te voeden. Ambulante hulpverleners werken met een hulpverleningsplan, meestal volgens de methodiek Triple P, en worden ondersteund door een gedragswetenschapper.[2]

Op Sint Eustatius ontvingen zestig jeugdigen (49 gezinnen) in de periode april tot juni 2012 een vorm van hulpverlening. Dit betreft alle vormen van hulpverlening en ook jongeren die een groepstraining volgen (Agressie Regulatie Training (ART), sociale vaardigheden en Girls Talk). Het merendeel van de zaken op Sint Eustatius vraagt om een intensief en langdurig hulpverleningstraject van meer dan zes maanden.[3]

1.6 Ondertoezichtstelling (ots)

Als er zorgen zijn over de veiligheid van een kind stelt de Voogdijraad een onderzoek in. De Voogdijraad rapporteert en adviseert naar aanleiding van het onderzoek aan de rechter over een kinderbeschermingsmaatregel. Als de rechter besluit dat de jeugdige onder toezicht wordt gesteld krijgt deze een gezinsvoogd toegewezen. De gezinsvoogd deelt de opvoedingsverantwoordelijkheid met de ouders en bewaakt de veiligheid van het kind. Samen wordt er dan een plan van aanpak met doelen opgesteld, waar de ouders met de gezinsvoogd aan werken.[4]

Op Sint Eustatius waren in juli 2012 vier kinderen onder toezicht gesteld en waren er drie veiligheidsonderzoeken aangevraagd.[5]

1.7 Uithuisplaatsing

Als kinderen tijdelijk of voor langere tijd niet thuis kunnen wonen dan onderzoekt de jeugdzorg in eerste instantie de mogelijkheden om het kind in een pleeggezin te plaatsen. Dit kan een gezin zijn uit het eigen netwerk van het kind of een gezin uit het bestand van

---

[1] Brief van de minister van Veiligheid en Justitie d.d. 12 september 2012. Tweede Kamer der Staten-Generaal. Vergaderjaar 2011-2012 33 000 IV nr. 80.
[2] Jeugdzorg en Gezinsvoogdij Caribisch Nederland (2012). *Wat doet de Jeugdzorg en Gezinsvoogdij Caribisch Nederland.* Informatiefolder voor professionals.
[3] Informatie ontvangen per e-mail van Justine Verschoor, Jeugdzorg en Gezinsvoogdij Caribisch Nederland in juni en juli 2012.
[4] Jeugdzorg en Gezinsvoogdij Caribisch Nederland (2012). *Wat doet de Jeugdzorg en Gezinsvoogdij Caribisch Nederland.* Informatiefolder voor professionals.
[5] Informatie ontvangen per e-mail van Justine Verschoor, Jeugdzorg en Gezinsvoogdij Caribisch Nederland in juli 2012.

jeugdzorg. De ouders, pleegouders en het kind worden dan begeleid door een ambulant hulpverlener.

Op Sint Eustatius zijn er geen residentiële voorzieningen. Kinderen kunnen terecht op Bonaire of Curaçao of (indien meer specialistische behandeling nodig is) in Nederland. Dit wordt op Sint Eustatius als zeer beperkend ervaren omdat vormgeven van *één gezin, één plan* dan lastig uit te voeren is. Het uitbesteden van de dagelijkse opvoedingsverantwoordelijkheid naar een voorziening op een ander eiland en tegelijkertijd ouders ondersteunen bij het uitvoeren van hun pedagogische verantwoordelijkheid is dan vrijwel uitgesloten.

1.8 Tienermoeders

Op Sint Eustatius zijn relatief veel tienermoeders, vergeleken met Nederland. Recente adequate cijfers ontbreken echter. Het betreft doorgaans meisjes zonder baan en diploma, ook omdat sommigen heel jong moeder zijn geworden. Als een van de oorzaken voor het regelmatig voorkomen van tienerzwangerschappen wordt het gebrek aan seksuele voorlichting genoemd. Daardoor zouden ook veel jongeren een geslachtsziekte hebben. Momenteel wordt er via scholen en organisaties – incidenteel – geprobeerd om jongeren voor te lichten over seksualiteit. Het onderwerp ligt echter zeer gevoelig in de samenleving, ook in verband met de invloed van de kerken op het eiland.

Voor zwangere en net bevallen meisjes is er geen speciale opvang op Sint Eustatius. Vaak worden de kinderen van tienermoeders (mede) opgevoed door de grootouders.

1.9 Kindermishandeling en huiselijk geweld

Op Sint Eustatius wordt kindermishandeling gemeld bij de Voogdijraad, het CJG, Jeugdzorg of de politie.[1] Er is een discussie gaande tussen de Voogdijraad (die dat wel wil) en het CJG (die dit vooralsnog niet wil) over het instellen van een Advies- en meldpunt Kindermishandeling (AMK). De discussie is ingegeven door het nut en de noodzaak, mede wegens de kleinschaligheid van het eiland. Een andere optie is dat de betrokken partijen beter gaan samenwerken.[2]

Er is bewust voor gekozen om niet direct met een intensieve aanpak kindermishandeling te beginnen – zoals deze bekend is in Nederland – maar eerst de jeugdhulpverlening op te bouwen en ouders bewust te maken van een positieve manier van opvoeden.[3]

In juni 2012 en januari 2013 zijn er op de BES-eilanden met alle ketenpartners conferenties gehouden over het onderwerp kindermishandeling. Het Nederlands Jeugdinstituut leidde de conferenties in opdracht van Jeugdzorg en Gezinsvoogdij Caribisch Nederland. Het doel was om het thema kindermishandeling op de agenda te plaatsen, gekoppeld aan een gezamenlijk gedragen gevoel van urgentie. De uitkomsten van de conferenties worden meegenomen in een contourenplan. Dit plan zal richting geven aan vervolgstappen om uiteindelijk te komen tot een sluitende aanpak kindermishandeling.[4]

Gebleken is dat het onderwerp gevoelig ligt omdat niet iedereen dezelfde definitie van kindermishandeling gebruikt. Daarnaast kent iedereen wel iemand in de kleine gemeenschap die mishandeld is of mishandeld heeft. Er is daardoor sprake van ingewikkelde loyaliteiten. Daarbij heerst een relatief harde opvoedingsstijl op de eilanden. Er is ook nog

[1] Informatie ontvangen van Justine Verschoor, Jeugdzorg en Gezinsvoogdij Caribisch Nederland in juli 2012.
[2] Informatie per e-mail ontvangen van Stan van Haaren, Nederlands Jeugdinstituut, 21 december 2012.
[3] Brief van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties inzake bezoek van de Koningin en notitie van Ortega-Martijn. Tweede Kamer der Staten-Generaal vergaderjaar 2011-2012 3300IV Nr. 37. Bijlage 1: Reactie per beleidsterrein.
[4] http://www.rijksdienstcn.com/nieuws/245/sint-eustatius-is-gastheer-van-de-eerste-conferentie-over-kindermishandeling.html en http://www.rijksdienstcn.com/nieuws/249/kindermishandeling:--niets-doen-is-geen-optie.html. Geraadpleegd op 2 november 2012.

de gevoeligheid dat de conferentie gezien kan worden als weer een initiatief uit Nederland en mogelijk zelfs als een impliciete negatieve beoordeling.[1]

In de vierde rapportage van Nederland aan het Kinderrechtencomité wordt vermeld dat het bepalen van de infrastructuur kindermishandeling (meldingspunt en verwijzing/-interventies) gepland staat voor de eerste helft 2012 en dat er publieksvoorlichting over kindermishandeling gepland staat voor 2013.

Momenteel wordt er gebouwd aan een infrastructuur door middel van kennisoverdracht en het opzetten van (samenwerkings)structuren. Op Sint Eustatius zijn commissies samengesteld vanuit verschillende sectoren die de prioriteiten uit de werkconferenties verder uitwerken.[2]

Er werden op Sint Eustatius in januari 2013 twee trainingen gegeven: één omtrent de signalering van kindermishandeling en één train-de-trainer cursus over het signaleren van kindermishandeling. Daarnaast wordt een samenwerkingsconvenant getekend tussen betrokken partijen en ligt het in de bedoeling dat aandachtfunctionarissen per organisatie worden ingesteld, die mogelijkerwijs later in het jaar worden getraind.[3]

Het tegengaan van huiselijk geweld valt onder de verantwoordelijkheid van het eilandbestuur (zie 1.7, Uithuisplaatsing). Er zijn geen blijf-van-mijn-lijfhuizen voor (volwassen) slachtoffers van huiselijk geweld.[4] Het is onduidelijk of gebruik gemaakt kan worden van de faciliteiten op Curaçao. Op Sint Eustatius wordt gedacht om een therapeutisch pleeggezin te starten, met de mogelijkheid van noodopvang voor kinderen.[5]

In het scholierenonderzoek *Communities that Care* (2006) geeft 9% van de deelnemende jongeren op Sint Eustatius aan weleens seksueel misbruikt te zijn.[6]

Op Sint Eustatius is er een Women's Desk. Deze valt onder het Department of Social Affairs en fungeert onder meer als ombudsman.[7] Veel vrouwen – veelal jonge moeders – die zich melden, hebben problemen die gerelateerd zijn aan opvoedkundige en gezondheidsthema's.

1.10 Kinderopvang

De verantwoordelijkheid voor de kinderopvang ligt bij het eilandbestuur. Er bestaat geen kinderopvangtoeslag voor ouders zoals dat in Europees Nederland bestaat. Wel ontvangen kinderopvangorganisaties soms subsidie van de openbare lichamen.

Hieronder wordt een overzicht gegeven van de kinderopvang, inclusief naschoolse opvang, voor kinderen van nul tot twaalf jaar. Voor naschoolse activiteiten zie het hoofdstuk Recreatie, spel en vrije tijd.

Een afstudeeronderzoek uit 2010 heeft gekeken naar de pedagogische kwaliteit van kinderopvang op de vijf eilanden van de Antillen en heeft de uitkomsten vergeleken met een studie uit 2007. Daarbij is gebruik gemaakt van observaties in de kinderopvangcentra, vragenlijsten en interviews. Er is geconcludeerd dat de pedagogische kwaliteit vooruit is gegaan, maar nog onvoldoende is. Dit heeft onder meer te maken met de ruimte en inrichting, gebrek aan materiaal, het soort aangeboden activiteiten, grootte van de

[1] Informatie per e-mail ontvangen van Stan van Haaren, Nederlands Jeugdinstituut, 21 december 2012.
[2] Ibid.
[3] Ibid.
[4] IdeeVersa (2012). *Referentiekader Caribisch Nederland.* Bijlage 3: beleidsvelden. Pagina 177.
[5] Informatie per e-mail ontvangen van Stan van Haaren, Nederlands Jeugdinstituut, 21 december 2012.
[6] Boer, S. de, Roorda, W., Jonkman, H., Van Aalst, M. (2006). *Scholierenonderzoek Communities that Care. Nederlandse Antillen.* DSP-Groep.
[7] P. 42. In Sint Maarten is de Women's Desk een centrale plek voor overheid, NGO's en vrouwen en ontwikkelt richtlijnen voor vrouwen- en genderbeleid. Er is inhoudelijk aandacht voor de thema's mishandeling en hiv en aids en de desk heeft samen met het Preventive Health Department een programma ontwikkeld gericht op de bewustwording van jonge tienermoeders.

groepen, de interactie tussen de pedagogisch medewerker en de kinderen en het gebrek aan structurele inspectie. Het educatieve High/Scope-programma heeft een positieve impact, maar wordt niet goed uitgevoerd.[1]

Op Sint Eustatius wordt kinderopvang verzorgd door het Buzzy Bees Day Care Center en door diverse particulieren.[2]

Het Buzzy Bees Day Care Center biedt opvang voor kinderen van nul tot twaalf jaar. Er verblijven ongeveer 106 kinderen, waarvan tachtig kinderen van nul tot vier jaar. De ouderbijdrage is $ 150 per maand voor kinderen van nul tot twee jaar, $ 125 voor kinderen van twee tot vier jaar en $ 100 voor kinderen van vier tot twaalf jaar.[3] Er is een wachtlijst, maar in het Masterplan Onderwijshuisvesting is wel uitbreiding voorzien. De salarissen van de leidsters en schoonmakers van Buzzy Bee worden door het eiland betaald.[4] Het Buzzy Bees Day Care Center werkt met het VVE-programma High/Scope (in Nederland bekend als Kaleidoscoop). Leidsters hebben deelgenomen aan trainingen in High/Scope en Triple P.[5] Sinds 23 november is Buzzy Bees erkend als leerbedrijf. De erkenning houdt in dat Buzzy Bees voldoet aan de criteria van Kenniscentrum Calibris voor de begeleiding van leerlingen tijdens stages in het beroepsonderwijs.[6]

1.11 Wetgeving

Uiteraard is het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind volledig van toepassing op de kinderen van Sint Eustatius.

De Wet op de Jeugdzorg is niet van toepassing in Caribisch Nederland. Er is voor gekozen om het jeugdbeleid in Caribisch Nederland eerst verder te ontwikkelen en dan pas wetgeving voor Caribisch Nederland te maken. In de Wet op de Jeugdzorg is de mogelijkheid opgenomen om een specifieke algemene maatregel van bestuur (amvb) te maken voor de jeugdzorg in Caribisch Nederland. De ontwikkelde aanpak voor het jeugdbeleid zal dan juridisch verankerd worden via een amvb tegelijk met aanpassingen in de regelgeving voor de jeugdbescherming. Er zijn wel bepalingen uit het Burgerlijk Wetboek van kracht op de jeugdbescherming. Daarnaast zijn er twee verordeningen overgenomen van het land Nederlandse Antillen die regelen dat er een voogdijraad en gezinsvoogdij is.[7]

Volgens het Antilliaanse Burgerlijk Wetboek (artikel 247) omvat het ouderlijk gezag de plicht en het recht van de ouder zijn minderjarig kind te verzorgen en op te voeden. Onder verzorging en opvoeding worden mede verstaan de zorg en de verantwoordelijkheid voor het geestelijk en lichamelijk welzijn van het kind én het bevorderen van de ontwikkeling van zijn persoonlijkheid. In het Wetboek van Strafrecht BES staan bepalingen over mishandeling en seksueel geweld. Mishandeling wordt gezien als opzettelijke benadeling der gezondheid (artikel 313). Lijfstraffen op scholen, in de thuissituatie en in jeugdinstellingen zijn echter niet expliciet verboden.

Wat betreft huiselijk geweld is de Wet tijdelijk huisverbod (nog) niet van toepassing in Caribisch Nederland. Een slachtoffer van huiselijk geweld kan de civiele rechter wel verzoeken de pleger een contactverbod op te leggen.[8]

---

[1] Meerdink, M.A., Schonenburg, L. (2010). *Pedagogical quality of daycare centers on the Netherlands Antilles. Current quality and comparison with quality measures of 2007.* Scriptie Universiteit van Utrecht.

[2] IdeeVersa (2012). *Referentiekader Caribisch Nederland.* Bijlage 3: beleidsvelden. Pagina 174.

[3] Drewes, Marga (2012). *Armoede in Caribisch Nederland, een verkenning.*

[4] IdeeVersa (2012). *Referentiekader Caribisch Nederland.* Bijlage 3: beleidsvelden. Pagina 174.

[5] Informatie ontvangen van Justine Verschoor, Jeugdzorg en Gezinsvoogdij Caribisch Nederland in juni 2012.

[6] http://www.rijksdienstcn.com/index.php?view=nieuws&id=168&set_language=NL

[7] Beantwoording Kamervragen door de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties n.a.v. brief over het bezoek aan o.a. Caribisch Nederland d.d.1 september 2011. Tweede Kamer der Staten-Generaal. Vergaderjaar 2010-2011 32 500 IV nr. 49. Vierde rapportage Nederland aan het Comité voor de Rechten van het Kind (2012).

[8] Antwoord van het Koninkrijk der Nederlanden op het verzoek van het Comité voor de uitbanning van discriminatie van vrouwen in zijn slotcommentaar (CEDAW/C/NLD/CO/5, paragraaf 52) om binnen twee jaar

Sint Eustatius kent een eilandsverordening voor de kinderopvang. Hierin staat dat er in een eilandsbesluit kwaliteitsvoorschriften gegeven zullen worden voor de kinderopvang.

Om in Caribisch Nederland de bepalingen ten aanzien van interlandelijke adoptie die in Nederland gelden ook van toepassing te laten zijn, is een regeling opgenomen ter toevoeging van titel 12a aan het Burgerlijk Wetboek BES. Met deze toevoeging zijn taken en verantwoordelijkheden toegewezen aan het Ministerie van Justitie. De voor het Europese deel van Nederland geldende Wet opneming buitenlandse kinderen ter adoptie is ten dele van toepassing op Sint Eustatius.[1]

1.12 Beleid en activiteiten

De kwartiermaker Jeugd en Gezin, professionals en diensten van het eiland en professionals uit de Nederlandse jeugdzorg hebben per eiland een plan gemaakt voor preventieve jeugdvoorzieningen, jeugdzorg en jeugdbescherming.

Het preventieve deel bestaat uit het opzetten van een Centrum voor Jeugd en Gezin waarin jeugdgezondheidszorg en de informatie- en adviesfunctie in samenhang worden aangeboden. Daarnaast richt het preventieve deel van het plan zich op het creëren van mogelijkheden voor positieve vrijetijdsbesteding voor jongeren.

Het curatieve deel van het plan bestaat uit het opzetten van de jeugdzorg en het versterken van de gezinsvoogdij en de voogdijraad. Als basismethodiek voor alle jeugdwerkers is Triple P gekozen.[2]

In het masterplan onderwijshuisvesting is de kinderopvang meegenomen. Het Ministerie van OCW heeft in het plan de verantwoordelijkheid op zich genomen voor achterstallig onderhoud van de huisvesting van de kinderopvang.[3]

Activiteiten

- In 2010 is er een Centrum voor Jeugd en Gezin geopend.
- Er zijn jeugdhulpverleners en gedragswetenschappers aangesteld.
- Er is een casusoverleg jeugdzorg ingevoerd.
- Jeugdhulpverleners, maar ook leerkrachten en andere bij jeugd betrokken professionals zijn getraind in Triple P (Positive Parenting Program).
- Begin 2013 is een campagne positief opvoeden starten.
- Het ICT-systeem JeugdlinQ is ingevoerd in de CJG, de jeugdzorg de gezinsvoogdij en de jeugdgezondheidszorg.
- In juni 2012 heeft een conferentie plaatsgevonden over de aanpak van kindermishandeling.
- In januari 2013 heeft een tweede conferentie 'Kinderveiligheid' plaatsgevonden over de aanpak van kindermishandeling.

1.13 Organisaties en verantwoordelijkheden

Ministerie van VWS

Het Ministerie van VWS is verantwoordelijk voor het beleid op het terrein van jeugdzorg.

Ministerie van Veiligheid en Justitie

Het Ministerie van Veiligheid en Justitie is verantwoordelijk voor beleid op het terrein van jeugdbescherming en huiselijk geweld, inclusief de gezinsvoogdij. Gezien de kleinschalig-

---

informatie te verstrekken over de stappen die genomen zijn om de in de paragrafen 27 en 29 vervatte aanbevelingen te implementeren.

[1] *Vierde rapportage Nederland aan het Comité voor de Rechten van het Kind (*2012).

[2] Drewes, Marga (2010). *Gezond en veilig opgroeien in Caribisch Nederland (Bonaire, St. Eustatius en Saba). Een schets van de stand van zaken op het gebied van de jeugd: opgroeien en opvoeden in Caribisch Nederland*.

[3] IdeeVersa (2012). *Referentiekader Caribisch Nederland.* Bijlage 3: beleidsvelden. Pagina 175.

heid is ervoor gekozen om de uitvoering van de gezinsvoogdij neer te leggen bij Jeugdzorg en Gezinsvoogdij CN/VWS.[1]

Dienst Jeugdzorg en Gezinsvoogdij Caribisch Nederland
Onder verantwoordelijkheid van het Ministerie van VWS biedt de dienst Jeugdzorg en Gezinsvoogdij Caribisch Nederland ambulante jeugdzorg, pleegzorg, residentiële zorg en gezinsvoogdij voor ouders en kinderen met opvoed- en opgroeiproblemen. Op Sint Eustatius is één unit, namelijk het Centrum voor Jeugd en Gezin, die ook preventieve jeugdzorg en gezinsvoogdij biedt.[2]

Eilandbestuur
Het eilandbestuur is verantwoordelijk voor de uitvoering van de preventieve jeugdzorg, het tegengaan van huiselijk geweld, de kinderopvang en de naschoolse opvang.[3]

Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG)
Het CJG biedt informatie, advies en opvoedingsondersteuning voor ouders en professionals. Het CJG op Sint Eustatius valt onder de Rijksdienst Caribisch Nederland. Vanwege de kleinschaligheid is ook het jongerenwerk, de pleegzorg, de ambulante jeugdzorg en de gezinsvoogdij daar onder gebracht, waarbij medewerkers meerdere functies tegelijk kunnen uitoefenen.[4]

Voogdijraad
De Voogdijraad valt onder de Rijksdienst en is verantwoordelijk voor het doen van onderzoek met betrekking tot voogdij en ouderlijk gezag, adoptie, omgangsregelingen, ontkenning van ouderschap en (vermoedens van) kindermishandeling. De Voogdijraad heeft ook diverse taken met betrekking tot kinderalimentatie: de raad int en betaalt maandelijks de alimentatie, helpt bij het indienen van een alimentatieverzoek bij het gerecht en bemiddelt, legt beslag of voert wettelijk bepaalde dwangmaatregelen uit om te zorgen dat de alimentatie wordt betaald.[5]

Kinderopvangorganisaties
De kinderopvangorganisaties zijn verantwoordelijk voor kinderopvang inclusief naschoolse opvang, voor kinderen van nul tot twaalf jaar.

2 Kinderen over gezin en opvoeding

Van de geïnterviewde kinderen zijn de meesten tevreden over de manier waarop ze worden opgevoed en hoe hun ouders met ze omgaan. Ze houden van hun ouder(s) en vinden deze meestal niet streng of alleen als dat nodig is. Ze vinden dat ze voldoende vrijheid krijgen en zijn tevreden dat ze (meestal) om mogen gaan met de vrienden die ze zelf kiezen. Sommige kinderen vertellen dat ze vrij weinig met hun ouders praten en ook apart eten, maar dat ze dat prima vinden.[6]

'Er gelden thuis normale regels. Ik moet beleefd zijn, ik mag mijn voeten niet op de tafel leggen en ik moet mijn schoenen buiten uitdoen. Er gelden ook regels voor uitgaan. Het hangt er vanaf waar ik heen wil. Mijn ouders stellen de regels samen op. Het gaat niet anders dan bij vrienden, mijn ouders zijn gewoon normaal. Ik ben het eens met de regels. Er zijn nooit problemen over de regels. Ik heb weleens een discussie met mijn moeder over

[1] http://www.rijksdienstcn.com/pagina/234/jeugdbeleid+in+caribisch+nederland.html. Geraadpleegd op 26 juni 2012.
[2] Jeugdzorg en Gezinsvoogdij Caribisch Nederland (2012). *Wat doet de Jeugdzorg en Gezinsvoogdij Caribisch Nederland.* Informatiefolder voor professionals.
[3] IdeeVersa (2012). *Referentiekader Caribisch Nederland.* Bijlage 3: beleidsvelden.
[4] *Vierde rapportage Nederland aan het Comité voor de Rechten van het Kind* (2012) en Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Beantwoording Kamervragen n.a.v. brief over het bezoek aan o.a. Caribisch Nederland d.d.1 september 2011.
[5] http://www.rijksdienstcn.com/pagina/188/voogdijraad.html. Geraadpleegd op 6 november 2012.
[6] Zie citaten 1, 4, 5, 9, 10, 11, 12, 14, 16, 18, 20, 21, 24, 25.

de regels, maar ik heb respect voor haar. Ik heb manieren geleerd thuis.' (meisje, 14 jaar, Sint Eustatius)

De gezinnen waarin de geïnterviewde kinderen opgroeien, zijn zeer divers samengesteld. Er zijn relatief weinig kinderen die opgroeien in een 'standaard' gezin met de biologische vader en moeder. Vaak ontbreekt de vader en soms is daar een stiefvader voor in de plaats gekomen. In sommige gevallen levert dat spanningen op.

Veel kinderen hebben broers en zussen van verschillende ouders. Soms wonen, werken of studeren die elders. Bij sommige kinderen wonen opa en oma in huis of zijn zij zelfs de opvoeder. Veel kinderen maken er melding van dat 'iedereen op het eiland familie van elkaar' is. En bij veel gezinnen zijn de familieleden afkomstig van verschillende delen van de wereld.[1]

Het contact met de biologische vader is voor veel kinderen een punt van zorg. Soms omdat de moeder niet wil dat er contact is, soms omdat de vader buiten beeld is (en elders woont) of omdat er om onduidelijke redenen geen contact is.[2]

Sommige kinderen konden (de eerste jaren van hun leven) niet opgroeien bij hun moeder omdat deze nog tiener was toen ze geboren werden en niet voor hen kon zorgen. Tiener-moederschap wordt als probleem genoemd omdat het verhoudingsgewijs vaak voorkomt en omdat kinderen vinden dat er weinig gebeurt om het te voorkomen.[3]

Een enkel kind heeft geen of weinig contact met de moeder. Ze woont ergens anders of kan niet voor haar kind zorgen.[4]

Er zijn kinderen die zich beklagen over de afwezigheid van hun opvoeder(s) en over een gebrek aan aandacht van hun ouder(s).[5]

En er zijn kinderen van wie de ouders zo afwezig zijn, fysiek en/of psychisch, dat sprake lijkt van verwaarlozing. Deze kinderen geven aan dat ze het zelf maar moeten uitzoeken en dat zij zelf moeten zorgen dat ze ergens aandacht en eten krijgen. Dat kan komen doordat de ouders te druk zijn met hun eigen problemen, of omdat ze heel hard moeten werken of door andere oorzaken.[6]

Geweld in de opvoeding is een vaker genoemd punt. Zowel tussen ouders onderling als in de relatie tussen ouder(s) en kind. Opvallend is dat veel kinderen slaan beschouwen als iets dat bij de opvoeding hoort en wat ze al dan niet zelf 'verdiend' hebben.[7]

Het valt wel mee hoeveel kindermishandeling er is op het eiland. Ik denk dat het schreeuwen tegen kinderen gewoon onderdeel is van de cultuur op het eiland. En de kinderen groeien op met fysieke discipline. Als we iets doen dat niet mag dan krijgen we een tik. In sommige gezinnen gaat het wel verder dan de fysieke discipline, maar die ouders zijn dan ook niet geschikt om ouders te zijn.' (meisje, 17 jaar, Sint Eustatius)

Met problemen gaan kinderen vaak naar hun moeder, een ander familielid of naar een leraar op school. Er zijn echter ook veel kinderen die aangeven dat ze hun problemen niet met iemand willen delen, mede omdat dan 'het hele eiland het weet'.[8]

[1] Zie citaten 159, 169, 170, 171, 172, 174, 175, 176, 178, 179, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187.
[2] Zie citaten 158, 159, 160, 180.
[3] Zie citaten 191, 192, 193.
[4] Zie citaat 180.
[5] Zie citaat 60.
[6] Zie citaten 58, 59, 60.
[7] Zie citaten 104, 105, 106, 108, 110, 111, 112.
[8] Zie citaten 219, 221, 222.

'Ik heb wel genoeg privacy thuis. Op Statia ben je altijd omringd door familie. Mijn nichten wonen ook naast me dus ze zien altijd wat ik doe. Als je iets wilt doen zonder dat iemand het weet, dan moet je echt goed nadenken hoe je dat voor elkaar gaat krijgen. Soms is het goed en soms is het slecht. Als er iets ergs met je aan de hand is dan kunnen ze proberen je te helpen. Maar soms zijn er dingen die je voor jezelf wil houden en dan hoor je het ineens op straat. Dat is nog nooit bij mij gebeurd. Zolang mijn moeder het ermee eens is, maakt het me niet zoveel uit wat anderen ervan denken. Ik vraag altijd alles aan mijn moeder.' (meisje, 16 jaar, Sint Eustatius)

Bijna alle kinderen hebben een taak in het huishouden. Ze moeten thuis klusjes doen, zoals vegen, opruimen, afwassen of koken.[1]

De meeste kinderen spreken verschillende talen en soms spreken ze thuis een andere taal dan op school of met vrienden. Nederlands, Papiaments, Engels, Spaans.[2]

3 Jongeren over gezin en opvoeding

De geïnterviewde jongeren signaleren dat er veel kinderen zijn die onvoldoende aandacht krijgen van hun ouders. De (alleenstaande) ouder is de hele dag aan het werk en is daarna te moe om het kind positieve aandacht te geven. Kinderen hebben daardoor veel tijd met elkaar, zonder ouderlijk toezicht.

Veel kinderen worden thuis nauwelijks gestimuleerd. Ze worden niet ondersteund bij hun school en evenmin bij het nadenken over hun toekomst[3]

Jongeren vertellen dat er bij de ouders op de eilanden 'opvoedingsverlegenheid' is. In de cultuur van de eilanden vinden ouders het moeilijk om goed met hun kinderen te praten en zeker als het over gevoelige onderwerpen gaat zoals seks. Er is weinig aansluiting tussen de belevingswereld en opvattingen van de ouders en die van hun kinderen.[4]

'Ik denk dat vanwege de cultuur die we hebben op de eilanden, de ouders niet goed weten hoe ze seksuele voorlichting moeten geven aan hun kinderen.' (jongere)

Op de eilanden komen tienerzwangerschappen regelmatig voor. De jongeren zien daarvoor verschillende oorzaken. Een daarvan is dat ouders niet met hun kinderen over seks en gevoelens praten en geen seksuele voorlichting geven. Als andere oorzaak noemen zij het gebrek aan aandacht van ouders voor kinderen. Meisjes zoeken vervangende aandacht bij jongens. Als derde oorzaak noemen ze het kopieergedrag van meisjes onderling. Als je een schattige baby hebt, krijg je aandacht en dat wil ieder meisje wel.

Ook armoede wordt als oorzaak genoemd voor de vele tienerzwangerschappen. Vriendjes beloven spullen in ruil voor seks.

Ten slotte spelen religie en spiritualiteit een rol als het gaat om tienerzwangerschappen. Het uitdelen van condooms of vrijelijk praten over seks wordt volgens de jongeren streng afgekeurd door de kerk.[5]

'Op alle eilanden komen tienerzwangerschappen regelmatig voor.' (jongere)

Jongeren constateren dat geweld in de opvoeding en tussen ouders onderling gebruikelijk is op de eilanden. Daarbij wordt zelfs de riem gebruikt. De jongeren constateren ook dat geweld in het gezin verborgen blijft achter de voordeur.

Sommige jongeren vinden slaan van kinderen als opvoedmiddel zo normaal, dat ze het niet afkeuren. Ze beschouwen het als 'onschuldige correctieve handeling' en 'onderdeel

[1] Zie citaten 2, 3, 6, 13, 15, 17, 19, 22.
[2] Zie citaat 7.
[3] Zie citaten 90, 91, 115.
[4] Zie citaten 29, 30, 117, 119.
[5] Zie citaten 194, 195, 196, 197, 198, 199.

van de cultuur'. Wel zien ze een duidelijk verband tussen de opvoedstijl van de elkaar opvolgende generaties: kinderen nemen het gedrag van hun ouders over.[1]
De jongeren betreuren het dat er geen centraal meldpunt is voor misbruik of mishandeling, zoals in Nederland. Ook vinden zij dat er nog weinig instanties zijn waar kinderen anoniem terecht kunnen en die aansluiten op de eilandcultuur en –situatie.[2]

'Wanneer er seksueel misbruik plaatsvindt, zal daar geen bekendheid aan gegeven worden, onder meer omdat door het geringe aantal inwoners dan meteen het hele eiland ervan op de hoogte zou zijn. Uit angst hiervoor zal een kind dat dit overkomt er niet snel ruchtbaarheid aan geven.' (jongere)

4 Deskundigen over gezin en opvoeding

Volgens de geraadpleegde deskundigen staat de opvoeding van veel kinderen op Sint Eustatius ernstig onder druk. Deskundigen maken zich grote zorgen over de opvoedsituatie van kinderen op het eiland. Daarvoor dragen zij verschillende oorzaken aan die in meerdere of mindere mate maken dat kinderen zich thuis niet veilig (kunnen) voelen, zich niet optimaal kunnen ontwikkelen of zelfs geschaad worden in hun ontwikkeling.

De deskundigen geven aan dat er zeer weinig data beschikbaar zijn over de opvoedsituatie van kinderen op Sint Eustatius. Zo is onbekend hoeveel kinderen momenteel bij een of beide ouders[3] opgroeien, hoeveel kinderen met gedragsproblemen kampen of problemen thuis hebben. Daarnaast is een compleet beeld van kindermishandeling niet te krijgen. Desalniettemin zijn de deskundigen zeer eensgezind in hun oordeel over de opvoedsituatie.

Veel van de problemen die de deskundigen noemen, hangen nauw met elkaar samen en versterken elkaar. Ondanks alles wat gedaan wordt om de situatie te verbeteren, is deze nog steeds zorgelijk. De deskundigen geven aan dat de problemen zeer hardnekkig zijn, onderdeel uitmaken van de cultuur en steeds worden overgedragen van generatie op generatie.

Hieronder volgen de belangrijkste genoemde knelpunten.

4.1 Geweld in de opvoeding

Bijna alle geïnterviewde deskundigen zijn het erover eens dat kinderen op Sint Eustatius veelal opgroeien in een gewelddadige omgeving. Met veel kinderen gaat het goed maar andere kinderen worden soms thuis geslagen, er wordt tegen ze geschreeuwd, ze worden vernederd en sommigen worden seksueel misbruikt. Ook tussen ouders onderling is sprake van geweld waar kinderen getuige van of betrokken bij zijn. Al deze vormen van geweld zijn te kenmerken als verwaarlozing of kindermishandeling[4].

Er zijn verschillende omstandigheden die de kans op kindermishandeling vergroten: armoede, verschillende banen, gewoonte van opvoeden met harde hand, voorbeeldgedrag van ouders, jonge ouders, stagnerende identiteitsontwikkeling, enzovoorts.

In veel gezinnen heerst een harde opvoedstijl (zie ook 4.4, Opvoedstijl). Daar hoort een corrigerende tik bij en in sommige gezinnen wordt ook de riem en gesp nog veelvuldig gebruikt bij het straffen van kinderen.

[1] Zie citaten 113, 114, 115, 116.
[2] Zie citaten 118, 242.
[3] Er wordt met het oog op de leesbaarheid steeds over ouders gesproken. Hieronder worden ook alleenstaande ouders begrepen of andere opvoeders.
[4] Kindermishandeling: elke vorm van voor de minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen, ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel.

Vaak gaat de mishandeling gepaard met verwaarlozing (zie hierna). Ook op school worden kinderen geconfronteerd met geweld (zie het hoofdstuk Onderwijs).

De problemen die kinderen ondervinden als gevolg van geweld in de opvoeding zijn divers. Deskundigen koppelen bijvoorbeeld gedragsproblemen, crimineel gedrag en tienerzwangerschappen rechtstreeks aan de opvoedsituatie.[1]

'Vanaf het basisonderwijs zijn er op Statia schakelklassen in twee niveaus. In de 'betere' schakelklas zitten 22 kinderen. Daarvan worden er drie niet stelselmatig uitgescholden, geslagen of anders vernederd thuis.' (deskundige)

'De pedagogische adviezen die thuis aan kinderen worden gegeven: slaan!' (deskundige)

'Zelf ga ik af en toe naar de methodistenkerk. Na de dienst worden kinderen buiten in elkaar gerost.' (deskundige)

'Ouders zijn agressief. Ze weten niet hoe je met een kind moet praten. Ouders gebruiken geweld, zowel verbaal als fysiek. Dat is een ziekte. Het moet gediagnosticeerd worden als ziekte.' (deskundige)

4.2 Gebrek aan aandacht en verwaarlozing

'Het eiland en zijn bewoners hebben een sterk verwaarlozend karakter ten opzichte van kinderen', aldus een deskundige. Ook andere deskundigen zien als groot probleem dat kinderen op Sint Eustatius onvoldoende aandacht krijgen. Kinderen worden vaak aan hun lot overgelaten. Ze moeten zichzelf vermaken, voeden en opvoeden. Soms gaat dat zo ver dat gesproken kan worden van lichamelijke en/of emotionele verwaarlozing. Verwaarlozing is een vorm van kindermishandeling.

De redenen waarom kinderen te weinig aandacht van hun ouders krijgen, zijn divers en vaak gaat het om een combinatie van factoren. Meestal is het geen kwestie van onwil, maar eerder van onkunde, problemen en schaamte om hulp te vragen of een gebrek aan tijd. (Alleenstaande) ouders hebben soms verschillende banen en moeten meer dan fulltime werken om het hoofd financieel boven water te houden. Ze komen laat thuis en hebben dan geen tijd of energie meer voor de opvoeding. Het kind is ook tot die tijd op zichzelf aangewezen, zeker als er geen andere volwassenen in de buurt zijn – zoals een opa of oma of een ander vangnet. Kinderen staan er dus net als hun ouders alleen voor.

Door de beperkte aandacht die ouders aan hun kinderen schenken, weten veel ouders niet wat er speelt bij hun kinderen. Er wordt weinig positieve structuur gegeven aan kinderen, er worden weinig grenzen gesteld en de signalen die kinderen wél krijgen van hun ouders gaan veelal gepaard met geweld (zie hiervoor).

Kinderen die te weinig aandacht krijgen of zelfs worden verwaarloosd, komen op allerlei manieren in de problemen of zij krijgen gedragsproblemen. Soms omdat ze honger hebben, aandacht zoeken bij andere mensen of op andere manieren en daarmee in de problemen komen. De situatie van sommige kinderen is dermate schrijnend dat ze uit huis geplaatst zouden moeten worden als dat mogelijk zou zijn. Veel kinderen zitten continu in de 'overlevingsmodus', aldus een deskundige.[2]

'Sommige moeders die veel werken en weg zijn, zijn thuis ook met andere dingen bezig dan met hun kinderen. Ze geven geen volle aandacht aan hun kinderen.' (deskundige)

[1] Zie citaten 120, 121, 122, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 150, 151, 152, 153, 154, 156, 157.
[2] Zie citaten 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89.

'Slechts weinig kinderen hebben echt een normale thuissituatie. Voor de andere kinderen geldt: Ze gaan wel naar huis, maar het is geen thuis.' (deskundige)

'Veel kinderen voeden vooral zichzelf op.' (deskundige)

4.3 Ontbreken ouderlijk toezicht en sociaal vangnet

Deskundigen geven aan dat een sociale structuur ontbreekt op Sint Eustatius. Dat gecombineerd met het feit dat veel ouders werken en pas laat thuis zijn, maakt dat veel kinderen op straat rondzwerven.

Naschoolse opvang en kinderopvang worden niet gesubsidieerd. Dat heeft tot gevolg dat er weinig naschoolse activiteiten zijn voor kinderen (van wie de ouders dat zich financieel niet kunnen veroorloven). De naschoolse opvang die er wel is, wordt door veel deskundigen ten dele als kwalitatief onvoldoende aangemerkt. Er zou geen pedagogisch beleid zijn en er wordt gewerkt met ongeschoolde vrijwilligers.

Kinderopvang voor kinderen tot vier jaar, is voor veel ouders te duur. De kwaliteit van de kinderopvang is wisselend: er werkt ongeschoold personeel, toezicht ontbreekt, men moet met weinig middelen zien rond te komen en de veiligheid van kinderen is niet gewaarborgd. Zo zou bij sommige instellingen sprake zijn van mishandeling.

Vroeger hielp de familie, zoals opa's en oma's, of buurt bij de opvoeding. Dat is steeds minder geworden, mede door de sociaaleconomische situatie waardoor ook grootouders moeten blijven werken en door de toegenomen individualisering.

Er is grote behoefte aan 'ankerpunten buiten het gezin' voor kinderen, aldus de deskundigen. Ze kwalificeren het opvoedingsmilieu van zowel gezin als school als zeer zwak en zien een taak weggelegd voor andere organisaties en personen die de kinderen moeten ondersteunen. Er moeten veilige plaatsen voor kinderen worden gecreëerd.[1]

'Vroeger hielp de familie. Toen was er een hechtere band. Nu zijn mensen meer op zichzelf.' (deskundige)

'Het is hard nodig dat er naschoolse activiteiten zijn, want er zijn erg veel hangjongeren.' (deskundige)

'Je moet begrip hebben voor werkende ouders. Help ze en de kinderen door meer activiteiten te organiseren voor jongeren.' (deskundige)

4.4 Opvoedstijl

Zoals hierboven aangegeven, kenmerkt de stijl waarin veel kinderen op Sint Eustatius worden opgevoed zich door de 'harde hand'. Er zijn echter nog andere aspecten die van belang zijn naar de mening van de deskundigen. Dat begint met het idee dat ouders hebben over hun rol als opvoeder. Er wordt gedacht in termen van ouderlijke *macht*. De opvoeding is veelal autoritair en gebiedend, 'doe dit, laat dat', maar zonder duidelijke grenzen. Opvoeden gaat niet gepaard met communicatie tussen ouders en kind. Natuurlijk houden de ouders van hun kinderen, maar ze tonen dat niet. Kinderen verwachten straf als er tegen ze wordt gepraat. Er is geen vertrouwen tussen ouders en kinderen. De opvoeding stimuleert kinderen niet om zich positief te ontwikkelen. Kinderen voelen zich niet veilig en worden passief.

Ouders vinden het belangrijk hoe de kinderen zich tegenover de buitenwereld presenteren, zoals in schoolresultaten en in net gedrag, maar problemen worden weinig of niet besproken. Kinderen moeten hun eigen problemen oplossen, maar hen wordt tegelijkertijd geleerd niet naar buiten te treden met problemen.

[1] Zie citaten 92, 93, 95, 96, 97, 99, 100, 101.

Veel ouders weten niet goed hoe ze moeten opvoeden en zeker niet hoe ze positief moeten opvoeden. Zoals een moeder op Sint Eustatius het krachtig samenvat:

'Voor de meeste dingen heb je een handleiding. Maar niet voor opvoeden. Dat moet je helemaal zelf bedenken.'

Met name in de omgang met pubers kan de onkunde over opvoeden grote problemen opleveren. Kinderen zien op tv en internet dat het niet 'normaal' is om geslagen te worden en verzetten zich tegen de opvoedstijl van hun ouders.

Het is op het eiland geen gewoonte om met ouders onder elkaar over opvoeden te praten en hulp te vragen.

Deskundigen zien verschillen in de manier van opvoeden van jongens en meisjes. Dat heeft ook te maken met de afwezigheid van veel vaders in de opvoeding (zie hierna). Jongens zouden meer verwend worden, minder grenzen aangeboden krijgen en minder verantwoordelijkheid in de huishouding hebben dan meisjes. Op latere leeftijd zou het gebrek aan verantwoordelijkheid jongens nog steeds parten spelen. Sommige deskundigen zien een duidelijk verband met de rol die de jongens, eenmaal vaders, in de opvoeding van hun kinderen spelen. En eveneens met de mate waarin jongens met criminaliteit in aanraking komen. De meisjes leren dat zij verantwoordelijk zijn en voor gezin en inkomen moeten zorgen.

De manier van opvoeden is typisch iets dat van generatie op generatie overgaat. Zoals ouders hun kind opvoeden, zo zal het kind meestal in grote lijnen ook weer zijn kind opvoeden. Op Sint Eustatius lopen er zo'n zestig trajecten bij gezinnen vanuit het CJG, waarbij het voornamelijk gaat om opvoedingsondersteuning.

Daarnaast wordt ook op grotere schaal geprobeerd om met opvoedingsondersteuning ouders te leren om hun kinderen positief op te voeden (Triple P: Positive Parenting Program). Dat heeft echter veel tijd nodig.[1]

'De opvoedingssituatie is hier heel vaak scheef. Zowel thuis als op school.' (deskundige)

'Veel volwassenen zijn bang voor tieners. Je ziet een scheiding tussen volwassenen en tieners hier. Tieners worden behandeld alsof ze van Mars komen, ze worden genegeerd.' (deskundige)

'We zitten in een fase waarin het belangrijk is dat ouders de verantwoordelijkheid voor hun kinderen gaan nemen. Ze moeten beseffen wat hun taak is.' (deskundige)

'Kinderen krijgen hier vaak de boodschap "Je doet het niet goed".' (deskundige)

'Ouders voeden hun kinderen op met commando's. Men overschreeuwt de afstand die er is tussen ouders en kinderen. Er is veel agressief taalgebruik. Niets gaat vragend, alles gebiedend.' (deskundige)

4.5 Afwezigheid van vaders in de opvoeding

In veel gezinnen op Sint Eustatius is de vader de grote afwezige. De redenen daarvoor zijn divers. Vaak betekent het dat kinderen worden opgevoed door de moeder alleen of door de moeder met haar nieuwe partner. De verantwoordelijkheid voor de opvoeding ligt veelal vooral of alleen bij de moeder. Regelmatig zijn het de moeders zelf die de vaders op afstand houden.

[1] Zie citaten 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 292.

Als er nog wel contact is tussen kind en vader, weten vaders vaak niet hoe ze moeten opvoeden. Ze geven hun kinderen geld, maar geen (emotionele) ondersteuning.

Vooral voor jongens blijkt het moeilijk te zijn om zonder adequaat rolmodel en zonder sturing op te groeien. Jongens worden 'de man' in huis en gaan zich gedragen zoals ze denken dat een man zich hoort te gedragen. Vaak is dat onbeschoft en dat levert problemen op met de moeder.

De afwezigheid van mannen in de opvoeding laat zich ook gelden in het onderwijs waar bijna alle leerkrachten in het (basis)onderwijs vrouwen zijn.

In zwangerschaps- en opvoedcursussen wordt nu veel meer geprobeerd om vaders van meet af aan te betrekken bij de opvoeding.[1]

'Er zijn veel gebroken gezinnen. Er is bijna geen vaderbeeld aanwezig. Vaders zijn onzichtbaar voor kinderen. Als er wel een vader is, is dat de correctiefactor.' (deskundige)

4.6 Sociaaleconomische situatie en armoede

Alle deskundigen noemen de sociaaleconomische situatie waarin veel gezinnen verkeren en armoede als zeer fundamenteel knelpunt. Sommigen geven aan dat de ernst hiervan sinds 10-10-'10 is toegenomen.

De deskundigen dragen verschillende aspecten aan waardoor gezinnen in armoede raken: laag inkomen, geringe onderstand, sterk stijgende prijzen voor voeding en onderhoud, hoge energiekosten, beperkte kansen op arbeidsmarkt, opvoedingsverantwoordelijkheid bij één ouder, alcohol- drugs- en gokverslaving. Zie voor meer informatie hierover het hoofdstuk Financiën.

Armoede heeft een direct effect op het leven van kinderen en wordt gezien als zeer belangrijke stressfactor in het gezinsleven. Deskundigen benoemen armoede als een van de omstandigheden die de kans op kindermishandeling vergroten.

Armoede leidt er ook toe dat kinderen zonder eten op school komen en honger hebben. Kinderen die regelmatig honger hebben worden geschaad in hun gehele ontwikkeling, aldus de deskundigen. Er zijn scholen en crèches die een ontbijt verzorgen voor kinderen die dat thuis niet krijgen.

Sommigen noemen zeer extreme gevallen, waarbij moeders zichzelf en hun dochters inzetten in de prostitutie om geld binnen te brengen.[2]

'We hebben hier op school een ontbijtproject, waarbij kinderen een gezond ontbijt krijgen. Dat ontbreekt er nogal eens aan thuis.' (deskundige)

4.7 Gezinssamenstelling

Er zijn weinig complete gezinnen. Vaak voedt de moeder haar kind(eren) alleen op of met een nieuwe partner. Een onderwijsdeskundige noemt een percentage van 80% van de kinderen van zijn school die uit een gebroken gezin komen.

Trouwen is niet gebruikelijk, samenwonen wel. Voor mannen is het heel gewoon om kinderen te hebben bij verschillende vrouwen. Dat betekent dat kinderen veel broertjes en zusjes van verschillende vaders hebben.[3]

'Er is een totaal gebrek aan opvoeding thuis. Tot hun derde jaar worden kinderen thuis verwend, daarna wordt er vooral tegen hen geschreeuwd en geslagen als ze niet luisteren en worden de kinderen vooral door de straat opgevoed. 80% van de kinderen op school komt uit gebroken gezinnen.' (deskundige)

[1] Zie citaten 161, 162, 163.
[2] Zie citaten 164, 165, 166, 167, 168.
[3] Zie citaten 139, 188.

'Een groot deel van de ouders is gescheiden of ongehuwd. Er zijn veel broertjes en zusjes.' (deskundige)

4.8 Problemen van ouders

Deskundigen benoemen verschillende problemen van ouders die hun weerslag hebben op de opvoeding van de kinderen. Veelal spelen deze problemen vooral in combinatie met andere knelpunten, zoals verwaarlozing en de sociaaleconomische situatie. De deskundigen noemen drugs- en alcoholmisbruik en gokverslaving als problemen. Daarnaast noemen ze problemen tussen ouders na (echt)scheiding.

Verschillende deskundigen noemen ook als probleem dat er veel zwakbegaafde ouders zijn. Zij krijgen doorgaans meerdere kinderen en kunnen de opvoeding ervan niet aan. Er is geen adequate hulp voor deze ouders.[1]

'Er is een groot verschil tussen de bewoners van Saba en die van Statia. De autochtone bevolking van Saba is half blank en half zwart. De blanke helft heeft van oudsher een beter scholings- en ontwikkelingsniveau en dat trekt de balans op het eiland omhoog. Op Statia heeft bijna de hele bevolking een laag opleidings- en ontwikkelingsniveau.' (deskundige)

4.9 Tienerzwangerschappen

Op Sint Eustatius komen tienerzwangerschappen regelmatig voor. Enkele jaren geleden was er een 'piek', aldus deskundigen. Precieze cijfers over het aantal zwangerschappen onder tieners kunnen zij echter niet geven omdat dat niet goed wordt geregistreerd. Sint Eustatius wordt in dit opzicht door de deskundigen als 'een moeilijk eiland' gekarakteriseerd en dat zou dan vooral te maken hebben met de zeven kerkgenootschappen die op het eiland functioneren (zie hierna).

Deskundigen geven aan dat er sprake is van 'normvervaging en moreel verval' onder de jeugd, dat kinderen overdreven veel aandacht hebben voor seks zonder seksuele voorlichting te krijgen. Zelfs meisjes van twaalf en dertien jaar raken zwanger op het eiland. In klassen met kinderen van deze leeftijd blijkt het merendeel wel eens seks gehad te hebben en slechts een klein deel wel eens gezoend te hebben.

Als redenen voor de tienerzwangerschappen zien de deskundigen vooral de behoefte aan aandacht en liefde die meisjes thuis niet krijgen in combinatie met een laag zelfbeeld. Aandacht van een jongen of man en seks biedt – tijdelijk – wel aandacht en liefde. Bovendien geeft een baby en het moederschap status en een gevoel van eigenwaarde. Veel tienerouders hadden zelf ook tienerouders.

Daarnaast koppelen sommigen het ook aan de manier van opvoeden, waarbij men zich onttrekt aan de verantwoordelijkheid en niet bedenkt wat het opvoeden van een kind met zich meebrengt.

Seksuele voorlichting, of beter gezegd het ontbreken daarvan, is een andere reden die zou maken dat jonge meisjes zwanger raken. Seksualiteit is op Sint Eustatius een groot taboe, ook omdat de invloed van de kerk hier groot is. Jongeren gaan bovendien niet voor voorbehoedsmiddelen naar een apotheek of huisarts, omdat het niet van de kerk mag en omdat dan het hele eiland ervan weet. Ook geslachtsziekten onder jongeren komen vaak voor op Sint Eustatius.

De jonge kinderen die een kind krijgen, zijn meestal nog niet in staat om dat adequaat op te voeden. Ook ontbreken de financiële middelen voor het grootbrengen van een kind. De begeleiding van de meisjes is vaak nog een uitdaging. Konden vroeger de (groot)ouders nog een rol spelen in de opvoeding, moeten die nu ook vaak werken om rond te kunnen

[1] Zie citaten 189, 190.

komen. Toch zijn het vaak de grootouders die het overnemen op Sint Eustatius. De kinderen moeten dan steeds overschakelen van de opvoedstijl van de ouders naar die van de tienermoeder en vice versa.

Daar waar bij de meisjes wordt ingezet op 'empowerment' zien de deskundigen goede resultaten. Meisjes zijn gemotiveerd om hun toekomst op te bouwen om zodoende hun eigen kinderen een betere toekomst te geven.[1]

'Er mag niet over seks gepraat worden. Er zijn veel meisjes zwanger. Niemand heeft een vast vriendje. Iedereen doet dit.' (deskundige)

'Jongeren kunnen wel condooms krijgen, maar hier gebruik je geen condoom want je hebt geen seks. Zo erg is het taboe.' (deskundige)

4.10 De gemeenschap

Sint Eustatius is een kleine samenleving. Vrijwel iedereen kent elkaar en de familiebanden zijn sterk. De gemeenschap kan worden gekarakteriseerd als 'gesloten'.

Het samenleven op een klein eiland in een beperkte gemeenschap maakt de opvoedsituatie niet eenvoudig. Iedereen let op iedereen en iedereen weet alles van elkaar. Dat maakt het lastig om zaken privé te houden. Er wordt dan ook veel geroddeld.

Tegelijkertijd echter is niemand geneigd om (zelf) misstanden naar buiten te brengen of lastige kwesties te bespreken. Dat heeft immers altijd gevolgen, zoals ruzies, pesterijen of uitsluiting. Deskundigen noemen dit een 'zwijgcultuur'. Kinderen hebben hier direct mee te maken, omdat ze van hun ouders te horen krijgen waarover ze wel of vooral niet met anderen mogen praten.

Tegelijkertijd spreken deskundigen over een 'schaamtecultuur': over verschillende onderwerpen bestaat een gevoel van schaamte waardoor taboes jarenlang blijven bestaan. Kindermishandeling, seksualiteit en tienerzwangerschappen of hulp bij opvoeden zijn onderwerpen die nauwelijks bespreekbaar zijn.

De combinatie van zwijgen, schamen en roddelen maakt opgroeien op het eiland voor veel kinderen tot een uitdaging. Zeker als er problemen thuis zijn en een kind hulp nodig heeft of uit huis geplaatst moet worden.

Tegelijkertijd heeft met televisie, internet en andere communicatiemiddelen een nieuwe wereld zijn intrede gedaan op het eiland. Een wereld die botst met de eilandcultuur en – alleen al daarom – zeer aantrekkelijk is voor kinderen.

Deskundigen zien als gevolg van deze situatie depressiviteit onder jongeren. Het ontbreken van perspectief en de groepsdruk wordt sommige jongeren te veel. Ze trekken zich terug en brengen veel tijd door op bed voor de tv of computer.[2]

'We hebben hier een incestzaak van twee meisjes die langere tijd door hun vader zijn misbruikt. Pas achteraf komen de verhalen van omstanders. Alles is bedekt. Zoiets komt hier heel moeilijk naar buiten.' (deskundige)

'Alle problemen van ontwikkelingslanden kom je tegen op de eilanden. Daarnaast is er de problematiek van kleine eilanden. Mensen zijn bijna allemaal verwant aan elkaar of kennen elkaar. Je ligt als het ware onder een microscoop.' (deskundige)

Op Sint Eustatius bestaan zeven kerkgenootschappen. Het geloof heeft een grote invloed op de gemeenschap. Het maakt dat veel onderwerpen taboe zijn, zoals praten over seksualiteit of het gebruik van voorbehoedsmiddelen.

[1] Zie citaten 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217.
[2] Zie citaten 155, 225, 228, 229, 231, 232, 233, 234, 239, 240.

Kerken zijn echter ook een ontmoetingsplaats waar normen en waarden worden uitgedragen en die daarmee een rol kunnen spelen bij de bewustwording rond kindermishandeling, zo schatten deskundigen in.[1]

'Soms vormt het geloof op het eiland een probleem.' (deskundige)

Deskundigen noemen verschillende aspecten die invloed hebben op opvoeding en waarbij ze refereren aan 'de cultuur'.

Bewoners van de eilanden kampen soms nog met een erfenis vanuit het verleden. Er bestaat bij sommigen nog een grote gevoeligheid ten opzichte van degenen die ooit de eilanden overheersten, 'de witten'. Deze gevoeligheid kan zich op verschillende manieren uiten, zoals door onderdanigheid of juist arrogantie, en heeft invloed op de opvoedsituatie.

Ook wordt een verband met het slavernij verleden gelegd waar het gaat om de rol van mannen. Mannen zouden daardoor gewend zijn om zoveel mogelijk kinderen te maken bij zoveel mogelijk vrouwen. Er werd niet getrouwd en dat is nog altijd de norm.

De houding van sommige mannen ten opzichte van meisjes en vrouwen is niet gestoeld op wederzijds respect: er wordt vanuit gegaan dat vrouwen – en ook minderjarige meisjes – beschikbaar zijn voor seks.

Deskundigen zien het als cultureel bepaald dat ouders en kinderen op het eiland, mogelijk als erfenis van de slavernij, een zeer laag zelfbeeld hebben en geen eigen identiteit ontwikkelen. Sommigen spreken zelfs van een collectief minderwaardigheidsgevoel, dat van ouder op kind steeds wordt doorgegeven.[2]

'De kinderrechtensituatie op Statia is gemiddeld slechter dan op Saba. Op Saba is alles georganiseerder, geregelder, netter. Ook de opvoeding.' (deskundige)

'Mensen zijn hier op het eiland heel negatief met elkaar. Families onderling hebben problemen. Er is veel roddel. Men is heel kritisch over elkaar.' (deskundige)

4.11 Opvoedingsondersteuning en hulp bij problemen

Op Sint Eustatius draait veel om de vraag: 'Vind ik je aardig?', aldus een deskundige. Als dat zo is, dan wil ik wel wat voor je doen, maar anders niet. En dat geldt ook als het om iemands kind gaat. Op het eiland schamen ouders zich om hulp te vragen als ze steun nodig hebben of als er problemen zijn. Kinderen wordt geleerd om de vuile was niet buiten te hangen. Dat betekent dat problemen nu pas naar buiten komen als er al veel is misgegaan. Sommige hulpverleners vergelijken de situatie met de doos van Pandora: als deze opengaat zal er een berg ellende geopenbaard worden.

Er zijn verschillende initiatieven op Sint Eustatius om ouders te helpen met opvoeden en met problemen bij het opvoeden. Daarmee worden enige resultaten geboekt. Deskundigen geven aan dat het niet eenvoudig is om hulp te bieden. Allereerst is vertrouwen en het zo goed mogelijk waarborgen van de privacy, essentieel. Daarnaast moeten hulpverleners beschikken over zeer goede gespreksvaardigheden om te kunnen praten met mensen die niet gewend en bereid zijn om te praten over onderwerpen die taboe zijn, zoals kindermishandeling. Er zijn verschillende ideeën ontwikkeld over de aanpak van kindermishandeling, die nu verder worden geïmplementeerd.

Het Centrum voor Jeugd en Gezin speelt hierin een sleutelrol, samen met de andere organisaties en personen zoals de Voogdijraad en het onderwijs. Deskundigen geven aan dat het probleem van de tekortschietende zorg en het sociale proces dat nodig is om de

[1] Zie citaten 230, 237, 238.
[2] Zie citaten 226, 235, 236.

zorg goed te organiseren, zwaar is onderschat in Nederland. Ze wijzen op de noodzaak van veel extra hulpverleners om de problemen het hoofd te kunnen bieden. De capaciteit is onvoldoende: op de school met 250 leerlingen zijn honderd leerlingen aangemerkt als 'zorgleerling' en daarnaast bestaan er zorgen over nog veel meer leerlingen.

De deskundigen benadrukken dat het belangrijk is om goed te beoordelen wat nodig is op het eiland en niet klakkeloos Nederlandse systemen te kopiëren. Geen korte termijn acties, maar duurzame oplossingen gebaseerd op Statiaanse inzichten. En zeer veel preventief werken.

Veel kinderen zijn zich er niet van bewust dat ze rechten hebben. De kinderen die hulp zoeken, kunnen vaak nog lastig achterhalen waar ze terechtkunnen. Ze zouden graag bij anderen dan eilandbewoners hulp willen vragen. Ze ervaren het namelijk als bedreigend om hun hulpvraag voor te leggen aan buren, familie of kennissen.

Er wordt wel gedacht over een kindertelefoon, of een andere constructie waar kinderen op verschillende momenten terechtkunnen, maar men weet niet waar men vervolgens de kinderen naar kan doorverwijzen.

Experimenten met reggae-artiesten (en andere positieve rolmodellen) die kinderen oproepen om zich goed te gedragen, blijken goed te werken. Radio- en tv-campagnes blijken ook aan te slaan bij ouders en kinderen, maar niet structureel te realiseren te zijn.

Deskundigen geven aan dat het vaak erg lastig is om ouders ertoe te bewegen hun opvoedstijl aan te passen. Ze vertellen dat je uitgaande van Nederlandse normen veel kinderen uit huis zou moeten plaatsen. Echter het uit huis plaatsen van kinderen op Sint Eustatius is heel lastig te realiseren. Pleeggezinnen zijn moeilijk te vinden omdat zij bang zijn dat ze worden lastiggevallen door de ouders. Andere opvang is er niet op het eiland.

Veel deskundigen noemen de samenwerking tussen personen en instanties een groot punt van zorg. Hoewel algemeen wordt erkend dat samenwerken noodzakelijk is om goede hulp te bieden, ziet men hier nog een uitdaging.

De deskundigen zijn het erover eens dat het vastleggen en documenteren van alles rond opvoeding zeer belangrijk is. Nu zijn de meeste aspecten rond de opvoeding van kinderen onbekend, zoals de gezinssamenstelling, het aantal kinderen dat geconfronteerd wordt met geweld en kindermishandeling, tienerzwangerschappen, enzovoorts. Er zou op al die aspecten een nulmeting moeten worden verricht.[1]

'Wij als Statianen moeten meer over opvoeding praten en samenwerken.' (deskundige)

'Er is een grote behoefte aan zorg voor kinderen en jongeren. Er zijn bijvoorbeeld veel kinderen die mishandeld of misbruikt zijn en nooit geholpen zijn.' (deskundige)

'Als je uitgaat van de normen die in Nederland gelden, zou je heel veel kinderen uit huis moeten plaatsen.' (deskundige)

'Als je hier Pandorra's box opent, komt alle shit eruit. Dan heb je echt heel veel meer mensen nodig die uit het goede hout gesneden zijn. Mensen die expertise hebben en respect voor de gang van zaken hier.' (deskundige)

5 Literatuur over gezin en opvoeding

Er zijn verschillende onderzoeken gedaan die informatie bieden over gezin en opvoeding op Sint Eustatius. Ook mensenrechtencomités hebben zich hierover verschillende malen

[1] Zie citaten 244, 246, 247, 248, 250, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291.

uitgesproken. Een gedetailleerd overzicht van de inhoud van deze rapporten en andere literatuur vindt u in bijlage 2.

Zo beveelt het Kinderrechtencomité aan om opvoeders op alle mogelijke manieren te ondersteunen opdat kinderen gebruik kunnen maken van de rechten die zij krachtens het Kinderrechtenverdrag hebben.[1]

In de rapportage aan het Kinderrechtencomité van 2012 geeft de Nederlandse overheid aan wat zij doet of nog wil gaan doen om aan de zorgen van het Kinderrechtencomité tegemoet te komen.[2]

Hieronder vindt u in het kort wat uit onderzoeken en andere literatuur naar voren komt over gezin en opvoeding.

5.1 Gezinssamenstelling

Uit de literatuur over gezin en opvoeding blijkt dat een deel van de kinderen op Sint Eustatius in een eenoudergezin opgroeien, maar iets meer dan de helft van de kinderen leven in een tweeoudergezin. Daarnaast komt naar voren dat er verschillende risicofactoren zijn voor de opvoedsituatie, zoals seksueel misbruik.[3]

Onderzoek uit 2010 geeft aan dat niet gesproken moet worden van alleenstaande moeders, maar eerder van fluïde gezinsverbanden. Bovendien zou niet zozeer de gezinssamenstelling als wel onvoldoende inkomen en een tekortschietend opleidingsniveau de oorzaak zijn van veel problemen. Moeders op de Bovenwindse Eilanden en Bonaire ervaren minder steun uit hun omgeving dan op de andere eilanden en er is vaak sprake van een negatief zelfbeeld.[4]

Mensenrechtencomités uiten hun zorgen over de moeilijke situatie waarin eenoudergezinnen verkeren en het gebrek aan financiële steun.[5]

Uit een recente Armoedeverkenning blijkt dat het vaak voorkomt dat men met teveel familieleden in een huis woont. Hierdoor kunnen ongezonde leefsituaties ontstaan waarbij kinderen getuige zijn van het volwassen leven. Aangegeven wordt dat armoede ten grondslag ligt aan de problemen waarmee gezinnen van vele onder toezicht gestelde kinderen kampen. Alleenstaande moeders met meerdere kinderen worden genoemd als categorie die het zwaar heeft. De vaders dragen vaak niet bij in de kosten, waardoor moeders meer dan fulltime moeten werken en moeten intrekken bij familieleden. Toezicht op de kinderen ontbreekt en een opvangplek in een crèche is financieel niet haalbaar.[6]

5.2 Geweld en verwaarlozing

Het Kinderrechtencomité beveelt aan om maatregelen te nemen om geweld en mishandeling in de opvoeding een halt toe te roepen en een verbod op lijfstraffen te implementeren. Bovendien maakt het comité zich ernstige zorgen over het ontbreken van een centraal meldpunt en data over geweld en kindermishandeling thuis, op school, in de kinderopvang, ziekenhuizen en op andere plaatsen.[7]

Ook andere mensenrechtencomités roepen op om het vele geweld in het gezin terug te dringen.[8]

[1] Zie literatuur 16.
[2] Zie literatuur 74.
[3] Zie literatuur 106.
[4] Zie literatuur 105.
[5] Zie literatuur 18.
[6] Zie literatuur 33, 110.
[7] Zie literatuur 16, 64.
[8] Zie literatuur 41, 18, 17, 37.

In het veiligheidsplan voor Sint Eustatius van 2006 wordt gesignaleerd dat een groeiende groep Statiaanse jongeren ontspoort en dreigt af te glijden naar drugs en daaraan gerelateerde kleine criminaliteit. Onvoldoende ouderlijke begeleiding wordt gezien als één van de oorzaken daarvan. Lokale opvang- en hulpverleningsmogelijkheden voor de jeugd ontbreken.

Op het naar buiten brengen van huiselijk geweld rust een groot taboe. Slachtoffers, die generaties lang opgroeien in 'the cycle of abuse', weten vaak niet beter en beschikken in het algemeen over weinig informatie en een laag zelfbeeld. Het gebrek aan therapeuten, goede slachtoffer/daderhulp en lokale opvangmogelijkheden, maakt dat deze geweldsspiraal nauwelijks doorbroken wordt en van ouders op kinderen wordt doorgegeven.[1]

Verschillende onderzoeken geven aan dat er een verband bestaat tussen maatschappelijk ongewenst gedrag (geweld, jeugddelinquentie, problematisch alcohol- en drugsgebruik, schoolverzuim, aan seksualiteit gerelateerd probleemgedrag en depressie) en problemen binnen het gezin.[2]

Uit een scholierenonderzoek uit 2006 bleek 9% van de scholieren op Sint Eustatius weleens seksueel misbruikt te zijn; 20% was wel eens lastiggevallen.[3]

Uit registraties van politie en OM (2012) van huiselijk geweld op Sint Eustatius blijkt dat er geen goed overzicht is van het aantal incidenten van huiselijk geweld op het eiland. Politie en OM vermoeden dat de incidenten zijn ondergebracht bij andere delictscategorieën dan huiselijk geweld.[4]

Ander onderzoek geeft het beeld dat nog veel geweld wordt gebruikt in de opvoeding. Er is ook geen wet die dat verbiedt. Het Antilliaans Burgerlijk Wetboek is van toepassing op de eilanden en daarin worden lijfstraffen op scholen, in de thuissituatie en in jeugdinstellingen niet expliciet verboden.[5]

De recente Nederlandse overheidsrapportage aan het Kinderrechtencomité spreekt over een afbrokkelende gezinsfunctie en gebrek aan betrokkenheid van de ouders voor de kinderen. Dit wordt gekoppeld aan het feit dat er veel eenoudergezinnen zijn en dat de ouder(s) vaak lange werkdagen moeten maken om voldoende geld te verdienen. Hierdoor zijn ze niet thuis als de kinderen 's middags vroeg uit school komen. Er wordt geconstateerd dat er sprake is van armoede.[6]

5.3 Sociaal vangnet

In de literatuur wordt melding gemaakt van het ontbreken van een sociaal vangnet op Sint Eustatius. Verder komt daaruit naar voren dat de pedagogische kwaliteit van de kinderopvang en naschoolse opvang weliswaar is verbeterd, maar nog onvoldoende is. Dit heeft onder meer te maken met de ruimte en inrichting, gebrek aan materiaal, het soort aangeboden activiteiten, grootte van de groepen, de interactie tussen de pedagogisch medewerker en de kinderen, en het gebrek aan structurele inspectie. Ook blijkt er meer vraag dan aanbod te zijn en sluiten de openingstijden niet goed aan op de werksituatie van ouders.[7]

[1] Zie literatuur 80.
[2] Zie literatuur 8, 60.
[3] Zie literatuur 8.
[4] Zie literatuur 32.
[5] Zie literatuur 46.
[6] Zie literatuur 74.
[7] Zie literatuur 70, 110, 52, 64, 41, 18.

5.4 Opvoedstijl

De redenen voor opvoedproblemen zijn zeer divers, zo blijkt uit de literatuur: financiële problemen, onvoldoende kennis over opvoeden en communiceren met kinderen, ontbreken van structuur in de opvoeding, tijdgebrek, laag opleidingsniveau, psychische problemen, relationele problemen, verslaving, ontbreken van een sociaal netwerk en slechte huisvesting (in slechte buurt).[1]

Ook de positie van de vrouw wordt als mogelijke oorzaak voor problematische situaties op Sint Eustatius genoemd.[2]

Goede ondersteuning voor ouders en kinderen is onontbeerlijk en moet worden opgezet.[3]

5.5 Tienermoeders

De persoonlijke situatie en ervaringen van tienermoeders waren onderwerp van verschillende onderzoeken. Het merendeel van de tienermoeders woonde nog thuis of bij familie. De geïnterviewde tienermoeders gaven aan dat ze graag meer emotionele en morele steun van hun ouders en meer informatie, voorlichting en begeleiding hadden gehad.[4]

Andere literatuur laat zien dat tieners bij seksueel contact geen, inconsistent of foutief gebruik maken van anticonceptiemiddelen en dat het aantal abortussen hoog is. Er is gebrek aan goede voorlichting aan tieners en op Sint Eustatius vormt het geloof een belemmering in het geven daarvan en het verstrekken van voorbehoedsmiddelen. Mensenrechtencomités dringen aan op verbetering.[5]

Onderzoek uit 2011 laat zien dat het aantal tienermoeders op de BES-eilanden vergeleken met Nederland en andere Europese landen extreem hoog is. Tegelijkertijd is het relatief laag in vergelijking met landen in de Caribische en (Zuid-)Amerikaanse regio. Op Sint Eustatius varieert het aantal tienermoeders sterk. Armoede, onvoldoende onderwijs en voortijdig schoolverlaten worden als belangrijke oorzaken geïdentificeerd voor tienerzwangerschappen.[6]

Ook wordt aangegeven dat (tiener)vaders onvoldoende betrokken worden bij de tienerzwangerschappen en het daarop volgend ouderschap.[7]

De Nederlandse overheid herkent het seksuele gedrag tussen tieners onderling (en volwassenen) als ongewenst en problematisch.[8]

6 Het Kinderrechtenverdrag over gezin en opvoeding

De opvoedingsomgeving is bepalend voor de ontwikkeling van kinderen. Ouders zijn daarbij de cruciale personen en dat hebben de ontwerpers van het Kinderrechtenverdrag ook voor ogen gehad. Op veel plaatsen in het verdrag worden ouders (in)direct genoemd. Als de eerstverantwoordelijken voor het verwezenlijken van de rechten uit het verdrag, als de eerstverantwoordelijken voor het opvoeden en verzorgen van hun kinderen, om kinderen te beschermen enzovoort.

Het Kinderrechtenverdrag legt de verantwoordelijkheid voor de kinderen bij beide ouders. In artikel 5 en artikel 18 wordt dat beschreven. Ouders moeten kinderen ‘passende leiding en begeleiding’ geven en daarbij rekening houden met de capaciteiten van het kind die zich ontwikkelen naarmate het kind ouder wordt. Dat betekent dat ouders de rechten van

[1] Zie literatuur 64.
[2] Zie literatuur 73.
[3] Zie literatuur 16, 41.
[4] Zie literatuur 43.
[5] Zie literatuur 108, 100, 16, 18.
[6] Zie literatuur 106.
[7] Zie literatuur 64.
[8] Zie literatuur 74.

het kind moeten respecteren op een manier die is afgestemd op dat wat een kind op een bepaalde leeftijd kan.

Ouders moeten bij het opvoeden respect hebben voor de menselijke waardigheid van het kind. Het Kinderrechtenverdrag geeft geen recept hoe ouders hun kinderen moeten grootbrengen. Het gaat ervan uit dat ouders met ondersteuning van anderen zorgen dat kinderen zich goed kunnen ontwikkelen. Daarbij moet het belang van het kind steeds het uitgangspunt zijn.

Zo hangt de opvoedingsverantwoordelijkheid nauw samen met het belang van het kind (artikel 3), het recht om zich veilig en ongestoord te kunnen ontwikkelen (artikel 6) en het recht op participatie (artikel 12). En met het recht op een toereikende levensstandaard (artikel 27).

Ook op veel andere plaatsen in het verdrag komt de rol van ouders ter sprake. Zoals in:

- artikel 7 (recht op een naam en om ouders te kennen en door hen verzorgd te worden),
- artikel 9 (recht op gezinsleven en voorwaarden voor scheiding van kind van ouders),
- artikel 14 (vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst).

Over de vraag of slaan, een 'pedagogische tik', geoorloofd is als opvoedmiddel, is het verdrag glashelder: nee! De overheid moet sociale en opvoedkundige maatregelen nemen om kinderen te beschermen tegen alle vormen van lichamelijk geweld (artikel 19).

Zoals gezegd legt het Kinderrechtenverdrag de verantwoordelijkheid voor de kinderen bij de ouders. Maar het voegt daar in artikel 18 meteen aan toe dat de overheid ouders moet adviseren en helpen bij hun opvoedingstaak. Dat kan bijvoorbeeld met opvoedingscursussen of andere ondersteuning.

Ook regelt het artikel dat de overheid de taak van ouders (tijdelijk) moet overnemen wanneer deze hun taak niet goed (kunnen) uitvoeren.

Voor kinderen op Sint Eustatius zijn met name de volgende aspecten van belang:

- Ouders zijn de eerstverantwoordelijken om voor hun kind een omgeving te creëren die in zijn belang is.
- Beide ouders zijn samen verantwoordelijk voor de opvoeding en ontwikkeling van hun kind. Om dit goed te kunnen doen, moet de staat passende maatregelen nemen om ouders te ondersteunen.
- Het gezinsleven moet worden beschermd.
- Geen scheiding van ouders en kind.
- Bescherming van kinderen tegen kindermishandeling.

7 Conclusie

Uit de beschrijving van de huidige praktijk en dat wat kinderen, deskundigen en de literatuur daarover opmerken, blijkt duidelijk dat er op tal van gebieden rond gezin en opvoeding ernstige knelpunten zijn.

Geconstateerd kan worden dat de situatie rond gezin en opvoeding op Sint Eustatius momenteel niet voldoet aan de minimumeisen die het Kinderrechtenverdrag daaraan stelt.

Wel wordt er hard gewerkt om deze situatie te verbeteren, maar dit is een lang en moeizaam proces. Allereerst moeten ouders het vertrouwen hebben dat zij hun kinderen ook op een positieve en geweldloze manier kunnen laten opgroeien tot verantwoordelijke en respectvolle burgers. Daarnaast moeten zowel ouders als kinderen weten dat ze ondersteund kunnen worden en dat het geen schande is om daar een beroep op te doen. Hiervoor moeten ze voldoende vertrouwen hebben in de instanties op het eiland.

De opvang van kinderen zal eveneens moeten verbeteren om in lijn met het verdrag te komen, dat geldt zowel voor kinderopvang als voor naschoolse opvang in verschillende

vormen. Het gaat daarbij zowel om de kwaliteit als om de beschikbaarheid, ook voor ouders die dat nu niet kunnen betalen.

De bescherming van kinderen tegen geweld is reeds nu een prioriteit in het beleid en zal dat moeten blijven om de normen van het Kinderrechtenverdrag te kunnen halen. Ook op veel andere punten zal extra inzet moeten worden gepleegd om achterstanden weg te werken en kinderen het veilige opvoedingsmilieu te geven dat het verdrag voor ogen staat. Uiteraard zullen veel van dergelijke maatregelen samen moeten hangen met maatregelen op andere terreinen, zoals met armoedebestrijding (zie het hoofdstuk Financiën) en adequate huisvesting (zie het hoofdstuk Wonen

Onderwijs

Voor kinderen is het krijgen van goed onderwijs een essentiële voorwaarde om zich te kunnen ontwikkelen. Het recht op onderwijs is dan ook een belangrijk kinderrecht dat voor ieder kind geldt. Naast het gezin wordt de school wel het tweede opvoedingsmilieu genoemd. Kinderen brengen een belangrijk deel van hun dag door in de schoolbanken. De manier waarop kinderen door leraren bejegend en 'opgevoed' worden, bepaalt voor een belangrijk deel hoe ze zich voelen en kunnen ontwikkelen. Ook de omgang met leeftijdgenoten verloopt voor veel kinderen via school en heeft eveneens een bepalende invloed op hun leven.

De manier waarop het onderwijs is georganiseerd en de kwaliteit daarvan, heeft rechtstreeks effect op de toekomstmogelijkheden van kinderen.

Uiteraard hangt dit onderwerp nauw samen met andere thema's in dit rapport. Kinderen die thuis problemen hebben, ondervinden daar doorgaans ook op school last van en vice versa. Als kinderen gezondheidsproblemen hebben, kunnen ze in de knoop komen met het leren. Kinderen die in een gezin opgroeien waar de financiële middelen ontbreken om voldoende eten te kopen, komen met honger op school en moeten zich met een lege maag zien te concentreren. Als een kind in een huis woont met te veel mensen en geen plek heeft om rustig te zitten, zal het moeilijk zijn om huiswerk te maken.

In dit hoofdstuk wordt eerst een schets gegeven van de huidige situatie rond onderwijs. Daarna kunt u lezen wat de visie daarop is vanuit kinderen en jongeren, vanuit deskundigen en vanuit literatuuronderzoek. Het hoofdstuk sluit af met de eisen die het Kinderrechtenverdrag aan dit onderwerp stelt en een conclusie.

1 Huidige situatie

Op Sint Eustatius zijn sinds 1 augustus 2011 de Nederlands-Caribische Onderwijswetten van kracht en is een op Europees-Nederlandse leest geschoeid onderwijsmodel ingevoerd.

1.1 **Voorschoolse educatie**

De verantwoordelijkheid voor de kinderopvang ligt bij het eilandbestuur. Het Buzzy Bees Day Care Centre op Sint Eustatius werkt met het voor- en vroegschoolse educatieprogramma Kaleidoscoop. Kaleidoscoop is een educatieve methode voor jonge kinderen van nul tot zes jaar die onder meer op kinderdagverblijven en peuterspeelzalen wordt toegepast. Kaleidoscoop is een vertaling en bewerking van het Amerikaanse High/Scope-programma.[1] Daarnaast is het kindobeservatiesysteem 'KIJK' geïmplementeerd.[2]

Voor meer informatie over kinderopvang op de eilanden zie het hoofdstuk Gezin en Opvoeding.

1.2 **Primair onderwijs**

Voor het primair onderwijs in Caribisch Nederland gelden kwaliteitseisen, onder andere voorschriften voor te volgen vakken, de kerndoelen, het aantal lesuren per jaar, de

[1] http://www.nji.nl/smartsite.dws?id=110145. Geraadpleegd op 4 november 2012.
[2] Informatie via e-mail van René Reehuis, 13-3-2013.

opleidings- en bevoegdheidsvereisten voor leraren, de medezeggenschap, het schoolplan en het jaarverslag.

De kerndoelen geven richtlijnen en minimumeisen voor het onderwijsaanbod en het niveau van kennis en vaardigheden dat kinderen opdoen. Basisscholen kiezen zelf een methode om de kerndoelen te halen. De kerndoelen voor vakken als rekenen en taal zijn hetzelfde als in Nederland. Voor vakken als geschiedenis en aardrijkskunde zijn de kerndoelen aangepast aan de lokale Caribische situatie.

Het basisonderwijs in Caribisch Nederland heeft de volgende verplichte vakken:

- Papiaments (voor Bonaire),
- Engelse taal (voor alle drie de eilanden);
- Nederlandse taal;
- Rekenen en wiskunde;
- Enkele kennisgebieden (bijvoorbeeld lessen over aardrijkskunde, geschiedenis, de natuur (waaronder biologie), maatschappelijke verhoudingen (waaronder staatsinrichting) en geestelijke stromingen);
- Expressieactiviteiten (bijvoorbeeld lessen over muziek, tekenen, of handvaardigheid);
- Bevordering van sociale redzaamheid, waaronder gedrag in het verkeer;
- Bevordering van gezond gedrag;
- Zintuiglijke en lichamelijke oefening.

Een school kan daarnaast ook niet-verplichte vakken geven, bijvoorbeeld Spaans, godsdienstonderwijs of levensbeschouwelijk onderwijs.[1]

In het primair onderwijs wordt uitgegaan van twee instructietalen per eiland met een gelijkwaardige status. Voor Sint Eustatius zijn dit het Nederlands en het Engels.[2] Op dit moment loopt er een onderzoek vanuit het Ministerie van OCW op verzoek van de gedeputeerde van onderwijs naar de mogelijkheden en gevolgen van het behouden van de huidige instructietaal en van een overgang naar het Engels als instructietaal voor primair, voortgezet en beroepsonderwijs op Sint Eustatius.[3]

Op Sint Eustatius zijn er vier basisscholen: de Bethel Methodist School, Govenor de Graaff school, Golden Rock RC School, Lynch Plantation Seventh Day Adventist Primary School. Begin 2012 zaten er op deze vier basisscholen 382 leerlingen.[4]

1.3 Voortgezet onderwijs

Voortgezet onderwijs op Sint Eustatius bestaat uit het praktijkonderwijs (Pro, voorheen ago), voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs (vmbo, voorheen vsbo) en hoger algemeen voortgezet onderwijs (havo).

Het Pro duurt vier jaar, leidt rechtstreeks op voor de arbeidsmarkt en is bedoeld voor leerlingen voor wie de leerwegen van het vmbo niet geschikt zijn.

In het vmbo volgen leerlingen een tweejarige basisopleiding waarna zij een sector en een leerweg kiezen. Er zijn vier leerwegen:

- De theoretische leerweg: een diploma van de theoretische leerweg geeft toegang tot vak-opleidingen (niveau 3) en middenkader-opleidingen (niveau 4) van het mbo. Met een diploma van de theoretische leerweg kan een leerling ook naar de havo.

[1] Rijksdienst Caribisch Nederland. *03.0 Wet primair onderwijs BES.* Folder
[2] Rijksdienst Caribisch Nederland. *03.1 Wet primair onderwijs BES.* Folder.
[3] Informatie per e-mail van René Reehuis, 13-3-2013.
[4] Brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap aan de Tweede Kamer over de evaluatie van de Onderwijsagenda voor Caribisch Nederland d.d. 16 mei 2012. Tweede Kamer der Staten-Generaal, vergaderjaar 2011–2012, 31 568, nr. 103. Bijlage: Rapportage schoolverzuim openbaar lichaam St. Eustatius.

- De gemengde leerweg: deze leerweg ligt qua niveau dicht bij de theoretische leerweg en bereidt de leerlingen voor op de vak- en middenkaderopleidingen (niveau 3 of 4) van het mbo. Ook met een diploma van de gemengde leerweg kan een leerling naar de havo.
- De kaderberoepsgerichte leerweg: deze richt zich op de praktijk en bereidt de leerlingen voor op de vak- en middenkaderopleidingen (niveau 2 of 3) van het mbo (voorheen sbo).
- De basisberoepsgerichte leerweg (voorheen pbl): deze leerweg bereidt voor op de basisberoepsopleidingen (niveau 2) van het mbo (voorheen sbo).

De havo duurt vijf jaar en is bedoeld als voorbereiding op het hoger beroepsonderwijs (hbo). Leerlingen van de havo maken een keuze uit vier profielen: natuur en techniek; natuur en gezondheid; economie en maatschappij; en cultuur en maatschappij.

Gelet op het aantal leerlingen zijn scholen op Sint Eustatius niet verplicht om alle schoolsoorten, leerwegen, sectoren en profielen aan te bieden. Scholen moeten hier zelf keuzes in maken.[1]

Op Sint Eustatius biedt de Gwendoline van Puttenschool praktijkonderwijs (Pro), vmbo (t, k en b) en havo aan. Het vmbo biedt accounting, zorg, horeca en techniek. Het praktijkonderwijs kent de richtingen horeca en automonteur/timmeren. Aan het begin van het schooljaar 2011/2012 is deze school ook een schakelklas gestart, een extra schooljaar voor leerlingen met achterstanden op het gebied van Nederlands en/of rekenen.[2]

De Gwendoline van Puttenschool telt zo'n 265 leerlingen. Net als op Bonaire wordt op het vmbo en de havo in het Nederlands lesgegeven. In het praktijkonderwijs is de instructietaal Engels.

1.4 Middelbaar en hoger onderwijs

In 2011 studeerden 391 studenten uit Caribisch Nederland met behulp van studiefinanciering. Hiervan studeerden er 87 op Bonaire, 173 in andere landen van het Caribisch deel van het Koninkrijk (Curaçao, Aruba of Sint Maarten), 21 in de Verenigde Staten en 105 in Nederland.[3]

Sinds het schooljaar 2012/2013 biedt de Gwendoline van Puttenschool opleidingen op mbo-niveau 1 en 2. Op niveau 1 betreft het een opleiding tot arbeidsmarkt gekwalificeerd assistent (aka) in techniek, metaal, stukadoren of in de groenvoorziening. Op niveau 2 zijn er opleidingen in bedrijfsadministratief medewerker, secretarieel medewerker en telefoniste/receptioniste.[4]

Op Sint Eustatius zijn er verder de particuliere (en relatief dure) University of Sint Eustatius School of Medicine en een particuliere school voor kinderen, waarvan hun ouders werkzaam zijn bij de oliemaatschappij NuStar.

1.5 Sociale Kanstrajecten Jongeren (SKJ)

In 2006 hebben de Nederlandse Antillen de Sociale Vormingsplicht ingevoerd voor jongeren van 16 tot 25 jaar. Sinds januari 2011 wordt dit in Caribisch Nederland voortgezet in de vorm van niet-verplichte Sociale Kanstrajecten Jongeren (SKJ) voor jongeren van 18 tot 25 jaar.

Als jongeren van 18 tot 25 jaar al meer dan een maand zonder geldige reden geen onderwijs volgen, niet staan ingeschreven als onderwijsdeelnemer, geen betaald werk verrichten en geen kwalificatie op ministens niveau 1 mbo hebben behaald dan worden zij gestimuleerd om aan een kanstraject deel te nemen. Het doel is dat de desbetreffende

[1] Rijksdienst Caribisch Nederland. *04.0 Wet voortgezet onderwijs BES*. Folder.
[2] http://public.gvpschool.com/vital-information/about-gwendoline-van-putten. Geraadpleegd op 21 februari 2013.
[3] Overzicht toekenningen WSF-BES 2011 van leerlingen die de eilanden verlaten voor verdere studie.
[4] http://public.gvpschool.com/mbo. Geraadpleegd op 21 februari 2013.

jongeren alsnog in staat worden gesteld om een startkwalificatie te behalen of, als dat niet mogelijk is, passend werk te vinden.

Het kanstraject duurt minstens zes maanden en ten hoogste twee jaar (met de mogelijkheid eenmalig nog een half jaar verlenging aan te vragen). Deelnemers ontvangen een maandelijkse toelage en eventueel een tegemoetkoming in de kosten voor kinderopvang. Als een jongere zich niet aan de afspraken houdt, kan de toelage worden ingehouden.[1] De SKJ wordt op Sint Eustatius uitgevoerd door EduPartners.

1.6 Zorg en onderwijs voor leerlingen met een specifieke onderwijsbehoefte

De Nederlandse overheid heeft het uitgangspunt dat leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben, zoveel mogelijk onderwijs moeten volgen binnen het reguliere onderwijs en daar de specifieke zorg krijgen die zij nodig hebben. Er wordt geen leerlinggebonden financiering met bijbehorende systematiek voor indicatiestellingen geïntroduceerd in Caribisch Nederland. Daarnaast zijn er geen scholen voor speciaal onderwijs zoals die in Europees Nederland vallen onder de Wet op de expertisecentra (WEC) of scholen voor speciaal basisonderwijs.

Om vorm te geven aan de interne leerlingenzorg binnen scholen zijn er twee intern begeleiders/zorgcoördinatoren per school opgeleid. Daarnaast zullen de leraren in staat worden gesteld een cursus leer- en gedragsproblemen te volgen.

Op Sint Eustatius is er een Expertisecentrum Onderwijs Zorg (EOZ) dat specialistische ondersteuning kan bieden aan de leraar en de leerling. Naast het geven van ambulante begeleiding is het mogelijk dat leerlingen (voor kortere of langere tijd) worden opgevangen door het EOZ.[2]

Sinds het schooljaar 2011-2012 heeft de Gwendoline van Puttenschool een schakelklas. Dat is een extra schooljaar voor leerlingen met achterstanden op het gebied van Nederlands en/of rekenen.[3]

Voor kinderen met gedragsproblemen, kinderen die vroegtijdig het onderwijs verlaten en kinderen met een handicap zijn er op Sint Eustatius geen of weinig speciale onderwijsmogelijkheden.

1.7 Kinderrechteneducatie

Mensenrechten worden genoemd in de kerndoelen van het voortgezet onderwijs in Caribisch Nederland. Scholen zijn vrij in het formuleren van (les)doelen en het kiezen van eigen lesmateriaal ten behoeve van deze opdracht. Kinderrechten worden niet expliciet genoemd in de kerndoelen van het onderwijs.

1.8 Schoolverzuim

Volgens de Leerplichtwet BES zijn kinderen van vier tot zestien jaar leerplichtig. Heeft een zestienjarige nog geen startkwalificatie behaald, dan blijft hij kwalificatieplichtig tot zijn 23e jaar. Een startkwalificatie is een vwo-, havo- of mbo-diploma (niveau 2).

De leerplichtambtenaren van de openbare lichamen controleren of de leerplicht wordt nageleefd. Op elk eiland is een leerplichtambtenaar werkzaam. Scholen moeten in- en uitschrijvingen en verzuim van leerplichtige en kwalificatieplichtige leerlingen aan de leerplichtambtenaar melden.

De primaire verantwoordelijkheid voor het kind ligt altijd bij de school en de ouders. Is er sprake van ongegrond verzuim, dan zijn ouders en leerlingen vanaf twaalf jaar aansprakelijk. De ouders van leerplichtige of kwalificatieplichtige jongeren en/of de jongeren zelf

[1] Rijksdienst Caribisch Nederland. *06.0 Sociale Kanstrajecten Jongeren (SKJ) Caribisch Nederland.* Folder.
[2] Vaststelling van de Begrotingsstaat van Koninkrijksrelaties (IV) voor het jaar 2011. Lijst van vragen en antwoorden. Vastgesteld 2 september 2011. Tweede Kamer der Staten-Generaal. Vergaderjaar 2011-2012 32 500 IV nr. 49.
[3] http://public.gvpschool.com/vital-information/about-gwendoline-van-putten. Geraadpleegd op 21 februari 2013.

zijn strafbaar en riskeren een boete als jongeren niet staan ingeschreven bij een school/ opleidingsplaats of niet naar de school/opleidingsplaats gaat. Jongeren kunnen ook een leerstraf of een taakstraf krijgen.[1]

In het scholierenonderzoek *Communities that Care* uit 2006 betrof het percentage jongeren dat aangaf de afgelopen vier weken meer dan één keer gespijbeld te hebben 46% op Sint Eustatius.[2]

In mei 2012 heeft de minister van OCW cijfers over schoolverzuim op Bonaire, Saba en Sint Eustatius naar de Tweede Kamer gestuurd.[3] De gegevens over schoolverzuim werden toen nog verschillend bijgehouden op de eilanden en zijn daarom lastig te vergelijken. Er zijn initiatieven genomen om de registratie en aanpak van schoolverzuim te verbeteren. De maandelijkse verzuimpercentages op de Gwendoline van Puttenschool op Sint Eustatius lagen in de periode van augustus 2011 tot maart 2012 meestal rond de 35-40% voor wat betreft spijbelen van negen uur of minder, 3% voor spijbelen van tien tot vijftien uur en 0-1% voor spijbelen van zestien uur of meer.

1.9 Onderwijsinspectie

De Onderwijsinspectie houdt toezicht op scholen voor primair onderwijs, voortgezet onderwijs, het middelbaar beroepsonderwijs en de sociale kanstrajecten jongeren. Omdat het onderwijs in Caribisch Nederland eerst een periode van aanpassing aan de nieuwe situatie moet ondergaan, ligt in de eerste jaren de nadruk in het toezicht op het monitoren van de kwaliteitsverbetering. Dit gebeurt op basis van verbeterplannen die scholen en instellingen hebben opgesteld voor de periode 2011-2016. De inspectie beoordeelt in deze periode jaarlijks de kwaliteit van het onderwijs en volgt de activiteiten voor verbetering nauwgezet.

Bij de Inspectie van het Onderwijs werkt een team van vertrouwensinspecteurs. Dit team is ook belast met de taak van vertrouwensinspecteur in Caribisch Nederland.

Ouders, leerlingen, docenten, directies, besturen, maar ook vertrouwenspersonen kunnen de vertrouwensinspecteur raadplegen. Bijvoorbeeld wanneer zich in of rond de school ernstige problemen voordoen op het gebied van seksuele intimidatie en seksueel misbruik, psychisch en fysiek geweld of discriminatie en radicalisering. De vertrouwens-inspecteur geeft informatie en advies en kan zo nodig ondersteuning bieden bij het indienen van een formele klacht of het doen van aangifte.[4]

1.10 Huiswerkbegeleiding

De Mega D Youth Foundation op Sint Eustatius biedt naschoolse opvang voor kinderen van vier tot dertien jaar. Huiswerkbegeleiding maakt daar een belangrijk onderdeel van uit. Er komen na school gemiddeld twintig kinderen in leeftijd van vier tot dertien jaar naar het centrum. De ouders betalen een maandelijkse bijdrage van $ 30.[5] Met ingang van schooljaar 2012-2013 ligt de focus van de Mega D Foundation geheel op de huiswerkbegeleiding van de leerlingen van het voortgezet onderwijs. De financiële bijdrage hiervoor is verhoogd naar $ 50.[6]

1.11 Vervoer van en naar school

Zie voor openbaar vervoer het hoofdstuk Vrije tijd, spel en recreatie.

---

[1] Rijksdienst Caribisch Nederland. 02.0 Leerplichtwet BES. Folder.

[2] De Boer, S., Roorda, W., Jonkman, H., Van Aalst, M. (2006). *Scholierenonderzoek Communities that Care. Nederlandse Antillen.* DSP-Groep.

[3] Brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap aan de Tweede Kamer over de evaluatie van de Onderwijsagenda voor Caribisch Nederland d.d. 16 mei 2012. Tweede Kamer der Staten-Generaal, vergaderjaar 2011–2012, 31 568, nr. 103. Bijlage 2.

[4] http://www.onderwijsinspectie.nl/onderwijs/Caribisch+Nederland/Toezicht+Caribisch+Nederland. Geraad-pleegd op 17 maart 2013.

[5] Brief van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid d.d. 22 juni 2012 aan de Tweede Kamer. Tweede Kamer der Staten-Generaal vergaderjaar 2010-2011 33000 IV nr. 76.

[6] Informatie per e-mail van René Reehuis, 13-3-2013.

1.12 Onderwijskosten

In bijzondere gevallen kan een onderstandgerechtigde een beroep doen op bijzondere bijstand voor kosten voor een schooluniform. De unit SZW van de Rijksdienst Caribisch Nederland bepaalt of er sprake is van een bijzonder geval.[1]

Als jongeren van Sint Eustatius gaan studeren in Nederland dan kunnen zij naast studiefinanciering een eenmalige opstart toelage aanvragen. Jongeren kunnen ook onder bepaalde voorwaarden studiefinanciering aanvragen voor een studie in de Verenigde Staten of een studie in het Caribisch gebied. De mogelijkheden voor de leerlingen, die willen doorstuderen, zijn met de invoering van de nieuwe studiefinanciering aanmerkelijk verruimd. Voor meer informatie zie het hoofdstuk Financiën.

1.13 Wetgeving

Uiteraard is het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind volledig van toepassing op de kinderen van Sint Eustatius.

Sinds 1 augustus 2011 gelden de Leerplichtwet BES, de Wet primair onderwijs BES, de Wet op de expertisecentra, de Wet voortgezet onderwijs BES, de Wet educatie en beroepsonderwijs en de Wet educatie en beroepsonderwijs BES.

In de overige onderwijswetten staat onder meer dat het onderwijs aan kerndoelen moet voldoen en hoeveel uren er lesgegeven moet worden. In die wetten staat echter niet hoe een school het onderwijs moet geven: dat mag de school zelf bepalen. De Wet Onderwijstoezicht, aangenomen middels de eerste Aanpassingswet BES, bepaalt dat de Inspectie van het Onderwijs toezicht houdt op de kwaliteit van het onderwijs.

1.14 Beleid en activiteiten

In 2009 is het Ministerie van OCW samen met de scholen een onderwijsverbeterprogramma gestart. De scholen zijn onder andere begonnen met het regelmatig toetsen van hun leerlingen. De uitkomsten van de toetsen laten een stijgende lijn zien.

In maart 2011 heeft het Ministerie van OCW samen met de scholen van Bonaire, Saba en Sint Eustatius de 'Onderwijsagenda voor Caribisch Nederland: samen werken aan kwaliteit' vastgesteld Deze onderwijsagenda geeft de grote lijnen aan en spreekt de ambitie uit waar de scholen met het onderwijs naar toe willen. Het doel is dat in 2016 de onderwijskwaliteit van de scholen in Caribisch Nederland op een naar Nederlandse en Caribische maatstaven aanvaardbaar niveau is. Schoolbesturen en schoolleiding hebben de afspraken uitgewerkt in schoolonderwijs-verbeterplannen. In deze plannen leggen de scholen vast hoe zij denken binnen vijf jaar op een aanvaardbaar niveau te komen. Zij worden hierbij ondersteund door het Ministerie van OCW onder meer door het ter beschikking stellen van schoolcoaches.[2]

De belangrijkste activiteiten op het terrein van onderwijs zijn:[3]

- In samenwerking met de PO-Raad en de VO-Raad (sectororganisaties voor het primair en voortgezet onderwijs) zijn schoolcoaches aangetrokken die scholen ondersteuning geven.
- Er is een Expertisecentrum Onderwijs Zorg (EOZ) opgezet op Sint Eustatius.
- Binnen scholen zijn interne begeleiders en zorgcoördinatoren opgeleid. De schoolbesturen en schoolleiding worden begeleid door een procesbegeleider bij de inrichting van de onderwijszorgstructuur.

[1] Rijksdienst Caribisch Nederland. *Informatiekrant Bonaire, Sint-Eustatius, Saba.* Oktober 2010, nummer 8.
[2] Vaststelling van de Begrotingsstaat van Koninkrijksrelaties (IV) voor het jaar 2011. Lijst van vragen en antwoorden. Vastgesteld 2 september 2011. Tweede Kamer der Staten-Generaal. Vergaderjaar 2011-2012 32 500 IV nr. 49.
[3] Rijksvertegenwoordiger Bonaire, Sint Eustatius en Saba. *Voorjaarsrapportage 2011.*

- Met financiële steun van het Ministerie van OCW zijn verschillende randvoorwaarden binnen de scholen verbeterd, zoals meubilair en leermiddelen. Er zijn workshops gevolgd over het gebruik van het nieuwe lesmateriaal. De Stichting Leerplanontwikkeling onderzoekt de op de eilanden aanwezige methodes op geschiktheid voor het bereiken van de Nederlandse kerndoelen.
- Er zijn onderwijshuisvestingplannen opgesteld. De openbare lichamen en Nederland investeren gezamenlijk 41,5 miljoen dollar. Op de eilanden vindt nieuwbouw, renovatie en verbouwing van onderwijs locaties plaats.
- Er wordt een onderzoek uitgevoerd op Sint Eustatius naar de voor- en nadelen van het invoeren van Engels als instructietaal evenals het behouden van Nederlands als instructietaal. De resultaten van het onderzoek worden in de loop van 2013 verwacht.[1]

1.15 Organisaties en verantwoordelijkheden

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW)
Het Ministerie van OCW is verantwoordelijk voor het onderwijsbeleid op de eilanden. Het ministerie schept randvoorwaarden en biedt ondersteuning voor de uitvoering van het beleid.

Openbare Lichamen
De openbare lichamen zijn verantwoordelijk voor de voorschoolse educatie, het toezien op de leer- en kwalificatieplicht, de huisvesting van scholen en het regelen van het leerlingenvervoer.

Scholen
De scholen zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van het onderwijs.

Onderwijsinspectie
De onderwijsinspectie houdt toezicht op de kwaliteit van het onderwijs.

Expertisecentrum Onderwijs Zorg (EOZ)
Het EOZ is verantwoordelijk voor het bieden van specialistische ondersteuning aan leraren en leerlingen. Naast het geven van ambulante begeleiding is het mogelijk dat leerlingen (voor kortere of langere tijd) worden opgevangen door het EOZ.

Raad voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA) Caribisch Nederland
De ROA Caribisch Nederland is een stichting die in 2012 is opgericht en die ervoor moet zorgen dat het beroepsonderwijs en het bedrijfsleven in Caribisch Nederland goed op elkaar aansluiten. De ROA Caribisch Nederland heeft haar hoofdkantoor op Bonaire, maar heeft ook adviseurs op Saba en Sint Eustatius.

Studenten die beroepsopleidingen volgen, moeten op een bepaald moment stage gaan lopen bij erkende leerbedrijven. Het erkennen van deze leerbedrijven is een van de taken ROA Caribisch Nederland. Op dit moment telt Sint Eustatius 33 door ROA erkende leerbedrijven. Andere taken van de ROA zijn onder meer het begeleiden en adviseren bij het opleiden van leerlingen, bijdragen aan de vertaling van arbeidsmarktontwikkelingen naar de inhoud van opleidingen en het monitoren van de aansluiting van de opleidingen op de werkpraktijk. De ROA zal ook voorstellen doen voor erkenning en bekostiging van opleidingen door het Ministerie van OCW.[2]

Mega D Youth Foundation
De Mega D Youth Foundation is een particulier initiatief waar naschoolse opvang en huiswerkbegeleiding wordt geboden.

---

[1] Brief aan de Eerste Kamer der Staten-Generaal van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 29 augustus 2012 over onderzoek naar onderwijs in Engelse taal in Caribisch Nederland.
[2] http://www.rijksdienstcn.com/nieuws/roa-kantoor-caribisch-nederland-officieel-geopend. Geraadpleegd op 22 februari 2013.

2 Kinderen over onderwijs

De geïnterviewde kinderen merken uiteenlopende zaken op over het onderwijs op Sint Eustatius. Zo vertellen ze over de schooltijden en over andere praktische zaken, zoals het vervoer van en naar school en de schoolspullen. De meeste kinderen wonen dicht bij school.[1]

'Ik ga naar de Bethel Methodist School. De school begint om half acht en de lessen duren tot half één, maar op vrijdag tot twaalf uur. Ik vertrek om zeven uur om van huis naar school te gaan. Mijn moeder brengt mij naar school. Als ik na school naar mijn oma ga, dan kan ik lopen, want ze woont hier vlakbij.' (jongen, 12 jaar, Sint Eustatius)

De andere opmerkingen van de kinderen richten zich op de volgende onderwerpen.

2.1 **Kwaliteit**

De mening van de kinderen over de kwaliteit van het onderwijs verschilt. Sommigen zijn daar niet positief over, maar vinden wel dat er geprobeerd wordt deze te verbeteren. Veel hangt naar hun mening ook samen met de motivatie van leerlingen, of beter gezegd het ontbreken daarvan.[2]

'Ik vind dat het onderwijsniveau erg laag is. Alle scholen op Statia moeten verbeteren.' (jongen, 12 jaar, Sint Eustatius)

2.2 **Aanbod**

De kinderen zeggen niet veel over het aanbod op school of op het eiland. Het is natuurlijk ook lastig voor ze te beoordelen wat er ontbreekt.[3]

'Soms vind ik het wel leuk dat ik volgend jaar naar een andere school ga, maar het is heel anders. De andere school is veel groter en er zijn veel meer leerlingen. Veel leerlingen zijn ook ouder dan ik, dus ik ben wel een beetje bang. Ik kan wel nieuwe vrienden maken. Ik kijk er naar uit om mijn opleiding af te maken en door te gaan studeren zodat ik kan worden wat ik graag wil worden.' (jongen, 13 jaar, Sint Eustatius)

2.3 **Taal**

Tot de middelbare school wordt op Sint Eustatius in het Engels gedoceerd en is Nederlands een extra vak. Veel kinderen spreken thuis Engels of Spaans. De kinderen vertellen dat ze vanaf de middelbare school les krijgen in het Nederlands en ook examens moeten doen in de Nederlandse taal. Velen van hen geven aan dat ze hiermee worstelen; ze begrijpen een deel van de aangeboden stof niet en denken dat ze een achterstand oplopen door de taal. Bij andere vakken – zoals rekenen en wiskunde – lopen ze ook tegen de taalbarrière aan. Sommige kinderen vinden dat ze voor gek staan als ze Nederlands spreken met fouten. Een kind noemt het niveau van het Nederlands 'een lachertje'.[4]

'Als ik iets kon veranderen dan zou ik het onderwijs veranderen. We krijgen op de middelbare school les in het Nederlands en we moeten examens maken in het Nederlands. Op de kleuterschool en de basisschool krijgen we alles in het Engels en is Nederlands gewoon een extra vak. Iedereen die na de middelbare school naar Nederland gaat om te studeren begint al met een achterstand. Ze zeggen altijd dat je een IQ-test in jouw eigen taal moet doen, dus de examens ook. Voor mij is Nederlands een tweede taal, maar voor sommigen is het een derde of vierde taal.' (meisje, 17 jaar, Sint Eustatius)

[1] Zie citaten 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311.
[2] Zie citaten 320, 321, 322, 338.
[3] Zie citaten 339, 340, 341.
[4] Zie citaten 356, 357, 358, 359, 360, 378, 379.

2.4 Schoolklimaat

De kinderen vertellen dat er wel veel wordt geplaagd op school en sommigen hebben het ook over pesten. Een enkel kind is bang om naar de middelbare school te gaan omdat daar zou worden gevochten en gepest. Er zijn wel regels op school, zoals dat er niet gevochten mag worden op het speelterrein.

Andere kinderen zijn dik tevreden en zouden niets willen veranderen als ze konden.

Het schoolklimaat is uiteraard zeer belangrijk voor het gevoel van veiligheid van de leerlingen (zie Veiligheid). Daarnaast noemen leerlingen de mate waarin zij worden betrokken bij de gang van zaken in het onderwijs, als mede bepalend voor de sfeer op school (zie het hoofdstuk Participatie).[1]

'Ik zit in de vijfde klas. Ik wil niet naar de grote school, omdat er veel wordt gevochten en gepest. Ik ben bang.' (meisje, 10 jaar, Sint Eustatius)

Er zijn weleens gevechten op school. Ik weet meestal wel als een gevecht gaat beginnen, dus dan zorg ik dat ik niet in de buurt ben. (meisje, 14 jaar, Sint Eustatius)

2.5 Verzuim en uitval

Sommige kinderen volgen niet alle lessen. Als ze dat in overleg met de leraar doen, is er niets aan de hand. Als ze spijbelen, krijgen ze strafmiddag. Als ze daar dan ook niet heengaan, worden ze uiteindelijk geschorst. Er zijn ook kinderen die nooit spijbelen.[2]

'Dit schooljaar heb ik veel gespijbeld. Soms heb ik geen zin om naar de les te komen en dan ga ik naar huis. De leraar van Nederlands praat 45 minuten lang en ik heb niet altijd zin om daar naar te luisteren.' (meisje, 17 jaar, Sint Eustatius)

2.6 Huiswerk

Over de hoeveelheid huiswerk die kinderen krijgen, zijn ze wel tevreden. Er zijn echter ook redenen om dat huiswerk niet te doen: kinderen vinden het niet nodig, ze slapen liever, begrijpen het niet en kunnen geen hulp krijgen, hebben een baantje of willen chillen met vrienden. Voor hulp bij het huiswerk gaan kinderen naar vaders, moeders, tantes, buren, zussen, oma's of bijles.[3]

'Ik zit in de vijfde klas. Mijn ouders kunnen niet helpen met huiswerk, want zij spreken geen Nederlands. Mijn zus komt meestal op zaterdag langs en zij kan mij wel helpen.' (meisje, 12 jaar, Sint Eustatius)

2.7 Leraren

De meeste kinderen zijn positief over de leraren op school. Deze zijn aardig, liefdevol, ze geven goed les, slaan niet en staan open voor uitdagingen, aldus de leerlingen. Er zijn ook kinderen kritisch. Ze vinden dat de leraren het onderwijs aantrekkelijker moeten maken en dat het lesmateriaal moet verbeteren. Daarnaast zou er op een hoger niveau les moeten worden gegeven, zodat kinderen beter worden voorbereid op hun examens. Ook vinden sommigen dat er weinig communicatie is tussen leraar, leerling (en ouders). Soms begrijpt een kind zijn of haar leraar niet.[4]

'De docenten slaan niet.' (jongen, 13 jaar, Sint Eustatius)

2.8 Toekomst

De toekomstdromen van kinderen op Sint Eustatius leiden naar uiteenlopende beroepen: leraar, piloot, politieagent, bakker, chef-kok, hulpverlener, dokter, advocaat, zakenvrouw,

[1] Zie citaten 380, 381, 382, 383, 384, 385, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395.
[2] Zie citaten 408, 409, 410, 411, 412, 419.
[3] Zie citaten 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 432.
[4] Zie citaten 436, 437, 438, 439, 440, 441, 466, 467, 468.

kinderarts, uitvinder, verpleegster, chirurg, psychologe, brandweerman en professioneel basketballer.

Ze willen naar Curaçao, Nederland, Engeland, de Verenigde Staten of naar exotische oorden als ze Sint Eustatius verlaten.[1]

'Ik denk niet dat ik hier zou blijven. Ik denk dat ik alleen op vakantie zou komen. Misschien als ik oud ben kom ik hier weer wonen. Misschien over twintig jaar. Ik wil ook graag reizen en andere culturen leren kennen. Ik wil naar Egypte, Azië, Italië, Fiji, Hawaï. Ik wil naar exotische plekken. Het liefst wil ik in Amerika of Londen wonen. Mensen vertellen me dat het daar leuk is. Misschien moet ik eerst maar eens op vakantie gaan om te kijken hoe het daar is.' (meisje, 16 jaar, Sint Eustatius)

3 Jongeren over onderwijs

De geïnterviewde jongeren hebben kort over het onderwijs gesproken. Ze noemen twee zaken. Allereerst de onderwijstaal. Ze geven aan dat kinderen gewend zijn om in het dagelijks leven Spaans en Engels te spreken. In het vervolgonderwijs krijgen ze echter les in het Nederlands. Een jongere heeft daar zelf ervaring mee. Hij kon thuis geen hulp krijgen omdat zijn ouders geen Nederlands spraken.

Daarnaast noemen de jongeren als knelpunt dat er op de basisschool geen seksuele voorlichting wordt gegeven, terwijl kinderen ook op die leeftijd al seksueel actief zijn. Zie hierover ook het hoofdstuk Gezin en opvoeding.[2]

'Er moet meer seksuele voorlichting komen, ook al op de basisschool. Het is nu een groot probleem op de basisschool. Er is nu wel voorlichting maar dat is pas op de middelbare school, terwijl kinderen al op jonge leeftijd seksueel actief zijn.' (jongere)

'Kinderen zijn gewend om Spaans of Engels te spreken en in het vervolgonderwijs wordt er onderwijs gegeven in het Nederlands.' (jongere)

4 Deskundigen over onderwijs

De geconsulteerde deskundigen geven aan dat veel geloven op Sint Eustatius hun eigen school hebben. De zevende-dags adventisten, de methodisten en de rooms-katholieken hebben een eigen schoolgebouw.

Iedereen kent elkaar. Weliswaar zitten familieleden bij verschillende kerken, maar ze zijn met elkaar verbonden. Er wordt geconstateerd dat politiek, geloof en onderwijs nog sterk met elkaar verknoopt zijn. De schoolbesturen hebben veel invloed.

Daarnaast geven de deskundigen aan dat er momenteel niet voldoende geld is voor het onderhoud van de schoolgebouwen en dat er twee openbare schoolbussen zijn voor vervoer van leerlingen van en naar school. Daarnaast heeft de school van de zevende-dags adventisten de beschikking over een eigen bus.

Het openbare lichaam Sint Eustatius is alleen verantwoordelijk voor de openbare school, aldus de deskundigen. Ze zien verder dat er een grote omslag nodig is met de invoering van het Nederlandse onderwijssysteem op het eiland na 2010.[3]

4.1 **Kwaliteit**

Over de kwaliteit van het onderwijs op Sint Eustatius zijn eigenlijk alle deskundigen somber. Het zou niet aansluiten op de behoeften van de situatie, de kinderen niet zodanig

[1] Zie citaten 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485.
[2] Zie citaten 342, 342, 343, 344, 344, 361, 433.
[3] Zie citaten 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318.

opleiden zodat zij hun diploma behalen en het de kinderen ontbreken aan de nodige zorg en begeleiding. Een van de deskundigen vat het als volgt samen: 'Kortom, het is hier een rotzooitje.'

Als redenen noemen de deskundigen de complexe problemen op het eiland, de grote onkunde bij de schoolbesturen, het ontbreken van testen, de verkeerde keuze voor de instructietaal, onvoldoende menskracht en de onveiligheid op scholen. Hierdoor worden de kansen van kinderen op een toekomst verkleind in plaats van vergroot. Men hoopt op verbetering.[1]

'Zowel in primair als in voortgezet onderwijs lopen we op Statia gigantisch achter. Het meest van de drie BES-eilanden.' (deskundige)

4.2 Aanbod

Ook over het aanbod op Sint Eustatius zijn niet alle deskundigen enthousiast. Weliswaar zien ze dat er veel geld en expertise in de huidige onderwijsstructuur is gestoken door het Ministerie van OCW, maar ze vinden dat daarbij onvoldoende vanuit het belang van het kind is gedacht. De lesstof en het onderwijssysteem zouden niet goed aansluiten op de behoeften van het Caribische kind. Het Expertisecentrum moest op Sint Eustatius helemaal aan de basis starten. De primaire taak van het centrum is het ondersteunen van de school om een zorgstructuur op te zetten voor kinderen.

Wel enthousiast zijn ze over het after-school programma dat is gestart. Het vangt kinderen op van wie de ouders werken.

Deskundigen constateren dat drie van de vier scholen voor primair onderwijs confessioneel zijn. Seksuele voorlichting wordt alleen op school (po en vo) gegeven als de school dat zelf wil of kan.

Ook geven de deskundigen de voor- en nadelen van het opgroeien op een klein eiland aan. Het voelt veilig maar is weinig uitdagend. Dat geldt ook voor het onderwijs.[2]

'Het Expertisecentrum moest hier bij nul beginnen. Bijvoorbeeld om kinderen te ondersteunen, zoals gehandicapte kinderen waarvoor de fysieke obstakels moesten worden weggeruimd.' (deskundige)

4.3 Taal

Ook over de instructietaal in het onderwijs op Sint Eustatius zijn de deskundigen kritisch. Ze beschrijven dat gekozen is voor voortgezet onderwijs in het Nederlands en noemen dat een politieke keuze die niet is ingegeven door dat wat het beste is voor kinderen.

Deskundigen hebben grote zorgen over de taalproblematiek. Een enkeling noemt het zelfs kindermishandeling als je kinderen onderwijst in een taal die ze niet verstaan. Ze presteren minder goed, raken achter, het zorgt dat ze de aansluiting op vervolgonderwijs missen, het frustreert ze en maakt hun afkeer van het Nederlands groter. Bovendien wordt les gegeven in formeel, niet kindvriendelijk Nederlands met gebruik van moeilijke woorden. Voor de kinderen die thuis Spaans spreken, is het helemaal lastig om het onderwijs te volgen.[3]

'Kinderen zitten in de klas en begrijpen niet waar het over gaat. Je voelt de frustratie en onmacht bij de kinderen en bij de leraren.' (deskundige)

'De wereld is veranderd. Het Engels is de dominante taal. En kinderen hier worden

[1] Zie citaten 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 337, 350.
[2] Zie citaten 345, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354.
[3] Zie citaten 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377.

gedwongen om duizenden kilometers vanaf dat kleine Nederland hier toch Nederlands te leren.' (deskundige)

4.4 Schoolklimaat

De deskundigen constateren dat alle kinderen op Sint Eustatius uiteindelijk bij elkaar komen op de ene school voor het voortgezet onderwijs. Alle niveaus tussen vmbo en havo zijn daar verenigd. De leerlingen van die verschillende niveaus gaan goed met elkaar om. Een deskundige plaatst kanttekeningen bij het schoolklimaat. Hij vindt dat het gevoel van veiligheid bij kinderen ontbreekt en daarmee het vertrouwen dat zo noodzakelijk is om dingen te leren.[1]

4.5 Leerlingen

Deskundigen zien verschillende problemen bij kinderen die hun weerslag hebben op het onderwijs. Zo zien ze leerproblemen op Sint Eustatius als gevolg van inteelt op het eiland. Ook constateren ze andere problemen: vaak ontbreekt de ondersteuning of stimulans door de ouders of omgeving, kinderen hebben als gevolg van gebrekkige expertise onderwijsachterstanden, kinderen zijn agressief en opstandig en er is sprake van problematische thuissituaties. Het Centrum voor Jeugd en Gezin werkt samen met de middelbare school en geeft agressie-regulatie-trainingen.

Bij het onderwerp Gezin en opvoeding geven deskundigen ook aan dat er een duidelijk verband bestaat tussen de gezinssituatie en het gedrag van kinderen op school.[2]

'Doordat kinderen problemen thuis hebben, gaan ze zich op school slecht gedragen.' (deskundige)

4.6 Verzuim en uitval

Deskundigen noemen het verzuim van leerlingen in het voortgezet onderwijs op Sint Eustatius 'zorgwekkend'. De kans op een diploma en carrière wordt daarmee verminderd.

Het is niet precies bekend hoe vaak leerlingen spijbelen en uitvallen, aldus de deskundigen.

Sinds een aantal jaar is de Leerplichtwet van kracht, op basis waarvan de leerplichtambtenaar een boete kan opleggen voor schoolverzuim. De leerplichtambtenaar op Sint Eustatius is actief en het registreren van verzuim gebeurt beter.[3]

4.7 Huiswerk

Op Sint Eustatius kunnen leerlingen bij Stichting Mega D huiswerkbegeleiding krijgen. Er komen dagelijks vijftien tot achttien kinderen tussen de vier tot dertien jaar. Daarnaast komen er vijf jongeren in de leeftijd van dertien tot achttien jaar die anders op straat zouden rondhangen. Havo-studenten helpen met het huiswerk.[4]

4.8 Leraren

Over de leraren op Sint Eustatius zijn de deskundigen opvallend minder positief dan de leerlingen. De deskundigen noemen sommigen van hen directief, arrogant, denigrerend, onbekwaam, respectloos en niet betrokken. Ze schreeuwen vaak tegen de kinderen en verdedigen dat met het argument dat de kinderen dat thuis ook gewend zijn en anders niet luisteren.

Wel zien de deskundigen ook de wil om er iets van te maken bij veel leraren. De Triple P zou de leraren moeten helpen om een andere lesstijl aan te leren. 'Dat loopt nog niet

[1] Zie citaten 396, 397, 398.
[2] Zie citaten 319, 399, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407.
[3] Zie citaten 413, 414, 415, 416, 417, 418.
[4] Zie citaten 434, 435.

helemaal', aldus een deskundige. Ook aan het saamhorigheidsgevoel om als lerarenteam samen de situatie te verbeteren, moet nog worden gewerkt. Hetzelfde geldt voor het vertrouwen van leraren in de bijdrage die ze kunnen leveren aan de opvoeding van kinderen. Een daarmee samenhangend knelpunt dat de deskundigen signaleren, is dat de leraren vanuit verschillende culturen komen en dat deze moeilijk te verenigen zijn. Als leraren al een visie over de rol van thuis en school hebben, dan verschilt deze van hun collega's.[1]

'De houding ten opzichte van kinderen kenmerkt zich door het steeds wegzetten van ze. Als een kind iets vraagt tijdens een gesprek, dan reageert de leraar meteen boos schreeuwend: 'Stoor me niet, show respect, I'm talking to this man!' Ook als een kind alleen even wil vragen of het naar de wc mag.' (deskundige)

'Op scholen heerst geen saamhorigheidsgevoel onder leraren. Er is niet het gevoel van 'we moeten het samen doen'.' (deskundige)

4.9 Toekomst

De deskundigen zien voor de toekomst van kinderen die opgroeien op Sint Eustatius wel problemen. Doordat het onderwijs aan kinderen niet goed is, zijn hun carrièrekansen minder groot. Ze vragen zich af tot welke burgers ze hun kinderen opleiden en sommigen geven er daarbij de voorkeur aan om de kinderen zich te laten ontwikkelen in hun eigen – Caribische – cultuur.

Veel jongens kiezen voor de korte termijn en vinden werk in het schoonmaken van olietankers. Meisjes gaan wel studeren en verlaten het eiland. Ook om een vwo-opleiding te volgen, moeten kinderen van het eiland af. Echter de kosten daarvoor moet het eiland betalen, want de Nederlandse bekostiging met studiefinanciering geldt vanaf achttien jaar.

Sommigen pleiten voor een opleiding voor lager beroepsonderwijs waarbij kinderen afwisselend op Saba en Sint Eustatius zijn zodat het minder saai is.[2]

5 Literatuur over onderwijs

5.1 Algemeen

Uit een belevingsonderzoek onder ouders en leerlingen uit 2011 blijkt dat ouders en leerlingen beiden overtuigd zijn van nut en noodzaak van onderwijs.

Ouders vinden het heel belangrijk hoe de school en de boeken eruit zien, het contact met de leraren, of hun kind gepest wordt en de veiligheid in en rond school. Ze zijn blij dat het onderwijssysteem naar Nederlands model is verbeterd, dat er inspectie vanuit Nederland plaatsvindt en dat de politiek minder invloed heeft gekregen op het onderwijs. Wel vinden ze dat het onderwijs niet te Nederlands moet worden en dat er rekening moet worden gehouden met de situatie op Sint Eustatius.

Leerlingen vinden het vooral belangrijk dat de school goed functioneert, met zaken als goede leraren, lokalen, computers en lesmethoden.

Sinds oktober 2010 is de minister van OCW verantwoordelijk voor het onderwijsbeleid op Sint Eustatius. Het Nederlandse onderwijssysteem is uitgangspunt, maar dit wordt toegespitst op het eiland. Uit de overheidsrapportage aan het Kinderrechtencomité (2012) blijkt dat onderwijs één van de vier prioriteiten van de Nederlandse overheid is. Dat volgt

[1] Zie citaten 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465.
[2] Zie citaten 336, 346, 486, 487, 488, 489, 490, 491.

uit de constatering dat de kwaliteit van het onderwijs in 2009 te wensen overliet, leerprestaties achterbleven, er veel schoolverzuim was, er gebrek was aan adequate voorzieningen en schoolgebouwen slecht waren.

Verschillende randvoorwaarden, zoals meubilair en leermiddelen, zijn verbeterd en aan kwaliteitsverbetering wordt gewerkt (zie hierna). Ook wordt samen met de openbare lichamen tot 2015 flink geïnvesteerd in huisvesting. Op Sint Eustatius gebeurt dat voor de uitbreiding van de Bethel Methodist School met vier extra klaslokalen en de aanbesteding van de renovatie van de Golden Rock School.

Onderzoek uit 2012 laat zien dat onderwijsdeskundigen kritisch zijn over het Ministerie van OCW. Het ministerie zou onvoldoende gehoor hebben voor de wensen en behoeften op het eiland. Wet- en regelgeving is volgens onderwijsdeskundigen onvoldoende afgestemd op de eigen invulling van het onderwijs door scholen op Sint Eustatius.

Dezelfde deskundigen zijn evenmin tevreden over de openbare lichamen. Ze verwijten dat deze hun taken en verantwoordelijkheden onvoldoende vervullen op het gebied van schoolonderhoud en voor- en naschoolse educatie. Ook stellen ze onvoldoende middelen ter beschikking.

Het gebrek aan middelen komt ook in andere onderzoeken naar voren, waar het gaat om innovatie en coördinatie in het onderwijs, menskracht en naschoolse activiteiten.[1]

5.2 Kwaliteit

De Onderwijsinspectie kwalificeerde de kwaliteit van al het onderwijs op Sint Eustatius in 2008 als onvoldoende en zeer zwak. Er is bovendien onvoldoende particulier onderwijs. Verder signaleerde de inspectie risico's door het ontbreken van een leerlingvolgsysteem en informatie over schooluitval.

In de periode 2011-2016 beoordeelt de inspectie jaarlijks de kwaliteit van het onderwijs op Caribisch Nederland en volgt zij nauwgezet de verbeteractiviteiten. Er zijn in 2011 en in 2012 inspectieonderzoeken uitgevoerd op alle scholen op Sint Eustatius.[2]

Onder de burgers van Sint Eustatius die hebben meegedaan aan een belevingsonderzoek in 2011 vindt 48% dat het onderwijs verbeterd is sinds 2010, maar een meerderheid (61%) denkt dat het nog zal verbeteren. Een jaar later is al 62% van mening dat het onderwijs vooruit is gegaan en denkt 70% dat het nog beter zal worden. Gratis boeken, betere huisvesting, hogere kwaliteit van het onderwijs en meer doorstroommogelijkheden worden daarbij genoemd.

Ander onderzoek uit 2012 laat zien dat er veel ten goede is veranderd in het onderwijs in de afgelopen jaren. Onderwijsprofessionals zijn positief over deze veranderingen. Er is geïnvesteerd in scholing, coaching, lesmaterialen, lokalen en gebouwen en dit heeft tot verbeteringen geleid. Alleen de leraren in met name het voortgezet onderwijs zijn terughoudend (zie hierna).

De overheidsrapportage aan het Kinderrechtencomité (2012) formuleert als doel dat in 2016 de onderwijskwaliteit in Caribisch Nederland op een aanvaardbaar niveau is, naar Nederlandse en Caribische maatstaven. In 2011 is er in overleg met de scholen en openbare lichamen een onderwijsagenda opgesteld met afspraken voor vijf jaar. Leerprestaties zijn inmiddels verbeterd en er wordt hard gewerkt aan verbetering van de kwaliteit.[3]

[1] Zie literatuur 26, 28, 30, 64, 74.
[2] Verschillende rapporten van de Inspectie van het Onderwijs op Caribisch Nederland in 2011 en 2012 zijn te vinden op de website van de inspectie: http://www.onderwijsinspectie.nl/onderwijs/Caribisch+Nederland/-rapporten#03
[3] Zie literatuur 106, 27, 29, 28, 30, 74.

5.3 Aanbod

Onderwijs in kinderrechten maakt geen vast onderdeel uit van het lesprogramma van scholen op Sint Eustatius.

Het Kinderrechtencomité dringt in 2009 aan op maatregelen om het werken met gehandicapte kinderen te verbeteren, zodat deze kinderen gelijke kansen krijgen. Daarnaast dringt zij aan op seksuele voorlichting op scholen, om tienerzwangerschappen te voorkomen, en op ondersteuning van tienermoeders in het onderwijs.

In 2011 is de effectiviteit van de schakelklas tussen basis- en voortgezet onderwijs op de Gwendoline van Puttenschool onderzocht. Hieruit blijkt dat deze effectief is.[1]

5.4 Taal

Een onderzoek naar het taalniveau Nederlands (2010) maakt duidelijk dat slechts een klein deel van de leerlingen vlak voor hun eindexamen op Sint Eustatius het streefniveau had. Redenen voor dit lage niveau liggen zowel bij de leerling of thuis als bij de leraar. Maar weinig leerlingen die moeite hebben met het Nederlands kunnen daarvoor op school extra hulp krijgen. Juist omdat blijkt dat veel kinderen in Nederland willen studeren (30 à 40%), raden de onderzoekers aan om deze kinderen te ondersteunen.

Uit onderzoek (2011) blijkt dat ouders op Sint Eustatius zich zorgen maken over het gebruik van het Nederlands als instructietaal in een Engelstalige omgeving.[2]

5.5 Schoolklimaat

In het NGO-rapport over het Kinderrechtenverdrag uit 2008 wordt beschreven dat de meerderheid van de kinderen aangeeft dat hun mening niet telt op school. Zie ook het hoofdstuk Participatie.

Onderzoek uit 2011 laat zien dat ook ouders zich onvoldoende gehoord en geïnformeerd voelen op school. Bovendien komt daaruit naar voren dat ouders op Sint Eustatius een traditionele visie hebben op het onderwijs.

Er zijn geen gegevens bekend over geweld en mishandeling op scholen, hoewel bekend is dat dit wel voorkomt. Het Kinderrechtencomité uit haar zorgen daarover, in haar slotcommentaar van 2009. Ze beveelt aan om een verbod op lijfstraffen op te nemen in de wet en dit te handhaven. Ook in 2012 zijn lijfstraffen op scholen nog niet expliciet verboden.[3]

5.6 Leerlingen

Ouder onderzoek uit 2006 laat zien dat op Sint Eustatius een deel van de kinderen wordt blootgesteld aan risicofactoren op school (zoals leerachterstand, gebrek aan binding met school). Schoolprestaties zouden zwak zijn, meer dan de helft van de kinderen bleef zitten (56%) en geweld, spijbelen, depressie en delinquentie werden als probleemgedrag aangehaald.

Uit onderzoek uit 2011 blijkt dat leerlingen het belang en de noodzaak van het onderwijs zien. Bovendien beschouwen zij het onderwijs als mogelijkheid om vrienden te ontmoeten en het eiland te kunnen verlaten.

Uit hetzelfde onderzoek blijkt ook dat ouders op Sint Eustatius hun kinderen weinig ondersteunen. Dat zou ook met hun traditionele visie op het onderwijs te maken hebben.

[1] Zie literatuur 5, 64, 74.
[2] Zie literatuur 26, 6.
[3] Zie literatuur 26, 46, 64, 16.

Sommige leerlingen komen naar school met honger. De scholen hebben voorzieningen getroffen om kinderen iets te eten te geven. Met een lege maag kunnen kinderen zich niet concentreren.

Onderzoek naar het achterblijven van onderwijsresultaten van Antilliaanse jongens in vergelijking met meisjes (2010) laat zien dat dit patroon al op de basisschool begint. Oorzaken voor deze verschillen worden gevonden in de opvoeding en in de schoolcultuur en leraren die voornamelijk vrouwelijk zijn.

De overheidsrapportage aan het Kinderrechtencomité (2012) beschrijft de komst van het Expertisecentrum Onderwijs Zorg voor elk van de drie eilanden in de zomer van 2011. Leerlingen die dat nodig hebben kunnen hier extra zorg krijgen. Er zijn interne begeleiders en zorgcoördinatoren opgeleid om te inventariseren hoe groot de vraag naar zorg is.[1]

5.7 Verzuim en uitval

Uit het veiligheidsplan voor Sint Eustatius uit 2006 bleek dat als gevolg van schooluitval een groeiende groep Statiaanse jongeren ontspoorde. Deze jongeren dreigen af te glijden naar drugs en kleine criminaliteit. De drop-out rate was aanzienlijk en veel jongeren bleven op het eiland hangen of keerden uit het buitenland terug, zonder diploma.

Ook ander onderzoek uit 2006 laat zien dat spijbelen onder kinderen veel voorkomt. Als reden daarvoor noemden leerlingen vooral dat ze zich niet verbonden voelen met school. Uit een analyse uit 2011 blijkt dat leerlingen die zich niet verbonden voelen met school een grotere kans lopen om gewelddadig en delinquent gedrag te gaan vertonen.

Uit onderzoek door de Onderwijsinspectie in 2008 blijkt dat informatie over schooluitval ontbreekt. Er wordt gesignaleerd dat de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt slecht is als gevolg van de schooluitval.

Het NGO-rapport over het Kinderrechtenverdrag uit 2008 geeft als redenen voor de hoge schooluitval van met name jongens: minder interesse en doorzettingsvermogen, vroeg werken in verband met sociaaleconomische omstandigheden thuis, ontbreken intrinsieke motivatie, minder begeleiding door ouders, te hoog schoolniveau. Meisjes zouden meer richting krijgen in de opvoeding, ze moeten in huis helpen en ze werken voor school en studie terwijl jongens buiten spelen. De meeste ‘dropouts’ zijn tussen de veertien en achttien jaar.

Het Kinderrechtencomité dringt in 2009 aan op het terugdringen van de percentages van voortijdig schoolverlaters.

Meer dan driekwart van de tienermoeders heeft geen schooldiploma, blijkt uit onderzoek (2010). Ze hebben hun schoolopleiding afgebroken uit schaamte, omdat ze hun aandacht er niet meer bij konden houden, door de reactie van de school of omdat de zorg voor de baby het belette.[2]

5.8 Huiswerk

Uit onderzoek uit 2011 blijkt dat het voor veel ouders lastig is om te helpen bij huiswerk van hun kinderen. Ze werken fulltime, voeden hun kind alleen op, hebben zelf te weinig opleiding gehad of er zijn andere prioriteiten in het gezin.[3]

5.9 Leraren

Uit het NGO-rapport over het Kinderrechtenverdrag uit 2008 komt naar voren dat leraren behoefte hebben aan begeleiding bij de onderwijsveranderingen. Er zouden niet

[1] Zie literatuur 106, 26, 71, 33, 64, 74.
[2] Zie literatuur 106, 8, 60, 80, 43, 64, 16, 18.
[3] Zie literatuur 26.

voldoende gekwalificeerde en ervaren leraren zijn. Dat wordt gekoppeld aan het salaris en het imago van de leraar.

Onderzoek uit 2011 laat zien dat leerlingen er meer moeite mee hebben als leraren geen regels hanteren dan wanneer zij dat wel doen. Ouders zijn wel tevreden met de leraren in het primair onderwijs, maar minder over de leraren in het voortgezet onderwijs. Daar zien ze leraren die onvoldoende geïnteresseerd en gemotiveerd zijn en die weinig behoefte hebben aan contact met ouders.

Uit ander onderzoek (2012) komt naar voren dat er grote verbeteringen zijn in het onderwijs (zie hiervoor), maar dat leraren hier nog terughoudend over zijn. Dat zou verklaard worden door het ontbreken van begeleiding van de leraren bij de onderwijsveranderingen. Het betekent dat zij er alleen voor staan bij het doorvoeren van veranderingen in hun klas.

De overheidsrapportage aan het Kinderrechtencomité (2012) beschrijft de toepassing van de opvoedmethodiek Triple P op de beroepsgroep van het onderwijs.[1]

5.10 Toekomst

Onderzoek uit 2009 toont aan dat er nog veel te winnen is als het gaat om de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt op Sint Eustatius. Werkgevers hechten weinig waarde aan diploma's en bieden vaak het minimumloon. Arbeidskrachten van buiten het eiland en stagiairs nemen veel arbeidsplaatsen in. Vaak sluit ook de opleiding niet aan op de behoefte aan arbeidskrachten. Zo is er onvoldoende jong geschoold personeel te vinden voor beroepen in techniek, toerisme of horeca.

Uit onderzoek uit 2011 komt naar voren dat voor leerlingen twee zaken bepalend zijn bij de vraag of ze na hun school en vervolgopleiding weer terugkomen op Sint Eustatius: passend werk en salaris.[2]

6 Het Kinderrechtenverdrag over onderwijs

Het recht op onderwijs wordt uitgebreid beschreven in verschillende artikelen van het Kinderrechtenverdrag (artikel 28 en artikel 29). Daarin wordt duidelijk gemaakt hoe belangrijk dit recht wordt gevonden. Het verdrag hamert op gelijke kansen voor alle kinderen. Naast het recht van kinderen op onderwijs staat de plicht van kinderen om het onderwijs te volgen: de leerplicht.

Het verdrag omschrijft in artikel 29 waar het onderwijs op gericht moet zijn en welke doelen gehaald moeten worden.

Voor kinderen die op Sint Eustatius opgroeien, zijn met name de volgende elementen cruciaal:

- De overheid moet zorgen voor kwalitatief goed onderwijs en toegang tot onderwijs.
- De overheid verplicht zich om schooluitval tegen te gaan.
- De school moet aandacht besteden aan de culturele identiteit en de taal van het kind.
- Handhaven van discipline op school moet met inachtneming van de waardigheid van het kind en de inhoud van het Kinderrechtenverdrag gebeuren. Er mag geen verbaal of fysiek geweld worden gebruikt.
- Het onderwijs moet het kind zoveel mogelijk in staat stellen om zijn talenten te ontplooien.
- Toegang tot informatie is cruciaal.
- Kinderen moeten zich thuis kunnen terugtrekken om hun huiswerk te kunnen maken.

[1] Zie literatuur 6, 28, 30, 64, 74.
[2] Zie literatuur 26, 10.

De onderwijsartikelen hangen nauw samen met andere rechten die in het verdrag geregeld worden, zoals non-discriminatie (artikel 2), het belang van het kind voorop (artikel 3), recht op ontwikkeling (artikel 6) en het recht op participatie (artikel 12).

7 Conclusie

De beschrijving van de huidige praktijk en datgene wat kinderen, deskundigen en de literatuur hierover naar voren brengen, rechtvaardigen de conclusie dat het onderwijs op Sint Eustatius momenteel nog niet aan alle eisen van het Kinderrechtenverdrag voldoet.

Daarbij gaat het om verschillende punten waar de komende tijd nog extra aandacht voor vereist is, zoals de kwaliteit van het onderwijs, het tegengaan van schooluitval, de aandacht voor de culturele identiteit en taal van het kind, de wijze waarop de discipline op school wordt gehandhaafd, de mogelijkheden voor kinderen om hun talenten te ontwikkelen, de toegang tot informatie en de mogelijkheden om op school te participeren.

Er worden momenteel grote stappen gezet om de situatie te verbeteren en in overeenstemming te brengen met de minimumeisen van het verdrag.

Gezondheid

Al vanaf het moment dat een kind zich ontwikkelt in de buik van zijn moeder, is zijn gezondheid cruciaal. Maar ook nadat een kind geboren is en opgroeit, is gezondheid essentieel. Gezondheid kan niet los worden gezien van leven en ontwikkelen.

Het begrip gezondheid moet volgens de Wereldgezondheidsorganisatie WHO ruim worden opgevat. Het gaat daarbij niet alleen om de afwezigheid van ziekte of kwalen, maar om een 'staat van volledig lichamelijk, geestelijk en sociaal welzijn'.[1]

Alleen al daarom hangt gezondheid nauw samen met andere onderwerpen die in dit rapport worden beschreven, zoals met de financiële situatie van gezinnen en de manier waarop ze wonen. Kinderen die in armoede opgroeien, krijgen vaak onvoldoende (gezond) voedsel en worden geconfronteerd met onhygiënische leefomstandigheden. Die omstandigheden hebben invloed op hun gezondheid.

In dit hoofdstuk wordt eerst een schets gegeven van de huidige situatie rondom gezondheid en gezondheidszorg op Sint Eustatius. Daarna kunt u lezen wat de visie daarop is vanuit kinderen en jongeren, vanuit deskundigen en vanuit literatuuronderzoek. Het hoofdstuk sluit af met de eisen die het Kinderrechtenverdrag aan dit onderwerp stelt en een conclusie.

1 Huidige situatie

1.1 Gezondheidszorg en gezondheid

Er is op dit moment geen goed overzicht van de staat van de gezondheid op Sint Eustatius, die vergelijkbaar is met bijvoorbeeld de Volksgezondheid Toekomst Verkenning (VTV) zoals die eens in de vier jaar door het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) wordt uitgebracht voor het Europese deel van Nederland.

Het is de bedoeling dat het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) in juni 2013 een gezondheidsenquête gaat houden onder de inwoners van Caribisch Nederland. Daarnaast worden er vanuit het Ministerie van VWS onderzoeken geïnitieerd in het kader van infectieziektebestrijding. Op dit moment ontbreken echter adequate en recente data op veel gezondheidsgebieden.[2] De Pan American Health Organization (PAHO) heeft op Sint Eustatius een Youth Health Survey verricht. Het betreft een studie naar de gezondheidssituatie van kinderen op verschillende eilanden in het Caribisch gebied. De survey is verricht onder 240 kinderen op het eiland: alle leerlingen van de middelbare school. De voorlopige resultaten blijken 'stevig' te zijn, maar zijn nog niet openbaar. Ze kunnen worden gebruikt bij het ontwikkelen van effectief beleid op het gebied van gezondheid.[3]

De hieronder weergegeven beschrijving van de huidige situatie is tot stand gekomen op basis van de beschikbare gegevens over gezondheid.

---

[1] World Health Organization (WHO) (1978). *Declaration of Alma-Ata, International Conference on Primary Health Care.* Alma-Ata, USSR. 6-12 September 1978.

[2] E-mail van Pieter de Coninck, projectsecretaris Caribisch Nederland, directie Internationale Zaken, Ministerie van VWS, op 5 februari 2013.

[3] GGD Den Haag (2012). *Inzet GGD Den Haag voor de ondersteuning van de Bestuurscolleges Caribisch Nederland bij de uitvoering van publieke gezondheid en de implementatie van de GHOR. Verslag Veldbezoek Seksuele Gezondheid & Hygiëne, van 15 september tot 7 oktober 2012.*

De gezondheidszorg op Sint Eustatius is georganiseerd in curatieve gezondheidszorg, jeugdgezondheidszorg, publieke zorg, (gehandicaptenzorg) en geestelijke gezondheidszorg. De Nederlandse rijksoverheid is sinds de transitie in 2010 verantwoordelijk voor de gezondheidszorg op Sint Eustatius.

Bewoners van het eiland kunnen gebruik maken van een zorgverzekering.

Op Sint Eustatius worden kinderen naast de 'normale' gevaren voor de gezondheid, blootgesteld aan enkele specifieke risicofactoren voor hun gezondheid. In dit hoofdstuk wordt kort aandacht besteed aan seksuele gezondheid, obesitas en diabetes, alcohol- en drugsgebruik en enkele andere gezondheidsrisico's.

1.2 Curatieve gezondheidszorg

Op Sint Eustatius is de gezondheidszorg in handen van de per 1 januari 2011 opgerichte St. Eustatius Health Care Foundation (SEHCF). Het ziekenhuis van Sint Eustatius, het Queen Beatrix Medical Center, is in deze stichting opgegaan. Door de stichting wordt spoedeisende hulp, ambulante hulp en ziekenhuiszorg verleend. De verpleegafdeling heeft twaalf bedden. Ook kunnen patiënten een aantal visiterende specialisten consulteren. Eens per maand komt er een orthopeed en een cardioloog naar het eiland. Een neuroloog en een bedrijfsarts komen eens per zes weken.[1]

Voor overige specialistische hulp en operaties gaan patiënten in eerste instantie naar Sint Maarten. In tweede instantie kunnen patiënten ook naar Guadeloupe en Colombia worden doorverwezen. Sinds kort heeft het ziekenhuis op Sint Eustatius een röntgen- en een echoapparaat. Door middel van een helikopter die stand-by staat op de luchthaven van Sint Maarten kunnen sinds 2011 dag en nacht medische spoedevacuaties naar Sint Maarten plaatsvinden.[2]

Op Sint Eustatius zijn drie huisartsen werkzaam. Er is een huisartsenpraktijk, verbonden aan het ziekenhuis. Ook is er een tandarts.

1.3 Jeugdgezondheidszorg en kraamzorg

Op Sint Eustatius is het consultatiebureau ondergebracht in het Centrum voor Jeugd en Gezin. Vanuit het CJG vindt preventieve opvoedondersteuning plaats en wordt de jeugdzorg gecoördineerd. Ook kunnen zwangeren en hun eventuele partners er zwangerschapscursussen volgen.

De toegang tot jeugdgezondheidszorg voor de wat oudere jeugd is nog niet goed geborgd. De jeugdzorg is op sommige punten nog weinig ontwikkeld. Er bestaan grote barrières voor jongeren om hulp te zoeken voor wat betreft seksuele gezondheid, psychische klachten en andere delicate onderwerpen. Er zijn verschillende redenen waarom de drempel om naar een huisarts te gaan hoog is. Artsen spreken zich uit over gedrag of handelen, huisartsbezoek is voor ouders te achterhalen via de verzekering, er wordt strakker omgegaan met de toestemming van de ouders voor medisch handelen. Er is behoefte aan laagdrempelige en gratis zorg of advies aan jongeren (via de school).[3]

Op Sint Eustatius is kraamzorg aanwezig.[4]

1.4 Publieke gezondheidszorg

Voor de transitie was de publieke gezondheidszorg maar zeer beperkt aanwezig op de eilanden. De publieke gezondheidszorg is een verantwoordelijkheid van de eilandbesturen, vergelijkbaar met de verantwoordelijkheid van Nederlandse gemeenten. Op

[1] E-mail van Pieter de Coninck, projectsecretaris Caribisch Nederland, directie Internationale Zaken, Ministerie van VWS, op 5 februari 2013.
[2] Brief van de minister van VWS aan de Tweede Kamer over gezondheidszorg op de BES-eilanden d.d. 19 januari 2012.
[3] E-mail van Melissa Diaz, GGD Den Haag, 27 maart 2013.
[4] E-mail van Pieter de Coninck, projectsecretaris Caribisch Nederland, directie Internationale Zaken, Ministerie van VWS, op 5 februari 2013.

1 februari 2012 zijn twee kwartiermakers van de GGD Den Haag op alle drie de eilanden aan de slag gegaan. Zij helpen de eilandbesturen om de publieke gezondheidszorg en de geneeskundige hulpverleningsorganisatie in regio (Geneeskundige Hulp bij Ongevallen en rampen – GHOR) op het gewenste niveau te brengen. Het RIVM is hier ook nauw bij betrokken.[1]

1.5 Gehandicaptenzorg

Op Sint Eustatius zijn er geen (speciale) voorzieningen voor verstandelijk gehandicapte kinderen. Evenmin zijn er (speciale) voorzieningen voor kinderen met een lichamelijke handicap.[2]

1.6 Geestelijke gezondheidszorg

Novadic Kentron heeft in opdracht van het Ministerie van VWS een plan van aanpak gemaakt voor een geïntegreerde en structurele aanpak van de geestelijke gezondheidszorg, inclusief de verslavingszorg. Het zorgverzekeringskantoor zal een instelling contracteren die de plannen gaat uitvoeren in overleg met alle betrokken actoren.[3]

Het in 2011 geopende Centre for Addiction and Mental Health Care biedt dagopvang aan verslaafden op Sint Eustatius. Dit centrum is onderdeel van de Stichting Verslavingszorg en Psychiatrie Caribisch Nederland (Novadic Kentron). Door het ontbreken van de juiste ondersteunende faciliteiten heeft het centrum zich tot nu toe voornamelijk beperkt tot hulp aan de meest schrijnende verslavingsgevallen. In 2013 zal een zogeheten FACT team (een team dat uit verschillende specialisaties bestaat, zoals een psychiater, verpleegkundige en straatwerkers) worden geïmplementeerd. Hiermee moet de verslavingszorg op Sint Eustatius daadwerkelijk van de grond gaan komen.[4]

Er zijn op Sint Eustatius geen andere voorzieningen voor geestelijke gezondheidszorg dan de genoemde. In incidentele gevallen wordt psychische hulp verleend via de reguliere zorg (huisarts) en kan voor opname verwezen worden naar Nederland. Daarnaast zijn er visiterende psychologen en een visiterende psychiater op Sint Eustatius.[5]

1.7 Zorgverzekering

Alle personen die rechtmatig in Caribisch Nederland wonen of werken zijn per 1 januari 2011 automatisch verzekerd door middel van de verplichte Zorgverzekering Caribisch Nederland. Dat geldt ook voor jongeren tot dertig jaar die voor studie het eiland hebben verlaten. De zorgverzekering omvat onder meer huisartsenzorg, medisch-specialistische zorg, ziekenhuiszorg, paramedische zorg, tandartsenzorg, medicijnen, hulpmiddelen, verloskundige zorg, kraamzorg, ziekenvervoer en langdurige zorg in verband met ouderdom, een ziekte of handicap al dan niet gepaard gaande met verblijf in een instelling. De zorgverzekering vergoedt ook de kosten van medische uitzending naar artsen buiten Caribisch Nederland waarmee de zorgverzekering direct of indirect een contract heeft.[6] Verzekerden met een inkomen boven de belastingvrije som zijn een inkomensafhankelijke premie verschuldigd. Werkgevers zijn voor hun werknemers ook premie verschuldigd. Deze premies worden door de belastingdienst geheven en geïnd.[7]

---

[1] Brief van de minister van VWS aan de Tweede Kamer over gezondheidszorg op de BES-eilanden d.d. 19 januari 2012.
[2] E-mail van Pieter de Coninck, projectsecretaris Caribisch Nederland, directie Internationale Zaken, Ministerie van VWS, op 5 februari 2013.
[3] Brief van de minister van VWS aan de Tweede Kamer over gezondheidszorg op de BES-eilanden d.d. 19 januari 2012.
[4] E-mail van Pieter de Coninck, projectsecretaris Caribisch Nederland, directie Internationale Zaken, Ministerie van VWS, op 5 februari 2013.
[5] E-mail van Pieter de Coninck, projectsecretaris Caribisch Nederland, directie Internationale Zaken, Ministerie van VWS, op 5 februari 2013.
[6] Http://www.rijksdienstcn.com/pagina/120/de+zorgverzekering+(algemeen).html
[7] Rijksdienst Caribisch Nederland, Zorgverzekeringskantoor. *Informatiebrochure zorgverzekering voor verzekerden van de Zorgverzekering Bonaire, Saba en Sint-Eustatius.* Per 1 januari 2011.

In december 2012 liet de minister van Volksgezondheid weten de vergoedingen voor fysiotherapie en mondzorg op de eilanden te willen schrappen per 1 januari 2013. Dat had te maken met de fors gestegen zorguitgaven in Caribische Nederland en de noodzakelijke overheidsbezuinigingen. Na protest – over de snelle invoering – is besloten deze verandering op een later moment te laten ingaan.

1.8 Seksuele gezondheid

Voor kinderen en jongeren is het belangrijk dat ze 'seksueel gezond' leven en ook leren hoe ze dat moeten doen. Op Sint Eustatius wordt geprobeerd om zorgelijke tendensen op dit terrein het hoofd te bieden, zoals seksueel geweld, ongeplande (tiener)zwangerschappen, abortussen en seksueel overdraagbare aandoeningen (soa).

Seksuele gezondheid is één van de prioriteiten zoals die zijn overeengekomen tussen de bestuurscolleges van Caribisch Nederland en het Ministerie van VWS. De GGD verricht tussen 2012 en 2013 activiteiten om de kennis op het gebied van seksualiteit en seksueel overdraagbare aandoeningen te verbreden.

De Pan American Health Organization (PAHO) heeft op Sint Eustatius een Youth Health Survey verricht. Het betreft een studie naar de gezondheidssituatie van kinderen op verschillende eilanden in het Caribisch gebied. Hierin zijn ook vragen opgenomen over seksuele gezondheid, gebruik van voorbehoedsmiddelen, seksuele dwang en drang. De survey is verricht onder 240 kinderen op het eiland: alle leerlingen van de middelbare school. De voorlopige resultaten blijken 'stevig' te zijn, maar zijn nog niet openbaar. Ze kunnen worden gebruikt bij het ontwikkelen van effectief beleid op het gebied van gezondheid.[1]

De GGD concludeert op basis van een inventarisatie en signalen dat de seksuele gezondheid van de bevolking op Sint Eustatius zorgwekkend is. De huidige stand van zaken rond de seksuele gezondheid van kinderen en jongeren op Sint Eustatius is als volgt:

- Er is geen beleid voor de seksuele gezondheid, anders dan een werkplan met activiteiten voor het bestrijden van soa en hiv.
- Verschillende stakeholders op Sint Eustatius verrichten preventie-activiteiten voor de doelgroep jongeren op dit terrein. Er zijn verschillende programma's vanuit onder meer het Centrum voor Jeugd en Gezin en het schoolmaatschappelijk werk, die gericht zijn op voorlichting, empowerment en discussie.[2] Vanuit de kerkgemeenschappen zijn er activiteiten die zich richten op seksuele onthouding.
- De soa- en hiv-coördinator en schoolmaatschappelijk werker geven voorlichting (op scholen). Momenteel is seksuele voorlichting echter nog geen vast onderdeel van het reguliere schoolprogramma. Het Centrum voor Jeugd en Gezin probeert een samenwerking met de basisschool aan te gaan om structurele voorlichting te organiseren. Voor de middelbare school wordt een nieuwe onderwijsmethodiek ontwikkeld waarin seksualiteit ook aandacht krijgt. Professionals vinden dat seksuele voorlichting ook nodig is omdat sommige jongeren een verwrongen seksbeeld hebben.[3]
- Het bereik van de bestaande preventieactiviteiten is beperkt omdat niet alle jongeren op structurele wijze worden voorgelicht. Over het effect is begin 2013 nog weinig te zeggen, maar verwacht wordt dat de resultaten van de PAHO Youth Health Survey (zie hiervoor) meer inzicht geven in het seksuele gedrag en de risico's van jongeren en hun houding ten opzichte van veilige seks.

[1] GGD Den Haag (2012). *Inzet GGD Den Haag voor de ondersteuning van de Bestuurscolleges Caribisch Nederland bij de uitvoering van publieke gezondheid en de implementatie van de GHOR. Verslag Veldbezoek Seksuele Gezondheid & Hygiëne, van 15 september tot 7 oktober 2012.*

[2] Voorbeelden hiervan zijn 'Girls Talk', 'Girl Power', 'Vibes in the World of Sexuality'.

[3] Zie Trouw, 2 mei 2012, *Liever les in gebruik van de pil.*

- Er is geen goed systeem voor het monitoren van soa. Voor het monitoren van hiv is men actief bezig een goed systeem te ontwikkelen. Er zijn tot op heden geen kinderen besmet met hiv op Sint Eustatius.[1]
- Het aantal tienerzwangerschappen op Sint Eustatius is hoog (12% van de bevallingen op het eiland is het resultaat van een tienerzwangerschap; elk jaar krijgt ruim 5% van de tieners tussen vijftien en negentien jaar een kind). Over dit onderwerp vindt u meer informatie bij het thema Gezin en opvoeding.
- Het aantal abortus provocatus lijkt hoog, maar het zicht erop ontbreekt omdat sommige vrouwen hiervoor zonder doorverwijzing naar Sint Maarten (Nederlandse en Franse deel) gaan. Cijfers in 2010 spraken van ruim 17% van alle zwangerschappen op het eiland die in een abortus eindigden. Sinds oktober 2011 is de Wet afbreking zwangerschap (Waz) van kracht op de BES-eilanden. Dit is niet zonder controverse. Sinds zomer 2012 mag Fundashon Mariadal op Bonaire abortussen uitvoeren. Ook patiënten van Sint Eustatius kunnen hier voor een abortus terecht.
- Sinds 2012 zijn alle vormen van anticonceptie in het aansprakenpakket van de zorg-verzekering opgenomen. Hiermee worden deze middelen makkelijker toegankelijk en zo hoopt men het aantal ongewenste zwangerschappen en abortus te beperken. Volgens de huisartsen op Sint Eustatius heeft deze maatregel nog niet geleid tot een toename van anticonceptiegebruik (onder jongeren).
- Seksueel misbruik komt volgens stakeholders regelmatig voor. Zij noemen hierbij met name 'incest' en 'date-rape' (seks na een date omdat men denkt dat dat zo hoort). De omvang van dit probleem is echter nog onbekend. Vooral bij incest en seksueel misbruik van kinderen voelen deskundigen zich onvoldoende 'bewapend' om adequaat in te grijpen. Duidelijke richtlijnen en ondersteunende structuren ontbreken. De kleinschaligheid van het eiland bemoeilijkt ingrijpen. Er is behoefte aan nascholing over het herkennen van seksueel misbruik en het handelen na signalering.
- Over intolerantie en discriminatie in verband met seksuele geaardheid is nauwelijks informatie voorhanden. Er zijn wel signalen die wijzen op geweld en discriminatie, maar men ontkent dat er problemen zijn.[2]

1.9 Obesitas en diabetes

Obesitas en diabetes lijken veel voor te komen op het eiland. Er blijkt behoefte aan kennisverbreding en inzicht over een gezonde leefstijl.[3] Begin 2013 is op Sint Eustatius een gezondheidsmarkt georganiseerd door en met de ketenpartners op het gebied van gezondheidszorg. De bewoners van de eilanden kunnen hier informatie krijgen over de gezondheidszorg op hun eiland en worden bewust gemaakt van het belang hiervan.

1.10 Alcohol- en drugsgebruik

Het voorkomen van problematisch alcohol- en drugsgebruik is formeel een verantwoordelijkheid van het eilandbestuur zelf. Er is momenteel echter geen sprake van specifiek beleid om problematisch alcohol- en drugsgebruik te voorkomen. Wel zijn er enkele initiatieven vanuit de Stichting Verslavingszorg en Psychiatrie Caribisch Nederland (Novadic Kentron).

De Drank- en Horecawet die in Europees Nederland leeftijdsgrenzen stelt aan bijvoorbeeld de verkoop van alcohol aan jongeren, is in Caribisch Nederland (nog) niet van toepassing. Wel is er wetgeving die reclame voor sterke drank op radio en televisie beperkt: het

[1] E-mail van Carol Jack-Roosberg, hoofd GGD, Sint Eustatius, van 5 april 2013, verwijzend naar Sint Eustatius HIV EPi-profile 2013.
[2] GGD Den Haag (2012). *Inzet GGD Den Haag voor de ondersteuning van de Bestuurscolleges Caribisch Nederland bij de uitvoering van publieke gezondheid en de implementatie van de GHOR. Verslag Veldbezoek Seksuele Gezondheid & Hygiëne, van 15 september tot 7 oktober 2012.*
[3] GGD Den Haag (2011), *Offerte GGD Den Haag 31 maart 2011, Ondersteuning Bestuurscolleges Caribisch Nederland bij uitvoering Publieke Gezondheid.*

Besluit televisie- en radioreclame voor sterke drank BES, dat is overgenomen uit de Nederlands Antilliaanse wetgeving.[1]

1.11 Overige gezondheidsrisico's

Ook op andere gebieden lopen kinderen op Sint Eustatius een verhoogde kans op gezondheidsproblemen. Sommige daarvan worden momenteel aangepakt. Zo is er meer aandacht voor tandzorg, waar dat eerst niet het geval was, en wordt ook meer ingezet op het belang van goede voeding.

1.12 Wetgeving

Uiteraard is het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind volledig van toepassing op de kinderen van Sint Eustatius.

De Zorgverzekering Caribisch Nederland vindt haar grondslag in het Besluit zorgverzekering BES en de Regeling aanspraken zorgverzekering BES.

De Wet op de Geneeskundige Behandelingsovereenkomst (WGBO) wordt geregeld krachtens het Burgerlijk Wetboek BES.[2]

1.13 Beleid en activiteiten

In het Bestuurlijk Akkoord van 20 november 2008 is het middellange termijnplan zorg en huisvesting BES op hoofdlijnen vastgesteld. Dit plan bestaat uit 26% over de volle breedte van de zorg, gezondheidszorg en jeugd. Ook staan er in het Bestuurlijk Akkoord andere afspraken zoals de realisatie van een 24-uursvoorziening voor acute zorg en inventarisatie van wat nodig is om de taken van de openbare lichamen op het terrein van de volksgezondheid na de transitie adequaat te kunnen uitvoeren (menskracht, deskundigheid en middelen).[3]

Er is voor gekozen om een structuur voor de zorg te creëren, vergelijkbaar met de Nederlandse, waar zorginstellingen privaat zijn georganiseerd en de (eerste) verantwoordelijkheid voor de zorginstelling bij de Raad van Bestuur en de Raad van Toezicht ligt. Het ziekenhuis van Sint Eustatius dat onder de overheid viel, is daarom per 1 januari 2011 geprivatiseerd door oprichting van de *St. Eustatius Health Care Foundation* (SEHCF).[4]

Activiteiten

- Per 1 januari 2011 is de publiekrechtelijke en verplichte zorgverzekering Caribisch Nederland ingevoerd voor geneeskundige en AWBZ-zorg voor de inwoners van de eilanden.
- De ziekenhuizen van Sint Eustatius en Saba zijn per 1 januari 2011 geprivatiseerd door oprichting van de *St. Eustatius Health Care Foundation* (SEHCF) en de *Saba Health Care Foundation* (SHCF).
- Er is met VWS-subsidies geïnvesteerd in de medische infrastructuur (gebouwen, apparatuur en ambulances) en in de opleidingen voor het personeel.[5]
- Voor de superspecialistische zorg zijn eind 2010 en begin 2011 afspraken gemaakt met de ziekenhuizen van Curaçao en Aruba voor de Benedenwindse Eilanden en met de ziekenhuizen van Sint Maarten en Guadeloupe voor de Bovenwindse Eilanden.
- Novadic Kentron heeft in opdracht van het Ministerie van VWS een plan van aanpak gemaakt voor een geïntegreerde en structurele aanpak van de geestelijke gezondheidszorg, inclusief verslavingszorg[6].

[1] E-mail van Pieter de Coninck, projectsecretaris Caribisch Nederland, directie Internationale Zaken, Ministerie van VWS, op 5 februari 2013.
[2] De overeenkomst inzake geneeskundige behandeling: art. 446-468 Burgerlijk Wetboek, boek 7, afdeling 5.
[3] Besluitenlijst BES bestuurlijk overleg 20 november 2008 te Den Haag
[4] Brief minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport aan de Tweede Kamer d.d. 8 oktober 2010. Tweede Kamer der Staten-Generaal vergaderjaar 2010-2011 31568 Nr. 81.
[5] Rijksvertegenwoordiger voor de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba, *Voorjaarsrapportage 2011*.
[6] Brief van de minister van VWS aan de Tweede Kamer over gezondheidszorg op de BES-eilanden d.d. 19-1-2012.

- Met financiering van VWS is de GGD Den Haag vanaf 1 februari 2012 aan de slag gegaan om de eilandbesturen te helpen met het opzetten van de publieke gezondheidszorg en de Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen (GHOR)[1].
- Er is een centrale meldkamer voor de drie eilanden gecreëerd op Bonaire die de hulpdiensten politie, brandweer en ambulance aanstuurt.

1.14 Organisaties en verantwoordelijkheden

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Het Ministerie van VWS is verantwoordelijk voor het beleid op het terrein van gezondheidszorg.

Eilandbestuur
Het eilandbestuur is verantwoordelijk voor de publieke gezondheidszorg en de Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen (GHOR). Met financiering van VWS is de GGD Den Haag vanaf 1 februari 2012 aan de slag gegaan om de eilandbesturen te helpen met het opzetten daarvan.

Zorgverkeringskantoor (ZVK)
Het ZVK is onderdeel van de Rijksdienst Caribisch Nederland en heeft locaties op elk van de drie eilanden. Het kantoor is operationeel sinds 1 januari 2011 en houdt zich bezig met de uitvoering van de zorgverzekering, zoals met de inkoop van de zorg, het bijhouden van een verzekerdenadministratie en met voorlichting aan verzekerden en zorgaanbieders. Maar ook met ondersteuning van verzekerden bij medische uitzending naar zorgaanbieders buiten de eilanden van Caribisch Nederland. [2]

St. Eustatius Health Care Foundation (SEHCF)
De per 1 januari 2011 opgerichte St. Eustatius Health Care Foundation verleent gezondheidszorg op Sint Eustatius. Het ziekenhuis van Sint Eustatius, het Queen Beatrix Medical Center, is in deze stichting opgegaan.

Centrum voor Jeugd en Gezin
De jeugdgezondheidszorg op Sint Eustatius wordt verleend vanuit het Centrum voor Jeugd en Gezin.

Centre for Addiction and Mental Health Care
Dit centrum biedt dagopvang aan verslaafden op Sint Eustatius.

2 Kinderen over gezondheid

De meeste van de geïnterviewde kinderen hebben niet zoveel te zeggen over het onderwerp gezondheid. Net als andere kinderen en volwassenen staan ze daar pas bij stil als ze niet gezond zijn of als er gezondheidsproblemen in de familie zijn.

Een van de kinderen legt een duidelijk verband tussen de levensstijl van de Statianen en hun gezondheid. Ze vertelt dat bijna 2.000 eilandbewoners met diabetes kampen en ze koppelt dat aan hun ongezonde stijl van leven.

Over de gezondheidszorg op Sint Eustatius hebben sommige kinderen een vernietigend oordeel. ‘Word niet ziek als je hier bent, want waarschijnlijk is de gezondheidszorg nergens ter wereld zo slecht als hier’, waarschuwt een zeventienjarig meisje. Ook anderen zijn kritisch en dan met name over het ziekenhuis op het eiland. Onvoldoende gespecialiseerde materialen, zorg en artsen en een ziekenhuis ‘dat er niet uitziet’, zijn de belangrijkste klachten. Over de artsen die wel op het eiland zijn, zijn de kinderen tevreden. Wel

[1] Brief van de minister van VWS aan de Tweede Kamer over gezondheidszorg op de BES-eilanden d.d. 19-1-2012.
[2] Rijksvertegenwoordiger voor de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba, *Voorjaarsrapportage 2011.*

denken ze dat deze overbelast worden met de zorg voor te veel patiënten. Een enkel kind voelt zich niet serieus genomen met klachten van een chronische ziekte.

Voor alle gespecialiseerde medische hulp moeten bewoners uitwijken naar Sint Maarten of Guadeloupe. Dat betekent dat ze met gezondheidsproblemen vaak het eiland moeten verlaten. Dat levert soms ook taalproblemen op omdat er dan Frans gesproken moet worden. Opvallend veel kinderen mopperen dat ze zelfs voor het maken van een röntgenfoto in het vliegtuig moeten stappen met een van hun ouders. Over de tandarts en apotheek zijn kinderen wel tevreden.[1]

'De gezondheidszorg is wel redelijk. Ik ga niet zo vaak naar het ziekenhuis, dus ik weet het niet precies. Ik ben weleens in het ziekenhuis geweest, toen ik last had van allergieën. Ze hebben me toen wel goed geholpen. Volgens mij zijn er maar twee dokters op het eiland.' (meisje, 15 jaar, Sint Eustatius)

Gevraagd naar hun eetgewoonten, vertellen verschillende kinderen dat ze thuis ontbijten voordat ze naar school gaan en anderen vertellen dat ze dat niet doen. Er zijn kinderen die op school ontbijten. ’s Avonds of tussen de middag eten verschillende kinderen warm, maar dat geldt niet voor alle kinderen. Er wordt veel brood gegeten en ook Chinees of gefrituurde kip staat vaak op het menu. Er zijn kinderen die van zichzelf vinden dat ze ongezond eten. Ze drinken veel zoete drankjes en eten vooral het ‘Statia-dieet’: veel koolhydraten en kip.[2]

'Wat ik 's avonds eet is heel verschillend. Soms eet ik een warme maaltijd, soms brood en soms helemaal niks. Vaak heb ik geen honger als ik thuiskom, omdat ik ’s middags pas laat eet.' (meisje, 17 jaar, Sint Eustatius)

'Mijn lievelingsgerecht is rijst, mais, vis, kip en spareribs.' (meisje, 10 jaar, Sint Eustatius)

Over het gebruik van alcohol en drugs vertellen de meeste kinderen dat ze nooit drinken of drugs gebruiken, maar dat ze weten dat leeftijdsgenoten dat wel stiekem doen. Sommige kinderen vragen zich af hoe het die kinderen lukt om dat verborgen te houden, omdat immers ‘op zo’n klein eiland mensen heel snel weten waar je mee bezig bent’. Een enkeling vertelt wel eens drugs te gebruiken, te roken of te drinken en dat ook lekker te vinden.[3]

'Ik drink niet en gebruik geen drugs en rook geen sigaretten. Iemand moet toch verantwoordelijk zijn!' (meisje, 16 jaar, Sint Eustatius)

3 Deskundigen over gezondheid

Over het onderwerp gezondheid en gezondheidszorg op Sint Eustatius hebben de geraadpleegde deskundigen veel te zeggen. Deze opmerkingen vallen onder te verdelen in een aantal onderwerpen.

3.1 **Ziekte**

De deskundigen brengen naar voren dat depressiviteit onder jongeren, en met name meisjes, op Sint Eustatius momenteel een probleem is. Een van de deskundigen spreekt van vijf à zes meisjes op de middelbare school die depressief zijn en waarvan enkelen aan zelfbeschadiging (automutilatie) doen.

[1] Zie citaten 493, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 513, 514, 515.
[2] Zie citaten 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528.
[3] Zie citaten 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542.

Daarnaast vinden de deskundigen dat kinderen op Sint Eustatius een groot risico lopen op zwangerschappen en op ziektes. Eens per maand wordt op de radio aandacht besteed aan zwangerschap, respect voor jezelf en hiv en aids.[1]

3.2 Zorg

De deskundigen signaleren als probleem dat sommige medicijnen niet meer worden vergoed en dat daardoor sommige ouders deze niet meer kunnen betalen. Ook het feit dat de zorgverzekering niet geldt voor mensen zonder papieren, noemt een van de deskundigen als knelpunt.

Bezorgd zijn de deskundigen over het gebit van kinderen op Sint Eustatius. Er is nu wel tandheelkundige hulp (via scholen), maar veel kinderen zouden bruine plekken en gaten in de tanden hebben. Poetsprojecten of voorlichting over het belang van poetsen kunnen uitkomst bieden.[2]

'Op de BES-eilanden is de zorgverzekering ingevoerd maar deze geldt niet voor mensen zonder papieren.' (deskundige)

3.3 Eten

Deskundigen maken zich zorgen over wat kinderen eten op Sint Eustatius. Veel slechte voeding, junkfood, ongezond of eenzijdig eten, weinig groente en fruit.

Veel kinderen komen op school zonder ontbijt, anderen brengen geen lunch mee naar school. Ondervoeding is een probleem, evenals overvoeding met ongezond eten en obesitas tot gevolg.

'We moeten realistisch zijn. Geef kinderen ontbijt op school, want thuis krijgen ze het niet. Om welke reden dan ook. Ik kan het weten, want ik ben opgegroeid op Statia.'
(deskundige)

De deskundigen zien verschillende oorzaken voor het onvoldoende (regelmatig) of ongezond eten. Ze noemen de hoge kosten van gezond eten, maar voegen daaraan toe: 'Kinderen hebben recht op gezond eten. Op vers fruit en groente, maar ze krijgen bloem en brood en gefrituurde snacks.' Groente en fruit zijn wel verkrijgbaar, maar erg duur op het eiland. Ook noemen deskundigen 'luiheid' van ouders als oorzaak. De ontbijtprojecten die op school worden uitgevoerd, zijn vaak voor een bepaalde periode. Daarna is het weer afgelopen.[3]

4 Literatuur over gezondheid

Uit de literatuur komen verschillende punten naar voren over de gezondheid van en de gezondheidszorg aan kinderen op Sint Eustatius.

4.1 Ziekte

Uit ouder jeugdonderzoek blijkt dat op Sint Eustatius een groot deel van de jongeren wordt blootgesteld aan risicofactoren (zie ook hierna). Het gaat daarbij onder meer om depressie, seksueel misbruik en geweld.

Het is onbekend hoeveel gehandicapte kinderen er op Sint Eustatius zijn, hoe voor deze kinderen wordt gezorgd en of er speciale zorg voor de kinderen en ondersteuning van de ouders bestaat. Het openbare leven lijkt slecht toegankelijk voor deze kinderen. Dat blijkt uit de rapportage van NGO's over het Kinderrechtenverdrag uit 2008.

[1] Zie citaten 492, 492, 494, 495, 496.
[2] Zie citaten 516, 517, 518.
[3] Zie citaten 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 543.

Het Kinderrechtencomité uit in 2009 zijn zorgen omdat kinderen met een handicap nog altijd belemmeringen ondervinden, zoals toegang tot openbare gebouwen en openbaar vervoer. Het comité beveelt aan om te zorgen dat gehandicapte kinderen volledig kunnen deelnemen aan het maatschappelijk leven.

Uit het eerdergenoemde NGO-rapport blijkt dat het op dat moment onbekend was hoeveel kinderen besmet zijn met hiv of aids op Sint Eustatius.

Een quick scan uit 2009 geeft adviezen ter bevordering van sport en beweging op Sint Eustatius.[1]

4.2 Zorg

Uit een belevingsonderzoek uit 2011 blijkt dat de bevolking van Sint Eustatius kritiek had op onderdelen van de medische zorg op het eiland. Die kritiek richt zich op verschillende aspecten: de medicijnen die niet meer vergoed worden sinds invoering van het formularium; de medische uitzendingen naar Colombia en Guadeloupe (in plaats van naar Sint Maarten en Curaçao) die cultuur- en taalproblemen met zich meebrengen; de financiële afwikkeling van kosten die door de patiënt worden voorgeschoten of kosten voor begeleiders; de wachttijden bij diverse medisch specialisten en de tandarts.

Men was wel positief over het feit dat de tandarts in het zorgpakket was opgenomen en dat alle zorg op vertoon van het identificatiebewijs kan worden genoten.

In 2012 is opnieuw gemeten hoe eilandbewoners de medische zorg ervaren. Daaruit komt een positievere kijk naar voren. Er is nog wel kritiek op een tekort aan specialisten op het eiland, gebrekkige informatie, wachttijden, kosten en een taalbarrière bij medische uitzendingen.

Uit de rapportage van NGO's over het Kinderrechtenverdrag (2008) blijkt dat de zorg aan kinderen zonder papieren een aandachtspunt is. De gezinnen die geen verblijfsvergunning hebben, kunnen niet worden verzekerd. Ze kunnen wel gebruik maken van preventieve gezondheidszorg voorzieningen. In noodgevallen biedt het ziekenhuis zorg, maar de kosten hiervoor worden niet vergoed. Voor kinderen die een specialist of medicijnen nodig hebben, zijn de kosten doorgaans niet door de ouders op te brengen. Ook het Kinderrechtencomité uit in 2009 zijn zorgen over de toegankelijkheid van de gezondheidszorg voor kinderen van migranten die niet beschikken over een verblijfsvergunning.

Het Kinderrechtencomité (2009) dringt aan op toezicht op en monitoring van de wetgeving rond levensbeëindiging. Het comité vraagt vooral aandacht voor de positie van kinderen vanaf twaalf jaar en voor pasgeborenen met ernstige afwijkingen.[2]

4.3 Eten

Of moeders op Sint Eustatius zich voldoende bewust zijn van het belang van borstvoeding voor hun kinderen, is niet duidelijk. In de rapportage van NGO's over het Kinderrechtenverdrag (2008) wordt niets specifieks gezegd over Sint Eustatius.

Het Kinderrechtencomité is in 2009 bezorgd over het lage aantal moeders dat uitsluitend borstvoeding geeft.[3]

4.4 Alcohol en drugs

Uit jeugdonderzoek uit 2003 blijkt dat op Sint Eustatius relatief veel kinderen vaker dan één keer in de week marihuana gebruiken (5%).

[1] Zie literatuur 106, 67, 78, 77, 100, 16.
[2] Zie literatuur 27, 29, 100, 16.
[3] Zie literatuur 100, 16.

In 2008 heeft het Trimbos-instituut onderzoek gedaan naar het drugs- en alcoholgebruik onder kinderen op Sint Eustatius. De conclusie was dat er nauwelijks kinderen zijn die problematisch middelen gebruiken. Wel ziet het instituut een toename in het gebruik van vooral alcohol en in mindere mate ook marihuana. Als oorzaak wordt, naast de invloed die kinderen op elkaar uitoefenen, vooral het ontbreken van een goede familieband genoemd. Het instituut constateert negatieve gevolgen voor de kinderen zelf (psychische problemen) en overlast voor de samenleving. Kinderen lijken slecht op de hoogte te zijn van de negatieve gevlogen van het gebruik van verdovende middelen of ze staan er onverschillig tegenover. Er zijn op Sint Eustatius geen programma's gericht op het voorkomen van drugs- of alcoholgebruik onder de jeugd.

De rapportage van NGO's over het Kinderrechtenverdrag (2008) stelt dat er weinig of niets bekend is over het gebruik van drugs, alcohol en sigaretten en het effect van voorlichtings-campagnes.

Het Kinderrechtencomité (2009) is bezorgd over de verdovende en andere middelen die adolescenten op de eilanden gebruiken.[1]

5 Het Kinderrechtenverdrag over gezondheid

Het Kinderrechtenverdrag geeft op verschillende plaatsen aan hoe belangrijk het recht op gezondheid is. Zo bepaalt het verdrag allereerst dat ieder kind recht heeft om te (over)leven en zich ongestoord te ontwikkelen (artikel 6).

Ook bepaalt het dat bij iedere beslissing die genomen wordt het belang van het kind een eerste overweging moet vormen (artikel 3).

Het verdrag verplicht om de ontwikkeling van kinderen op de eilanden 'in de ruimst mogelijke mate' te waarborgen. Dat betekent dat de overheid er alles aan moet doen om te zorgen dat kinderen zich veilig en ongestoord kunnen ontwikkelen.

Het Kinderrechtenverdrag geeft kinderen recht op een gezond leven en op behandeling van ziekte en voorzieningen die leiden tot het herstel van de gezondheid (artikel 24). Dat geldt ook voor de kinderen op Sint Eustatius. Daarbij is van belang:

- Goede toegang tot gezondheidszorg dat aan geen enkel kind mag worden onthouden.
- Goede voorlichting over preventie van gezondheidsrisico's.
- Gehandicapte kinderen krijgen extra zorg (artikel 23).
- Bescherming tegen gevaren voor de gezondheid, zoals kindermishandeling, uitbuiting, drugs (artikel 19, 33, 34, 35, 36).
- Extra hulp en zorg als het kind slachtoffer is geweest van geweld (artikel 39).

Het recht op gezondheid en gezondheidszorg hangt daarnaast nauw samen met het recht op goede voeding (artikel 24) en het recht op een adequate levensstandaard en sociale zekerheid, inclusief toegang tot medische voorzieningen en een gezonde leefomgeving (artikel 26 en 27).

Bij gezondheid is ook artikel 12 van het verdrag van belang. Als het gaat om beslissingen over de gezondheid van het kind, zoals bij een medische behandeling of een onderzoek, dan moeten zowel het kind (als het daartoe in staat is) als de ouders daar hun mening over kunnen geven. Kinderen moeten worden geïnformeerd en ze hebben ook iets te zeggen over hun medische behandeling. In de wetgeving is dat vertaald in de genees-kundige behandelingsovereenkomst in het Burgerlijk Wetboek BES.

[1] Zie literatuur 106, 103, 8, 100, 16.

Het Kinderrechtencomité heeft in aparte toelichtingen op het verdrag extra invulling gegeven aan het recht op gezondheid(szorg). Zo benadrukt het comité het belang van een veilige en gezonde leefomgeving van adolescenten, hun eigen inbreng en het stimuleren van gezonde leefgewoontes.[1]

Ook over jonge kinderen in de leeftijd tot zeven jaar maakt het comité duidelijk wat er moet gebeuren. Kinderen moeten beschermd worden en opgroeien in een gezonde, hygiënische en veilige leefomgeving zonder stress.[2]

Voor kinderen met een handicap moet de gezondheidszorg adequaat zijn en onderdeel zijn van de algemene gezondheidszorg om zo te voorkomen dat kinderen worden uitgesloten en gestigmatiseerd. Ze moeten behandeld kunnen worden door een multi-disciplinair team. Er moet alles aan worden gedaan om handicaps te voorkomen. [3]

Het comité vindt dat – naast het gezin – de publieke gezondheidszorg kinderen moet beschermen tegen geweld. Huisartsen en eerste hulpdiensten moeten kindermishandeling voorkomen, signaleren en bestrijden.[4]

Momenteel werkt het comité aan een nieuwe toelichting op het recht op gezondheid.[5]

6 Conclusie

De huidige praktijk en dat wat de kinderen, jongeren en deskundigen hierover naar voren brengen, laten zien dat er nog veel moet gebeuren om de minimumeisen te bereiken die het Kinderrechtenverdrag verlangt ten aanzien van gezondheid en gezondheidszorg.

Allereerst is het grote gebrek aan informatie over gezondheidsaspecten opvallend. Daardoor is het niet mogelijk om adequaat te reageren op serieuze gezondheidsproblemen van kinderen en evenmin om de voorzieningen goed te laten aansluiten op de behoefte. Hopelijk komt hierin binnenkort verandering met het verschijnen van de PAHO Youth Health Survey.

De preventie van gezondheidsproblemen is een belangrijk punt van aandacht, onder meer waar het gaat om voorlichting over een gezonde leefwijze, inclusief seksueel gezond gedrag en gezond eten en bewegen.

Ook de toegang tot de (jeugd)gezondheidszorg voor de wat oudere kinderen moet sterk verbeteren wil deze in lijn zijn met het Kinderrechtenverdrag. De jeugdzorg zal verder ontwikkeld moeten worden en barrières moeten worden weggenomen om kinderen in staat te stellen gebruik te maken van hun recht op gezondheidszorg. Ook zullen alternatieven bedacht moeten worden voor die situaties waarin kinderen in verband met de kleinschaligheid van het eiland geen hulp durven te zoeken.

Er zijn eveneens grote uitdagingen waar het gaat om de zorg aan gehandicapte kinderen, om kinderen die slachtoffer zijn en om de bescherming van kinderen tegen uiteenlopende gezondheidsrisico's.

Op sommige punten zal het lastig zijn om op een klein eiland voldoende adequate zorg te kunnen aanbieden. Er zal dan gezocht moeten worden naar andere mogelijkheden om zodoende te waarborgen dat kinderen op Sint Eustatius gebruik kunnen maken van hun 'recht op genot van de grootst mogelijke mate van gezondheid en op voorzieningen voor de behandeling van ziekte en het herstel van de gezondheid'.

[1] Committee on the Rights of the Child (2003). *General Comment no. 4, Adolescent health and development in the context of the Convention on the Rights of the Child,* CRC/GC/2003/4.
[2] Committee on the Rights of the Child (2005*). General Comment no. 7, Implementing Child Rights in Early Childhood*, CRC/C/GC/7.
[3] Committee on the Rights of the Child (2006). *General Comment no. 9, The rights of children with disabilities,* CRC/C/GC/9.
[4] Committee on the Rights of the Child (2011). *General Comment no. 13, The right of the child to freedom from all forms of violence,* CRC/C/GC/13.
[5] Committee on the Rights of the Child (2013). *General Comment 15. The right of the child to the enjoyment of the highest attainable standard of health (Article. 24).*

Veiligheid

Verschillende aspecten die met (het gevoel van) veiligheid te maken hebben, worden beschreven bij andere onderwerpen. Zo komt huiselijk geweld en mishandeling aan de orde bij Gezin en opvoeding en komt pesten op school aan bod bij Onderwijs. Bij het onderwerp Recreatie, spel en vrije tijd geven zowel kinderen als deskundigen aan dat er een duidelijk verband is tussen verveling en jeugdcriminaliteit.

In dit hoofdstuk vindt u vooral informatie over veiligheid op straat, (jeugd)criminaliteit en de preventie en bestrijding van criminaliteit. Achtereenvolgens vindt u hier een beschrijving van de huidige situatie en datgene wat kinderen en deskundigen daarvan vinden.

Op het gebied van veiligheid wordt veel samengewerkt met de andere twee Caribisch Nederlandse eilanden. Daarom is ervoor gekozen om bij dit onderwerp ook de relevante informatie over Bonaire en Saba te vermelden.

1 Huidige situatie

1.1 Veiligheidsoverzicht

In de beschrijving van de huidige situatie komen uiteenlopende zaken aan bod. Er wordt een beknopt beeld gegeven van de algemene criminaliteit en jeugdcriminaliteit, omdat dit mede bepalend is voor (het gevoel van) veiligheid van de eilandbewoners. Uiteraard is er aandacht voor de preventie, bestrijding en aanpak van (jeugd)criminaliteit. U vindt in de beschrijving van de huidige situatie een overzicht van de manier waarop het rechtssysteem is georganiseerd, voor zover van belang voor de situatie van kinderen. Ook vindt u meer informatie over het jeugdstrafrecht waarmee jeugdige wetsovertreders worden geconfronteerd, over nazorg en slachtofferhulp en over immigratie en mensenhandel. Afgesloten wordt met wetgeving, beleid en een opsomming van de organisaties en verantwoordelijkheden.

Er is gebruik gemaakt van de meest actuele cijfers en gegevens die beschikbaar waren op dit terrein.

1.2 Algemeen criminaliteitsbeeld

Hieronder volgt een beschrijving van de geregistreerde criminaliteit bij het Openbaar Ministerie (OM) en het Korps Politie Caribisch Nederland (KPCN). Deze informatie is grotendeels afkomstig uit het rapport *Geregistreerde criminaliteit op Bonaire, Saba en Sint Eustatius 2008-2011* van de dienst IPOL van het Korps Landelijke Politiediensten (2012). Voor Sint Eustatius betreft het alleen een beschrijving van de geregistreerde criminaliteit bij de KPCN en het OM in het jaar 2011.

In het rapport gaat de aandacht voornamelijk uit naar de vastgestelde (beleids)speerpunten van het OM en het KPCN, te weten: vermogensdelicten, geweldsdelicten en jeugdcriminaliteit. Bij vermogensdelicten gaat het om gegevens van woning- en bedrijfsinbraken, overvallen, diefstal en diefstal van en uit voertuigen. Bij geweldsmisdrijven gaat het om moord en doodslag, openlijke geweldpleging, mishandeling en bedreiging.

Bij de registratie in het politiesysteem Actpol zijn verschillende kanttekeningen te plaatsen. Niet alle incidenten worden ingevoerd, er kan sprake zijn van dubbeltellingen, sommige incidenten kunnen zijn afgedaan door persoonlijke bemiddeling en niet alle incidenten worden aangegeven.[1]

Voor informatie over huiselijk geweld en kindermishandeling zie het hoofdstuk Gezin en opvoeding.

Op Sint Eustatius werden er in 2011 in totaal 266 delicten geregistreerd in Actpol, waarvan 201 zaken werden opgelost (zie tabel 5). Er werden 114 incidenten geregistreerd als vermogensdelict, 42,9% van de totale registraties. Dit betrof voornamelijk inbraak en diefstal.

Ongeveer de helft van de vermogensdelicten werd opgelost. Iets meer dan een kwart van de registraties (70) werd onder de noemer geweldsdelicten geregistreerd. De meest geregistreerde geweldsdelicten waren mishandeling en bedreiging. Alle zeventig geweldsdelicten werden opgelost.

De overige 82 delicten betroffen voornamelijk aanrijdingen (41), misdrijven in het verkeer (13) en vernieling (14). Van de 266 zaken uit 2011 werden er 64 zaken ingeschreven bij het OM, waarvan meer dan de helft (35) betrekking had op geweld. Ongeveer een derde had betrekking op een vermogensdelict en de rest viel onder andere delictscategorieën.[2]

Feit	Aantal	Opgelost
Vermogen	*114*	*53%*
Diefstal uit woning/erf	58	52%
Diefstal	45	44%
Diefstal met geweld	2	50%
Verduistering	9	100%
Geweld	*70*	*100%*
Doodslag (poging)	2	100%
Mishandeling	38	100%
Mishandeling met wapen	10	100%
Bedreiging	20	100%
Overig	*82*	*87%*
Zedenmisdrijf	4	100%
P.V. verkeer	13	77%
Aanrijdingen	41	100%
Opiumwet	4	100%
(vuur)wapenwet	3	100%
Verzet/belemmering	3	100%
Vernieling	14	43%
Totaal	**266**	**76%**

Tabel 5: Cijfers geregistreerde vermogens-, geweld- en jeugdcriminaliteit KPCN Sint Eustatius 2011.[3]

[1] Dienst IPOL, Korps Landelijke Politiediensten (2012). *Geregistreerde criminaliteit op Bonaire, Saba en Sint Eustatius 2008-2011.*
[2] Dienst IPOL, Korps Landelijke Politiediensten (2012). *Geregistreerde criminaliteit op Bonaire, Saba en Sint Eustatius 2008-2011.*
[3] Dienst IPOL, Korps Landelijke Politiediensten (2012). *Geregistreerde criminaliteit op Bonaire, Saba en Sint Eustatius 2008-2011.*

Uit het belevingsonderzoek Caribisch Nederland[1] van 2011 blijkt dat inwoners van Sint Eustatius over het algemeen meer tevreden zijn over het functioneren van de politie en de verbetering van de veiligheid dan inwoners van Bonaire en Saba. Van de respondenten was 55% van mening dat de veiligheid op Sint Eustatius is toegenomen sinds de transitie en heeft 10% het gevoel heeft dat de veiligheid is afgenomen.

In de follow up-studie van 2012 vond nog 48% van de respondenten dat de veiligheid is toegenomen en had inmiddels 17% het gevoel dat de veiligheid was afgenomen.[2]

1.3 Beeld jeugdcriminaliteit

In 2011 werden er vier minderjarige verdachten bij de politie op Sint Eustatius geregistreerd, waarvan er drie betrokken waren bij vermogensdelicten en de andere bij een geweldsdelict (zie tabel 5).[3]

Het scholierenonderzoek *Communities that Care* uit 2006 gaf aan dat geweld en jeugddelinquentie van de vijf eilanden van de voormalige Nederlandse Antillen het vaakst voorkomt op Saba, gevolgd door Sint Eustatius. Op Sint Eustatius gaf 45% van de jongeren aan weleens deelgenomen te hebben aan een vechtpartij en heeft 53% aangeven weleens iemand in elkaar geslagen te hebben. Het percentage jongeren dat rapporteerde soms tot regelmatig een wapen te dragen was 27% op Sint Eustatius. Ook had 36% van de jongeren weleens iemand bedreigd voor geld. Verder heeft 34% van de jongeren op Sint Eustatius aangegeven weleens winkeldiefstal te hebben gepleegd. Het percentage jongeren dat aangaf weleens door de politie te zijn opgepakt betrof 14% op Sint Eustatius.[4]

In het Plan Veiligheid Sint Eustatius (2006) werd op basis van gesprekken met bestuurders en betrokken burgers geconstateerd dat een groeiende groep Statiaanse jongeren ontspoort en dreigt af te glijden naar drugs en daaraan gerelateerde criminaliteit. Er zijn weinig activiteiten voor de jeugd op het eiland en het community center en de naschoolse opvang worden onderbenut. Er is aanzienlijke schooluitval en jeugdwerkloosheid. De ouderlijke begeleiding is vaak onvoldoende en zijn nauwelijks lokale opvang- en hulpverleningsmogelijkheden voor de jeugd.

1.4 Criminaliteitspreventie

Het creëren van mogelijkheden voor positieve vrije tijdsbesteding op de eilanden maakt onderdeel uit van het beleid van het Ministerie van VWS. Voor informatie over naschoolse opvang zie het hoofdstuk Recreatie, spel en vrije tijd.

In 2010 is er een Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) geopend op Sint Eustatius. Vanuit het CJG wordt opvoedingsondersteuning geboden en ambulante hulpverlening.

Begin 2012 is er, onder verantwoordelijkheid van VWS en in samenwerking met het lokale bestuur, een campagne Positief Opvoeden gestart om ouders kennis te laten maken met een andere manier van opvoeden.[5]

Als er zorgen zijn over de veiligheid van een kind dan is de Voogdijraad verantwoordelijk voor het doen van onderzoek. De Voogdijraad rapporteert en adviseert naar aanleiding van het onderzoek aan de rechter over een kinderbeschermingsmaatregel. Als de rechter

---

[1] Curconsult (2011). *Samen verder bouwen. Belevingsonderzoek Caribisch Nederland. Onderzoek naar de beleving van de veranderingen door de burgers van Caribisch Nederland als gevolg van de gewijzigde staatkundige structuur binnen het Koninkrijk.*

[2] Curconsult (2012). *Samen verder bouwen. Eénmeting Belevingsonderzoek Caribisch Nederland. Vervolgonderzoek naar de beleving van de veranderingen door de burgers van Caribisch Nederland als gevolg van de gewijzigde staatkundige structuur binnen het Koninkrijk.*

[3] Dienst IPOL, Korps Landelijke Politiediensten (2012). *Geregistreerde criminaliteit op Bonaire, Saba en Sint Eustatius 2008-2011.*

[4] Boer, S. de, Roorda, W., Jonkman, H., Van Aalst, M. (2006). *Scholierenonderzoek Communities that Care.* Nederlandse Antillen. DSP-Groep.

[5] Brief van de minister van Veiligheid en Justitie d.d. 12 september 2012. Tweede Kamer der Staten-Generaal. Vergaderjaar 2011-2012 33 000 IV nr. 80.

besluit dat de jeugdige onder toezicht wordt gesteld krijgt deze een gezinsvoogd toegewezen. Als kinderen tijdelijk of voor langere tijd niet thuis kunnen wonen dan wordt eerst onderzocht of het kind in een pleeggezin terechtkan. Voor meer informatie over opvoedingsondersteuning, ambulante hulp en gezinsvoogdij, zie het hoofdstuk Gezin en Opvoeding.

De handhaving van de leerplicht is een taak van de openbare lichamen. Op elk eiland is een leerplichtambtenaar werkzaam. Schoolverzuim wordt vaak afgedaan door een HALT-afdoening. Kinderen en hun ouders moeten dan op een zitting verschijnen.[1] Het CJG, de jeugdzorg en het Expertisecentrum Onderwijs Zorg hebben afgesproken ouders en jongeren via scholen vroegtijdig hulp aan te bieden om te voorkomen dat ze drop-outs worden. Ook de Voogdijraad – waarnaar zo nodig kan worden verwezen – is bij deze afspraken betrokken.[2] Voor meer informatie over schoolverzuim zie het hoofdstuk Onderwijs.

1.5 Criminaliteitsbestrijding

Het Korps Politie Caribisch Nederland (KPCN) heeft een bureau op Sint Eustatius. Bij de aanpak van veelvoorkomende- en midden criminaliteit zijn door het OM BES, het KPCN en het bestuur vermogensmisdrijven, geweldsdelicten (inclusief zeden en straatroven) en jeugdcriminaliteit als speerpunten van beleid genoemd. Het KPCN is nog volop in ontwikkeling. De huidige sterkte van het korps bestaat uit 115, inclusief zeven aspiranten, van de beoogde 152 fte's, zowel uitvoerend als administratief-technisch personeel.

De onderbezetting bij het KPCN is het grootst bij een aantal uitvoeringsdiensten zoals de Opsporing, Basispolitiezorg (BPZ) en Intake, Informatie en Operationele Ondersteuning (IIOO), waar veertig vacatures op de drie eilanden nog niet zijn ingevuld.[3]

De Koninklijke Marechaussee (KMar) is verantwoordelijk voor de grensbewaking van de luchthavens en de zeegrenzen op de drie eilanden. De KMar zorgt daarnaast ook voor de politietaken op de luchthavens en ondersteunt op Sint Eustatius de politiezorg.[4]

1.6 Aanpak jeugdcriminaliteit

In samenspraak met het OM heeft de Voogdijraad in 2010 drie interventiemodellen ontwikkeld: de HALT-afdoening, het officiersmodel en het rechtersmodel, gericht op het reageren op lichte, gemiddelde en ernstige delicten. Hiermee wordt geprobeerd te voorkomen dat minderjarigen voor het gerecht verschijnen.

In de eerste fase van het model kan de minderjarige bij een strafbaar feit van lichte aard (spijbelen, eenvoudige mishandeling, kleine diefstallen) een straf krijgen. Voor deze straf heeft het parket de barrio-regisseur (wijkagent) gezag verleend om de straf uit te spreken, veelal een HALT-afdoening.

In de tweede fase is er sprake van een aangifte van een strafbaar feit. In dat geval zal de Voogdijraad de Officier van Justitie adviseren over de aard van de strafrechtelijke afdoening. In de derde fase zal de minderjarige verdachte onherroepelijk voor de rechter moeten verschijnen. Deze drie interventiemodellen worden op Sint Eustatius aangeboden.

Het ketengerichte interventiemodel lijkt een succes te zijn, gelet op de daling van het aantal ingeschreven minderjarigen in 2011 bij het Parket: van 14% in 2009 tot 8% in 2011. Daar staat wel tegenover dat het aantal bij incidenten betrokken jeugdigen in 2011 in de cijfers van de politie flink gestegen is ten opzichte van 2010. In 2011 zijn 106 van de 150

[1] Dienst IPOL, Korps Landelijke Politiediensten (2012). *Geregistreerde criminaliteit op Bonaire, Saba en Sint Eustatius 2008-2011.*
[2] Brief van de minister van Veiligheid en Justitie d.d. 12 september 2012. Tweede Kamer der Staten-Generaal. Vergaderjaar 2011-2012 33 000 IV nr. 80.
[3] Dienst IPOL, Korps Landelijke Politiediensten (2012). *Geregistreerde criminaliteit op Bonaire, Saba en Sint Eustatius 2008-2011.*
[4] http://www.rijksdienstcn.com/pagina/30/veiligheid+en+justitie.html. Geraadpleegd op 28 oktober 2012.

buitenrechtelijke meldingen naar de HALT-zitting gegaan, waarvan 97 zijn afgedaan middels een straf, opdracht of berisping.

De aanpak biedt meer zicht op welke kinderen (mede-)daders of initiatiefnemers zijn en welke meelopen; daarnaast geeft het inzicht in de oorzaken van de jeugdcriminaliteit. Tot slot heeft de aanpak bij scholieren een preventieve werking op het schoolverzuim.[1]

Er zijn binnen de strafrechtelijke keten samenwerkingsafspraken gemaakt tussen de Voogdijraad, het OM, de politie, de leerplichtambtenaar en de scholen om schoolverzuim en kleine delicten op school aan te pakken. Sinds 2010 is er voor jongeren die met het strafrecht in aanraking (dreigen te) komen een casusoverleg ingesteld. Hierin wordt intensief samengewerkt met verschillende ketenpartners aan 'de voorkant' van de jeugd-keten. Er is tevens een casusoverleg jeugdzorg ingesteld. Er zijn dwarsverbanden gelegd tussen de civiele en strafrechtelijke ketens om de gehele jeugdketen sluitend te maken.[2]

1.7 Rechterlijke macht

Het Openbaar Ministerie (OM) BES is belast met de strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde en met andere bij wet vastgestelde taken op Sint Eustatius. Deze hoofdtaak van het OM is te verdelen in drie deeltaken: de opsporing van strafbare feiten, de vervolging van strafbare feiten en het toezicht op de uitvoering van strafvonnissen. Het Openbaar Ministerie bepaalt óf en voor welke strafbare feiten iemand voor de straf-rechter moet verschijnen.[3]

Zaken die voor het eerst voorkomen worden meestal behandeld door het Gerecht in Eerste Aanleg. Deze zaken worden doorgaans door één rechter behandeld. Het gerecht maakt organisatorisch deel uit van het Gemeenschappelijk Hof van Justitie van Aruba, Curaçao, Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Het heeft vestigingen op Bonaire, Curaçao en Sint Maarten, en houdt één keer per maand zittingen op Saba en Sint Eustatius.[4]

Vanwege de kleinschaligheid zijn er geen speciale kinderrechters in Caribisch Nederland. Er zijn ook geen kindvriendelijke voorzieningen bij het OM en de rechtbanken.[5]

Het Gemeenschappelijk Hof behandelt in hoger beroep zaken die door de Gerechten in eerste aanleg zijn behandeld en beslist. Een zaak in hoger beroep wordt meervoudig - door drie rechters - behandeld.[6] Het Hof en de daarbij behorende griffie zijn gevestigd op Curaçao. De zittingen van het Hof kunnen in principe op elk van de eilanden plaatsvinden. Meerdere malen per jaar vinden er hoger beroepszittingen van het Hof op Bonaire plaats.[7]

De Hoge Raad der Nederlanden (hierna: Hoge Raad) treedt op als cassatierechter voor het Gemeenschappelijk Hof van Justitie van Aruba, Curaçao, Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba. De Hoge Raad is gevestigd in Den Haag en is de hoogste recht-sprekende instantie in Nederland. De Hoge Raad heeft de bevoegdheid uitspraken van het Hof te casseren.

Het is niet bij alle uitspraken van het Hof mogelijk om in cassatie te gaan bij de Hoge Raad. In de cassatierechtspraak van de Hoge Raad worden de feiten niet opnieuw in behandeling genomen maar alleen zogenaamde rechtsvragen: zijn het recht en de

---

[1] Dienst IPOL, Korps Landelijke Politiediensten (2012). *Geregistreerde criminaliteit op Bonaire, Saba en Sint Eustatius 2008-2011.*

[2] Brief van de minister van Veiligheid en Justitie d.d. 12 september 2012. Tweede Kamer der Staten-Generaal. Vergaderjaar 2011-2012 33 000 IV nr. 80.

[3] http://www.rijksdienstcn.com/pagina/30/veiligheid+en+justitie.html. Geraadpleegd op 25 oktober 2012/

[4] http://www.gemhofvanjustitie.org/. en http://www.gemhofvanjustitie.org/vestigingen/statia Geraadpleegd op 24 oktober 2012.

[5] Informatie per e-mail ontvangen van Leo Tigges, liaison voor Caribisch Nederland van het Ministerie van Veiligheid en Justitie, 6 augustus 2012.

[6] http://www.gemhofvanjustitie.org/. Geraadpleegd op 24 oktober 2012. En informatie per e-mail ontvangen van Justine Beumer-Gonggrijp, officier van justitie, Openbaar Ministerie, parket officier van Justitie Bonaire, Sint Eustatius en Saba, 2 april 2013.

[7] http://www.gemhofvanjustitie.org/vestigingen. Geraadpleegd op 24 oktober 2012.

procedurele rechtsregels door de rechter wel goed toegepast? In de procedure bij de Hoge Raad geldt de verplichting van procesvertegenwoordiging.[1]

1.8 Rechtsbijstand

Personen met een jaarinkomen van minder dan $ 12.570 kunnen een aanvraag voor kosteloze rechtsbijstand indienen bij de Rijksdienst Caribisch Nederland. Meestal hoeft er geen eigen bijdrage te worden betaald. Alleen als er sprake is van een conflict met een werkgever is een eigen bijdrage verplicht.[2]

1.9 Jeugdsancties

In Caribisch Nederland en in Europees Nederland ligt de strafrechtelijke ondergrens voor vervolging bij twaalf jaar.[3]

Voor jongeren van twaalf tot en met zestien jaar zijn de volgende sancties mogelijk:

- HALT-afdoening;
- Berisping;
- Geldboete;
- Strafrechtelijke ondertoezichtstelling;
- Jeugd TBR (vergelijkbaar met de PIJ-maatregel; toepassing in uitzonderingsgevallen).

Voor de jeugdigen van zestien en zeventien jaar zijn de volgende sancties mogelijk:

- HALT-afdoening;
- Berisping;
- Geldboete;
- Bijzondere voorwaarden bij een voorwaardelijk vonnis (bv elektronisch toezicht);
- Leerstraffen (Agressie Regulatie Training);
- Werkstraffen;
- Begeleidingstrajecten door de jeugdreclassering ;
- Detentie;
- Elektronisch Toezicht bij Verlof en Voorwaardelijke invrijheidsstelling;
- Jeugd TBR (vergelijkbaar met de PIJ-maatregel);
- Strafrechtelijke ondertoezichtstelling.

Minderjarigen van zestien en zeventien jaar die een misdrijf hebben gepleegd, kunnen zowel in Caribisch als in Europees Nederland veroordeeld worden naar het volwassenstrafrecht.[4]

Elektronisch toezicht is sinds januari 2012 mogelijk in Caribisch Nederland. De controle daarop door middel van gps vindt plaats vanuit Nederland.[5]

Op Sint Eustatius zal met financiering van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid een werkmeester worden aangesteld onder wiens begeleiding werkstraffen worden uitgevoerd.[6]

1.10 Jeugdreclassering

Sinds juni 2010 is de Voogdijraad in staat om jeugdreclasseringstaken uit te voeren op alle drie eilanden van Caribisch Nederland. De Voogdijraad is in 2011 een samenwerkingsverband aangegaan met de Stichting Reclassering Caribisch Nederland voor de coördinatie van de jeugdaanpak op Saba en Sint Eustatius. Een medewerker van de stichting coördineert vanaf Saba het casusoverleg jeugd op de twee Bovenwindse Eilanden. Ook

[1] http://www.gemhofvanjustitie.org/index.php?eid=442.Geraadpleegd op 24 oktober 2012.
[2] http://www.rijksdienstcn.com/pagina/192/recht+op+kosteloze+rechtsbijstand.html
[3] Wetboek van Strafvordering BES artikel 477.
[4] Wetboek van Strafrecht BES, artikel 41 septies.
[5] http://www.rijksdienstcn.com/nieuws/181/reclasseringstoezicht-ook-met-gps-enkelband-mogelijk.html
[6] Informatie per e-mail ontvangen van Leo Tigges, liaison voor Caribisch Nederland van het Ministerie van Veiligheid en Justitie, 6 augustus 2012.

coördineert de medewerker de aangeboden en opgelegde straffen door de officier van justitie of de rechter.[1] Aangezien het werk is toegenomen wordt deze medewerker sinds eind 2012 geheel ingezet voor volwassenen. De raadsonderzoekers van de Voogdijraad op Saba en Sint Eustatius nemen de jeugdreclasseringstaken over.[2]

1.11 Jeugddetentie

Op Sint Eustatius kan een verdachte maximaal achttien dagen in een politiecel verblijven. Daarna moet hij of zij worden overgebracht naar de justitiële inrichting op Bonaire. In 2011 werden negentien personen die op Saba en Sint Eustatius in voorarrest zaten naar Bonaire overgebracht.[3]

Op Sint Eustatius wordt een justitiële inrichting gebouwd. De inrichting krijgt achttien cellen, met in totaal plaats voor dertig personen. De inrichting krijgt de bestemmingen 'huis van bewaring' en 'gevangenis', voor de doelgroepen 'jeugd', 'vrouwen' en 'mannen'. De inrichting is ook bedoeld voor gedetineerden die afkomstig zijn van Saba. Ook deze inrichting zal gebruik maken van een dagprogramma (urinecontrole, celcontrole, rapportage, luchten, arbeid, sport, recreatie, bezoek, onderwijs, bibliotheek). De inrichting komt op een stuk grond in het gebied Man o' War en zal volgens de planning begin 2015 in gebruik worden genomen.[4]

1.12 Nazorg

Nazorg voor jeugdigen die vrijkomen wordt op de drie eilanden verzorgd door de reclassering indien er sprake is van een justitiële titel (voorwaardelijke invrijheidsstelling).

Voor nazorg in een vrijwillig kader zijn nauwelijks mogelijkheden aanwezig. Het ontbreekt aan een 'beschermd wonen' voorziening.[5]

1.13 Slachtofferhulp

Op de drie eilanden geven vrijwilligers van Bureau Slachtofferhulp gratis hulp aan slachtoffers en andere betrokkenen bij een misdrijf of een verkeersongeluk, zoals getuigen en nabestaanden. Bureau Slachtofferhulp biedt praktische, juridische en emotionele hulp. Bureau Slachtofferhulp adviseert ook ouders en betrokkenen hoe ze het beste kunnen omgaan met kinderen of jongeren die een schokkende gebeurtenis hebben meegemaakt.[6]

1.14 Immigratie

Op Sint Eustatius is er een IND-loket waar aanvragen voor een verblijfsvergunning of naturalisatie kunnen worden ingediend.

In 2011 zijn er 5553 aanvragen voor een verblijfsvergunning ingediend bij de IND op de drie eilanden (zie tabel 6). Daarnaast zijn er 51 verzoeken tot naturalisatie ingediend, waarvan er veertig zijn ingewilligd.[7] In de afgelopen jaren zijn geen asielaanvragen gedaan bij de IND-BES. [8]

---

[1] Brief van de minister van Veiligheid en Justitie d.d. 12 september 2012. Tweede Kamer der Staten-Generaal. Vergaderjaar 2011-2012 33 000 IV nr. 80.
[2] Informatie per e-mail ontvangen van Leo Tigges, liaison voor Caribisch Nederland van het Ministerie van Veiligheid en Justitie, 6 augustus 2012.
[3] Dienst IPOL, Korps Landelijke Politiediensten (2012). *Geregistreerde criminaliteit op Bonaire, Saba en Sint Eustatius 2008-2011.*
[4] *Informatiekrant Bonaire, Sint Eustatius en Saba.* Editie 13, juni 2012.
[5] Informatie per e-mail ontvangen van Leo Tigges, liaison voor Caribisch Nederland van het Ministerie van Veiligheid en Justitie , 6 augustus 2012.
[6] *Informatiekrant Bonaire, Sint Eustatius en Saba.* Editie 13, juni 2012.
[7] Bijlage bij brief van de minister voor Immigratie, Integratie en Asiel d.d. 10 februari 2012. Tweede Kamer der Staten-Generaal. Vergaderjaar 2011-2012 nr. 31 568 nr. 97.
[8] Informatie per e-mail ontvangen van Michelle Verplancke, senior/plaatsvervangend unitmanager Immigratie en Naturalisatie Dienst Caribisch Nederland, 3 december 2012.

Volgens de gegevens van de Koninklijke Marechaussee zijn er in 2011 ongeveer 82 personen aan de grens geweigerd en werden 63 personen verwijderd uit Caribisch Nederland.[1]

Sint Eustatius had op 31 december 2010 3.643 inwoners. Daarvan was 47% geboren in de voormalige Nederlandse Antillen, 29% geboren in Zuid- of Midden Amerika, 11% geboren in de VS of Canada, 4% geboren in Nederland en 9% geboren in overige landen.[2]

Aanvraag type	**Aantal ingediend**	**Aantal toegekend**
Aanvraag MVV	488	453
Verblijfsvergunning bepaalde tijd	1522	1487
Verlenging verblijfsvergunning bepaalde tijd	1775	1745
Verblijfsvergunning onbepaalde tijd	322	297
Toelating van rechtswege	1087	1075
Verlenging toelating van rechtswege	41	40
Verklaring van niet toepassing	92	88
Terugkeer visum	226	226
Totaal	**5553**	**5411**

Tabel 6: Productie 2011 IND Caribisch Nederland.[3]

1.15 Mensenhandel

Op het gebied van mensenhandel – waar kinderhandel onder valt – wordt er in Caribisch Nederland gewerkt aan een convenant tussen het bestuur, het OM, de Politie, de Koninklijke Marechaussee, de IND en de Arbeidsinspectie. Het convenant zal het mogelijk maken informatie uit te wisselen om daarmee mensenhandel en -smokkel effectiever te kunnen bestrijden. Hierbij worden ook verschillende andere ketenpartners betrokken, zoals het Recherche Samenwerkingsteam (RST), de Kustwacht, de douane en de brandweer.[4]

Om de zes weken is er een Mensenhandel overleg onder leiding van de Landencoördinator Mensenhandel voor de BES, de officier van justitie van Bonaire. Hierin wordt informatie uitgewisseld en worden er plannen gemaakt. Plan is onder meer dat er bij de politie een mensenhandel-informatiebank komt. Hierin kan informatie van de ketenpartners over mogelijke mensenhandel worden verzameld en geanalyseerd.

De KMar en KPCN, en binnenkort ook het RST, organiseren trainingen voor de medewerkers van relevante ketenpartners. In 2012 heeft het Expertisecentrum Mensenhandel en Mensensmokkel uit Nederland een tweedaagse cursus verzorgd voor het OM en de KMar op Bonaire. De financiering hiervan is echter een probleem omdat Caribisch Nederland hier geen budget voor heeft en de Nederlandse overheid dit niet financiert.[5]

[1] Brief van de minister voor Immigratie, Integratie en Asiel d.d. 1 februari 2012. Tweede Kamer der Staten-Generaal. Vergaderjaar 2011-2012 nr. 31 568 nr. 95.
[2] http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/bevolking/publicaties/artikelen/archief/2012/2012-bevolking-cn-uitgesplitst-art.htm. Geraadpleegd op 26 oktober 2012.
[3] Bijlage bij brief van de minister voor Immigratie, Integratie en Asiel d.d. 10 februari 2012. Tweede Kamer der Staten-Generaal. Vergaderjaar 2011-2012 nr. 31 568 nr. 97.
[4] Brief van de minister van Veiligheid en Justitie d.d. 18 januari 2012. Tweede Kamer der Staten-Generaal. Vergaderjaar 2011-2012 31 568 nr. 91.
[5] Informatie per e-mail ontvangen van Justine Beumer-Gonggrijp, officier van justitie, Openbaar Ministerie, parket officier van Justitie Bonaire, Sint Eustatius en Saba, 2 april 2013.

Het Bureau Slachtofferhulp van Bonaire heeft zich bereid verklaard als meldpunt te fungeren voor slachtoffers van mensenhandel op de eilanden.[1]

CoMensha is door de in Europees Nederland bestaande Taskforce Mensenhandel aangewezen als buddy voor het Caribisch deel van het Koninkrijk. Vanuit deze hoedanigheid onderhoudt CoMensha contact met verschillende ketenpartners op de eilanden.[2]

CoMensha wordt in dit kader ongeveer driemaal per jaar benaderd met een hulpvraag van de eilanden.

CoMensha geeft aan dat cijfers over kinderhandel op de eilanden ontbreken.[3]

1.16 Wetgeving

Het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind is van toepassing op de kinderen van Sint Eustatius.

Het algemene uitgangspunt voor de transitie was dat het bestaande Nederlands-Antilliaanse recht zoveel mogelijk van kracht bleef. Dit recht is zoveel mogelijk direct omgezet in een Nederlandse wet, algemene maatregel van bestuur of ministeriële regeling. Dit geldt dus ook voor de wetgeving op het terrein van veiligheid.

Het *Wetboek van Strafvordering BES* bepaalt hoe strafbare feiten worden vervolgd. Daarin wordt onder meer bepaald dat niemand strafrechtelijk kan worden vervolgd wegens een feit begaan voor de leeftijd van twaalf jaar.

Wat de strafbare feiten zijn en welke straffen ervoor kunnen worden uitgesproken, is te vinden in het *Wetboek van Strafrecht BES*. Er is geen separaat jeugdstrafrecht, maar het Wetboek van Strafrecht BES bevat artikelen die relevant zijn voor de berechting van minderjarigen (artikel 9, 40, 41, 479 t/m 498).

Het Korps Politie Caribisch Nederland valt onder de *Rijkswet politie van Curaçao, Sint Maarten, Bonaire, Sint Eustatius en Saba.* De *Rijkswet Gemeenschappelijk Hof van Justitie* regelt de organisatie van de rechtspraak op Bonaire, Sint Eustatius en Saba en ook op Curaçao, Aruba en Sint Maarten.[4] De inrichting, organisatie en het beheer van de Openbare Ministeries van Bonaire, Sint Eustatius en Saba is geregeld in de *Rijkswet Openbare Ministeries van Curaçao, Sint Maarten, Bonaire, Sint Eustatius en Saba*.[5]

De *Veiligheidswet BES* regelt de organisatie van de brandweer, rampenbestrijding en crisisbeheersing voor Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Daarnaast legt het de onderwerpen vast die op basis van Rijkswet politie van Curaçao, van Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba aan de landen zijn overgelaten.[6]

De omvorming van de drie voogdijraden tot één Voogdijraad in Caribisch Nederland is per 1 januari 2011 geregeld door wijziging van het *Burgerlijk Wetboek BES* (artikel 238, boek 1). Het *Besluit Voogdijraad BES* is in april 2012 van kracht gegaan.[7]

De toelating en uitzetting van vreemdelingen is geregeld in de *Wet toelating en uitzetting BES*. Bij de transitie zijn aanpassingen in de vreemdelingenwetgeving gemaakt. De belangrijkste daarvan zijn: de introductie van de machtiging tot voorlopig verblijf en het terugkeervisum; de mogelijkheid om een verzoek tot bescherming in te dienen; een

[1] Rijksvertegenwoordiger voor de openbare lichamen Bonaire, Sint-Eustatius en Saba, *Voorjaarsrapportage 2011.*
[2] http://www.mensenhandel.nl/cms/index.php?option=com_content&task=view&id=8&Itemid=12 Geraadpleegd op 27 oktober 2012.
[3] Informatie ontvangen per e-mail van Judith Keller, CoMensha, 18 maart 2013.
[4] http://www.eerstekamer.nl/wetsvoorstel/32017_rijkswet_gemeenschappelijk
[5] http://www.eerstekamer.nl/wetsvoorstel/32018_rijkswet_openbare
[6] http://www.eerstekamer.nl/wetsvoorstel/32207_veiligheidswet_bes
[7] Informatie per e-mail ontvangen van Atie de Vrij, beleidsadviseur, directie Justitieel Jeugdbeleid, Ministerie van Veiligheid en Justitie, 4 april 2013.

legesheffing voor aanvragen voor verblijf in Caribisch Nederland; de verhoging van het niveau van de rechtsbescherming tegen vreemdelingenrechtelijke maatregelen naar Nederlands model.[1]

1.17 Beleid en activiteiten

- Er zijn extra medewerkers aangenomen bij de politie, het OM en de Voogdijraad.
- In samenspraak met het OM heeft de Voogdijraad in 2010 drie interventiemodellen ontwikkeld: de HALT-afdoening, het officiersmodel en het rechtersmodel, gericht op het reageren op lichte, gemiddelde en ernstige delicten.[2]
- Er zijn binnen de strafrechtelijke keten samenwerkingsafspraken gemaakt tussen de Voogdijraad, het OM, de politie, de leerplichtambtenaar en de scholen om schoolverzuim en kleine delicten op school aan te pakken.[3]
- Sinds 2010 is er voor jongeren die met het strafrecht in aanraking (dreigen te) komen een casusoverleg ingesteld waarin intensief wordt samengewerkt met verschillende ketenpartners aan 'de voorkant' van de jeugdketen. Er is tevens een casusoverleg jeugdzorg ingesteld. Er zijn dwarsverbanden gelegd tussen de civiele en strafrechtelijke ketens om de gehele jeugdketen sluitend te maken.[4]
- Sinds juni 2010 voert de Voogdijraad jeugdreclasseringstaken uit op alle drie eilanden van Caribisch Nederland.[5]
- Het bestaande Huis van Bewaring Bonaire is in 2008 en in 2010 opgeknapt en uitgebreid.[6] Er is een dagprogramma opgesteld en er is gestart met het aanbieden van onderwijs.[7]
- Er worden nieuwe multifunctionele justitiële inrichtingen gebouwd op Bonaire en Sint Eustatius. Deze zullen naar verwachting in 2015 in gebruik genomen worden.[8]
- De capaciteit van de huidige justitiële inrichting wordt uitgebreid met containercellen in afwachting van de nieuwbouw.[9]
- Op Bonaire is een centrale meldkamer voor de drie eilanden opgezet die de hulpdiensten politie, brandweer en ambulance aanstuurt.
- Het politiekorps is bezig met een meerjaren-opleidingsplan waarmee wordt beoogd de opleidingsachterstand weg te werken en nieuwe kennis binnen het korps te brengen.[10]

1.18 Organisaties en verantwoordelijkheden

Ministerie van Veiligheid en Justitie
Het Ministerie van Veiligheid en Justitie is verantwoordelijk voor het beleid op terreinen als jeugdcriminaliteit, slachtofferhulp, rampenbestrijding, politie, brandweer en immigratie.

---

[1] Brief van de minister voor Immigratie, Integratie en Asiel d.d. 1 februari 2012. Tweede Kamer der Staten-Generaal. Vergaderjaar 2011-2012 nr. 31 568 nr. 95.
[2] Dienst IPOL, Korps Landelijke Politiediensten (2012). *Geregistreerde criminaliteit op Bonaire, Saba en Sint Eustatius 2008-2011.*
[3] Brief van de minister van Veiligheid en Justitie d.d. 12 september 2012. Tweede Kamer der Staten-Generaal. Vergaderjaar 2011-2012 33 000 IV nr. 80.
[4] Brief van de minister van Veiligheid en Justitie d.d. 12 september 2012. Tweede Kamer der Staten-Generaal. Vergaderjaar 2011-2012 33 000 IV nr. 80.
[5] Brief van de minister van Veiligheid en Justitie d.d. 12 september 2012. Tweede Kamer der Staten-Generaal. Vergaderjaar 2011-2012 33 000 IV nr. 80.
[6] Brief van de minister van Veiligheid en Justitie d.d. 18 januari 2012. Tweede Kamer der Staten-Generaal. Vergaderjaar 2011-2012 31 568 nr. 91.
[7] Brief van de minister van Veiligheid en Justitie d.d. 12 september 2012. Tweede Kamer der Staten-Generaal. Vergaderjaar 2011-2012 33 000 IV nr. 80.
[8] Brief van de minister van Veiligheid en Justitie d.d. 18 januari 2012. Tweede Kamer der Staten-Generaal. Vergaderjaar 2011-2012 31 568 nr. 91. Informatiekrant Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Editie 13, juni 2012.
[9] Verslag Algemeen Overleg op 6 februari 2012 met minister Opstelten van Veiligheid en Justitie en staatssecretaris Teeven van Veiligheid en Justitie. Tweede Kamer der Staten-Generaal. Vergaderjaar 2011-2012 33 000 IV nr. 63.
[10] Rijksvertegenwoordiger voor de openbare lichamen Bonaire, Sint-Eustatius en Saba, *Voorjaarsrapportage 2011.*

Gezaghebbers openbare lichamen
De gezaghebbers van de openbare lichamen op de drie eilanden zijn verantwoordelijk voor de handhaving van de openbare orde, de crisisbeheersing en de rampenbestrijding. Het politiekorps staat onder het gezag van de gezaghebber van het betreffende openbaar lichaam tijdens het handhaven van de openbare orde en het uitvoeren van hulpverleningstaken.

Rijksvertegenwoordiger
De Rijksvertegenwoordiger kan door de gezaghebber ingeschakeld worden als tussenpersoon bij een brand, ramp of crisis en hij kan vragen om militaire hulp. Ook de politie of de Koninklijke Marechaussee, kan de Rijksvertegenwoordiger hierom vragen. Bij een ramp, crisis of calamiteit die meer dan een eiland raakt, kan de Rijksvertegenwoordiger aan de gezaghebbers aanwijzingen geven. Hij kan ook ingrijpen bij een noodtoestand. De Rijksvertegenwoordiger ziet er ook op toe dat de rampen- en crisisplannen van de openbare lichamen in orde zijn.[1]

Korps Politie Caribisch Nederland
Het Korps Politie Caribisch Nederland heeft bureaus op de drie eilanden. De belangrijkste taken van de politie zijn het handhaven van de rechtsorde, het voorkomen en opsporen van overtredingen en hulpverlening.[2] Het politiekorps staat onder het gezag van de gezaghebber van het betreffende openbaar lichaam tijdens het handhaven van de openbare orde en het uitvoeren van hulpverleningstaken. Tijdens het opsporen van strafbare feiten staat het korps onder het gezag van de gezamenlijke procureur-generaal van Curaçao, Sint Maarten en Caribisch Nederland. Het korps is organisatorisch gezien een onderdeel van het directoraat-generaal Politie van het Ministerie van Veiligheid en Justitie.[3]

Brandweer
Op Bonaire, Sint Eustatius en Saba is één brandweerkorps bestaande uit drie lokale korpsen. De brandweer is de uitvoeringsinstantie voor de basis brandweerzorg, hulpverlening en rampenbestrijding.[4]

Koninklijke Marechaussee (KMar)
De KMar is verantwoordelijk voor de grensbewaking, politietaken op de luchthavens en toezicht op de beveiliging van burgerluchtvaart. Ook ondersteunt de KMar op Saba en Sint Eustatius de politiezorg. Vanuit voornoemde taken is de KMar tevens belast met de bestrijding van migratie- en drugscriminaliteit.[5]

Openbaar Ministerie BES
Het Openbaar Ministerie (OM) BES is belast met de strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde en met andere bij wet vastgestelde taken op Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Deze hoofdtaak van het OM is te verdelen in drie deeltaken: de opsporing van strafbare feiten, de vervolging van strafbare feiten en het toezicht op de uitvoering van strafvonnissen. Het Openbaar Ministerie bepaalt óf en voor welke strafbare feiten iemand voor de strafrechter moet verschijnen.[6] Het Openbaar Ministerie BES valt niet onder het College van procureurs-generaal van het OM in Nederland, maar onder de gezamenlijke procureur-generaal van Curaçao, Sint Maarten en Nederland (de BES).[7]

[1] Rijksdienst Caribisch Nederland, *Informatiekrant Bonaire, Sint Eustatius en Saba*. Nummer 10, sept/okt. 2011.
[2] Rijksdienst Caribisch Nederland. *Informatiekrant Bonaire, Sint Eustatius en Saba.* Nummer 6. September 2010.
[3] http://nl.wikipedia.org/wiki/Korps_Politie_Caribisch_Nederland.Geraadpleegd op 28 oktober 2012.
[4] http://www.rijksdienstcn.com/pagina/177/brandweer.html. Geraadpleegd op 28 oktober 2012.
[5] Ministerie van Justitie, brief aan de Tweede Kamer over de status van justitiële voorzieningen op de BES per 10 oktober 2010 d.d. 4 oktober 2010.
[6] http://www.rijksdienstcn.com/pagina/30/veiligheid+en+justitie.html. Geraadpleegd op 25 oktober 2012/
[7] Ministerie van Justitie, brief aan de Tweede Kamer over de status van justitiële voorzieningen op de BES per 10 oktober 2010 d.d. 4 oktober 2010.

Hoge Raad der Nederlanden
De Hoge Raad der Nederlanden treedt op als cassatierechter voor het Gemeenschappelijk Hof. De Hoge Raad is gevestigd in Den Haag en is de hoogste rechtsprekende instantie in Nederland. Dit geldt ook als zodanig voor Aruba, Curaçao, Sint Maarten en de BES-eilanden op civielrechtelijk en strafrechtelijk gebied.[1]

Gemeenschappelijk Hof van Justitie van Aruba, Curaçao, Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba
Het Gemeenschappelijk Hof verzorgt de rechtspraak in eerste aanleg en in hoger beroep op de eilanden.[2]

Dienst Justitiële Inrichtingen Caribisch Nederland
De Dienst Justitiële Inrichtingen Caribisch Nederland zorgt namens de minister van Veiligheid en Justitie voor de uitvoering van straffen en vrijheidsbenemende maatregelen, die na uitspraak van een rechter zijn opgelegd. Er is vooralsnog alleen een locatie op Bonaire die capaciteit heeft voor 76 mannen, vrouwen en jeugdigen. Er worden nieuwe inrichtingen gebouwd op Bonaire en Sint Eustatius.[3]

Voogdijraad BES
De Voogdijraad BES komt op voor de rechten van het kind, van wie de ontwikkeling en opvoeding worden bedreigd. Zo doet de raad onafhankelijk onderzoek, adviseert in juridische procedures en kan maatregelen of sancties voorstellen en int alimentatie. Ook verleent de raad vroeghulp aan jongeren die in voorlopige hechtenis zijn genomen.
De Voogdijraad werkt nauw samen met andere instanties zoals de jeugdzorg en gezinsvoogdij, de reclassering, de politie, het OM en de rechterlijke macht. De raad heeft drie interventiemodellen geïntroduceerd, waaronder de HALT-afdoening en is verantwoordelijk voor de uitvoering van jeugdreclassering.[4]

Bureau Slachtofferhulp
Vrijwilligers van Bureau Slachtofferhulp geven gratis hulp aan slachtoffers en andere betrokkenen bij een misdrijf of een verkeersongeluk, zoals getuigen en nabestaanden. Op alle drie eilanden is een Bureau Slachtofferhulp aanwezig.[5] Het Bureau Slachtofferhulp van Bonaire heeft zich bereid verklaard als meldpunt te fungeren voor slachtoffers van mensenhandel.[6]

Raad voor de Rechtshandhaving
De Raad voor de Rechtshandhaving is een interlandelijk orgaan van Curaçao, Sint Maarten en Nederland. De raad is belast met de algemene inspectie op de effectiviteit en kwaliteit van verschillende diensten en instellingen die deel uitmaken van de justitiële keten op Curaçao, Sint Maarten en Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Ook ziet de raad toe op de effectiviteit en kwaliteit van de justitiële samenwerking tussen Curaçao, Sint Maarten en Nederland voor zover het de BES-eilanden betreft.[7]

Immigratie en Naturalisatiedienst (IND) unit Caribisch Nederland
De IND-unit Caribisch Nederland beoordeelt aanvragen voor verblijfsvergunning en naturalisatie. Er is op alle drie de eilanden een IND-loket.

---

[1] http://www.gemhofvanjustitie.org/index.php?eid=442. Geraadpleegd op 24 oktober 2012.
[2] http://www.gemhofvanjustitie.org/. Geraadpleegd op 25 oktober 2012.
[3] http://www.rijksdienstcn.com/pagina/178/justiti%E3%ABle+inrichting+caribisch+nederland%2C+locatie+-bonaire.+%28%E2%80%98jicn%E2%8%99+%29.html. Geraadpleegd op 25 oktober 2012.
[4] http://www.rijksdienstcn.com/pagina/188/voogdijraad.html. Geraadpleegd op 27 oktober 2012. En informatie per e-mail van Atie de Vrij, beleidsadviseur, directie Justitieel Jeugdbeleid, Ministerie van Veiligheid en Justitie, 4 april 2013.
[5] *Informatiekrant Bonaire, Sint Eustatius en Saba.* Editie 13, juni 2012.
[6] Rijksvertegenwoordiger voor de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba, *Voorjaarsrapportage 2011.*
[7] http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/persberichten/2011/04/01/benoeming-leden-raad-voor-de-rechtshandhaving-en-beheerraad.html. Geraadpleegd op 25 oktober 2012.

Rijksdienst Caribisch Nederland
De RCN is verantwoordelijk voor het beoordelen van verzoeken voor kosteloze rechtsbijstand.

2 Kinderen over veiligheid

De meeste geïnterviewde kinderen voelen zich erg veilig op Sint Eustatius. Er is bijna geen geweld en een van de kinderen noemt het dan ook 'wat dat betreft een paradijs hier'. De kleinschaligheid van het eiland draagt bij aan het gevoel van veiligheid van de kinderen: iedereen kent elkaar. Als er al zoiets als een auto wordt gestolen, heeft het voordelen om op een eiland te wonen want je kunt er nergens mee naartoe. Hoogstens moet er worden opgelet voor toeristen 'met vreemde gezichten'.

'Het is hier te saai om onveilig te zijn' (meisje, 17 jaar, Sint Eustatius)

Enkele kinderen voelen zich onveilig op het eiland en zien gevaren op straat als dronken volwassenen gaan vechten. Anderen noemen verkrachtingen van meisjes op Statia en andere problemen.

'Sint Eustatius is een mooie plek, maar sommige mensen zijn slecht. Die mensen vechten en roken en jonge kinderen van dertien jaar gaan niet naar school. Er wordt vaak gevochten op het eiland. Ik vind dat het moet stoppen. De politie zou die mensen moeten oppakken en dat doen ze niet. Als de personen die dat doen kennissen of familie zijn van de agenten, dan worden ze er alleen op aangesproken maar worden ze niet opgepakt.'
(jongen, 12 jaar, Sint Eustatius)

Verschillende kinderen signaleren wel gevechten, maar vinden dat niet erg zolang ze er niet bij betrokken zijn. Opvallend is dat veel kinderen de loslopende koeien op de weg als gevaar voor de veiligheid noemen. Ze vrezen voor hun geliefden in de auto 'en dat er ineens een koe voor hun neus staat', aldus een zeventienjarig meisje.[1]

'*Ik voel me heel veilig op Sint Eustatius. Het meest onveilige op dit moment zijn de koeien. Ik ben bang dat iemand waar ik van houd ergens rijdt en dat er ineens een koe voor hun neus staat. Een tijdje geleden is er bijna een jongen omgekomen door een koe.'* (meisje, 17 jaar, Sint Eustatius)

3 Jongeren over veiligheid

De geïnterviewde jongeren vinden dat er een andere aanpak nodig is om (jeugd)criminaliteit te voorkomen. Ze vinden dat er beter gekeken moet worden naar dat wat aansluit op de lokale praktijk van het eiland en dat er bepaald moet worden waar mensen echt behoefte aan hebben wat betreft hulp, begeleiding en voorzieningen.[2]

4 Deskundigen over veiligheid

Deskundigen laten zich niet heel uitgebreid uit over de veiligheid op Sint Eustatius. Ze geven aan dat zo nu en dan een diefstal wordt gepleegd en dat jongeren dan worden opgesloten. En ze vinden dat moeders en kinderen bescherming, hulp en opvang moeten kunnen krijgen als er sprake is van huiselijk geweld. Zie ook het hoofdstuk Gezin en opvoeding.[3]

'Er zou een mogelijkheid moeten zijn om moeders en kinderen veiligheid en ondersteuning te bieden: een safe house en counseling.' (deskundige)

[1] Zie citaten 544, 545, 546, 547, 548, 550, 551, 552, 553, 556, 557, 558, 560, 562, 563, 564, 565, 566.
[2] Zie citaat 568.
[3] Zie citaten 567, 569.

5 Literatuur over veiligheid

De literatuur besteedt veel aandacht aan het onderwerp veiligheid en de uiteenlopende aspecten die de veiligheid en het gevoel van veiligheid bepalen.

Veel van die elementen houden verband met andere leefgebieden die in dit rapport worden besproken. Zo komt het onderwerp (huiselijk) geweld tegen kinderen in de thuis-situatie ter sprake in het hoofdstuk Gezin en opvoeding. Daarin wordt ook geconstateerd dat de situatie waarin kinderen in een gezin opgroeien zijn weerslag heeft op het al dan niet ontwikkelen van probleemgedrag op andere plaatsen. Zo kan een gebrek aan aandacht thuis effect hebben op de manier waarop een kind zich bijvoorbeeld op school gedraagt.

Veiligheid komt eveneens om de hoek kijken als het gaat om het onderwijs. In het hoofdstuk dat daarover gaat, vindt u onder het thema 'schoolklimaat' meer informatie. Zaken als pesten, vechten op school en andere veiligheids(gevoels)aspecten passeren daar de revue.

Het onderwerp veiligheid speelt ook een rol bij de gezondheid van kinderen (zie het hoofdstuk Gezondheid). Onveilig of zelfs gevaarlijk gedrag heeft immers rechtstreeks effect op de gezondheid van kinderen. Of het nu gaat om onveilig seksueel gedrag of om drugs- of alcoholgebruik. Dit laatste kan op zijn beurt weer effect hebben op de (onbewuste) keuze van kinderen om crimineel gedrag te vertonen. Zo houden beide onderwerpen nauw verband met elkaar.

Het verband tussen verveling en jeugdcriminaliteit is ook een onderwerp dat ter sprake komt en wel in het hoofdstuk over Recreatie, spel en vrije tijd.

Dat geldt ook voor de verbinding tussen de feitelijke woonsituatie van kinderen en de veiligheid in en om het huis. Zie het hoofdstuk Wonen.

Wat vindt u hierna dan nog wel? Hieronder vindt u die literatuur die informatie verschaft over met name de veiligheid in het algemeen, zoals de veiligheid op straat, die van invloed is op de leefsituatie van kinderen – en hun ouders – op het eiland.

5.1 Veiligheid algemeen

Op veel terreinen die de veiligheid van kinderen betreffen, ontbreken adequate en recente data. Het Kinderrechtencomité pleit in zijn slotcommentaar van 2009 voor het ontwikkelen en implementeren van een systeem van gegevensverzameling en -onderzoek.

Ook het NGO-rapport uit 2008 over de Nederlandse Antillen constateert dat er geen geschikte data zijn over de veiligheid van kinderen. Zo ontbreekt informatie over het overlijden van kinderen, over doodsoorzaken en over zelfmoorden onder jeugd.[1]

In het Veiligheidsplan voor Sint Eustatius uit 2006 werden verschillende knelpunten gesignaleerd, zoals afglijdende jeugd, verlies van sociale cohesie van de gemeenschap, vervagende normen en waarden en gebrekkige samenwerking. Ook op het gebied van criminaliteitsaanpak werden problemen geconstateerd, zoals het ontbreken van alternatieve taakstraffen en resocialisatie- en nazorgprogramma's. De afstemming met hulp op andere eilanden bleek soms problematisch. Huiselijk geweld werd nog nauwelijks gemeld.

Uit de Armoedeverkenning van 2012 blijkt dat er ook veiligheidsrisico's kleven aan het met veel mensen bij elkaar wonen als gevolg van armoede. [2]

5.2 Criminaliteit

Criminaliteit is uiteraard niet steeds gericht op kinderen, maar het bepaalt wel mede de veiligheid van kinderen en het gezin waarin ze opgroeien.

[1] Zie literatuur 100, 16.
[2] Zie literatuur 33, 80.

Het Kinderrechtencomité vreest in zijn slotcommentaar in 2009 dat rassendiscriminatie zal blijven voortbestaan. Het comité dringt erop aan om volledige bescherming tegen discriminatie op grond van ras, huidskleur, geslacht, taal, religie, politieke of andere overtuiging, nationale, etnische of sociale afkomst, bezit, handicap, herkomst of een andere status in alle delen van het Koninkrijk te waarborgen. Ook dringt het comité er op aan om bewustwordingscampagnes en andere activiteiten ter voorkoming van discriminatie. En zo nodig zelfs positieve discriminatie te intensiveren ter wille van kinderen uit bepaalde kwetsbare groepen, zoals kinderen die behoren tot minderheidsgroepen. Het comité vindt dat de overheid alle nodige maatregelen moet nemen om te waarborgen dat gevallen van discriminatie tegen kinderen uit alle geledingen van de maatschappij doeltreffend worden aangepakt.

Ook uit het comité opnieuw zijn bezorgdheid over het feit dat doodslag tot de belangrijkste doodsoorzaken van oudere kinderen op de eilanden behoort. Het comité specificeert niet om welk(e) eiland(en) het gaat, maar dringt aan op onderzoek van het probleem en wegneming van de oorzaken.

Daarnaast beveelt het comité aan om geweld tegen kinderen en lijfstraffen thuis, op scholen en in de kinderopvang wettelijk te verbieden en het verbod in alle situaties te handhaven (zie het hoofdstuk Gezin en opvoeding). [1]

Het Comité voor Economische, Sociale en Culturele Rechten laakt in 2007 de afwezigheid van informatie over (seksuele) uitbuiting van kinderen. Ook maakt dit comité zich zorgen over de afwezigheid van bescherming van jongens tegen geweld en verkrachting.

Het NGO-rapport over de Nederlandse Antillen aan het Kinderrechtencomité (2008) constateert eveneens dat data over (seksuele) uitbuiting en over kinderarbeid ontbreken.[2]

Het rapport van het Department of State uit 2011 over mensenhandel besteedt in de beoordeling van Nederland ook aandacht aan de situatie op Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Er wordt vermeld dat de BES-eilanden een doorvoer- en bestemmingsgebied zijn voor vrouwen en kinderen die slachtoffer zijn van mensenhandel. Maar ook voor mannen en vrouwen die slachtoffer zijn van gedwongen arbeid. Vrouwelijke prostituees op de eilanden zijn erg kwetsbaar voor mensenhandel, net als niet-begeleide kinderen op de eilanden. De lokale overheden en de Nederlandse regering hebben geen mogelijke slachtoffers van mensenhandel gerapporteerd. Bovendien hebben er in de verslagperiode ook geen vervolgingen of veroordelingen voor mensenhandel plaatsgevonden op de eilanden. De overheid ondersteunt meldpunten voor mensenhandel in Sint Maarten en Bonaire. Er waren geen bewustmakingscampagnes specifiek gericht op potentiële klanten van de seksindustrie op de BES-eilanden. [3]

5.3 De jeugd

De literatuur over de betrokkenheid van kinderen bij criminaliteit laat het volgende beeld zien.

Jeugdonderzoek uit 2003 en 2007 geeft aan dat op Sint Eustatius een groot deel van de kinderen wordt blootgesteld aan risicofactoren, waaronder bedreigingen van de veiligheid en wapens. Relatief veel jongeren voelen zich niet veilig in de wijk (18%) en relatief veel jongeren zeggen bij het uitgaan een wapen te dragen (8%). Op Sint-Eustatius scoren de probleemgedragingen depressie, spijbelen en geweld het hoogst, gevolgd door delinquentie.

Onderzoek uit 2008 naar problematisch alcohol- en drugsgebruik op het eiland laat zien dat de middelen alcohol en marihuana het meest worden gebruikt op Sint Eustatius.

[1] Zie literatuur 16.
[2] Zie literatuur 100, 18.
[3] Zie literatuur 102, 56, 57.

Het gaat om een kleine groep gebruikers, waaronder zich slechts weinig jongeren bevinden. [1]

Het inmiddels al oudere Veiligheidsplan Sint Eustatius (2006) beschrijft dat een dan groeiende groep Statiaanse jongeren ontspoort en dreigt af te glijden naar drugs en daaraan gerelateerde kleine criminaliteit. Er zijn weinig activiteiten voor de jeugd op het eiland en het community center en de naschoolse opvang worden onderbenut. Er is aanzienlijke schooluitval en jeugdwerkloosheid. De ouderlijke begeleiding is vaak onvoldoende en er zijn nauwelijks lokale opvang- en hulpverleningsmogelijkheden voor de jeugd.

Volgens velen criminaliseren jeugdige gedetineerden pas echt in de gevangenis op andere eilanden en worden zij bij terugkomst verheerlijkt door de jeugd. Het ontbreekt aan alternatieve taakstraffen.

Sint Eustatius beschikt nauwelijks over goede resocialisatie- en nazorgprogramma's en afstemming met hulp op andere eilanden is soms problematisch. Ex-gedetineerden met een strafblad komen nauwelijks aan het werk.

Organisaties die de jeugd in nood zouden moeten helpen waren niet voldoende toegerust wat betreft kwaliteit en mankracht. Genoemd worden het politiekorps, de gezaghebber en de voogdijraad. Het veiligheidsplan geeft oplossingsrichtingen en een implementatiekader aan. [2]

Een groot scholierenonderzoek onder kinderen en jongeren van dertien tot achttien jaar uit 2006 laat zien dat geweld en jeugddelinquentie onder deze leeftijdsgroep met name veel voorkwam op Saba en Sint Eustatius, gevolgd door Sint Maarten. Op Sint Eustatius gaf 45% van de jongeren aan weleens deelgenomen te hebben aan een vechtpartij en heeft 53% aangeven weleens iemand in elkaar geslagen te hebben. Zo'n 27% van de kinderen nam soms of regelmatig een wapen mee.[3]

Van de kinderen op Sint Eustatius gaf 11% aan weleens iemand bedreigd te hebben voor geld. Verder heeft 34% van de kinderen op Sint Eustatius aangegeven weleens winkeldiefstal te hebben gepleegd. Het percentage jongeren dat aangaf weleens door de politie te zijn opgepakt betrof 14% op Sint Eustatius. Van de kinderen en jongeren op het eiland liet 9% weten weleens seksueel misbruikt te zijn. Het percentage jongeren dat rapporteerde weleens lastig te zijn gevallen betrof 20%.

Een artikel uit 2011 laat zien dat gewelddadig en delinquent gedrag veel voorkomt onder kinderen op de eilanden. Dit gedrag komt twee keer zo vaak voor onder jongens dan onder meisjes. De sterkste risicofactor blijkt te zijn of een kind vrienden heeft die antisociaal gedrag vertonen. Ook een geschiedenis van probleemgedrag in het gezin en een positieve houding van ouders ten opzichte van antisociaal gedrag bleken risicofactoren. Gebrek aan binding met school, problemen met gezinsmanagement en gebrek aan organisatie op het eiland houden verband met gewelddadig en delinquent gedrag. Daartegenover bleken mogelijkheden voor positieve betrokkenheid in het gezin en de hechting met het gezin de kans op delinquent en gewelddadig gedrag te verminderen. [4]

Uit het NGO-rapport uit 2008 over de Nederlandse Antillen komt naar voren dat de meest gepleegde strafbare feiten door kinderen beroving, diefstal met geweld en wapengebruik zijn. Vaak zijn deze feiten gepleegd onder invloed van alcohol of drugs. De jeugdige plegers waren vaak kinderen die niet meer naar school gaan als gevolg van slecht gedrag of economische omstandigheden. De jeugdige delinquenten hadden meestal slecht contact met de vader en groeiden op in een gezin waar de moeder hoofd van het gezin was.

[1] Zie literatuur 106, 103.
[2] Zie literatuur 80.
[3] In een artikel op basis van dit onderzoek uit 2010 worden andere cijfers genoemd over het dragen van wapens. Zie literatuur 60.
[4] Zie literatuur 8, 60.

Op tal van terreinen ontbreken (recente en) adequate data. Zo ontbrak informatie over kinderen tot twaalf jaar die een strafbaar feit hebben begaan, het aantal kinderen dat vervolgd werd door de politie; het aantal kinderen dat getuige is geweest van een strafbaar feit, het aantal kinderen dat (op heterdaad) wordt aangehouden. Evenmin is er informatie over jeugdige delinquenten na het uitdienen van hun gevangenisstraf en eventuele recidive. [1]

Politieregistraties over 2008 tot 2011 (2012) beschrijven de geregistreerde criminaliteit bij het OM en het Korps Politie Caribisch Nederland. Zie 1.2 Algemeen criminaliteitsbeeld en 1.3 Beeld jeugdcriminaliteit voor een uitgebreide samenvatting. [2]

In haar vierde rapportage aan het Kinderrechtencomité (2012) refereert de Nederlandse overheid aan de staat van de jeugd op de eilanden in 2009. Zij constateert dat er onder de jongeren van middelbare schoolleeftijd veel agressief en onaangepast gedrag voorkwam en dat meer jongeren in aanraking kwamen met politie en justitie. Tegelijkertijd kende het eiland onvoldoende voorzieningen om adequaat te kunnen optreden. De overheid signaleert dat jeugdzorg en jeugdreclassering ontbrak en dat de kwaliteit en kwantiteit van de jeugdbescherming te wensen overliet. Om aan deze problemen het hoofd te bieden is een plan per eiland gemaakt. Daarin staan verschillende elementen centraal, zoals preventie, opvoedingsondersteuning, jeugdgezondheidszorg, uitbreiding mogelijkheden voor positieve vrijetijdsbesteding, jeugdzorg, mogelijkheden voor opvoeding van kinderen (tijdelijk) buiten het eigen gezin, versterking van jeugdbescherming, Voogdijraad en Gezinsvoogdij. [3]

5.4 Aanpak en sanctie

Over de aanpak van criminaliteit op Sint Eustatius is de volgende literatuur van belang.

Belevingsonderzoek van 2011 laat zien dat er relatief veel commentaar is op het functioneren van de politie in Caribisch Nederland. Men vindt dat er te weinig 'blauw' op straat is, dat de criminaliteit toeneemt en de veiligheid is afgenomen sinds 10-10-2010. Op Sint Eustatius is men doorgaans positief over de politie en het veiligheidsgevoel op het eiland is verbeterd.

Een volgende meting in 2012 laat zien dat men (nog) positiever is over de politie. De zichtbaarheid is toegenomen en het functioneren van de politie is verbeterd. Daardoor is het gevoel van veiligheid verbeterd sinds 2011 (43% vindt dat de veiligheid op het eiland is verbeterd sinds 10-10-10; 20% vindt dat het onveiliger is geworden).

Over de brandweer is men op de eilanden doorgaans goed te spreken en dat is ook verbeterd in vergelijking met 2011.[4]

In het overheidsrapport over de uitbanning van discriminatie van vrouwen (2009) wordt beschreven dat er een gebrek aan menskracht en middelen is om mensenhandel effectief tegen te gaan.

Het Mensenrechtencomité uit in 2009 zijn bezorgdheid over het niet apart strafbaar stellen van mensenhandel. Hetzelfde constateert het Comité voor de uitbanning van discriminatie van vrouwen in zijn slotcommentaar van 2010.

In antwoord hierop meldt de Nederlandse overheid in 2012 dat alle vormen van mensenhandel inmiddels strafbaar zijn gesteld in het Wetboek van Strafrecht van Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Daarnaast zijn er maatregelen getroffen om mensenhandel daadkrachtiger aan te kunnen pakken.[5]

[1] Zie literatuur 100.
[2] Zie literatuur 32.
[3] Zie literatuur 74.
[4] Zie literatuur 27, 29.
[5] Zie literatuur 51, 73, 17, 66, 37.

Het Kinderrechtencomité is in 2009 bezorgd over het feit dat de minimumleeftijd voor de ergste vormen van kinderarbeid op de Nederlandse Antillen (vijftien jaar) te laag is en in strijd is met internationale normen. Het beveelt aan dit te herzien en om het Verdrag van de Internationale Arbeidsorganisatie betreffende de uitbanning van de ergste vormen van kinderarbeid (nr. 182) toe te passen in alle delen van de Verdragspartij. En dit eveneens te doen met het Verdrag van de Internationale Arbeidsorganisatie betreffende de minimumleeftijd voor toelating tot het arbeidsproces.

Ook is het comité bezorgd over het ontbreken van een allesomvattende nationale strategie om handel in en seksuele uitbuiting van kinderen te voorkomen.

De Nederlandse overheid geeft in haar vierde rapportage aan het Kinderrechtencomité (2012) aan de leeftijdsgrens van vijftien jaar voor kinderarbeid te behouden. In de Arbeidswet 2000 BES wordt een onderscheid gemaakt tussen kinderen (personen die de leeftijd van vijftien jaar nog niet hebben bereikt) en jeugdigen (personen die de leeftijd van vijftien jaar, maar nog niet de leeftijd van achttien jaar, hebben bereikt). Kinderarbeid is verboden. Voor jeugdigen geldt een ruimer regime, ze mogen geen arbeid verrichten voor 7.00 uur en na 19.00 uur. Het is verboden jeugdigen gevaarlijke arbeid te laten verrichten. Gevaarlijke arbeid is nader gespecificeerd in het Arbeidsbesluit jeugdigen BES.[1]

In 2007 heeft het Europees Comité voor de Preventie van Foltering en Onmenselijke of Vernederende Behandeling of Bestraffing (CPT) van de Raad van Europa een bezoek gebracht aan de gevangenis en politiecellen op Bonaire.

Daaruit kwam het volgende beeld naar voren. Gedetineerden klaagden over de behandeling door politieagenten: slaan, schoppen, verbaal geweld, lange detentie in de politiecel (soms achttien dagen), overdreven gebruik van geweld bij thuisarrestatie en ruwe fysieke behandeling van familieleden, weinig toegestaan contact met familie, advocaat of arts. Het comité beoordeelde de politiecellen in Rincón in redelijke staat. Ventilatie, een bel om agenten te roepen en mogelijkheden voor gedetineerden om te luchten, ontbraken echter. Over de cellen op het politiebureau in Kralendijk was het comité minder te spreken: smerig, niet werkende sanitaire voorzieningen, vieze matrassen, geen bel om agenten te roepen en geen mogelijkheid om te luchten of te bewegen. Inmiddels zijn deze cellen verbeterd.

Het comité beoordeelde de sfeer in de gevangenis van Bonaire goed en kreeg geen klachten van gedetineerden. Op het moment van het bezoek verbleven er geen minderjarigen in de gevangenis. Het comité constateerde onvoldoende personeel en bedden, waardoor sommige gedetineerden op matrassen op de grond sliepen. Er waren geen activiteiten voor gedetineerden, anders dan tv kijken, en geen mogelijkheid om dagelijks te bewegen. Medische zorg ontbrak doordat de verpleegster met langdurig verlof was. [2]

Het NGO-rapport uit 2008 over de kinderrechtensituatie op de Nederlandse Antillen signaleerde verschillende knelpunten. Zo was er een gebrek aan middelen en mankracht voor de gevangenissen op de eilanden. Kinderen zouden samen met volwassen gedetineerden worden opgesloten. Onderwijs in de gevangenis was nog onmogelijk. Een ander knelpunt was dat er geen kindvriendelijke gehoorruimtes waren (op Bonaire), maar dat werd wel creatief opgelost in samenwerking met andere organisaties. Evenmin waren er speciale beschermingsprogramma's voor kinderen die getuige zijn geweest van een delict. Een steeds terugkerend probleem was het ontbreken van recente en adequate data op tal van terreinen (zie ook hiervoor). [3]

In een afstudeeronderzoek uit 2009 pleit de onderzoeker ervoor om het huidige gevangeniswezen van de BES-eilanden uit te breiden met een multifunctionele justitiële inrichting waar alle voorzieningen aanwezig zijn (behalve TBS), op zowel Bonaire als Sint Eustatius.

[1] Zie literatuur 16, 74.
[2] Zie literatuur 40.
[3] Zie literatuur 100.

Het huidige Nederlands Antilliaanse gevangeniswezen kent slechts één toezichthoudend orgaan. Ook is er geen formeel klachtrecht voor tbs'ers en gedetineerde jeugdigen. Er zijn geen gegevens bekend over de aard van de klachten, er zijn geen uniforme huisregels en de communicatie met gevangenen is gebrekkig.

De Raad voor de Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming (RSJ) zou een rol moeten krijgen en verbeteringen bewerkstelligen. De RSJ heeft echter in de wetgeving die van toepassing is op de BES-eilanden geen taken. [1]

Het mensenrechtencomité uit in 2009 zijn zorgen over de condities in de gevangenis van Bonaire en over de bejegening van gedetineerden door de politie in de gevangenis. [2]

In zijn Slotcommentaar van 2009 constateert het Kinderrechtencomité dat Nederland het voorbehoud op de artikelen 37 en 40 van het Kinderrechtenverdrag handhaaft. Dat zijn voorbehouden waardoor het volwassenenstrafrecht onder bepaalde omstandigheden kan worden toegepast op kinderen van zestien jaar en ouder en waardoor er uitzonderingen kunnen worden gemaakt op het recht op rechtsbijstand. Het comité dringt erop aan om deze voorbehouden in te trekken.

Het comité herhaalt zijn zorg over het feit dat jongeren van zestien en zeventien jaar op de Nederlandse Antillen tot levenslang veroordeeld kunnen worden. Het comité pleit voor toepassing van het jeugdstrafrecht en tegen veroordelingen tot levenslang. Bovendien dringt het comité erop aan om te waarborgen dat uitsluitend in laatste instantie wordt gekozen voor de vrijheidsbeneming van jeugdige plegers en bovendien zo kort mogelijk.[3]

In haar vierde rapportage aan het Kinderrechtencomité (2012) geeft de Nederlandse overheid aan dat er sinds juni 2010 op Bonaire ook jeugdreclasseringsactiviteiten worden uitgevoerd. De Voogdijraad op Bonaire heeft hiervoor een medewerker aangetrokken. Door hem zijn in nauw overleg met het Openbaar Ministerie drie interventiemodellen ontwikkeld die vanaf 2011 ook op Sint Eustatius kunnen worden toegepast: de HALT-afdoening, het officiersmodel en het rechtersmodel, gericht op het reageren op lichte, middelzware en ernstige delicten (zie Huidige situatie).

Per 10 oktober 2010 geldt de nieuwe BES-wetgeving op de eilanden. Er is een eigen Wetboek van Strafrecht, Strafvordering en er is een Wet Gevangeniswezen BES opgesteld dat op dit moment alleen gericht is op volwassenen.[4]

Uit een inspectieonderzoek van de Raad voor Rechtshandhaving (2012) blijkt er een reeks van problemen te zijn rond het aangifteproces bij het Korps Politie Caribisch Nederland (KPCN). Er is geen beschrijving van het aangifteproces, algemene richtlijnen voor het opstellen van een aangifte en/of kwaliteitsnormen ten aanzien van de bejegening van aangevers ontbreken, aangiftes worden niet eenduidig en structureel geregistreerd, de verhoorruimtes waar aangiftes worden opgenomen op het politiebureau Playa te Bonaire zijn niet in goede staat, de kwaliteit van (het opnemen van) aangiften is vaak onvoldoende, terugkoppeling door de politie naar aangevers vindt slechts sporadisch plaats en aangevers en slachtoffers worden niet altijd doorverwezen naar benodigde hulp en ondersteuning.[5]

6 Het Kinderrechtenverdrag over veiligheid

Veiligheid is basaal voor het lichamelijk en sociaal functioneren van een kind. Als het ontbreekt aan veiligheid, kan het kind ook zijn of haar andere rechten niet verwezenlijken.

[1] Zie literatuur 49.
[2] Zie literatuur 51.
[3] Zie literatuur 16.
[4] Zie literatuur 74.
[5] Zie literatuur 81.

Alle rechten die het Kinderrechtenverdrag formuleert, hangen samen met de veiligheid van een kind.

Het Kinderrechtenverdrag besteedt dan ook op heel veel plaatsen aandacht aan de veiligheid van kinderen en de bescherming van kinderen tegen inbreuken op hun veiligheid. Deze rechten zijn minimumrechten en gelden ook voor kinderen die in Caribisch Nederland opgroeien.

Het verdrag richt zich daarbij op het waarborgen van de veiligheid en gezondheid van kinderen op de verschillende leefgebieden zoals die ook in dit rapport naar voren komen. Natuurlijk is het ene artikel relevanter dan het andere voor de situatie van kinderen op Sint Eustatius.

- Ieder kind heeft het recht op (over)leven en ontwikkeling: artikel 6.
- Kinderen moeten beschermd worden tegen discriminatie: artikel 2.
- In het gezin moet de veiligheid van kinderen worden gewaarborgd en moeten kinderen worden beschermd tegen alle vormen van geweld, inclusief kindermishandeling (zie Gezin en opvoeding): artikel 5, 9, 18, 19.
- Kinderen moeten worden beschermd tegen ontvoeringen: artikel 11.
- Kinderen moeten beschermd worden wat betreft de veiligheid van de woonsituatie en hebben recht op privacy (zie Wonen): artikel 16, 27.
- In situaties waar ouders de zorg over hun kinderen hebben overgedragen, moeten kinderen eveneens worden beschermd, zoals in de kinderopvang of als een kind tijdelijk ergens anders moet wonen (zie Gezin en opvoeding): artikel 18, 20, 25.
- De veiligheid van kinderen op school moet worden beschermd (zie Onderwijs): artikel 28, 29.
- Ieder kind moet worden beschermd tegen schadelijke invloeden die een bedreiging vormen voor de gezondheid en daarmee de veiligheid van een kind, zoals tegen alcohol en drugs (zie Gezondheid): artikel 33.
- Kinderen moeten worden beschermd tegen kinderarbeid, onveilig werk en tegen mensenhandel: artikel 32, 34, 35, 36.
- Kinderen die door hun handelen met het strafrecht in aanraking komen en die in verband daarmee worden vastgehouden, moeten goed worden beschermd: artikel 37, 40.
- Ieder kind dat slachtoffer is, moet beschermd, geholpen en ondersteund worden: artikel 39.

7 Conclusie

Het is op dit moment onmogelijk om een volledig beeld te krijgen van de verwezenlijking van alle rechten rond veiligheid zoals die in het Kinderrechtenverdrag worden geformuleerd. Het ontbreekt eenvoudigweg aan veel relevante gegevens. Wel kan worden geconstateerd dat er op deelterreinen verschillende factoren zijn die de veiligheid van veel kinderen op Sint Eustatius negatief beïnvloeden of deze zelfs in gevaar brengen. Sommige van deze factoren hangen samen met de opvoedsituatie van kinderen (zie Gezin en opvoeding), andere houden verband met de situatie op school (zie Onderwijs) of met de beperkte mogelijkheden voor nuttige vrijetijdsbesteding (zie Recreatie, spel en vrije tijd).

Op een aantal punten voldoet ook de regelgeving die van toepassing is op het eiland niet aan de minimumeisen die het Kinderrechtenverdrag stelt om kinderen afdoende te beschermen en de veiligheid te bieden waar ze recht op hebben. Zo ontbreekt een verbod op lijfstraffen. De toepassing van het volwassenenstrafrecht op zestien- en zeventienjarigen en levenslange veroordelingen stroken niet met de minimumnormen van het Kinderrechtenverdrag. De beter op jeugdige overtreders ingerichte aanpak die momenteel op Sint Eustatius wordt toegepast, sluit echter wel goed aan op de gedachte achter het Kinderrechtenverdrag: een pedagogische aanpak voor jeugdige overtreders.

Recreatie, spel en vrije tijd

Het onderwerp Recreatie, spel en vrije tijd hangt nauw samen met veel andere onderwerpen die in dit rapport worden besproken, zoals met Gezin en opvoeding, Onderwijs en Gezondheid.

De manier waarop kinderen kunnen genieten van hun recht op recreatie, spel en vrije tijd bepaalt in belangrijke mate of ze zich gezond kunnen ontwikkelen.

Naast het gezin en de school wordt het domein van vrije tijd wel omschreven als het derde opvoedingsmilieu. Immers, daarin leren kinderen hoe om te gaan met leeftijdsgenoten en het inrichten van hun vrije, eigen tijd. Het geeft aan hoe belangrijk dit thema is.

1 Huidige situatie

1.1 Recreatie, spel en vrije tijd op Sint Eustatius

Over de mogelijkheden voor de jeugd op het eiland is slechts summiere informatie te vinden. Hieronder vindt u op basis van de aanwezige informatie een overzicht van het aanbod rond opvang na school, sport, cultuur, speelplaatsen, bibliotheekvoorzieningen, religie en openbaar vervoer.

1.2 Naschoolse opvang (vanaf vier jaar)

Het Buzzy Bees Daycare Center op Sint Eustatius biedt opvang voor kinderen van nul tot twaalf jaar. Vanaf half één kunnen er kinderen in de leeftijd van zeven tot twaalf jaar terecht voor naschoolse opvang. Ongeveer 56 kinderen in die leeftijdscategorie maken gebruik van het centrum. De ouderbijdrage voor kinderen van vier tot twaalf jaar is $ 100 per maand. Buzzy Bees krijgt een bijdrage van de lokale overheid.

Verder biedt de Mega D Youth Foundation naschoolse opvang in de vorm van vrijetijdsactiviteiten en huiswerkbegeleiding. Er is ook een onderwijzeres bij het programma betrokken. Er komen na school gemiddeld twintig kinderen in leeftijd van vier tot dertien jaar naar het centrum. De kinderen krijgen er ook een maaltijd. De ouders betalen een bijdrage van $ 30 per maand. De Mega D Youth Foundation is opgezet met donaties en vrijwilligers en ontvangt inmiddels ook subsidie.[1]

1.3 Sport

De DSP-groep heeft in 2009 in opdracht van het Nederlands Instituut voor Sport en Bewegen (NISB) en met subsidie van VWS een quick scan uitgevoerd naar de situatie van sport en bewegen op Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Daaruit bleek dat voorzieningen op Sint Eustatius in redelijke mate aanwezig zijn, maar dat zij vaak van onvoldoende kwaliteit zijn.

[1] Brief van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid d.d. 22 juni 2012 aan de Tweede Kamer betreffende toezeggingen algemeen overleg Caribisch Nederland 30 januari 2012. Tweede Kamer der Staten-Generaal. Vergaderjaar 2011-2012 33000 IV nr. 76.

Sint Eustatius heeft een sportcomplex met een openlucht zwembad, sporthal, een Cruyff-court en enkele andere velden. Dit complex wordt ook gebruikt door scholen. Daarnaast zijn er elders op het eiland nog andere sportvoorzieningen, zoals een fitnesscentrum, een cricketveld, een basketbalveld met tribune (Walton place), een basketbal- en volleybalveld bij het community center en een basketbalveld bij een kerk.

Op Sint Eustatius zijn ongeveer tien soorten sport te beoefenen, waarvan vijf van enige omvang: voetbal, softbal, basketbal, zwemmen en volleybal. Elk van deze sporten heeft een eigen federatie op het eiland die competities organiseert. Kleine groepjes actieve vrijwilligers houden de sportverenigingen draaiende. De meeste sporters zijn kinderen en jongeren. De meeste eilandbewoners stoppen met sporten als ze rond de twintig zijn. Sport en bewegen worden niet bewust gehanteerd als onderdeel van een gezonde actieve leefstijl (zie Gezondheid). Er is sprake van een vrijwilligersprobleem in de sportsector en vrijwilligers worden ook niet ondersteund en begeleid.

Ten tijde van het onderzoek van de DSP-groep (2009) gaf een sportleraar sportonderwijs op de middelbare school, maar dit betrof geen gekwalificeerde docent. Op de basisschool was geen sportleraar aangesteld.[1]

1.4 Culturele voorzieningen

De afgelopen jaren hebben ruim negentig culturele projecten op alle zes de Nederlands Caribische eilanden subsidie ontvangen van de Regeling KulturA. Deze tijdelijke regeling van het Mondriaan Fonds in samenwerking met het Fonds voor Cultuurparticipatie, het Fonds Podiumkunsten en het Nederlands Letterenfonds was bedoeld voor eenmalige investeringen in materiaal, kennis of netwerkvorming. Deze investeringen zouden de culturele infrastructuur op de Nederlandse Caribische eilanden en de (internationale) uitwisseling helpen te versterken. Sinds september 2012 kunnen er geen aanvragen meer worden ingediend. Aanvragers kunnen wel gebruik blijven maken van de reguliere subsidiemogelijkheden van de deelnemende fondsen.[2]

Hieronder worden culturele mogelijkheden voor kinderen op Sint Eustatius beschreven. Het overzicht is niet volledig, maar geeft wel een eerste beeld.

De Mega D Youth Foundation organiseert culturele activiteiten voor kinderen en jongeren. Zo hebben jongeren in 2012 een album opgenomen met muzieknummers en gedichten.[3]

In het community center op Sint Eustatius vinden opvoeringen plaats.[4]

De Sint Eustatius Musical Foundation organiseert onder meer het jaarlijkse carnaval.

Op Sint Eustatius bevinden zich het Historical Foundation Museum,[5] het Lynch Plantation Museum en de Miriam C. Schmidt botanische tuin.

1.5 Overige activiteiten voor kinderen

Het Centrum voor Jeugd en Gezin op Sint Eustatius heeft twee jongerenwerkers aangesteld die activiteiten voor kinderen en jongeren organiseren.[6] Dit betreffen vooral jongerenavonden en activiteiten die aanhaken bij (internationaal) spelende thema's en dagen, zoals moeder- en vaderdag, Valentijnsdag, black historic week, Kinderboekenweek, kerstactiviteiten en de week van de Rechten van het Kind.

---

[1] Lagendijk, E. (2009). *Sport en bewegen op de BES-eilanden. Quick scan en advies over beleid, infrastructuur en organisatie van sport en bewegen op Bonaire, Sint Eustatius en Saba anno 2009.* Amsterdam: DSP-groep
[2] http://regelingkultura.wordpress.com
[3] http://www.myf4youth.com/. Geraadpleegd op 23 december 2012.
[4] IdeeVersa (2012). *Referentiekader Caribisch Nederland.* Pagina 210.
[5] http://www.steustatiushistory.org/
[6] *Vierde rapportage Nederland aan het Comité voor de Rechten van het Kind* (2012).

Daarnaast organiseert het CJG meer op hulpverlening gerichte activiteiten zoals *Girls Talk* (dertien tot vijftien jaar), *social skills* (zes en zeven jaar), Agressie Regulatie Training (twaalf tot zeventien jaar) en *Youth Nights* (dertien tot vijftien jaar).[1] Het Centrum voor Jeugd en Gezin heeft ook een speelotheek.

1.6 Speelplaatsen

De botanische tuin op Sint Eustatius heeft een gedeelte voor kinderen.

1.7 Bibliotheek

Er is een bibliotheek op Sint Eustatius.

1.8 Religie

Op Sint Eustatius speelt het geloof een belangrijke rol in het leven van veel inwoners. Van de inwoners is 25% rooms-katholiek, 27% methodist, 21% zevende-dags adventist en 19% hangt een ander geloof aan.[2]

Er zijn vele kerken op Sint Eustatius, van onder andere: rooms-katholieken, zevende-dags adventisten, methodisten, jehova getuigen, Bahai Faith, baptisten, Anglican, Apostolic Faith, Pentecostal en World of Faith Ministry.

1.9 Openbaar vervoer

Er is geen openbaar vervoer op het eiland, maar is er wel leerlingenvervoer. Evenmin zijn er reguliere veerbootdiensten tussen Sint Eustatius en Saba of Sint Maarten.

1.10 Wetgeving

Het Verdrag inzake de Rechten van het Kind is van toepassing op de kinderen op Sint Eustatius.

De Wet op het specifiek cultuurbeleid is van toepassing op de eilanden. Deze wet regelt het kader voor het verstrekken van specifieke Rijkssubsidies voor cultuur, via cultuur-fondsen. Hierdoor kunnen kunstenaars, stichtingen en instellingen subsidies aanvragen.[3]

1.11 Beleid en activiteiten

Het creëren van mogelijkheden voor positieve vrijetijdsbesteding maakt onderdeel uit van het plan van aanpak van het Ministerie van VWS op het terrein van Jeugd en Gezin.

De verantwoordelijkheid voor het beleid op de terreinen jongerenwerk en naschoolse opvang ligt bij de eilandsbesturen. Zij verstrekken subsidie aan bepaalde organisaties, zoals het Buzzy Bees Daycare Center op Sint Eustatius.

Er bestaat geen kinderopvangtoeslag voor ouders op de eilanden zoals dat in Europees Nederland bestaat.

In het masterplan onderwijshuisvesting is de kinderopvang meegenomen. Het Ministerie van OCW heeft in het plan de verantwoordelijkheid op zich genomen voor het achterstallig onderhoud van de huisvesting van de kinderopvang.[4]

De DSP-groep heeft in opdracht van het Nederlands Instituut voor Sport en Bewegen (NISB) en met subsidie van VWS in 2009 een quick scan uitgevoerd naar de situatie van sport en bewegen op Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Op de drie eilanden bleek geen sportbeleidsplan aanwezig te zijn.

---

[1] informatie ontvangen van Justine Verschoor, Jeugdzorg en Gezinsvoogdij Caribisch Nederland in juli 2012.
[2] http://nl.wikipedia.org/wiki/Sint_Eustatius.
[3] IdeeVersa (2012). *Referentiekader Caribisch Nederland.* Pagina 210.
[4] IdeeVersa (2012). *Referentiekader Caribisch Nederland.* Bijlage 3: beleidsvelden. Pagina 175.

In 2011 heeft het Ministerie van OCW eenmalig een bedrag van € 150.000 per bibliotheek beschikbaar gesteld voor modernisering en verbetering van dienstverlening aan het onderwijs. Om dit bedrag te ontvangen, moesten de bibliotheken een plan van aanpak indienen.[1]

1.12 Organisaties en verantwoordelijkheden

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Het Ministerie van VWS ondersteunt de eilandbesturen bij activiteiten op het terrein van jongerenwerk en sport.

Eilandbesturen
De eilandbesturen zijn verantwoordelijk voor het beleid op het terrein van jongerenwerk, kunst, cultuur, musea, sport, openbaar vervoer, kinderopvang en naschoolse opvang.

Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG)
Vanwege de kleinschaligheid is op Sint Eustatius het jongerenwerk ondergebracht in het CJG.

Mega D Youth Foundation
De Mega D Youth Foundation verzorgt naschoolse opvang in de vorm van verschillende type activiteiten voor kinderen van vier tot dertien jaar op Sint Eustatius.

(Overige) kinderopvangorganisaties
De kinderopvangorganisaties zijn verantwoordelijk voor het bieden van kinderopvang inclusief naschoolse opvang.

2 Kinderen over recreatie, spel en vrije tijd

De geïnterviewde kinderen op Sint Eustatius doen verschillende dingen als ze vrij zijn. Ze kijken televisie, gamen, doen een spelletje, lezen een boek of gaan naar de bibliotheek. Veel van de kinderen vervelen zich wel. Het eiland heeft niet zoveel te bieden. Dit geldt met name voor de wat oudere kinderen die op zoek zijn naar activiteiten die jongeren meer aanspreken. De kinderen die zich vervelen gaan ergens zitten of ze gaan slapen, internetten of televisie kijken.[2]

'Ik heb een BlackBerry, dus ik kan daarmee spelen. Soms pakt mijn moeder hem wel een paar uur af en dan heb ik niks te doen. Ik heb geen idee waarom.' (meisje, 17 jaar, Sint Eustatius)

'Ik verveel me weleens. Dan ga ik televisie kijken of slapen. Ik slaap veel. Soms word je wel lui van slapen.' (meisje, 16 jaar, Sint Eustatius)

Op een klein eiland als Sint Eustatius zijn de mogelijkheden voor kinderen uiteraard beperkt. Dat maakt dat sommige kinderen het eiland wel saai vinden voor jongeren. Er is weinig vertier. Ze zouden dan ook graag meer activiteiten en faciliteiten voor kinderen hebben. Zoals een hangplek voor jongeren. En naschoolse opvang met leuke activiteiten die ook voor twaalf-plussers interessant zijn.[3]

'Sint Eustatius is echt stil, er is niet zoveel te doen. Op Sint Maarten heb je een bioscoop, McDonalds en een KFC en dat hebben wij hier niet. Het is heel saai hier. Ze zouden wat activiteiten moeten maken, zodat de kinderen wat te doen hebben. Misschien een

[1] http://www.rijksdienstcn.com/nieuws/97/mogelijkheid-voor-extra-geld-bibliotheken-saba,-sint-eustatius-en-bonaire.html.
[2] Zie citaten 572, 577, 589, 590, 591, 592, 593.
[3] Zie citaten 595, 615, 616.

bioscoop. In ieder geval iets waar de jongeren van zouden kunnen genieten.' (meisje, 17 jaar, Sint Eustatius)

Sporten biedt veel kinderen een goede mogelijkheid om hun vrije tijd te besteden. De kinderen vertellen enthousiast over basketbal, baseball, voetbal, volleybal, fietsen op free-style fietsen, atletiek, fitness en zwemmen. Sommige kinderen komen met hun sport ook van het eiland af als er competities zijn, zoals voetbalwedstrijden tegen Sint Maarten of Saint Kitts. Daarnaast zijn ze op andere manieren actief, zoals in de drumband, bij de padvinders en bij Stinapa, bij de Mega D Foundation, of met een zelf georganiseerd groepje cheerleaders.[1]

'Ik zit in een drumband en doe aan basketbal.' (jongen, 13 jaar, Sint Eustatius)

'Ik verveel me nooit. Ik heb eigenlijk altijd wel wat te doen. Ik vind dat er voldoende te doen is voor kinderen van mijn leeftijd. Zoals sporten, fitnessen, gezond eten en zwemmen. Ik kan zelf ook zwemmen, ik heb het zelf geleerd.' (meisje, 10 jaar, Sint Eustatius)

Ook op Sint Eustatius houden kinderen, en dan met name de wat oudere kinderen, ervan om met elkaar rond te hangen, te 'chillen'. Meisjes kletsen graag met elkaar, jongens ondernemen vaak dingen met elkaar. De kinderen kijken naar films, ze sporten samen, ze chatten, luisteren naar muziek of dansen of ze gaan rondrijden over het eiland. Of ze maken samen huiswerk. 'Gewoon, de dingen die je doet als je opgroeit op een eiland', aldus een zestienjarig meisje. Zij hangt het liefst rond met jongens, omdat 'meisjes te veel drama hebben en daar heb ik niet zoveel zin in. Ik hoor bij de jongens'.[2]

'Ik heb veel vrienden. We maken huiswerk, gaan uit of gaan bij elkaar op bezoek. We kijken dan films, gaan op internet, muziek luisteren of we gaan dansen op Spaanse muziek. Het liefste chatten we. Ik heb ook een BlackBerry dan kan ik 'pingen'.' (meisje, 15 jaar, Sint Eustatius)

Kinderen, jongeren, die uit willen gaan op het eiland, hebben beperkte mogelijkheden. De twee uitgaansgelegenheden op Sint Eustatius zijn voor achttien jaar en ouder. Alleen met speciale dagen, zoals op Statia Day, mogen ook minderjarigen naar binnen.[3]

'Ik mag nog niet uit. Je moet achttien of ouder zijn om uit te gaan. Alleen als er speciale activiteiten zijn kunnen kinderen van mijn leeftijd uit, zoals met 'Statia Day' en met Pasen.' (meisje, 15 jaar, Sint Eustatius)

3 Deskundigen over recreatie, spel en vrije tijd

De geraadpleegde deskundigen constateren dat kinderen en jongeren soms gestimuleerd moeten worden om leuke dingen te gaan doen in hun vrije tijd. Als ze dan doorhebben hoe leuk dat is, gaat het daarna vanzelf.

Ook de deskundigen stellen vast dat de mogelijkheden voor kinderen om zich te ontspannen op Sint Eustatius beperkt zijn. Sommigen pleiten voor een jeugdcentrum waar kinderen na school terecht kunnen. [4]

Toch zien de deskundigen ook allerlei goede voorbeelden. Zo wordt de drumband genoemd die vanuit een van de kerken wordt georganiseerd en waaraan verschillende kinderen van het eiland meedoen. Daarnaast zijn er veel andere positieve initiatieven waar kinderen en ouders enthousiast over zijn. Echter, vaak is geld een probleem om dit structureel te maken. Soms ook maakt de manier van organiseren dat een initiatief geen

[1] Zie citaten 597, 598, 599, 600, 601, 602.
[2] Zie citaten 605, 606, 607.
[3] Zie citaten 550, 609.
[4] Zie citaten 594, 596, 596, 617.

lang leven beschoren is. Een van de deskundigen merkt op dat er nu minder organisaties zijn die initiatieven ontplooien voor kinderen dan vroeger. [1]

'Een goed voorbeeld van positieve invloed is de drumband van de RK kerk waaraan ook kinderen van de andere kerken meedoen. Iedere woensdag komen er zo'n 35 kinderen van 4 tot 21 jaar.' (deskundige)

Ondertussen worden er verschillende activiteiten georganiseerd, zoals filmavonden, fietsen, gezinsdagen, dagen met brandweer en politie, zomerkampen, talentenshows. De kerken zijn vaak een belangrijke motor achter activiteiten op het eiland.

Ook de stichting van Mega D wordt vaker genoemd als het gaat om activiteiten die goed aansluiten op de behoeften van kinderen en jongeren. [2]

De deskundigen vinden het sportcentrum redelijk goed, maar ze vinden dat het meer gebruikt moet worden door kinderen en jongeren. Dat zou bijvoorbeeld kunnen door 's middags en in de vroege avond sportles te geven en niet pas 's avonds laat.

Volgens de deskundigen zou sporten gratis moeten zijn en zou er meer (financiële) ondersteuning moeten komen vanuit het ministerie om de sport op het eiland goed te organiseren. Ook de verantwoordelijkheid van het eiland zelf om naschoolse activiteiten te organiseren, zou beter uit de verf moeten komen. [3]

'Sport en muziek kunnen kinderen helpen zich te ontwikkelen en zich beter te voelen. Veel beter dan rondhangen en vervelen.' (deskundige)

4 Literatuur over Recreatie, spel en vrije tijd

In de literatuur is uiteenlopende informatie te vinden over het onderwerp recreatie, spel en vrije tijd. Hieronder vindt u een overzicht. Uiteraard geldt ook bij dit onderwerp weer dat het nauw samenhangt met de andere thema's die elders in dit rapport worden besproken, zoals met onderwijs, gezin en opvoeding en veiligheid.

4.1 **Algemeen**

In haar laatste rapportage (2012) aan het Kinderrechtencomité constateert de overheid dat er in 2009 verschillende zorgen waren over de jeugd. Dat heeft te maken met een 'afbrokkelende' gezinsfunctie. Genoemd wordt een gebrek aan betrokkenheid van de ouders voor de kinderen. Dit heeft ook te maken met het feit dat er veel eenoudergezinnen zijn en dat de ouder(s) vaak lange werkdagen moeten maken om voldoende te verdienen. Daardoor zijn ze niet thuis als de kinderen 's middags vroeg uit school komen. Ook is er armoede.

Daarnaast verveelt de jeugd zich snel en kampt met gebrek aan toekomstperspectief. De overheid heeft een plan gemaakt met verschillende elementen ten aanzien van recreatie, spel en vrije tijd. Zo is aangekondigd dat de mogelijkheden voor positieve vrijetijdsbesteding worden uitgebreid en dat er extra personeel komt en wordt ingezet op kwaliteitsverbetering. Er zijn subsidies verstrekt aan bestaande stichtingen voor vrijetijds-besteding. Hiermee kan de continuïteit en kwaliteit van programma's en voorzieningen worden verbeterd. Bij de Centra voor Jeugd en Gezin wordt vanaf 2012 gewerkt met jongerenwerkers die zich specifiek richten op de doelgroep van twaalf tot achttien jaar. Er worden activiteiten georganiseerd die zowel recreatief als informatief zijn en waar jongeren ook zelf thema's kunnen aandragen. [4]

[1] Zie citaten 579, 580, 581, 582, 596.
[2] Zie citaten 583, 584, 585, 586, 587.
[3] Zie citaten 603, 604, 611, 612, 613, 614.
[4] Zie literatuur 74.

4.2 Mogelijkheden voor vrijetijdsbesteding

Onderzoek uit 2006 en 2009 toont aan dat het aanbod aan voorzieningen voor de jeugd op het gebied van sport, spel en vrije tijdsvoorzieningen beperkt is op de eilanden. Ook het NGO-rapport aan het Kinderrechtencomité (2009) constateert dat er onvoldoende diversiteit is in naschoolse activiteiten voor kinderen. Er worden wel activiteiten aangeboden door organisaties, maar daar zit naar de mening van het comité onvoldoende structuur en balans in. Er zijn onvoldoende middelen. Voor gehandicapte kinderen is de toegang tot activiteiten en voorzieningen een knelpunt.

In het veiligheidsplan voor Sint Eustatius (2006) wordt gesignaleerd dat het eiland kampt met een tekort aan sportieve-, culturele- en sociale jeugdactiviteiten. Ook is er een tekort aan vrijwilligers en betaalde krachten om dit te ondersteunen. Destijds waren het community center en de naschoolse opvang onderbenut. De jeugd had nergens een eigen plek en het uitgaansleven was niet op deze doelgroep geënt.

In de Woonvisie van 2011 over Sint Eustatius wordt beschreven dat de woonomgeving niet overal schoon en veilig is en dat voorzieningen soms ontbreken zoals een speel- of trapveldje. Ook wordt opgemerkt dat het jongerencentrum niet functioneert en dat er behoefte is aan een theater. Er wordt verder vermeld dat niet alle kinderen kunnen worden opgevangen door de dagopvang van Buzzy Bees. Bijvoorbeeld doordat ouders noodgedwongen buiten reguliere opvangtijden werken of opvang ’s avonds wenselijk is.

Uit de Armoedeverkenning uit 2012 komt naar voren dat activiteiten voor de jeugd als sport, zang en dans op Sint Eustatius meestal gratis zijn. Soms wordt een kleine bijdrage gevraagd. Kinderen worden niet uitgesloten als de ouders niet aan de contributie kunnen voldoen. [1]

4.3 Voorzieningen in de wijk

Literatuur uit 2011 gaat in op het verband tussen delinquent of gewelddadig gedrag van jongeren en bepaalde risico- en beschermende factoren. De belangrijkste voorspeller van gewelddadig en delinquent gedrag blijkt te zijn of een kind vrienden heeft die antisociaal gedrag vertonen.

Uit het veiligheidsplan voor Sint Eustatius (2006) blijkt dat het ontbreken van voldoende zinvolle tijdsbesteding voor kinderen en jongeren gezien wordt als een van de oorzaken voor het afglijden en ontsporen van jongeren.[2]

4.4 Naschoolse opvang en kinderopvang

In de Armoedeverkenning uit 2012 worden alleenstaande moeders met meerdere kinderen genoemd als een categorie die het zwaar heeft. Doordat moeders meer dan fulltime werken is er vaak weinig tijd voor en toezicht op de kinderen. Een opvangplek in een crèche is financieel niet haalbaar en daardoor moet men improviseren met de opvang. Oudere broers en zusjes moeten een oogje in het zeil houden, of andere taken in het huis vervullen. Soms werken de wat oudere kinderen van vijftien of zestien jaar ook om bij te dragen aan het gezinsinkomen.

Gesubsidieerde kinderopvang en naschoolse opvang van goede kwaliteit wordt gezien als een cruciaal middel ter bestrijding van armoede en ter bevordering van het goed opgroeien van kinderen. Kinder- en naschoolse opvang zouden een goede dagelijkse structuur en opvoeding kunnen bieden. Bovendien zou zo beter gegarandeerd kunnen worden dat kinderen goede voeding krijgen en dat eventuele problemen al in een vroeg stadium worden gesignaleerd. [3]

[1] Zie literatuur 67, 33, 80, 110, 99.
[2] Zie literatuur 80, 60.
[3] Zie literatuur 33.

5 Het Kinderrechtenverdrag over recreatie, spel en vrije tijd

De tijd die kinderen vanaf vijf jaar te besteden hebben, valt te verdelen in de tijd die ze op school doorbrengen (zie Onderwijs) en in vrije tijd. In hun vrije tijd kunnen kinderen spelen, sporten, muziek- of andere lessen volgen, hun hobby's uitoefenen en tijd met hun vrienden of ouders doorbrengen. Kinderen tot vijf jaar hoeven nog niet naar school. Het spelen maakt voor hen een nog groter deel uit van de dag.

Spelen is essentieel voor de ontwikkeling van kinderen. Zowel fysiek als psychisch. Het leert kinderen samen te werken, problemen op te lossen en zichzelf uit te drukken. Daarmee vormt het de basis voor deelname aan recreatieve-, sport- en culturele bezigheden op latere leeftijd.

Ook sport is van groot belang voor de ontwikkeling van kinderen. Uiteraard is het voor de lichamelijke ontwikkeling van kinderen en ter voorkoming van obesitas belangrijk dat kinderen op een verantwoorde manier bewegen. Daarnaast vervult sport nog vele andere functies, zoals het opbouwen van zelfvertrouwen, het leren samenwerken en omgaan met zowel leeftijdsgenoten als volwassenen en leren participeren in de samenleving.

Deelname aan kunst en cultuur maakt het voor kinderen mogelijk om zich te ontwikkelen in hun gemeenschap en toegang te krijgen tot een gemeenschap buiten de hunne.

Het Kinderrechtenverdrag (artikel 31) is zeer duidelijk. Kinderen, dus ook de kinderen op Sint Eustatius:

- Hebben recht op rust en vrije tijd.
- Hebben recht om te spelen.
- Hebben recht op deelname aan recreatieve bezigheden die bij hun leeftijd passen.
- Hebben recht op volledige deelname aan kunst en cultuur.

Het verdrag benadrukt nog extra dat de overheid zijn best moet doen om te zorgen dat álle kinderen gebruik kunnen maken van deze rechten: het gaat om een basisbehoefte van kinderen.

Het recht op recreatie, spel en vrije tijd moet in samenhang worden gezien met artikel 6, waarin het recht van kinderen op leven en ontwikkeling wordt geregeld. Dit artikel verplicht om de ontwikkeling van kinderen op de eilanden 'in de ruimst mogelijke mate' te waarborgen. In samenhang met het belang van het kind, artikel 3, betekent het dat de overheid er alles aan moet doen om te zorgen dat kinderen zich veilig en ongestoord kunnen ontwikkelen. Het naleven van het recht op recreatie, spel en vrije tijd draagt bij aan de verwezenlijking van dit recht.

Uiteraard hangt het recht op recreatie, spel en vrije tijd ook nauw samen met andere rechten en onderwerpen uit het verdrag.[1] Zo is voor de verwezenlijking van het recht op rust nodig dat kinderen opgroeien in een omgeving waarin ze de gelegenheid hebben om te slapen en zich te ontspannen. Daarvoor is essentieel dat ze in een omgeving zonder geweld leven en dat ze privacy hebben (zie Gezin en opvoeding) en eveneens dat de levensstandaard voldoende is (zie Wonen). Kinderen moeten zich overal veilig kunnen bewegen, anders wordt het moeilijk voor ze om te ontspannen of om te spelen (zie Veiligheid).

Kinderen hebben recht op informatie en moeten beschermd worden tegen schadelijke vormen van informatie, via onder andere tv en film (artikel 17). Deskundigen waar-

[1] Zie voor een volledig overzicht van de samenhang tussen artikel 31 IVRK en andere artikelen van het Kinderrechtenverdrag: M. Blaak e.a. (2012). *Handboek Internationaal Jeugdrecht.* Leiden: Defence for Children, p. 467. Zie ook www.kinderrechten.nl

schuwen voor het vele gebruik van tv en computer door kinderen. Het binnenshuis in een passieve houding doorbrengen van een groot deel van de dag, is lichamelijk niet gezond. Bovendien wordt gewaarschuwd voor de emotionele ontwikkeling van kinderen, omdat zij in aanraking komen met informatie die niet is afgestemd op hun leeftijd en ontwikkelingsniveau. Dit speelt op het eiland uiteraard een rol, nu veel kinderen lange perioden zonder ouderlijk toezicht doorbrengen (zie Gezin en opvoeding).

Artikel 14 regelt de vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst van kinderen. Ouders (bege)leiden hun kinderen in de uitoefening van dit recht. Kinderen mogen zelf een godsdienst of levensovertuiging kiezen als zij hiertoe in staat zijn wat betreft ontwikkelingsniveau en leeftijd.

Het is belangrijk dat er goede voorzieningen voor kinderen zijn, zodat zij zich niet gaan vervelen en in de criminaliteit belanden (zie ook Veiligheid). Er moeten financiële mogelijkheden zijn om deel te nemen aan culturele en recreatieve activiteiten of sport (zie Financiën).

6 Conclusie

Het verwezenlijken van het recht van kinderen op recreatie, spel en vrije tijd staat op verschillende manieren onder druk op Sint Eustatius.

Uit de beschrijving van de huidige situatie en de visie daarop van kinderen en deskundigen blijkt dat er knelpunten zijn om dit recht te verwezenlijken. Daarbij gaat het om allerlei aspecten, zoals het ontbreken van middelen, voorzieningen en expertise en andere belemmeringen.

Veel van deze knelpunten zijn op te lossen, voor zover het niet gaat om fysieke onmogelijkheden die samenhangen met het leven op een klein eiland. Hiervoor is echter nodig dat erkend wordt hoe groot het belang is van de verwezenlijking van het recht van kinderen op recreatie, spel en vrije tijd en daarmee van een veilig ‘derde opvoedingsmilieu’ naast het gezin en de school.

Participatie

Participatie staat voor deelname aan de samenleving, voor meedoen. Het betekent ook betrokken zijn en kunnen meepraten en meebeslissen, zeker als het gaat om beslissingen die een kind zelf aangaan.[1]

Uit de beschrijving van de huidige situatie op dit terrein blijkt dat participatie een ondergeschoven kind is. Er is erg weinig te melden als het gaat om de huidige participatie-mogelijkheden van kinderen op het eiland.

En dat terwijl het recht op participatie juist essentieel is voor kinderen. Het maakt duidelijk dat kinderen zelfstandige wezens zijn met eigen behoeften en rechten. Wezens die moeten leren om actief deel uit te maken van de samenleving waarin ze leven. Dat leren moet stapje voor stapje gebeuren, al naar gelang het ontwikkelingsniveau en de leeftijd van een kind. Het is belangrijk om daar kinderen goed bij te begeleiden omdat nou eenmaal niemand dat in één klap kan als hij achttien wordt.

Jeugdparticipatie is niet alleen belangrijk voor kinderen, maar ook voor organisaties en overheden en voor de samenleving als geheel.

Participatie staat voor 'meedoen' en dat speelt op alle terreinen waar kinderen zich bewegen: thuis, op school, in de gezondheidszorg, bij sportclubs, in de jeugdzorg.

Er zijn vijf sleutelbegrippen die de mate van participatie van kinderen bepalen: informeren, raadplegen, adviseren, mee uitvoeren, (mee)beslissen.[2]

1 Huidige situatie

1.1 Meedoen

Hieronder wordt een overzicht gegeven van de mogelijkheden die er zijn voor kinderen op Sint Eustatius om actief deel te nemen aan verschillende aspecten van de samenleving. Het is een beknopt overzicht omdat zowel het aanbod als de informatie daarover erg summier zijn. Achtereenvolgens komt participatie op school en op andere gebieden ter sprake, wordt de wetgeving en het beleid besproken en is te lezen welke organisaties er zijn op dit terrein.

1.2 Medezeggenschap in het onderwijs

De Wet medezeggenschap op scholen (WMS) is in Caribisch Nederland niet van toepassing, omdat de Nederlandse overheid vindt dat de medezeggenschap op de eilanden daar nog niet voldoende op toegerust is.[3]

Wel voorziet de Wet primair onderwijs BES en de Wet voortgezet onderwijs BES in medezeggenschapsraden op scholen. De betreffende wetsartikelen zijn echter nog niet in werking getreden. De medezeggenschapsraden moeten tenminste tweemaal per jaar in de gelegenheid worden gesteld overleg te voeren met het bevoegd gezag over de algemene gang van zaken op de scholen. In het primair onderwijs moet de medezeggenschapsraad bestaan uit leden die uit en door het personeel worden gekozen

[1] Jeugdparticipatie is betrokkenheid en inbreng van de jeugd bij zaken die hen aangaan, zoals aspecten van onderwijs, opvang, vrijetijdsactiviteiten (waaronder sport en culturele activiteiten), ruimtelijke ordening, jeugdzorg en overheidsbeleid (uit: Jeugdthesaurus). Zie ook www.nji.nl

[2] De Participatieladder van Hart: Hart, R. A. (1992), *'Children's Participation: From Tokenism to Citizenship'. Innocenti Essays,* UNICEF, Florence, Italy

[3] Wijziging van onder meer de Wet op het voortgezet onderwijs in verband met onderwijskwaliteit, onderwijstijd en vakanties. Tweede Kamer der Staten-Generaal. Vergaderjaar 2010-2011 32 640 nr. 7.

en uit leden die uit en door ouders worden gekozen. In het voortgezet onderwijs moet de medezeggenschapsraad ook bestaan uit enkele leden die uit en door de leerlingen worden gekozen.[1]

Volgens een onderzoeksrapport van Research voor Beleid hebben de meeste scholen in Caribisch Nederland nog geen medezeggenschapsraad, of draaien als pilot met een raad die alleen bestaat uit personeelsleden. Wel zijn er voorbereidende werkzaamheden gestart.[2]

Het is onbekend of op de scholen op Sint Eustatius een leerlingenraad is.

1.3 Overige activiteiten op het terrein van participatie van kinderen

De in 2011 opgerichte stichting Jongeren van het Koninkrijk heeft als doel om de sociale samenhang tussen koninkrijksburgers uit alle gebiedsdelen te bevorderen en om inhoudelijk na te denken over de toekomst van het Koninkrijk. De stichting organiseert sociale en inhoudelijke activiteiten gericht op jongeren.[3]

De Mega D Youth Foundation op Sint Eustatius onderneemt op kleine schaal uiteenlopende activiteiten met kinderen en jongeren, waarbij zij uitdrukkelijk ook zelf worden betrokken. Zo worden er muziekclips opgenomen.

1.4 Toegang tot informatie

Op alle drie de eilanden bevinden zich één of meerdere vestigingen van een bibliotheek. Veel kinderen hebben thuis of op school de mogelijkheid om op internet informatie te vinden over onderwerpen die hen interesseren of waarin ze zich voor school moeten verdiepen. Ook televisie en radio zijn voor de meeste kinderen op Sint Eustatius beschikbaar.

1.5 Wetgeving

Uiteraard is het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind van toepassing op de kinderen die opgroeien op Sint Eustatius.

De Wet voortgezet onderwijs BES voorziet in medezeggenschapsraden op scholen die onder meer ook moeten bestaan uit leden die deels uit en door de leerlingen worden gekozen. De betreffende wetsartikelen zijn echter nog niet in werking getreden.

1.6 Beleid en activiteiten

Het is onbekend of en zo ja welk beleid er is ter bevordering van de participatie van kinderen in verschillende onderdelen van de samenleving, zoals thuis, op school, in de gezondheidszorg of bij sportclubs.

1.7 Organisaties en verantwoordelijkheden

De Kinderombudsman

De Kinderombudsman, die sinds april 2011 bestaat in Nederland, controleert of de kinderrechten in Nederland worden nageleefd door de overheid én door private organisaties in het onderwijs, de kinderopvang, jeugdzorg en de gezondheidszorg. De Kinderombudsman maakt volwassenen en kinderen bewust van kinderrechten en adviseert kinderen en jongeren over hoe ze voor hun rechten kunnen opkomen.[4] Verder neemt de Kinderombudsman ook klachten en signalen van volwassen en kinderen in ontvangst. Voor Caribisch Nederland gaat de Kinderombudsman nauw samenwerken met de Nationale ombudsman.[5]

---

[1] Wet Voortgezet Onderwijs BES, artikel 57 en 58.

[2] Research voor Beleid (2012). *Evaluatie wet Medezeggenschap op Scholen. Eindrapport*. Een onderzoek in opdracht van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

[3] www.jongerenvanhetkoninkrijk.org. Geraadpleegd op 12 januari 2013.

[4] http://www.kinderombudsman.nl/92/veelgestelde-vragen/ombudsman.nl/92/veelgestelde-vragen/. Geraadpleegd op 12 januari 2013.

[5] Nederlandse overheid (2012). *Vierde rapportage Nederland aan het Comité voor de Rechten van het Kind.*

2 Kinderen over participatie

De geïnterviewde kinderen op Sint Eustatius vertellen dat er (soms) wel naar hun mening wordt gevraagd, zowel thuis als op school of andere plekken.

Zo geven sommige kinderen aan dat hun ouders wel eens vragen hoe zij ergens over denken of wat zij willen. Het hangt er wel vanaf waar het over gaat en of aan die mening ook waarde wordt gehecht, naar het idee van de kinderen. Een zeventienjarig meisje is zeer beslist: 'Ook als mijn ouders het niet vragen, dan zal ik mijn mening wel geven.'

Bij enkele kinderen thuis telt de mening van het kind niet mee. Daar beslist een ouder of een oma over alles. De kinderen die hiermee te maken hebben, reageren daar verschillend op. De een accepteert het, de ander gaat vol in het verzet en doet wat ze zelf wil.[1]

'Nu dat er zoveel problemen zijn, vragen mijn ouders wel om mijn mening maar eerst niet. Ze vragen wel wat ik vind maar ze vragen ook voor wie ik ga kiezen.' (meisje, 17 jaar, Sint Eustatius)

'Er wordt thuis nooit naar mijn mening gevraagd. Mijn oma neemt de beslissingen. Ik luister eigenlijk wel altijd naar haar.' (meisje, 15 jaar, Sint Eustatius)

'Ik vind het fijn als ik mijn mening kan geven. Ik vind het geen probleem om naar de mening van een ander te luisteren. Als ik het er niet mee eens ben, schud ik het van me af en ga ik verder. Thuis wordt er naar mijn mening geluisterd. Zo nu en dan doen ze wat ik wil.' (meisje, 14 jaar, Sint Eustatius)

Sommige kinderen voelen zich op school gehoord, maar velen niet. Er wordt op school wel naar hun mening gevraagd, maar over de frequentie waarin dat gebeurt verschillen de leerlingen enigszins van 'niet echt', 'eens per jaar', 'zo nu en dan', tot 'weleens'. Er zijn wel eens enquêtes, er wordt wel eens gevraagd wat de leerlingen vinden van de school en de docenten of over pesten. Enkele kinderen laten weten dat het op het eiland een punt is dat niemand zijn mening uit.

De kinderen zijn unaniem over datgene wat er op school met hun mening gebeurt als ze die hebben gegeven: niets. In ieder geval weten ze niet wat ermee gebeurt of ze zien niets veranderen. Dat maakt voor sommigen het nut van het invullen van een enquête twijfelachtig.

Als goed voorbeeld van een plaats waar kinderen wel serieus genomen worden, noemen kinderen Mega D. Een meisje noemt daarbij het initiatief voor een 'Youth World' waar kinderen hun talenten kunnen ontdekken. Ook noemt een jongen de sportclub als plek waar hij zijn mening kan geven en waar hij serieus wordt genomen.[2]

'Op school vragen ze niet echt naar mijn mening. Misschien twee of drie keer per jaar komen ze langs met een enquête of regelen ze een spreker die ons iets komt vertellen. Wij moeten nu wel beslissen wat wij willen voor onze diploma-uitreiking en wat ons thema is. We hebben hier wel vrijheid van meningsuiting maar niemand uit z'n mening. (meisje, 17 jaar, Sint Eustatius)

'Op school wordt er meestal één keer per jaar naar mijn mening gevraagd. De school vraagt dan aan ons wat wij van de school en de docenten vinden. Ik weet niet of er wat met onze mening wordt gedaan. Ik zie in ieder geval niets veranderen.' (meisje, 15 jaar, Sint Eustatius)

3 Deskundigen over participatie

De geraadpleegde deskundigen vinden dat kinderen op Sint Eustatius niet kunnen participeren omdat ze niet zelfredzaam, niet zelfstandig zijn. Bovendien wordt er niet over emoties gesproken en er wordt niet echt met kinderen gepraat. Thuis willen kinderen

[1] Zie citaten 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639.
[2] Zie citaten 618, 619, 620, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646.

graag praten, maar er wordt vaak niet door ouders naar geluisterd of gevraagd. Een deskundige noemt kinderen 'hongerig om met iemand te praten die naar ze luistert'.

Met name tieners worden niet (genoeg) betrokken bij zaken op het eiland. Er zijn wel plannen om dat meer te gaan doen, zoals bij het Expertisecentrum voor het onderwijs in samenwerking met Mega D. Idee is om jongeren over positieve onderwerpen te laten praten in talkshows (op de radio). Voor kleinere kinderen zijn er wel mogelijkheden volgens de deskundigen, zoals bij de kerk, de padvinderij en girlsscouting. Hier worden kinderen wel uitgedaagd om hun mening te geven.

Deskundigen zien wel een verschil met een tijd geleden. Nu kunnen kinderen beter formuleren wat hen bezighoudt. Ze weten goed wat ze willen en kunnen zich vaak goed uiten. Het is wel belangrijk dat ze zich comfortabel voelen en dat ze je vertrouwen. [1]

'Kinderen willen graag hun hart openen maar er wordt door veel ouders onvoldoende naar gevraagd en geluisterd.' (deskundige)

'Tieners zouden veel meer betrokken moeten worden bij dat wat er op het eiland gebeurt.' (deskundige)

4 Literatuur over participatie

Er is niet veel literatuur over het onderwerp participatie. Het meeste onderzoek is terug te vinden bij de leefgebieden waar de participatie zich op richt, zoals onderwijs.

Belevingsonderzoek uit 2011 laat zien dat inspraak in het onderwijs in Caribisch Nederland nog niet echt bestaat, noch voor ouders, noch voor leerlingen.

Ouders van met name leerlingen in het voortgezet onderwijs vinden het storend dat de school meestal wel luistert, maar vervolgens niks doet. Scholen raadplegen de ouders niet uit eigen beweging over het schoolbeleid. De participatie van ouders in school-commissies is eveneens problematisch. Het is lastig om ouders te vinden met het juiste profiel wat betreft kennis, ervaring, tijd en interesse. Diezelfde uitdaging zal zich bij nog op te richten medezeggenschapsraden gaan voordoen.

Ander onderzoek uit 2011 concludeert dat communicatie doorgaans eenrichtingsverkeer is, van school naar ouders en leerlingen. Sommige schoolleiders en –bestuurders hebben een idee hoe ze inhoud aan medezeggenschap kunnen geven, anderen niet.[2]

In 2007 schreef het toenmalige land de Nederlandse Antillen in haar eerste rapportage aan het Kinderrechtencomité dat kinderen, ouders en anderen zouden worden geïnformeerd over kinderrechten. Dit in het kader van een drie jaar durende campagne. Ook zou het Youth Development Department ervoor zorgen dat iedere twee jaar met kinderen en jongeren (van 12-24) zou worden gesproken. Daarnaast zouden in het kader van de onderwijshervormingen kinderen meer worden gestimuleerd om hun eigen mening naar voren te brengen.

Ook is toen geconcludeerd dat de toegang tot computers en informatie nog niet voor alle kinderen vanzelfsprekend was. Kinderen uit sociaaleconomisch zwakkere gezinnen en kinderen uit migrantengezinnen hadden minder toegang tot boeken, kranten en computers. Ook taal kan een barrière vormen bij de toegang tot informatie.

De Antilliaanse overheid vond dat kinderen onvoldoende werden beschermd tegen schadelijke tv-uitzendingen op de kabel.

Ook de NGO-rapportage (2008) concludeert dat de participatie van kinderen op de meeste terreinen nog een uitdaging is, ook al is de wil van organisaties groot om beleid te maken waarin het belang van het kind centraal staat. De NGO's vinden dat kinderen beter beschermd moeten worden tegen schadelijke informatie en dat men kinderen vaker naar

[1] Zie citaten 621, 621, 621, 622, 622, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630.
[2] Zie literatuur 27, 28.

hun mening moet vragen. Op scholen zou meer aandacht moeten zijn voor kinderrechten.[1]

In zijn slotcommentaar van 2009 zegt het Kinderrechtencomité verheugd te zijn over de geplande mediacampagne voor de Nederlandse Antillen om bekendheid te geven aan het Kinderrechtenverdrag. Het comité is bezorgd over het feit dat er geen mensenrechten-instanties of ombudsmannen zijn op de Nederlandse Antillen of Aruba. Dit was voor de staatkundige veranderingen en voordat de Nationale (Kinder)ombudsman ook op de eilanden een verantwoordelijkheid kreeg.

Het rapport van de Nederlandse overheid uit 2012 geeft aan dat er sinds 2011 een Kinderombudsman in Nederland is die toeziet op de naleving van de rechten van het kind. Deze Kinderombudsman gaat voor Caribisch Nederland nauw samenwerken met de Nationale ombudsman. De onderzoekers van de Nationale ombudsman zullen namens de Kinderombudsman klachten en signalen van kinderen en volwassen op de eilanden inventariseren. Daarnaast wordt het gratis telefoonnummer van de Nationale ombudsman ook opengesteld namens de Kinderombudsman. [2]

5 Het Kinderrechtenverdrag over participatie

Zoals in de inleiding van dit hoofdstuk al is betoogd, vormt participatie van kinderen aan de samenleving een essentieel onderdeel van de mogelijkheid om op te groeien tot een volwassen en actieve burger.

Dat is ook de reden waarom het recht op participatie één van de belangrijke pijlers van het Kinderrechtenverdrag is. De centrale gedachte in het Kinderrechtenverdrag is dat kinderen moeten kunnen meedoen in en aan de samenleving. Hiertoe moeten ze uitgebreid in de gelegenheid worden gesteld op een manier die past bij hun leeftijd en ontwikkeling, door:

- Naar kinderen te luisteren.
- Ze te informeren.
- Ze te betrekken bij beslissingen.
- De mening van kinderen serieus te nemen.
- Ze te beschermen tegen schadelijke informatie.

Artikel 12 van het verdrag maakt heel duidelijk dat we niet óver kinderen moeten praten (als rechtsobject) maar mét kinderen: zij zijn rechtssubject, drager van rechten. Kinderen kunnen mede inzicht geven in zaken die hen betreffen. Daarbij moet steeds worden uitgegaan van hun belang (artikel 3).

Kinderen hebben recht op vrije meningsuiting in zaken die hen betreffen. Kinderen die daartoe in staat zijn, moeten hun mening kunnen uiten en daar moet rekening mee gehouden worden.

Artikel 12 kan niet los gezien worden van de andere verdragsrechten: bij alle andere artikelen moet rekening worden gehouden met het recht van kinderen om gehoord te worden en om serieus genomen te worden.

Overduidelijk is dat bij artikel 3 (belang van het kind). Immers, hoe kan het belang van het kind voorop worden gesteld zonder zijn mening daarbij te betrekken?

Ook het verband met artikel 6 (het recht op leven en ontwikkeling) is sterk. Kinderen kunnen zich volgens het verdrag alleen optimaal ontwikkelen als ze zich kunnen uitdrukken, hun mening naar voren kunnen brengen en leren dat ze serieus worden genomen.

Het artikel hangt eveneens nauw samen met de andere participatierechten. Artikel 13 bevat het recht op vrije meningsuiting, artikel 14 beschrijft het recht op vrijheid van gedachten, geweten en godsdienst en artikel 15 regelt de vrijheid van vereniging.

[1] Zie literatuur 72, 100.
[2] Zie literatuur 16, 74.

In artikel 17 wordt het recht op informatie geregeld. Kinderen moeten goed geïnformeerd worden met materiaal dat aansluit op hun behoeften en ontwikkelingsniveau. Ook moeten ze beschermd worden tegen informatie die schadelijk is voor hun welzijn.

Het Kinderrechtencomité bracht in 2009 een toelichting uit op artikel 12.[1] Hierin benadrukt het comité onder meer dat participatie een voortdurend proces is: er moet steeds informatie worden uitgewisseld zodat er een doorlopende dialoog kan zijn tussen kinderen en volwassenen. Ieder kind moet in staat worden gesteld te participeren.

Om te bepalen of een kind capabel is om zijn mening te geven, is zijn biologische leeftijd niet beslissend. Andere aspecten, zoals informatie, ervaring en leefomgeving spelen eveneens een rol bij het vaststellen hoeveel gewicht aan de mening van het kind moet worden toegekend. Ook heel jonge kinderen kunnen hun mening naar voren brengen, zelfs non-verbaal.

6 Conclusie

Uit de beschrijving van de huidige situatie en dat wat kinderen en deskundigen hierover opmerken, komt naar voren dat op gebied van participatie op Sint Eustatius nog een wereld te winnen is. Op de eilanden worden kinderen nog niet (voldoende) beschouwd als individuen met een eigen mening. De samenleving is nog niet ingericht op het praten met kinderen, het betrekken van kinderen bij beslissingen en het serieus nemen van hun mening. Dat heeft te maken met de manier van opvoeden (zie Gezin en opvoeding), met de inrichting van het onderwijs (zie Onderwijs) en met de manier waarop naar kinderen wordt gekeken.

Het is eveneens zorgelijk dat kinderen op het eiland een grote kans lopen om blootgesteld te worden aan schadelijke informatie, via televisie en internet, door de afwezigheid van ouderlijk toezicht.

Er zijn echter verschillende initiatieven die erop gericht zijn om kinderen beter in staat te stellen om hun recht op participatie te verwezenlijken. Dat kan uiteenlopen van opvoedingsondersteuning (Triple P) waardoor de mening van kinderen thuis beter tot zijn recht kan komen, de komst van de Kinderombudsman waarmee meer aandacht komt voor kinderrechten(educatie), tot initiatieven van organisaties om kinderen en jongeren intensief te betrekken bij activiteiten. Het goed informeren van kinderen over hun rechten kan daarbij eveneens helpen om kinderen in de gelegenheid te stellen mee te doen in de samenleving.

[1] Committee on the rights of the Child (2009). *General Comment no. 12, The right of the child to be heard.* CRC/C/GC/12.

Wonen

Een veilige plek om te wonen is één van de basisvoorwaarden voor kinderen om zich gezond en ongestoord te kunnen ontwikkelen. De woonsituatie en de woonomgeving bepalen in hoge mate het dagelijks leven van kinderen. Uiteraard heeft wonen meer om het lijf dan alleen de vraag of een kind een dak boven het hoofd heeft. Het hangt samen met andere onderwerpen zoals veiligheid, gezondheid, onderwijs, recreatie, spel en vrijetijdsmogelijkheden en financiën. Zo zal het lastig zijn voor kinderen om hun huiswerk te maken als nergens in huis een rustige plek is om dat te doen. Ook kan de gezondheid van een kind in gevaar komen als de woonomgeving onhygiënisch is en is het voor ieder kind belangrijk om voldoende privacy te hebben. En uiteraard is voor goede huisvesting nodig dat de ouders deze kunnen betalen.

In dit hoofdstuk vindt u achtereenvolgens een beschrijving van de huidige situatie en datgene wat kinderen, deskundigen en de literatuur hiervan vinden. Het hoofdstuk sluit af met een toets van de situatie aan het Kinderrechtenverdrag en een conclusie.

1 Huidige situatie

1.1 Wonen op Sint Eustatius

Hierna wordt een beschrijving gegeven van het wonen op Sint Eustatius. Het huisvestings-aanbod, de knelpunten daarbij en de ontwikkelingen op dit terrein komen ter sprake. Ook vindt u een overzicht van de bestaande wetgeving en het beleid en de verantwoordelijke organisaties. De informatie is beknopt om de reden dat er weinig gegevens voorhanden zijn.

1.2 Huisvesting

Op 1 januari 2012 telde Sint Eustatius 3.791 inwoners, waarvan 894 inwoners jonger waren dan twintig jaar.[1]

Naast de gegevens over het aantal inwoners van Sint Eustatius (en hun leeftijd en sekse) zijn er geen recente statistische gegevens over de woonsituatie van de eilandbewoners. Wel zijn er schattingen en cijfers die afkomstig zijn uit woonvisiedocumenten en onder-zoeken.

Volgens de Woonvisie Sint Eustatius 2012-2015[2] (hierna de Woonvisie) zijn er op het eiland ongeveer 1.300 woningen. Er is één woningbouwcorporatie op het eiland, de in 1987 opgerichte Sint Eustatius Housing Foundation (SHF), deze bezit 97 woningen. Het overgrote deel van de sociale huurwoningen ligt in de woonbuurt Golden Rock. De rest van de woningen is particulier bezit. Er bestonden plannen om in samenwerking met de Nederlandse woningbouwcorporatie Woonlinie nieuwe sociale huurwoningen te bouwen, maar de samenwerking met Woonlinie is voorlopig stopgezet.[3]

[1] CBS (2012). *The Dutch Caribbean in figures* en CBS (2012), *Statline, Bevolking Caribisch Nederland.*
[2] Woonlinie (2011). *Woonvisie Sint Eustatius 2012-2015. Housing and liveability on 'The Golden Rock'.*
[3] Informatie ontvangen per e-mail van Woonlinie, oktober 2012.

Er is een grote voorkeur bij inwoners om hun eigen woning te bouwen. De Woonvisie beschrijft dat dit in de praktijk voor veel mensen een moeizame aangelegenheid is omdat de financiering lastig is en de rente hoog.

Bij de SHF stonden in 2011 zo'n tachtig woningzoekenden ingeschreven. Daar zaten enkele urgente situaties bij, maar ook mensen die wel een woning hebben maar goedkoper willen wonen. De lijst van woningzoekenden bestaat uit diverse soorten huishoudens, maar de meeste inschrijvingen hebben betrekking op alleenstaande vrouwen met kinderen. Het systeem van toewijzing van woningen is volgens de Woonvisie voor verbetering vatbaar. Zo zijn er geen objectieve criteria om de urgentie van de ingeschrevenen te bepalen ten behoeve van de toewijzing. De doorstroming van sociale huurders is zeer beperkt. In 2011 zijn er slechts twee woningen van de woningbouw-vereniging vrij gekomen.[1]

Volgens de Verkenning naar armoede in Caribisch Nederland[2] worden de sociale woningen deels bewoond door mensen die op grond van hun inkomen niet meer tot de doelgroep behoren.

Volgens de Woonvisie moest de SHF het tot januari 2012 zien te redden met opgebrachte huren en een maandelijks bedrag van ruim $ 3.300 van het eilandsbestuur. Het ontvangen huurbedrag was echter ontoereikend om het onderhoud van de woningen te betalen. Met ingang van januari 2012 ontvangt de woningbouwvereniging een maandelijkse subsidie van $ 16.839 van het eilandsbestuur, hetgeen een verbetering betekent van de financiële situatie van de SHF.[3]

Op Sint Eustatius en de andere twee eilanden van Caribisch Nederland krijgen bewoners geen huurtoeslag zoals in Europees Nederland. De huur in de sociale sector is een derde van het inkomen met een minimum van $ 56 en een maximum van $ 280. Er zijn veel gevallen van huurachterstand bij de SHF en sinds enige tijd wordt daar serieus tegen opgetreden. De huren in de particuliere sector liggen veel hoger dan in de sociale sector, vanaf ongeveer $ 400 voor een klein appartement. Door de aanwezigheid van de University of Sint Eustatius School of Medicine is er veel vraag naar huurwoningen.[4]

De Woonvisie van Sint Eustatius beschrijft dat er soms te veel mensen in één woning verblijven met bijkomende problemen. De woonomgeving voldoet in een aantal gevallen niet aan de criteria 'schoon, veilig en heel' en soms ontbreken voorzieningen zoals een speel- of trapveldje.[5]

1.3 Wetgeving

Het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind is van toepassing op de kinderen op Sint Eustatius.

De eilandsbesturen zijn verantwoordelijk voor het realiseren en de totstandkoming van het ruimtelijk beleid. Zij moeten hiervoor ontwikkelingsplannen vaststellen. De eisen waaraan deze plannen moeten voldoen, zijn bepaald in de Wet grondslagen ruimtelijke ontwikkelingsplanning BES.

De Wet volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en milieubeheer BES regelt de mogelijkheid dat de eilandsbesturen een huisvestingsverordening maken waarmee zij de woonruimte-verdeling en de samenstelling van de woonruimtevoorraad kunnen reguleren. Sint Eustatius heeft nog geen huisvestingsverordening (en een verordening voor de woning-verdeling).[6]

[1] Woonlinie (2011). *Woonvisie Sint-Eustatius 2012-2015. Housing and liveability on 'The Golden Rock'.*
[2] Drewes, Marga (2012). *Armoede in Caribisch Nederland, een verkenning.*
[3] Woonlinie (2011). *Woonvisie Sint-Eustatius 2012-2015. Housing and liveability on 'The Golden Rock'.*
[4] Woonlinie (2011). *Woonvisie Sint-Eustatius 2012-2015. Housing and liveability on 'The Golden Rock'.*
[5] Woonlinie (2011). *Woonvisie Sint-Eustatius 2012-2015. Housing and liveability on 'The Golden Rock'.*
[6] IdeeVersa (2012). *Referentiekader Caribisch Nederland.* Bijlage 3: beleidsvelden. Pagina 128 en 130.

De Antilliaanse huurcommissieregeling uit 1939 is na de transitie omgezet in de Wet huurcommissieregeling BES en bevat bepalingen voor de regulering van huurprijzen en bescherming van huurders.

1.4 Beleid en activiteiten

In Caribisch Nederland bestaat geen huurtoeslag zoals dat er is in Europees Nederland. De huurprijzen van sociale huurwoningen zijn wel inkomensafhankelijk: huurders betalen maximaal 30% van hun inkomen aan huur. Het afwijkende belastingsysteem wordt door de Nederlandse overheid als reden gegeven voor het ontbreken van huurtoeslag in Caribisch Nederland. In Nederland bestaat een belastingsysteem met verschillende belastingschijven en toeslagen (zorgtoeslag; kindertoeslag; alleenstaande oudertoeslag en huurtoeslag). In Caribisch Nederland is een eenvoudiger belastingsysteem geïntroduceerd zonder belastingschijven, met een vlaktax en zonder toeslagen.[1]

In 2010 is het Strategisch Ontwikkelingsplan Sint Eustatius opgesteld waarin de visie wordt weergegeven op de gewenste toekomstige ontwikkelingen op het eiland. Dit is uitgewerkt in het Ruimtelijk Ontwikkelingsplan (bestemmingsplan) dat in april 2011 is vastgesteld door de eilandsraad.

De Nederlandse woningcorporatie Woonlinie ondersteunde SHF, de woningcorporatie op Sint Eustatius. In 2011 heeft Woonlinie in samenwerking met lokale partners de Woonvisie 2012-2015 opgesteld voor Sint Eustatius. In de Woonvisie worden de doelen op het terrein van huisvesting beschreven en wordt aangegeven hoe deze doelen bereikt kunnen worden. De doelen: een woningvoorraad die is afgestemd op de behoefte, een beter systeem van woningtoewijzing, een leefbare toekomstbestendige woonomgeving en een toereikende ondersteunende organisatie. Woonlinie was betrokken bij de bouw van nieuwe sociale huurwoningen op Sint Eustatius.

1.5 Organisaties en verantwoordelijkheden

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Het Ministerie van BZK is onder andere verantwoordelijk voor wetgeving, bijvoorbeeld ten aanzien van bouwen. Daarnaast speelt het ministerie vooral een stimulerende en ondersteunende rol. Zo wordt een integrale wijkenaanpak op de BES-eilanden gestimuleerd en ondersteund door middel van expertise en projectsubsidies.

Het eilandbestuur
Het openbaar lichaam is verantwoordelijk voor de beschikbaarheid van goede en betaalbare huisvesting voor iedereen, waaronder ook sociale huisvesting voor die groepen die vanwege hun inkomen of andere persoonlijke omstandigheden moeite hebben op eigen kracht in passende huisvesting te voorzien. Het openbaar lichaam maakt daartoe afspraken met woningstichtingen die voor de uitvoering van hun taken subsidie ontvangen. Daarnaast moet het eilandbestuur voor een leefbare woonomgeving zorgen, zowel wat betreft de fysieke bereikbaarheid (infrastructuur, voorzieningen) als wat betreft sociale aspecten.

Statia Housing Foundation (SHF)
Deze stichting is verantwoordelijk voor de uitvoering van sociale huisvesting op Sint Eustatius.

Woonlinie
Deze Nederlandse woningbouwvereniging ondersteunde de SHF op Sint Eustatius. Woonlinie is deze samenwerking inmiddels gestaakt.

[1] Beantwoording vragen Ortega-Martijn over de brief van de Own Your Own Home Foundation door de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Tweede Kamer der Staten-Generaal. Vergaderjaar 2011-2012 nr. 3000.

2 Kinderen over wonen

De geïnterviewde kinderen op Sint Eustatius vertellen bij het onderwerp wonen vooral over hun (gebrek aan) privacy. De meesten delen een slaapkamer met broertjes, zusjes, of andere familieleden. Een zeventienjarig meisje concludeert 'Ik vind niet dat ik genoeg privacy heb', nadat ze verteld heeft dat iedereen maar bij haar in en uit loopt en haar nichtje bij haar slaapt. Een ander meisje van dezelfde leeftijd vindt het niet fijn om in een bed te slapen met haar oma, ook al is het bed groot.

Ook anderen klagen over onvoldoende eigen ruimte en rust. Sommigen hebben een oplossing bedacht, zoals dat de een de slaapkamer verlaat als de ander zich omkleedt. De jongere kinderen geven aan het prima te vinden zoals het is.

Enkele kinderen vertellen heel enthousiast over hun huis. [1]

'Ik vind dat ik niet genoeg privacy heb thuis. Als ik ergens iets neerleg, dan gaan anderen het weer verplaatsen. Ik kan helemaal niet doen wat ik wil. Mijn kleine broertje is echt heel vervelend. In het nieuwe huis heb ik mijn eigen slaapkamer, dus dan is het beter.' (jongen, 12 jaar, Sint Eustatius)

'Ik heb geen eigen slaapkamer. Ik deel mijn slaapkamer met mijn oma. Het bed is wel heel groot, maar het gaat om het principe. Ik wil gewoon mijn eigen slaapkamer. Er zijn drie slaapkamers. Mijn zusje slaapt bij mijn moeder en mijn oudtante heeft een eigen kamer.' (meisje, 17 jaar, Sint Eustatius)

'Ik woon in een schattig klein wit huisje. Het heeft twee slaapkamers, een badkamer en een keuken. Ik slaap met mijn zusje van zes. Mijn ouders slapen met de baby. Er is buiten een plekje waar ik kan zitten, onder een boom in de wind.' (meisje, 14 jaar, Sint Eustatius)

3 Deskundigen over wonen

De geraadpleegde deskundigen hebben zich in algemene termen uitgesproken over het wonen en de leefomgeving op Sint Eustatius. Vaak zien zij een verband met de financiële situatie waarin gezinnen verkeren waardoor het lastig is om adequate woonruimte te krijgen. Verder bevestigen ze het beeld dat uit de Woonvisie en de Armoedeverkenning naar voren komt (zie hierna).

4 Literatuur over wonen

In de Woonvisie voor Sint Eustatius voor 2012 tot 2015 staat dat er soms veel meer mensen in een woning leven dan waarvoor deze is bedoeld. Dit zijn sociaal maatschappelijk gezien ongewenste situaties die druk leggen op de bewoners van zo'n huis. Zo kunnen schoolgaande kinderen erg moeilijk hun huiswerk maken of op tijd naar bed. Andere inwonenden kunnen voor extra problemen en spanningen zorgen. Ook tienermoeders wonen soms in het ouderlijk huis. Er wordt opgemerkt dat het huurderstevredenheidsonderzoek dat de SHF uitvoert, hier mogelijk nadere informatie over kan geven.

Soms komen zodanige sociale problemen voor, dat mensen op dat moment maar moeilijk te handhaven zijn in de leefgemeenschap en eigenlijk voor kortere of langere tijd een plaats daarbuiten zouden moeten hebben. Daar zijn nu geen mogelijkheden voor. Ook wordt beschreven dat de woonomgeving in een aantal gevallen niet aan de criteria 'schoon, veilig en heel' voldoet en dat voorzieningen veelal ontbreken. Ook is er soms sprake van overlast. Er worden kanttekeningen gezet bij de kwaliteit van de infrastructuur (wegen, elektriciteit), het gemeenschapscentrum en het ontbreken van winkels in bepaalde gebieden.

In de Armoedeverkenning (2012) wordt beschreven dat mensen met lage inkomens op de eilanden moeite hebben om betaalbare huisvesting te vinden. Men trekt vaak bij familie in om zo de kosten van huur, water en elektra te delen. Hierdoor komt het nogal eens voor

[1] Zie citaten 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653.

dat men met te veel mensen in een huis woont. Soms ontbreken meubels en zijn er onvoldoende bedden. Verschillende respondenten wijzen erop dat hierdoor een ongezonde leefsituatie ontstaat: kinderen zijn getuige van alle facetten van het volwassen leven: seksualiteit, drugs.

De armoedeproblematiek uit zich ook in betalingsachterstanden van huur, elektra en water. Mensen moeten kiezen wat ze betalen.

Er worden verschillende suggesties gedaan voor verbetering. Zo zou de doorstroming van mensen met hogere inkomens uit de sociale woningbouw op Sint Eustatius gestimuleerd moeten worden.

Het woningtekort komt ook naar voren bij onderzoek (2010) naar de situatie van tienermoeders. Het merendeel van de tienermoeders op Sint Eustatius (65,5%) woont thuis. Een van de redenen daarvoor is dat er geen geschikte woonruimte voorhanden is.

Het NGO-rapport uit 2008 constateert dat verschillende gezinnen op Sint Eustatius – en met name eenoudergezinnen – kampen met te kleine woonruimte. Het rapport heeft het over 'bad housing' als een oorzaak voor het niet kunnen waarmaken van de opvoedingsverantwoordelijkheid door ouders.

Het Europees Comité voor Sociale Rechten concludeert in 2011 dat het recht op adequate huisvesting moet worden gewaarborgd. Alleen dan kan het recht op gezinsleven in een stabiele omgeving worden verwezenlijkt. Overheidsbeleid moet erop gericht zijn dat de woningvoorraad voldoende is, dat gezinnen de beschikking hebben over een woning die wat betreft grootte aansluit op hun behoefte, die kwalitatief voldoende is en waar voorzieningen als water en elektriciteit beschikbaar zijn. [1]

5 Het Kinderrechtenverdrag over wonen

Het Kinderrechtenverdrag kent een aantal bepalingen die van toepassing zijn op de woonsituatie van kinderen op Sint Eustatius en waaruit de volgende voorwaarden voortvloeien:

- Ongestoorde ontwikkeling.
- Opgroeien bij de ouders.
- Respect voor privacy en gezinsleven.
- De woonsituatie moet gezond zijn.
- De levensstandaard moet voldoende zijn voor de gezonde ontwikkeling van het kind.
- De woonsituatie moet ruimte bieden voor spel, rust en vrije tijd.

Artikel 6 beschrijft het fundamentele recht van kinderen om te leven en zich te ontwikkelen. Om dat daadwerkelijk te kunnen, moet aan basisvoorwaarden worden voldaan zoals ergens rustig – in een huis – kunnen opgroeien.

Het Kinderrechtenverdrag hecht eraan dat kinderen bij hun ouders kunnen opgroeien en in geval van scheiding contact houden met beide ouders. Artikel 9 beschrijft dit.

Het recht op privacy (artikel 16) is een fundamenteel recht. Het beschermt het privéleven, gezinsleven en de woning van kinderen tegen inmenging of aantasting door zowel de overheid als door medeburgers. Om privacy te kunnen hebben ten opzichte van andere gezinsleden, is ruimte (in huis) een voorwaarde.

In artikel 27 staat het recht op een toereikende levensstandaard. Uiteraard hangt dit recht samen met het recht op leven en ontwikkeling (artikel 6). Het gaat bij een toereikende levensstandaard om zaken als voeding, huisvesting en kleding, maar ook om andere aspecten die nodig zijn voor de ontwikkeling van een kind. Zo hebben kinderen rust nodig om hun huiswerk thuis te kunnen maken en slaap om te zorgen dat ze zich op school kunnen concentreren. Armoede kan maken dat kinderen niet van hun rechten kunnen profiteren.

[1] Zie literatuur 110, 33, 43, 105, 100, 41.

Artikel 24 bevat het recht op gezondheid. Het is een ruim geformuleerd recht. Er wordt vanuit gegaan dat kinderen hun recht op ‘de grootst mogelijke mate van gezondheid’ moeten kunnen verwezenlijken. Een schone, gezonde leefomgeving is dan onmisbaar evenals de beschikbaarheid van voeding, schoon drinkwater en hygiënische sanitaire voorzieningen.

Het recht op vrije tijd, cultuur en recreatie (artikel 31) kan niet in de praktijk worden gebracht als de voorwaarden daarvoor ontbreken. Voor rust en slaap is een leefomgeving – met een bed – nodig die dat toelaat. Om te kunnen spelen moet er voldoende, passende en veilige ruimte zijn in en om het huis.

Wonen hangt uiteraard ook nauw samen met de manier waarop kinderen samenleven met en worden opgevoed door hun ouders, met (het gevoel van) veiligheid, met onderwijs en met financiën. In de hoofdstukken die daarover gaan, vindt u meer informatie.

6 Conclusie

Uit de beschrijving van de huidige situatie en dat wat de kinderen en deskundigen daarover zeggen, blijkt dat er obstakels zijn om de woonrechten uit het verdrag te effectueren op Sint Eustatius. Het gebrek aan financiële middelen en de consequenties daarvan worden beschreven, evenals het tekort aan geschikte en betaalbare woningen op het eiland. Ook de leefbaarheid in sommige wijken is een punt van zorg.

Voor sommige kinderen levert de gebrekkige woonsituatie waarin zij opgroeien verschillende knelpunten op. Zo komt hun recht op privacy in de knel als zij zich niet kunnen terugtrekken en in te kleine woonruimte moeten leven. Ook is hun recht op onderwijs in het geding als zij thuis geen rust hebben om goed te kunnen slapen en hun huiswerk te maken. En staat hun recht op gezondheid onder spanning als de leefomgeving niet in orde is en levert het met veel mensen in een te kleine ruimte samenleven bedreigingen op voor de ontwikkeling van kinderen.

Ouders zijn de eerst verantwoordelijken als het gaat om wonen en de verwezenlijking van rechten die daarmee samenhangen. Het verdrag is echter ook duidelijk voor die gevallen waarin het ouders niet lukt om hun verantwoordelijkheid waar te maken: dan moet de overheid een stap naar voren doen.

Financiën

Rijk en arm zijn relatieve begrippen. Immers, het gaat erom waarmee je de situatie vergelijkt. Voor de situatie waarin kinderen opgroeien is het niet zozeer interessant om te weten of een eiland en de mensen die er wonen rijk of arm zijn. Des te belangrijker is het om te bepalen of kinderen hun rechten kunnen verwezenlijken. Bij de rechten uit het Kinderrechtenverdrag gaat het om minimumnormen. Aan die minimumnormen moet voldaan worden om te waarborgen dat kinderen zich kunnen ontwikkelen tot gezonde burgers. De financiële situatie houdt dan ook rechtstreeks verband met alle andere onderwerpen die in dit rapport aan de orde komen. Zonder geld geen eten, geen wc, geen luiers, geen huis, geen speelgoed, geen spullen voor onderwijs, geen sportmogelijkheden, geen medicijnen of gezondheidszorg, geen vervoer, enzovoorts.

In dit hoofdstuk vindt u achtereenvolgens een beschrijving van de huidige situatie met betrekking tot alles wat met geld en gezinnen te maken heeft en de visie van kinderen, deskundigen en de literatuur daarop. De situatie wordt getoetst aan de normen van het Kinderrechtenverdrag en sluit af met een conclusie.

1 Huidige situatie

1.1 Geld en gezin

Hierna worden die aspecten beschreven die samenhangen met de financiële situatie van gezinnen op Sint Eustatius: inflatie en kosten levensonderhoud, arbeidsparticipatie, inkomen, arbeidstoeleiding, belasting, sociale voorzieningen, kinderalimentatie en hulp in natura. In sommige gevallen wordt voor een goed begrip een korte vergelijking gegeven met de situatie in Europees Nederland. Daarna komt aan de orde welke wetgeving en welk beleid relevant is en welke organisaties actief en verantwoordelijk zijn op dit terrein.

1.2 Inflatie en kosten levensonderhoud

In 2011 waren de gemiddelde consumentenprijzen in Caribisch Nederland flink hoger dan in 2010. Dit is onder meer een gevolg van verhoogde en nieuwe invoerrechten voor de eilanden.[1] In het jaar 2011 was de inflatie op Sint Eustatius met 9,9% het hoogst van de drie eilanden. Net als op Saba stegen vooral de prijzen voor vervoer en in de horeca.[2] Het eerste en tweede kwartaal van 2012 bedroeg de inflatie op Sint Eustatius respectievelijk 6,6% en 3,9%. De daling in het tweede kwartaal werd vooral veroorzaakt door de lagere elektriciteitsprijzen. Ook de prijzen voor benzine en onderhoud van auto's drukten de inflatie.[3]

Ter vergelijking: de inflatie in Europees Nederland was 2,3% in 2011.[4] In de eerste acht maanden van 2012 lagen de maandelijkse inflatie cijfers van Europees Nederland tussen de 2,1% en 2,5%.[5]

[1] Donner erkent fouten Antillen. In: *Trouw* 27 oktober 2001.
[2] CBS, Statline, Caribisch Nederland. http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/prijzen/publicaties/artikelen/archief/2012/2012-3560-wm.htm?RefererType=RSSItem
[3] http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/prijzen/publicaties/artikelen/archief/2012/2012-infkatie-cn-2012-2.htm
[4] http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/prijzen/publicaties/artikelen/archief/2012/2012-3560-wm.htm
[5] CBS persbericht van 6 september 2012. *Inflatie ongewijzigd op 2,3%.* Http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/prijzen/publicaties/artikelen/archief/2012/2012-051-pb.htm.

In oktober 2012 bereikte staatssecretaris Weekers een akkoord met Caribisch Nederland over maatregelen om de economie een impuls te geven. Het akkoord zal als nota van wijziging op het wetsvoorstel Overige Fiscale Maatregelingen 2013 aan de Tweede Kamer worden voorgelegd. Het omvat het plan om het nultarief van eerste levensbehoeften uit te breiden en zo de koopkracht te verhogen. Tevens zou de accijns op benzine worden verlaagd met tien procent, in verband met het gebrek aan openbaar vervoer. Daarnaast zou de vastgoedbelasting van 1 naar 0,8% verlaagd worden en voor de hotelsector zou deze gehalveerd worden van 0,8 naar 0,4%.[1]

Het Centraal Bureau voor de Statistiek houdt in 2013 een budgetonderzoek op de BES-eilanden. Het onderzoek brengt de besteding van de huishoudens in kaart.[2]

In januari 2013 stuurde de Statiaanse gemeenschap een brandbrief aan de Eerste Kamer. Hierin wordt aandacht gevraagd voor de combinatie van de hoge prijzen voor levens-onderhoud en de lage salarissen. Dat levert problemen op die (ook) hun weerslag hebben op kinderen. In de brief wordt het volgende kostenoverzicht gegeven van de gemiddelde uitgaven per maand van bewoners van Sint Eustatius bij een gemiddeld salaris van $ 900 per maand:

Eten	$ 500
Onderdak	$ 400
Vervoer	$ 200
Gas (koken)	$ 120
Kabel	$ 55
Internet	$ 139
Kleding	$ 80
Telefoon	$ 100

Duidelijk wordt gemaakt dat dit maandelijks een groot tekort oplevert.[3]

1.3 Arbeidsparticipatie

In Europees Nederland was in 2011 gemiddeld 5,4% van de beroepsbevolking werkloos. Dat was evenveel als in 2010, toen de werkloosheid gedurende vrijwel het hele jaar daalde. Deze daling heeft zich in 2011 echter niet verder doorgezet. Onder jongeren van 15 tot 25 jaar bedroeg de werkloosheid 11,7% in 2010 en 9,8% in 2011.[4] De netto-arbeids-participatie in Europees Nederland lag in 2010 en 2011 op respectievelijk 67,1 en 67,2%. In de netto arbeidsparticipatie wordt uitgedrukt hoeveel procent van de potentiële beroepsbevolking een baan heeft van meer dan twaalf uur in de week. De netto arbeids-participatie is hoger onder mannen dan vrouwen: 74,2% tegen 60,2% in 2011.[5]

Betrouwbare cijfers met betrekking tot de werkloosheid op Sint Eustatius ontbreken volgens een vertegenwoordiger van de unit SZW op de BES-eilanden.[6] Ecorys schatte het aantal werkenden op Sint Eustatius in 2006 op circa 1.000 personen, wat neerkwam op circa 57% van de totale bevolking tussen de 15 en 65 jaar.

Voor 2009 is dit percentage ongeveer gelijk gebleven. Op Sint Eustatius werkte in 2006 het grootste deel van de beroepsbevolking voor de (semi-)overheid (37%), gevolgd door de handel en de horeca (30%).[7]

---

[1] Zie Staatssecretaris Weekers en bestuurders Caribisch Nederland sluiten akkoord over fiscaal pakket, via website rijksoverheid.nl, 11 oktober 2012. Zie ook Dagblad Trouw, 10 oktober 2012, Akkoord over lagere belastingen BES-eilanden.

[2] CBS start met budgetonderzoek BES-eilanden. In: *Antilliaans Dagblad.* 2maart 2013.

[3] Zie www.ocan.nl/Koninkrijksberichten/message-to-the-dutch-first-chamber-as-compiled-by-members-of-the-statian-community.html.

[4] CBS, Statline. http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?DM=SLNL&PA=80479NED&D1=13&D2=a&D3=0&-D4=103,116&VW=T.

[5] CBS, Statline. http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?DM=SLNL&PA=71958NED&D1=0,5-6,10&D2=a&D3=0,23-24&D4=0,41,46,51,56&HDR=T&STB=G1,G2,G3&VW=T.

[6] Informatie verstrekt per e-mail door Huub Bouwen, hoofd unit SZW BES-eilanden, oktober 2012.

[7] Ecorys (2009). *Aansluiting Onderwijs-Arbeidsmarkt BES-eilanden, onderzoek in opdracht van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.*

1.4 Inkomen

In Europees Nederland bedroeg het minimumloon in 2012 voor werknemers van 23 jaar en ouder € 8,35 per uur bij een veertigurige werkweek.[1] Het persoonlijke gemiddelde inkomen lag in 2010 in Europees Nederland rond de € 22.100.[2]

In de verkenning naar armoede in Caribisch Nederland, die is uitgevoerd in opdracht van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW), wordt geschat dat ongeveer 50% van de inkomens in Caribisch Nederland op of net boven het minimumloon ligt.[3] Volgens Ecorys en Curconsult zijn er geen recente cijfers beschikbaar over de inkomensverdeling op Sint Eustatius. De overheid is de grootste werkgever op het eiland. Het gemiddelde bruto maandsalaris bij de overheid van Sint Eustatius is circa $2.185. Op basis van gevoerde gesprekken op Sint Eustatius kwam in het koopkrachtonderzoek van Ecorys en Curconsult het beeld naar voren dat (buiten de overheid) veel werknemers iets boven het minimumloon verdienen.[4] In 2012 bedraagt het minimumloon per uur voor een werknemer ouder dan 21 jaar $ 4,67 op Sint Eustatius.[5]

1.5 Arbeidstoeleiding

In de verkenning naar armoede in Caribisch Nederland en het Referentiekader Caribisch Nederland wordt opgemerkt dat de openbare lichamen voor de transitie zelf voor de onderstand zorgden en soms mensen in dienst namen omdat ze daarbuiten geen werk konden vinden.[6] De unit SZW is momenteel bezig werkgelegenheidsprogramma's op te starten in samenwerking met de openbare lichamen. Volgens een vertegenwoordiger van de unit SZW op de BES-eilanden is het lastig om gemotiveerde kandidaten voor deze programma's te vinden.[7] In het najaar van 2012 heeft het kabinet besloten om de werkgelegenheid te bevorderen door het concept van 'social return' toe te passen bij rijksbouwprojecten op Caribisch Nederland. Hiermee wordt de sociale impact van de projecten vergroot. Een voorbeeld hiervan is het instellen van leerling-bouwplaatsen.[8]

Werkzoekenden worden ingeschreven op Sint Eustatius, maar het bevorderen van arbeidsparticipatie is verder nog weinig ontwikkeld. Edupartners heeft met incidentele subsidie van het Ministerie van SZW twee programma's opgezet om mensen ouder dan 24 jaar op te leiden tot een startkwalificatie. Ook heeft Edupartners enkele stageplaatsen voor deelnemers aan de Sociale Kanstrajecten Jongeren. Sinds eind 2011 zijn ook verschillende organisaties op Sint Eustatius erkend als leerbedrijf. [9]

1.6 Inkomensbelasting

Tot en met 2010 bestond er een zogenaamd schijventarief voor de inkomstenbelasting in Caribisch Nederland. Vanaf 1 januari 2011 bestaat er voor de meeste mensen een tarief van 30,4%. In dit tarief is ook de premie voor de AOV/AWW en de premie zorgverzekering opgenomen. Deze worden dus niet afzonderlijk in rekening gebracht. Hogere inkomens worden in de inkomstenbelasting vanaf $ 250.000 belast tegen een tarief van 35,4%.

Er bestaat een algemene belasting- en premievrije som van $ 10.813. Deze belastingvrije som kan worden verhoogd met:
$ 1.386 per kind, met een maximum van twee kinderen.
$ 1.222 voor personen van zestig jaar en ouder.

---

[1] http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/minimumloon/vraag-en-antwoord/hoe-hoog-is-het-minimumloon-per-uur.html. Geraadpleegd op 18 juni 2012.
[2] CBS, Statline. http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?VW=T&DM=SLNL&PA=70957ned&D1=a&D2=0-1,l&D3=0&D4=a&D5=0&D6=a&HD=080523-1743&HDR=G2,G4,T,G5&STB=G1,G3
[3] Drewes, M. (2012). *Armoede in Caribisch Nederland, een verkenning.*
[4] Ecorys en Curconsult (2012). *Koopkrachtonderzoek Caribisch Nederland. Onderzoek naar koopkrachteffecten en sociaal economische omstandigheden op Caribisch Nederland.*
[5] http://www.rijksdienstcn.com/nieuws/171/indexering-2012-financi%C3%ABle-regelingen-van-het-ministerie-van-sociale-zaken-en-werkgelegenheid-(szw).html. Geraadpleegd op 14 mei 2012.
[6] Drewes, M. (2012). *Armoede in Caribisch Nederland, een verkenning*. IdeeVersa (2012). *Referentiekader Caribisch Nederland.* Bijlage 3: beleidsvelden.
[7] Informatie verstrekt per e-mail door Huub Bouwen, hoofd unit SZW BES-eilanden, oktober 2012.
[8] http://www.rijksoverheid.nl/nieuws/2012/10/11/sociaaleconomische-impuls-eilanden-caribisch-nederland.html. Geraadpleegd op 15 oktober 2012.
[9] IdeeVersa (2012). *Referentiekader Caribisch Nederland.* Bijlage 3: beleidsvelden. Pagina 157.

Er zijn verschillende aftrekposten. Het gaat bijvoorbeeld om de aftrek van hypotheekrente en onderhoudskosten voor een eigen woning, diverse persoonlijke lasten en buitengewone lasten. Aftrek van hypotheekrente is niet tegen het tarief van 35,4%, maar alleen tegen het tarief van 30,4% aftrekbaar.

Inkomsten uit verhuurde onroerende zaken worden niet in de inkomstenbelasting belast, maar vallen onder de vastgoedbelasting. Voor rente- en dividendinkomsten is er een rentevrijstelling van $ 5.000 en een dividendvrijstelling van $ 5.000.[1]

1.7 Sociale voorzieningen

Hieronder volgt een beschrijving van de belangrijkste sociale voorzieningen voor gezinnen met kinderen in Caribisch Nederland.

Kindertoeslag: bijdrage in de kosten voor de verzorging en opvoeding van kinderen
Er bestaat in Caribisch Nederland een belastingvoordeel onder de naam kindertoeslag. Per 1 oktober 2011 geldt dat de belastingvrije som van $ 10.813 bij één kind met $ 1.386 wordt verhoogd en bij twee of meer kinderen met $ 2.772.[2] De kindertoeslag kan verkregen worden voor kinderen die bij aanvang van het kalenderjaar zeventien jaar of jonger zijn en tot het gezin behoren.[3] Daarnaast bestaat er een kindertoeslag voor onderstandgerechtigden voor maximaal drie kinderen (zie Onderstand).

In Europees Nederland hebben personen die de zorg hebben voor kinderen onder bepaalde voorwaarden recht op kinderbijslag. In 2012 bedraagt de kinderbijslag per kwartaal € 188,57 voor kinderen jonger dan vijf jaar, € 228,89 voor kinderen van zes tot twaalf jaar en € 269,39 voor kinderen van twaalf tot achttien jaar. Voor kinderen geboren voor 1 januari 1995 gelden andere bedragen. Als er hoge kosten worden betaald voor uitwonende kinderen, bijvoorbeeld voor een gehandicapt kind, dan kan onder bepaalde voorwaarden dubbele kinderbijslag worden ontvangen.

Voor kinderen van zestien of zeventien jaar bestaat alleen recht op kinderbijslag als zij overdag op school zitten en leren voor een startkwalificatie; als zij zijn vrijgesteld van het behalen van een startkwalificatie; als zij na het behalen van een startkwalificatie nog volledig dagonderwijs volgen; als zij na het behalen van een startkwalificatie werkloos zijn; of als zij na het behalen van een startkwalificatie door ziekte of handicap niet in staat zijn onderwijs te volgen. Het inkomen van zestien- en zeventienjarige kinderen moet daarnaast lager zijn dan € 1.240 netto per kwartaal. Gaat een kind naar een hogere beroepsopleiding of universiteit, dan vervalt het recht op kinderbijslag.[4]

Naast de kinderbijslag bestaat er in Europees Nederland het kindgebonden budget. Ouders hebben hier recht op als het gezinsinkomen niet te hoog is, voor het kind kinderbijslag wordt ontvangen of als het kind zestien of zeventien is en in aanzienlijke mate door hen wordt onderhouden. De hoogte van het kindgebonden budget wordt bepaald door het gezinsinkomen en het aantal kinderen onder de achttien jaar. Bij een bruto gezinsinkomen tot € 28.897 ontvangt een gezin het maximale kindgebonden budget. Als het bruto gezinsinkomen hoger is dan € 28.897, wordt het kindgebonden budget geleidelijk minder. In 2012 krijgt een gezin met één kind maximaal € 1.017 per jaar en een gezin met twee kinderen maximaal € 1.478 per jaar.[5]

Wezenpensioen: uitkeringen voor weeskinderen
Bij het overlijden van één van de ouders of beide ouders hebben hun kinderen in Caribisch Nederland recht op wezenpensioen. Kinderen van 15 tot 25 jaar hebben alleen recht op

[1] Belastingdienst Caribisch Nederland. *Inkomstenbelasting.* Informatiefolder.
[2] Belastingdienst Caribisch Nederland. *Wijzigingen in de Belastingwetgeving BES, een toelichting.* Wijzigingen voor particulieren.
[3] http://www.belastingdienst-cn.nl/bcn/nl/prive/vanaf-belastingjaar-2011/inkomstenbelasting/tarieven-en-belastingvrije-bedragen. Geraadpleegd op 14 mei 2012.
[4] http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/kinderbijslag/voorwaarden-en-hoogte-kinderbijslag. Geraadpleegd op 18 juni 2012.
[5] http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/kindgebonden-budget/vraag-en-antwoord/hoe-hoog-is-het-kindgebonden-budget.html. Geraadpleegd op 18 juni 2012.

het wezenpensioen als zij invalide zijn, of als zij hun tijd geheel of grotendeels vullen met het volgen van onderwijs. In 2012 varieerde de hoogte van het wezenpensioen van $ 186 tot $ 269 per maand, afhankelijk van de leeftijd van het kind en of het kind één of beide ouders heeft verloren. Daarnaast verschillen de bedragen per eiland.[1]

AWW: uitkeringen voor weduwen en weduwnaars
Weduwen en weduwnaars in Caribisch Nederland hebben recht op een AWW-uitkering tot het moment dat zij recht krijgen op ouderdomspensioen (AOV). Het bedrag is afhankelijk van de leeftijd en varieert per eiland. Voor invalide weduwen of weduwnaars met één of meer weeskinderen is er een speciale regeling. In 2012 ontvangen zij maandelijks $ 582 op Sint Eustatius.[2]

Onderstand
Personen die ouder zijn dan achttien jaar, die al minstens vijf jaar op de eilanden wonen en die niet in staat zijn om voldoende inkomen te verdienen zodat ze zelf in hun levensonderhoud kunnen voorzien, kunnen een beroep doen op de onderstand. De bedragen voor onderstand verschillen per eiland, gezien de verschillende inflatiecijfers. Voor 2012 is het basisbedrag voor Sint Eustatius $ 89 per twee weken.

Daarnaast zijn er nog individuele toeslagen: zoals toeslag voor zelfstandig wonen, kinderen en arbeidsongeschiktheid. De kindertoeslag voor het eerste kind bedraagt $ 26 op Sint Eustatius. Voor het tweede en derde kind bedraagt de kindertoeslag $ 14 op Sint Eustatius.[3] De kindertoeslag voor onderstandgerechtigden vervalt als het kind achttien jaar wordt, of als het kind zelf een inkomen gaat verdienen. Onderstandsgerechtigden krijgen geen toeslag voor kinderen die niet op het eiland wonen.[4] De toeslag voor mensen die arbeidsongeschikt zijn, bedraagt $ 105 op Sint Eustatius.[5] In het najaar 2012 heeft het kabinet besloten om de toeslag voor arbeidsongeschikten met 50% te verhogen ten opzichte van het huidige niveau.[6]

Ontvangers van onderstand mogen met behoud van uitkering bijverdienen tot het minimumloon. Personen die onderstand ontvangen, zijn volgens het Besluit Onderstand BES verplicht naar vermogen algemeen geaccepteerde arbeid te verkrijgen en deze te aanvaarden, zich aan te melden voor arbeidsbemiddeling bij het bestuurscollege van het openbaar lichaam en gebruik te maken van een door of vanwege het bestuurscollege aangeboden voorziening gericht op arbeidsinschakeling. Ook moeten ze meewerken aan een onderzoek naar hun mogelijkheden tot arbeidsinschakeling.

Volgens een vertegenwoordiger van de unit SZW op de BES-eilanden ontvangen ongeveer 250 personen op de eilanden een onderstandsuitkering, waarvan zeventien op Sint Eustatius.[7]

In de verkenning naar armoede in Caribisch Nederland worden de volgende cijfers vermeld van het aantal personen in de onderstand: op Sint Eustatius ontvangen vijftien personen een onderstandsuitkering. Hiervan ontvangen acht personen een arbeidsongeschiktheidstoeslag en niemand ontvangt kindertoeslag.[8] Ter vergelijking: uit cijfers van het CBS blijkt dat eind juni 2012 in Europees Nederland 319.000 bijstandsuitkeringen werden verstrekt.[9]

In bijzondere gevallen kan de onderstandgerechtigde een beroep doen op bijzondere bijstand. Volgens de Wet Onderstand BES kan dit voor begrafeniskosten, kosten voor het

[1] http://www.rijksdienstcn.com/pagina/154/algemene+weduwen-+en+wezenwet+%28aww%29.html. Geraadpleegd op 14 mei 2012.
[2] http://www.rijksdienstcn.com/index.php?view=pagina&id=154&set_language=NL. Geraadpleegd op 14 mei 2012.
[3] http://www.rijksdienstcn.com/pagina/152/onderstand+wet+bes.html. Geraadpleegd op 14 mei 2012.
[4] Rijksdienst Caribisch Nederland. *Informatiekrant Bonaire, Sint Eustatius, Saba.* Oktober 2010, nummer 8.
[5] http://www.rijksdienstcn.com/pagina/152/onderstand+wet+bes.html. Geraadpleegd op 14 mei 2012.
[6] http://www.rijksoverheid.nl/nieuws/2012/10/11/sociaaleconomische-impuls-eilanden-caribisch-nederland.html. Geraadpleegd op 15 oktober 2012.
[7] Informatie verstrekt per e-mail door Huub Bouwens, hoofd unit SZW op de BES-eilanden, oktober 2012.
[8] Drewes, M. (2012). *Armoede in Caribisch Nederland, een verkenning.*
[9] http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/arbeid-sociale-zekerheid/publicaties/artikelen/archief/2012/2012-055-pb.htm. Geraadpleegd op 1 oktober 2012.

vullen van een waterreservoir, kosten voor een schooluniform of kosten voor het op medisch voorschrift volgen van een dieet. De unit SZW van de Rijksdienst Caribisch Nederland bepaalt of er sprake is van een bijzonder geval.[1] Volgens een vertegenwoordiger van de unit SZW op de BES-eilanden ontvingen het afgelopen jaar ongeveer tien personen bijzondere onderstand.[2] In het najaar 2012 heeft het kabinet besloten om de bijzondere onderstand te verruimen zodat er meer gebruik van kan worden gemaakt, met name voor de kosten van schoolbenodigdheden.[3]

In Europees Nederland kunnen personen die niet genoeg inkomen of vermogen hebben om in hun levensonderhoud te voorzien en die geen beroep kunnen doen op andere uitkeringen een bijstandsuitkering aanvragen. Hierbij wordt ook rekening gehouden met het inkomen en vermogen van een eventuele samenwonende partner. Het eigen vermogen mag voor alleenstaanden niet meer bedragen dan € 5.685. Voor gehuwden en alleenstaande ouders is dat maximaal € 11.370. De hoogte van de uitkering is voor alleenstaanden 50% van het minimumloon (in 2012 € 634,80); alleenstaanden ouders 70% van het minimumloon (in 2012 € 888,72) en samenwonende stellen gezamenlijk 100% van het minimumloon (in 2012 € 1269,60).

Gemeenten kunnen in sommige gevallen afwijken van de normbedragen voor de bijstandsuitkering. Zo mogen zij aan alleenstaanden en alleenstaande ouders een toeslag geven van maximaal 20% van het netto minimumloon. Ook kunnen zij mensen die al lange tijd van een laag inkomen leven een langdurigheidstoeslag geven. Mensen die een bijstandsuitkering ontvangen moeten zich houden aan bepaalde verplichtingen, waaronder de verplichting naar werk te zoeken en werk te accepteren. Alleenstaande ouders met kinderen onder de vijf jaar kunnen een ontheffing van de sollicitatieplicht aanvragen. Als er sprake is van andere inkomsten wordt de bijstandsuitkering hiermee verrekend. Voor personen onder de 27 jaar geldt een zoekperiode van vier weken voordat zij de uitkering kunnen aanvragen.[4]

Gemeenten in Europees Nederland kunnen individuele bijzondere bijstand verlenen aan personen boven de achttien jaar die onvoldoende inkomsten of vermogen hebben om bepaalde noodzakelijke kosten te betalen. Het kan bijvoorbeeld gaan om medische kosten, woonkosten, of schoolkosten en contributie aan een sportvereniging voor kinderen.

Gemeenten kunnen ook categoriale bijzondere bijstand aan bepaalde groepen verlenen zoals 65-plussers, chronisch zieken en gehandicapten. De voorwaarden voor bijzondere bijstand verschillen per gemeente.[5]

Cessantia-uitkering: ontslagvergoeding

Iedere werknemer in Caribisch Nederland die buiten zijn of haar schuld wordt ontslagen, heeft recht op een Cessentia-uitkering: een éénmalige ontslagvergoeding. De werkgever die de medewerker ontslaat, is wettelijk verplicht de Cessantia-uitkering uit te betalen. Indien de werkgever failliet is, of onder surseance van betaling verkeert, betaalt SZW de Cessantia-uitkering uit.

Voor de berekening van de uitkering wordt uitgegaan van het laatst ontvangen loon en het aantal dienstjaren. Voor het eerste tot en met het tiende volle dienstjaar bedraagt de uitkering één weekloon per dienstjaar. Voor het elfde tot en met het twintigste volle dienstjaar bedraagt de uitkering één en een kwart maal het weekloon per dienstjaar. Voor volle dienstjaren hoger dan twintig jaar bedraagt de uitkering twee maal het weekloon per dienstjaar.[6]

---

[1] Rijksdienst Caribisch Nederland. *Informatiekrant Bonaire, Sint Eustatius, Saba.* Oktober 2010, nummer 8.
[2] Informatie verstrekt per e-mail door Huub Bouwens, hoofd unit SZW op de BES-eilanden, oktober 2012.
[3] http://www.rijksoverheid.nl/nieuws/2012/10/11/sociaaleconomische-impuls-eilanden-caribisch-nederland.html. Geraadpleegd op 15 oktober 2012.
[4] http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/bijstand/algemene-bijstand?ns_campaign=Thema-subsidies_uitkeringen_en_toeslagen&ro_adgrp=Bijstand-Algemene_bijstand&ns_mchannel=sea&ns_source=google&ns_linkname=%2Bbijstandsuitkering&ns_fee=0.00&gclid=CI7Q2ICu2rACFY5pfAodECGczg. Geraadpleegd op 18 juni 2012.
[5] http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/bijstand/bijzondere-bijstand. Geraadpleegd op 19 juni 2012.
[6] http://www.rijksdienstcn.com/pagina/157/cessantiawet+bes.html. Geraadpleegd op 14 mei 2012.

Ziekengeld: Voorzieningen voor zieke en zwangere werknemers
Iedere werknemer in Caribisch Nederland heeft bij ziekte of zwangerschap recht op ziekengeld. Wegens eenzelfde ziekte wordt maximaal twee jaar ziekengeld uitgekeerd. Het ziekengeld bedraagt minimaal 80% van het dagloon van de werknemer. Werkgevers zijn verplicht dit uit te betalen. Werkgevers kunnen op hun beurt loonderving aanvragen bij SZW en krijgen deze 80% dan terug.

Wat betreft zwangerschaps- en bevallingsverlof heeft een werknemer recht op 100% ziekengeld. Een werknemer heeft recht op tenminste vier weken en ten hoogste zes weken verlof voor de vermoedelijke bevaldatum (zwangerschapsverlof) en tenminste zes weken en ten hoogste acht weken verlof na de werkelijke bevaldatum (bevallingsverlof).[1]

Arbeidsongeschiktheid
Een werknemer die door een bedrijfsongeval geheel of gedeeltelijk arbeidsongeschikt is heeft recht op ongevallengeld. Het ongevallengeld gaat in op de dag nadat het ongeval is gemeld. Bij volledige arbeidsongeschiktheid bedraagt het ongevallengeld gedurende het eerste jaar 100% van het dagloon van de werknemer en de daaropvolgende jaren 80% van het dagloon van de werknemer. Bij gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid wordt het ongevallengeld aangepast aan het percentage van de arbeidsongeschiktheid.

Duurt de arbeidsongeschiktheid langer dan een jaar en is er geen vooruitzicht op verbetering van de conditie van de werknemer, dan kan hij of zij een éénmalige uitkering aanvragen. Als het arbeidsongeschiktheidspercentage echter 30% of hoger is, kan deze uitkering slechts in buitengewone gevallen – ter beoordeling van de minister – worden vertrekt. Als een werknemer overlijdt door een bedrijfsongeval kunnen zijn nabestaanden in aanmerking komen voor het ongevallengeld.[2]

Zorgverzekering
Bijna alle personen die rechtmatig in Caribisch Nederland wonen of werken zijn per 1 januari 2011 automatisch verzekerd door middel van de verplichte Zorgverzekering Caribisch Nederland. Dat geldt ook voor jongeren (tot dertig jaar) die voor studie het eiland hebben verlaten.[3]

De zorgverzekering omvat onder meer huisartsenzorg, psychologische zorg, medisch specialistische zorg, ziekenhuiszorg, paramedische zorg, tandartsenzorg, medicijnen, hulpmiddelen, verloskundige zorg, kraamzorg, ziekenvervoer en langdurige zorg in verband met ouderdom, een ziekte of handicap al dan niet gepaard gaande met verblijf in een instelling. De zorgverzekering vergoedt ook de kosten van medische uitzending naar artsen buiten Caribisch Nederland waarmee de zorgverzekering een (in)direct contract heeft.

Verzekerden met een inkomen boven de belastingvrije som moeten een inkomensafhankelijke premie betalen. Werkgevers moeten voor hun werknemers ook premie betalen. Deze premies worden door de belastingdienst geheven en geïnd.[4]

Kinderopvangtoeslag
Er bestaat op de eilanden geen kinderopvangtoeslag voor ouders zoals dat in Europees Nederland bestaat. Wel ontvangen kinderopvangorganisaties soms subsidie van de openbare lichamen. De eigen bijdrage verschilt per eiland en per instelling.

Sociale huisvesting en huursubsidie
De wachttijd om in aanmerking te komen voor een sociale huurwoning is erg lang op de eilanden van Caribisch Nederland. Huurders van sociale huurwoningen betalen maximaal 30% van hun inkomen aan huur. Zie het hoofdstuk het hoofdstuk Wonen voor meer informatie.

---

[1] http://www.rijksdienstcn.com/pagina/156/wet+ziekteverzekering+%28incl.+loonderving%29.html. Geraadpleegd op 14 mei 2012.
[2] Wet ongevallenverzekering BES.
[3] Rijksdienst Caribisch Nederland. Zorgverzekeringskantoor. *Informatiebrochure zorgverzekering voor verzekerden van de Zorgverzekering Bonaire, Saba en Sint Eustatius.* Per 1 januari 2011.
[4] Rijksdienst Caribisch Nederland, Zorgverzekeringskantoor. *Informatiebrochure zorgverzekering voor verzekerden van de Zorgverzekering Bonaire, Saba en Sint Eustatius.* Per 1 januari 2011.

Studiefinanciering
Studenten uit Caribisch Nederland die in Nederland gaan studeren, kunnen Nederlandse studiefinanciering aanvragen. Daarnaast kunnen zij onder bepaalde voorwaarden éénmalig een opstarttoelage aanvragen bij de Rijksdienst Caribisch Nederland. De opstart-toelage bestaat uit een prestatiebeurs en een lening. Het maximale bedrag voor de prestatiebeurs is $ 2.289,65 en voor de lening $ 4.579,31.

Studenten uit Caribisch Nederland die willen studeren in het Caribisch gebied of in de Verenigde Staten en die aan bepaalde voorwaarden voldoen, kunnen studiefinanciering aanvragen bij de Rijksdienst Caribisch Nederland.

Voor sbo- of mbo-niveau 1 of 2 kan er vier jaar lang een gift worden ontvangen en daarnaast kan er geld worden geleend. Na die vier jaar kan er nog drie jaar een bedrag worden geleend.

Voor sbo- of mbo-niveau 3 of 4, hbo of universiteit kan een prestatiebeurs verkregen worden en een lening. Na de vierjarige prestatiebeurs kan nog drie jaar een bedrag worden geleend. De hoogte van de studiefinanciering hangt af van het type opleiding en het land waar de opleiding wordt gevolgd.[1]

Kosteloze rechtsbijstand
Personen met een jaarinkomen van minder dan $ 12.570,- kunnen een aanvraag voor kosteloze rechtsbijstand indienen bij de Rijksdienst Caribisch Nederland.

Meestal hoeft er geen eigen bijdrage betaald te worden. Dat is wel het geval wanneer er sprake is van een conflict met een werkgever.[2]

1.8 Kinderalimentatie

Wanneer ouders uit elkaar gaan, moeten zij een regeling voor alimentatie treffen. Er bestaat de mogelijkheid om via de Voogdijraad de rechter te verzoeken om een wettelijke betalingsplicht op te leggen. Als het de Voogdijraad niet lukt om de alimentatie via bemiddeling te regelen, dan wordt de rechter ingeschakeld. De rechter bepaalt dan het bedrag dat de ouder moet betalen. Hier zijn geen normbedragen voor. Het gaat meestal om ongeveer $ 125 per kind per maand, maar als de ouder niet meer kan betalen kan het bedrag ook veel lager zijn.[3]

In Europees Nederland geldt er een alimentatieplicht voor kinderen tot 21 jaar. Als kinderen tussen 18 en 21 jaar werken of studiefinanciering krijgen, heeft dat invloed op de hoogte van het bedrag. Alimentatie voor kinderen wordt altijd getoetst door de rechter. Wel kunnen ouders zelf eerst afspraken maken over de hoogte en deze later door de rechter laten toetsen en bekrachtigen. Rechters hebben gezamenlijk normen ontwikkeld die ze gebruiken voor het vaststellen van alimentatie: de zogenaamde Trema-normen. Bij het vaststellen van de alimentatie wordt ervan uitgegaan dat de kinderen doorgaans bij één ouder wonen.

Eerst bepaalt de rechter welk bedrag de alimentatieplichtige kan missen (de draag-kracht). Van het netto inkomen wordt een bedrag afgetrokken dat hij of zij zelf nodig heeft om rond te komen (draagkrachtloos inkomen). Het verschil tussen het netto inkomen en het draagkrachtloos inkomen is de draagkrachtruimte. Dit deel kan worden gebruikt voor alimentatie.

Vervolgens bepaalt de rechter welk bedrag de alimentatiegerechtigde nodig heeft. Voor kinderalimentatie maakt hij gebruik van speciale tabellen. De behoefte aan alimentatie wordt onder andere bepaald aan de hand van de welstand tijdens het huwelijk en het inkomen van de alimentatiegerechtigde.

Er wordt uitgegaan van de inkomenssituatie zoals die was vlak voor de scheiding. De behoefte wordt verdeeld naar rato van de inkomens van beide partners. [4]

[1] http://www.rijksdienstcn.com/pagina/148/studiefinanciering.html. Geraadpleegd op 14 mei 2012.
[2] http://www.rijksdienstcn.com/pagina/192/recht+op+kosteloze+rechtsbijstand.html
[3] Drewes, M. (2012). *Armoede in Caribisch Nederland, een verkenning.*
[4] http://www.nibud.nl/nibud-extra/uit-elkaar-geld-goed-geregeld/alimentatie-regelen/kinderalimentatie.html. Geraadpleegd op 1 oktober 2012.

1.9 Hulp in natura

Leerlingen van de Governor de Graaffschool op Sint Eustatius ontvangen een schoolontbijt. Kerken op Sint Eustatius verstrekken maandelijks voedselpakketten en gratis soep en in december voedselmanden. Daarnaast verstrekken het Rode Kruis en de Lions club incidenteel hulp aan gezinnen. Dat zijn vaak voedselpakketten en maaltijden. De kinderen die de naschoolse opvang van de Mega D Foundation bezoeken krijgen er een maaltijd. De ouders betalen voor de opvang een maandelijkse bijdrage.[1]

1.10 Wetgeving

Het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind is van toepassing op de kinderen op Sint Eustatius.

De hiervoor beschreven sociale zekerheidsvoorzieningen zijn gebaseerd op de volgende wetten: de Wet inkomensbelasting BES, het Besluit Onderstand BES, de Wet algemene weduwen- en wezenverzekering BES, de Wet ziekteverzekering BES, de Wet ongevallenverzekering BES, de Wet studiefinanciering BES en de Cessantiawet BES.

Daarnaast schrijft de Wet primair onderwijs BES voor dat het openbaar lichaam bij verordening regels stelt tot verstrekking van voeding en kleding en vervoersvoorzieningen voor leerlingen die anders niet regelmatig naar school zouden kunnen gaan.

De eilandbesturen hebben op grond van de Wet houdende de instelling van een arbeidsbureau BES de taak om te voorzien in openbare arbeidsbemiddeling.[2]

1.11 Beleid en activiteiten

Bij de transitie is de Antilliaanse wetgeving met betrekking tot sociale voorzieningen grotendeels overgenomen. De sociale voorzieningen die van toepassing zijn in Caribisch Nederland wijken daarmee af van de voorzieningen in het Europese deel van Nederland.

In het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden is vastgelegd dat voor de eilanden regels kunnen worden gesteld en andere specifieke maatregelen kunnen worden getroffen met het oog op de economische en sociale omstandigheden, de grote afstand tot het Europese deel van Nederland, hun insulaire karakter, kleine oppervlakte en bevolkingsomvang, geografische omstandigheden, het klimaat en andere factoren waardoor deze eilanden zich wezenlijk onderscheiden van het Europese deel van Nederland.

In het bestuurlijk overleg dat in 2010 heeft plaatsgevonden tussen de toenmalige minister van SZW, namens de Nederlandse regering, en de gedelegeerden van de eilanden, is vastgelegd dat de hoogte van minimumloon en uitkeringen in Nederland niet richtinggevend is. De ontwikkeling van uitkeringen op de eilanden wordt gekoppeld aan de ontwikkeling van het minimumloon op de eilanden. In dit bestuurlijk overleg is een gezamenlijk streven uitgesproken om het minimumloon, de AOV (het wettelijk ouderdomspensioen) en de onderstand in de toekomst verder te verbeteren binnen de randvoorwaarden van economische draagkracht, evenwichtige sociale verhoudingen, specifieke omstandigheden per eiland en budgettaire mogelijkheden binnen Nederland.[3]

De bedragen voor de onderstand zijn per 10 oktober 2010 verhoogd als inhaalslag ter correctie van de nagelaten aanpassing aan de prijsontwikkeling in de jaren daarvoor. Daarna zijn per 1 januari 2012 nieuwe bedragen voor de uitkeringen vastgesteld.[4] Per eiland is de prijsontwikkeling vastgesteld en zijn de bedragen met dat percentage verhoogd.[5]

---

[1] Drewes, M. (2012). *Armoede in Caribisch Nederland, een verkenning.*

[2] Brief van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid d.d. 22 juni 2012 aan de Tweede Kamer betreffende toezeggingen algemeen overleg Caribisch Nederland 30 januari 2012.

[3] Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Beantwoording Kamervragen van het lid Van Gent (GroenLinks) over kinderbijslag en Caribisch Nederland. 31 mei 2011.

[4] Regeling van 21 november 2011, Staatscourant 2011, 21373.

[5] Brief van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid aan de Tweede Kamer d.d. 23 januari 2012 over integrale aanpak van de sociaaleconomische problematiek van de eilanden, de uitkeringen en de uitvoering. Tweede Kamer der Staten-Generaal. Vergaderjaar 2011-2012 33000 IV nr. 54.

Wat betreft de sociaaleconomische ontwikkeling heeft de Nederlandse overheid een integrale aanpak voor ogen. De eilandbesturen zijn in eerste instantie verantwoordelijk voor het formuleren van het sociaaleconomisch beleid. In een brief van 23 januari 2012 aan de Tweede Kamer schrijft de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid dat het organiserend vermogen van de eilandbesturen op dit terrein nog onvoldoende is. Wisselingen in de samenstelling van de colleges op een aantal eilanden en de beperkingen van het ambtelijk apparaat, zijn daar naar zijn oordeel debet aan.[1]

In juni 2012 is bekend gemaakt dat de vrije uitkering voor Bonaire, Saba en Sint Eustatius omhoog gaat. De vrije uitkering voor de eilanden van Caribisch Nederland is vergelijkbaar met de algemene uitkering aan Nederlandse gemeenten uit het gemeentefonds. Deze aanpassing volgt op een onderzoek van IdeeVersa naar de hoogte van de vrije uitkering in relatie tot de taken die door de eilanden moeten worden uitgevoerd. De gezamenlijke uitkering voor de eilanden van Caribisch Nederland wordt met ruim acht miljoen dollar verhoogd naar bijna 43 miljoen dollar.[2]

Verder hebben de betrokken ministeries voor 2012 een budget van € 1.020.000 beschikbaar gesteld voor de drie eilanden tezamen. Hiermee kunnen concrete, lokale projecten op de eilanden ten behoeve van de integrale sociaaleconomische aanpak worden gefinancierd. Behalve de bestuurscolleges kunnen ook andere organisaties projectaanvragen indienen, mits het bestuurscollege de aanvraag ondersteunt. De projectvoorstellen moeten zich richten op het verbeteren van de leefbaarheid, de reïntegratie naar duurzaam betaald werk en het bevorderen van de maatschappelijke participatie.[3]

In het voorjaar van 2012 heeft het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid een onderzoek laten uitvoeren naar armoede in Caribisch Nederland. Daar kwam uit naar voren dat de situatie van de mensen aan de onderkant van de samenleving verdere verbetering behoeft. In oktober 2012 heeft de Nederlandse regering met de besturen van Bonaire, Sint Eustatius en Saba een aantal initiatieven besproken om de sociaaleconomische situatie op de eilanden te verbeteren. Het kabinet heeft toen onder meer de volgende besluiten genomen:

- De bijzondere onderstand wordt verruimd zodat daar meer gebruik van kan worden gemaakt, met name voor de kosten van schoolbenodigdheden. De toeslag voor arbeidsongeschikten in de onderstand wordt verhoogd met 50% ten opzichte van het geldende niveau.
- Een deel van de kosten voor de nutsvoorzieningen als gevolg van de schaalnadelen op Caribisch Nederland wordt omgeslagen naar Europees Nederland. Ook komt er onafhankelijk toezicht. Op deze manier wordt de lastenverzwaring voor de burgers en bedrijven op Caribisch Nederland als gevolg van stijgende tarieven beperkt. Het omslaan van kosten van nutsvoorzieningen was al gebruikelijk in Europees Nederland en nu dus in heel Nederland inclusief de eilanden van Caribisch Nederland. Het streven is om dit per 1 januari 2014 via wetgeving ook te realiseren in Caribisch Nederland. Voor het overgangsjaar 2013 leveren de Ministeries van Economische Zaken en van Infrastructuur en Milieu een financiële bijdrage om de tariefstijging te dempen.
- De werkgelegenheid zal worden bevorderd door het concept van 'social return' toe te passen bij rijksbouwprojecten op Caribisch Nederland. Hiermee wordt de sociale impact van de projecten vergroot. Een voorbeeld hiervan is het instellen van leerling-bouwplaatsen.
- In het kader van een meeropbrengst aan belastinginkomsten op Caribisch Nederland over 2011 van ongeveer vijf miljoen dollar is met het Ministerie van Financiën een pakket maatregelen afgesproken dat enerzijds de koopkracht verbetert en anderzijds de

[1] Brief van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid aan de Tweede Kamer d.d. 23 januari 2012 over integrale aanpak van de sociaaleconomische problematiek van de eilanden, de uitkeringen en de uitvoering. Tweede Kamer der Staten-Generaal. Vergaderjaar 2011-2012 33000 IV nr. 54.
[2] http://www.rijksdienstcn.com/nieuws/244/verhoging-vrije-uitkering-eilanden-caribisch-nederland.html
[3] Brief van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid d.d. 22 juni 2012 aan de Tweede Kamer betreffende toezeggingen algemeen overleg Caribisch Nederland 30 januari 2012.

economie op de eilanden verder stimuleert. In het pakket zitten maatregelen die de vastgoedbelasting verminderen, accijnzen op brandstof verlagen en de belasting-vrijstelling voor eerste levensbehoeften verruimen.
- Per eiland van Caribisch Nederland wordt een zogenaamd 'E-team' opgericht. Dit is een samenwerkingsverband tussen de overheid en de ondernemers op de eilanden teneinde de economische ontwikkeling verder te stimuleren.[1]

Activiteiten
- Op St. Eustatius zijn twee werkgelegenheidsprogramma's gestart.
- Ecorys en Curconsult hebben in opdracht van de Ministeries van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en Financiën onderzoek gedaan naar de koopkracht in Caribisch Nederland.
- In opdracht van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid is een verkenning naar armoede in Caribisch Nederland uitgevoerd.
- De Rijksoverheid heeft een budget van € 1.020.000 beschikbaar gesteld voor 2012 voor projecten gericht op de aanpak van sociaaleconomische problematiek.
- Op economisch terrein zijn verschillende activiteiten uitgevoerd, zoals het laten doen van onderzoek naar de marktwerking op Bonaire, Sint Eustatius en Saba.[2]
- Per 1 januari 2011 is de publieksrechtelijke en verplichte zorgverzekering Caribisch Nederland ingevoerd voor geneeskundige en AWBZ-zorg voor de inwoners van de eilanden.

De Rijksvertegenwoordiger schrijft in zijn Voortgangsrapportage van februari 2012: 'Het is zaak dat er, zodra de uitkomsten van dit onderzoek [naar de prijsontwikkeling] beschikbaar zijn, samen met de openbare lichamen snel maatregelen worden genomen om de prijzen in de hand te houden en om koopkracht te herstellen en te behouden. Indien die maatregelen op zich laten wachten en de inflatie hoog blijft, zal met name de economisch meest kwetsbare groep inwoners in een armoedeval belanden.'

Verder schrijft de Rijksvertegenwoordiger dat het gelijktijdig toepassen van conflicterende Europees Nederlandse en Antilliaanse normen kan leiden tot inconsistent handelen door de rijksoverheid en dat het zaak is dat de rijksoverheid consequent is in haar norm-toepassing. Het lijkt onvermijdelijk dat daar politieke keuzes voor moeten worden gemaakt: óf de oude Antilliaanse normen, óf de nieuwe Nederlandse. Als voorbeeld geeft hij dat ambtenaren Antilliaanse salarissen verdienen, maar dat volgens Nederlandse normen bijbanen niet zijn toegestaan. De rijksoverheid heeft zo onbedoeld een groep *working poor* gecreëerd onder zijn eigen medewerkers.

Tenslotte schrijft de rijkvertegenwoordiger over de barrières die zijn ontstaan in personen en handelsverkeer na de transitie. De driedubbele belasting trekt een zware wissel op de koopkracht. Met Curaçao zijn daar nu afspraken over gemaakt.[3]

1.12 Organisaties en verantwoordelijkheden

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
Het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid is verantwoordelijk voor het vaststellen van de hoogste van de uitkeringen en heeft een systeemverantwoordelijkheid voor wat betreft het sociaaleconomisch terrein.

Openbaar Lichaam
Het eilandbestuur is verantwoordelijk voor armoedebestrijding in de brede zin van het woord, naast arbeidsbemiddeling en arbeidsparticipatie.[1] Het openbaar lichaam moet

[1] http://www.rijksoverheid.nl/nieuws/2012/10/11/sociaaleconomische-impuls-eilanden-caribisch-nederland.html. Geraadpleegd op 15 oktober 2012.
[2] Rijksvertegenwoordiger voor de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba (2011). *Voorjaarsrapportage 2011.*
[3] Rijksvertegenwoordiger voor de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba (2012). *Voorjaarsrapportage februari 2012.*

daarnaast, vanuit de Wet Primair onderwijs BES, bevorderen dat kinderen van niet draagkrachtige ouders onderwijs kunnen volgen.

Rijksdienst Caribisch Nederland – Unit Sociale Zaken
De Unit Sociale Zaken van de Rijksdienst Caribisch Nederland voert de uitkeringsregelingen uit, geeft tewerkstellingsvergunningen en ontslagvergunningen af en verricht inspecties op het terrein van arbeidsomstandigheden, minimumloon, illegale arbeid en arbeidstijden.[2]

Zorgverzekeringskantoor (ZVK)
Het ZVK is onderdeel van de Rijksdienst Caribisch Nederland en houdt zich bezig met de uitvoering van de zorgverzekering.

2 Kinderen over financiën

De geïnterviewde kinderen vertellen uitgebreid over de financiële situatie waarin zij of hun ouders verkeren. Sommigen vertellen dat eten – en dan met name gezond eten – duur is op het eiland. Een tienjarig meisje vertelt dat er wel eens problemen zijn omdat er weinig geld is, maar dat het niet altijd zo is. Haar ouders werken hard om te zorgen dat alles er is. Andere kinderen noemen eveneens geldproblemen thuis. En er zijn ook kinderen die aangeven dat er geen geld, maar wel eten is.

Er zijn ook veel kinderen bij wie geld geen probleem is. Ze kunnen op vakantie en kunnen eten en kleren kopen.

Bij sommige kinderen is vakantie geen vanzelfsprekendheid. ‘Dat kan alleen als we het geld bij elkaar kunnen krijgen’, aldus een zeventienjarige. Of een andere zeventienjarige die vertelt dat ze vorig jaar voor het eerst op vakantie is geweest, met de kerk die de reis betaalde.

Sommige kinderen krijgen zakgeld. Er zijn ook kinderen met een baantje. Een meisje vertelt dat haar ouders haar ‘zeker weten om geld gaan vragen’ nu zij geld verdient, omdat haar ouders niet zo veel verdienen in hun werk. En een ander geeft ook geld van haar loon aan haar ouders, omdat ze vindt ‘dat ik ze moet helpen als ik dat kan’.

Zelf willen de kinderen wel graag leren hoe ze met geld moeten omgaan en voor zichzelf moeten zorgen.[3]

'Ik ben eigenlijk nooit op vakantie geweest. Vorig jaar ben ik voor het eerst weggeweest en dat was omdat de kerk de reis betaalde. We gingen toen kamperen. We zijn in Antigua geweest. Het was niet echt een vakantie. We gingen allemaal dingen doen. Het was een ‘Christian camp’. Ik heb ook mijn best gedaan om vrienden te maken, dat ging niet altijd even goed. Ik heb wel een vriendin daar ontmoet, zij is heel leuk. Mijn buurmeisje was ook mee op kamp.' (meisje, 17 jaar, Sint Eustatius)

'Er is thuis altijd voldoende geld om eten en kleren te kopen en om op vakantie te gaan. Mijn oma werkt in een restaurant, Blue Bead. Ze werkt overdag en ’s avonds. Opa werkt bij een autowinkel. Er is altijd voldoende geld thuis.' (meisje, 15 jaar, Sint Eustatius)

'Ik krijg geen zakgeld. Ik heb wel geld gekregen voor mijn verjaardag en dat spaar ik. Ik spaar het om schoolspullen te kopen zodat ik kan leren.' (meisje, 10 jaar, Sint Eustatius)

---

[1] Brief van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid d.d. 22 juni 2012 aan de Tweede Kamer betreffende toezeggingen algemeen overleg Caribisch Nederland 30 januari 2012.
[2] Brief van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid aan de Tweede Kamer over integrale aanpak van de sociaaleconomische problematiek van de eilanden, de uitkeringen en de uitvoering d.d. 23 januari 2012. Tweede Kamer der Staten-Generaal. Vergaderjaar 2011-2012 33000 IV nr. 54.
[3] Zie citaten 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683.

3 Deskundigen over financiën

De geraadpleegde deskundigen zeggen ook veel over het onderwerp financiën. Ze merken op dat geldproblemen vaak de bron zijn voor andere problemen.

Ook constateren ze dat er bij verschillende gezinnen op Sint Eustatius sprake is van geldproblemen en armoede. 'Er zijn geen statistische gegevens over armoede, maar dat hoeft ook niet. Het is overduidelijk dat er veel armoede is', zegt een deskundige.

Deskundigen koppelen sommige financiële problemen aan de staatkundige veranderingen en de ontwikkelingen van de afgelopen jaren. Ze vinden dat het leven duur is geworden en dat het voor ouders met veel kinderen bijna onmogelijk is om eten te kopen. Er is honger. Tegelijkertijd is er schaamte en wordt de honger en armoede niet naar buiten gebracht. Op school is een ontbijtprogramma.

Enkele deskundigen verbazen zich over het feit dat ouders in Caribisch Nederland geen kinderbijslag krijgen, terwijl ouders in Europees Nederland daar wel gebruik van kunnen maken. Een deskundige noemt dat ongelijke behandeling.

De deskundigen zien het gebrek aan geld als oorzaak voor veel problemen op het eiland en bij gezinnen. Naschoolse activiteiten die ouders niet kunnen betalen waardoor kinderen rondzwerven, plannen die bedoeld zijn om de jeugd te helpen maar die vervolgens wegens geldgebrek niet kunnen worden uitgevoerd, speelterreinen die in verval raken omdat er geen middelen zijn om ze op te knappen, enzovoorts.

De deskundigen pleiten voor structurele oplossingen en een inhaalslag om op alle gebieden op het gewenste (minimum)niveau te komen. Sommigen vinden dat de eilanden lang verwaarloosd zijn en dat er nu hard getrokken moet worden aan de bestrijding van armoede. Kinderen moeten de levensstandaard krijgen waar ze recht op hebben. Daarbij moet van de reële situatie worden uitgegaan om te beoordelen wie financiële ondersteuning nodig heeft. Het betekent dat de hoge kosten voor levensonderhoud, wonen, energie en water en de belastingen op het eiland daarbij worden meegewogen. 'Zoals het nu gebeurt is het niet eerlijk. Statia krijgt geen eerlijke kans', aldus een deskundige.[1]

'Vaak is geld het probleem om dingen voor elkaar te krijgen hier.' (deskundige)

'Armoede en honger worden niet naar buiten gebracht.' (deskundige)

4 Literatuur over financiën

Onderzoek (2011) laat zien dat armoede een belangrijk thema is op de eilanden. Er zijn geen recente adequate data beschikbaar, afgezien van cijfers over het Bruto Nationaal Product (BNP), waarmee precies kan worden vastgesteld hoe groot de omvang van het armoedeprobleem is. Toch is echter wel duidelijk dat de financiële situatie van gezinnen en van de eilanden zelf, vaak problematisch is. Uit ouder onderzoek blijkt dat eveneens.

Het Verwey-Jonker Instituut concludeert uit de BNP-cijfers dat Saba het armste eiland van de drie eilanden is, maar dat het in vergelijking met andere Caribische eilanden in de regio tot de rijkere eilanden behoort. Sint Eustatius was in 2004 het rijkste eiland van de drie en leek dat in 2009 nog te zijn. Bonaire behoort in vergelijking met de andere Caribische eilanden ook tot de rijkere eilanden. In vergelijking met Europees Nederland zijn de eilanden van Caribisch Nederland echter zeer arm.

In de Woonvisie voor Sint Eustatius voor 2012 tot 2015 wordt beschreven dat een normaal salaris op Sint Eustatius ongeveer $ 900 tot 1.100 per maand bedraagt. Een flink deel van de bevolking moet het echter stellen met het minimuminkomen dat $ 4,20 per uur bedraagt en dat dus ligt tussen $600-700 per maand bij een volledige werkweek. Veel mensen proberen in hun levensonderhoud te voorzien door verschillende banen of inkomensbronnen te combineren. De Woonvisie constateert dat er op Sint Eustatius in

[1] Zie citaten 684, 685, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708.

principe geen onderstand (bijstand) bestaat. Doel is dat mensen een baan moeten proberen te vinden. Lukt dat niet dan is er de werkverschaffing, waarbij het minimuminkomen hoort. Er is een zeer beperkt aantal mensen dat een sociale uitkering krijgt omdat zij om medische of psychische redenen geen baan kunnen krijgen.

De Woonvisie beschrijft ook dat als gevolg van het nieuwe bestuurlijke bestel (met ingang van 10-10-10) de kosten sindsdien fors zijn gestegen. Heel veel goederen op Sint Eustatius worden via Sint-Maarten geïmporteerd. Sint-Maarten heft op al deze export een belasting van 5%. Daar bovenop komt de invoering van de Algemene Bestedingsbelasting (ABB). Deze bedraagt 6% als algemeen tarief (import van goederen) plus steeds 4% (met ingang van 1-10-11 in plaats van 6%). Voor elke daaraan toegevoegde dienst wordt cumulatief nog eens 2% in rekening gebracht. Veel prijzen zijn daardoor sterk gestegen.

Uit verschillende andere recente onderzoeken naar de koopkracht in Caribisch Nederland blijkt dat de stijging van de brandstofkosten (extra transportkosten) en de stijging van andere wereldprijzen zoals voedsel en grondstoffen, vooral hebben gezorgd voor prijsstijgingen op het eiland in de afgelopen tijd. Ook de dubbele indirecte belastingheffing – door de samenloop van het nieuwe fiscale stelsel van Caribisch Nederland met het fiscale stelsel van Sint Maarten en Curaçao – maakt het dagelijks leven duurder. Een meerderheid van de bevolking is er in koopkracht op achteruit gegaan sinds 10-10-10.

In haar rapport over de implementatie van het Europees Sociaal Handvest beschrijft de regering van het toenmalige land de Nederlandse Antillen dat op Curaçao een methode is gebruikt om vast te stellen waar de armoedegrens ligt. Ook bestaat er het plan om deze methodiek op de andere eilanden toe te passen.

Andere onderzoeken bevestigen het beeld van armoede op de eilanden. In de Armoede verkenning uit 2012 komt naar voren dat mensen met een minimuminkomen te weinig verdienen om alle kosten te betalen. Ze zoeken hun heil in bijverdiensten en hulp door familie. Ongeveer de heft van de inkomens ligt op of net boven het minimumloon.

Het algemene beeld is dat het leven voor mensen met lage inkomens na de transitie moeilijker is geworden door de kostenstijgingen. Ondanks de aanpassingen van uitkeringen aan de inflatie, kunnen mensen niet rondkomen van hun inkomen.

De armoede veroorzaakt veel problemen in het dagelijks leven van gezinnen. Er wordt ongezonder gegeten omdat groente en fruit duur zijn. Er zijn kinderen die honger hebben. Mensen met lage inkomens hebben problemen om betaalbare huisvesting te vinden. Men trekt bij familie in om kosten van huur, water en elektra te delen, zodat het nogal eens gebeurt dat men met te veel mensen in een huis woont. Ook is er sprake van betalingsachterstanden van huur, water en elektra.

Als een van de mogelijke oorzaken van financiële problemen wordt ook het niet goed kunnen omgaan met geld en het stellen van verkeerde prioriteiten. Mensen steken zich vaak in de schulden om luxe goederen aan te schaffen.

Binnen de kleine samenleving van het eiland helpt en ondersteunt men elkaar en daarbij spelen familie, buren en kerken een rol. Echter, het sociale vangnet staat door de toenemende individualisering wel onder druk.

Voor alleenstaande moeders is de situatie vaak urgent. De vaders dragen lang niet altijd bij in de kosten. Moeders voelen zich soms genoodzaakt om bij andere familieleden in te trekken, in toch al beperkte woonruimte. Kinderopvang komt onder druk en oudere kinderen van vijftien en zestien jaar worden genoodzaakt om te werken.

Een rapport uit 2010 stelt dat er feitelijk niet gesproken kan worden van ‘alleenstaande moeders’, maar beter van fluïde familieverbanden. De gezinssamenstelling op zich is niet problematisch; onvoldoende inkomen en een tekortschietend opleidingsniveau worden aangewezen als oorzaak van problemen.

Ook eerder onderzoek, zoals de NGO-rapportage over de kinderrechtensituatie op de eilanden uit 2008 bevestigt het bovenstaande beeld. Daaraan wordt toegevoegd dat de overheidssteun voor ouders en met name voor jonge alleenstaande moeders onvoldoende is en dat de alimentatie vaak niet wordt betaald.

De Armoedeverkenning uit 2012 geeft verschillende suggesties voor verbetering, zoals: gesubsidieerde kinderopvang en naschoolse opvang, vaders verplichten tot het betalen

van alimentatie, betaalbare sociale woningbouw, hulp in natura, gezamenlijke en gecoördineerde hulpverlening door verschillende organisaties (te denken is aan specialistische thuiszorg of allround gezinscoaches), schuldhulpverlening, mogelijkheid voor lage-rente-leningen, controle van de bank, sanering van huurschulden, effectieve prijscontrole, (bevolkings)onderzoek en afspraken tussen het openbaar lichaam en het Ministerie van SZW.

Eerder al (in 2009) gaf het Kinderrechtencomité de aanbeveling om extra middelen toe te kennen voor de identificatie en ondersteuning van kwetsbare gezinnen en kinderen in Nederland. Daarbij wees het comité op het gebrek aan middelen op de Nederlandse Antillen, bijvoorbeeld voor gehandicapte kinderen en kinderen die andere zorg nodig hebben. Volgens het comité moet de nadruk liggen op armoedebestrijding en het terugdringen van de ongelijkheid tussen de verschillende delen van het Koninkrijk. Dat er werk moet worden gemaakt van het terugdringen van armoede en de ondersteuning van (alleenstaande) ouders, vond ook het Comité voor economische, sociale en culturele rechten in 2008. Het Europees Comité voor Sociale Rechten van de Raad van Europa kwam in 2011 tot een soortgelijke conclusie.

De Nederlandse overheid constateert in haar laatste rapportage aan het Kinderrechtenverdrag (2012) eveneens dat er armoede is in Caribisch Nederland. De verantwoordelijkheid voor de bestrijding daarvan legt zij echter in de eerste plaats bij de eilandbesturen.

Armoede heeft consequenties op allerlei gebied. Het onderzoek van Verwey-Jonker noemt met betrekking tot tienermoeders dat armoede doorgaans wordt beschouwd als belangrijke oorzaak van jong moederschap.

Uit onderzoek uit 2012 van het Korps Landelijke Politiediensten komt naar voren dat armoede ook wordt gezien als een belangrijke oorzaak voor het plegen van strafbare feiten. Bij woning- en bedrijfsinbraken worden steeds vaker levensmiddelen gestolen, aldus woordvoerders van het OM en de politie. Vaak is er in het gezin geen vader aanwezig en heeft moeder meerdere banen en geen tijd om haar kinderen aandacht te geven.[1]

5 Het Kinderrechtenverdrag over financiën

Zonder geld kom je nergens. Geld is nodig om basale levensbehoeften te kunnen betalen zoals eten, water en kleding. En ook voor het vervullen van andere rechten, zoals het recht op onderwijs, gezondheid en gezondheidszorg zijn financiële middelen onmisbaar.

Het recht op een toereikende levensstandaard is geregeld in artikel 27 van het Kinderrechtenverdrag. Het wordt direct gekoppeld aan artikel 6, het recht op leven en ontwikkeling. Het verdrag schrijft voor dat kinderen moeten opgroeien in een levensstandaard die toereikend is zodat zij zich op alle gebieden – lichamelijk, geestelijk, intellectueel, zedelijk en maatschappelijk – kunnen ontwikkelen. Een toereikende levensstandaard omvat in ieder geval onderdak, voeding en kleding.

Ouders zijn de eerst verantwoordelijken voor deze basis. Als ouders echter om een of andere reden hun verantwoordelijkheid niet kunnen waarmaken, dan heeft de overheid de plicht om bij te springen. Het verdrag draagt op om in dat geval te zorgen voor programma's van materiële bijstand en ondersteuning (artikel 27).

Daarnaast moeten kinderen de mogelijkheid krijgen om – via de ouders – gebruik te maken van sociale zekerheid (artikel 26). De Nederlandse overheid heeft een voorbehoud gemaakt op artikel 26 waardoor kinderen geen *zelfstandig* recht op sociale zekerheid hebben.

Het Kinderrechtencomité heeft zich verschillende malen uitgesproken over de risico's van armoede voor kinderen en over de verantwoordelijkheid van de overheid bij de bestrijding van armoede. Landen moeten niet alleen strategieën ontwikkelen om armoede

[1] Zie literatuur 106, 33, 11, 110, 105, 32, 100, 16, 74, 19, 47, 41.

tegen te gaan, maar ze moeten ook zorgen dat armoede geen schade aanricht bij de (jongste) kinderen.[1]

6 Conclusie

Op Sint Eustatius groeien verschillende kinderen op in armoede, zo blijkt uit onderzoek. Kinderen hebben hierdoor soms geen toegang tot de meest basale kinderrechten, zoals eten of kleding. Ook op andere manieren komen kinderen en hun rechten onder druk te staan als gevolg van de financiële situatie waarin gezinnen verkeren. Ouders moeten verschillende banen combineren en hebben geen tijd voor hun kinderen, er wordt samengeleefd in te kleine huizen met te veel mensen, er is geen geld voor kinderopvang, middelen ontbreken om kinderen naschoolse activiteiten te laten ondernemen.

Het zijn slechts enkele voorbeelden van de consequenties die armoede op het leven van kinderen kan hebben. Het is duidelijk dat deze situatie niet in lijn is met de eisen die het Kinderrechtenverdrag stelt.

[1] Committee on the Rights of the Child (2005). *General Comment no. 7, Implementing child rights in early childhood.* CRC/C/GC/7.

Conclusie

Het onderzoek naar de kinderrechtensituatie op Sint Eustatius concentreerde zich op acht aspecten van het leven van kinderen die tezamen hun leven bepalen: gezin en opvoeding, onderwijs, gezondheid, veiligheid, recreatie, spel en vrije tijd, participatie, wonen en financiën. Per onderwerp wordt in het rapport steeds eerst de huidige situatie geschetst. Deze situatie wordt vervolgens telkens vanuit drie invalshoeken beoordeeld: 1. Kinderen en jongeren, 2. Deskundigen, 3. Literatuur. Het zo verkregen beeld is getoetst aan het Internationale Verdrag inzake de Rechten van het Kind, dat voor elk van de leefgebieden minimumnormen formuleert.

In dit hoofdstuk vindt u de resultaten in het kort en de mogelijkheden om de situatie van kinderen te verbeteren.

1 Kinderrechten op Sint Eustatius

Uit de beschrijvingen per thema blijkt dat de situatie op Sint Eustatius (nog) niet voldoet aan de eisen die het Kinderrechtenverdrag daaraan stelt.

1.1 **Gezin en opvoeding**

In veel gezinnen op Sint Eustatius groeien kinderen op in een gewelddadige omgeving waar schreeuwen of slaan aan de orde van de dag is. De ouders die hun kinderen op deze manier behandelen, hebben dat vaak ook weer van hun ouders geleerd. Sommige ouders weten inmiddels dat geweld niet thuishoort in de opvoeding. Maar hoe het dan wel moet, is voor velen nog onbekend. Uit 'opvoedingsverlegenheid' laten sommigen hun kinderen dan juist te vrij waardoor deze grenzeloos gedrag gaan vertonen. Het gaat in veel gezinnen wel goed maar er zijn nog veel ouders die niet met hun kinderen communiceren. Kinderen worden niet gezien en gerespecteerd als volwaardig gezinslid. Veel ouders zijn zo druk met werken om het hoofd financieel boven water te houden, dat ze nauwelijks thuis zijn. Als ze thuiskomen zijn ze te moe om zich met de kinderen te bemoeien. Een sociaal vangnet met opvang en steun door derden ontbreekt; opa's en oma's moeten tegenwoordig ook werken om rond te komen. Sommige kinderen worden sociaal-emotioneel verwaarloosd. Ze moeten het zelf maar zien te rooien. Menig geïnterviewd kind geeft aan graag wat meer aandacht van zijn ouders te wensen.

Er zijn weinig complete gezinnen. Veel moeders voeden hun kinderen alleen op of samen met een nieuwe partner. Vaders zijn veelal afwezig in de opvoeding en betalen in die gevallen meestal geen alimentatie. Dat betekent dat moeders er dan (financieel) alleen voor staan.

Er zijn veel nieuw samengestelde gezinnen. Veel kinderen hebben broertjes en zusjes van verschillende ouders. Eveneens komen tienerzwangerschappen regelmatig voor. De soms zeer jonge meisjes zijn uiteraard nog niet in staat om hun kinderen adequaat op te voeden. Als geld en ondersteuning ontbreken, levert dit grote problemen op.

De kleine gemeenschap op het eiland is in veel gevallen ondersteunend aan individuele bewoners. Er is echter ook een andere kant. Niets blijft privé en er is sprake van veel schaamte en roddel. Het geloof speelt bij dit alles een sterke rol. Het 'gesloten' karakter van de eilandgemeenschap maakt de opvoedingssituatie complex. Problemen komen vaak pas naar buiten als er al veel is misgegaan en hulp is daardoor lastig te bieden.

De situatie rond gezin en opvoeding voldoet momenteel niet aan de minimumeisen die het Kinderrechtenverdrag daaraan stelt. Veel organisaties, zoals de Centra voor Jeugd en Gezin, werken hard om deze situatie te verbeteren maar het is een lang en moeizaam proces. Allereerst moeten ouders het vertrouwen hebben dat zij hun kinderen ook op een positieve en geweldloze manier kunnen laten opgroeien tot verantwoordelijke en respectvolle burgers.

Daarnaast moeten zowel ouders als kinderen weten dat ze ondersteund kunnen worden en dat het geen schande is om daar een beroep op te doen. Hiervoor moeten ze voldoende vertrouwen hebben in de instanties op het eiland.

De opvang van kinderen zal eveneens moeten verbeteren en dat geldt zowel voor kinderopvang als voor naschoolse opvang in verschillende vormen. Het gaat daarbij om de kwaliteit én om de beschikbaarheid, ook voor ouders die dat nu niet kunnen betalen.
De bescherming van kinderen tegen geweld en verwaarlozing is al een prioriteit in het overheidsbeleid en moet dat blijven om de normen van het Kinderrechtenverdrag te kunnen halen. Ook op andere punten zal extra inzet moeten worden gepleegd om achterstanden weg te werken en kinderen het veilige opvoedingsmilieu te bieden dat het verdrag voor ogen staat. Veel van dergelijke maatregelen hangen samen met maatregelen op andere terreinen zoals armoedebestrijding en adequate huisvesting.

1.2 Onderwijs

Op een klein eiland zijn de mogelijkheden om onderwijs te volgen beperkt. Sint Eustatius heeft verschillende basisscholen en één openbare middelbare school. Mogelijkheden voor speciaal onderwijs ontbreken grotendeels. Voor het meeste vervolgonderwijs moeten kinderen het eiland verlaten.

Aan de kwaliteit van het onderwijs valt nog het nodige te verbeteren. Met de komst van onderwijsexpertisecentra en inspecties lijkt dat ook te gebeuren. Op Sint Eustatius vormt de onderwijstaal een groot probleem. Op de basisschool krijgen de kinderen les in het Engels. Daarna moeten ze ineens in het Nederlands leren en begrijpen wat de leraren hen willen bijbrengen. Dit sluit niet aan bij de taal die ze gewend zijn. Bij sommige kinderen veroorzaken de taalproblemen onderwijsachterstanden die lastig weg te werken zijn.

Veel kinderen hebben gedragsproblemen die op school naar buiten komen. Vaak zijn deze rechtstreeks verbonden met de thuissituatie. De school is niet ingericht om kinderen met deze problemen te helpen.

Er bestaat – vooral bij deskundigen – nogal wat kritiek op de leraren. Ze zijn of te autoritair en directief of stellen juist te weinig grenzen. Ze gebruiken verbaal en lichamelijk geweld, ze blijven te kort op het eiland, ze stimuleren de leerlingen onvoldoende en het betrekken van leerlingen komt niet voor in hun woordenboek. Natuurlijk bestaan hierop veel positieve uitzonderingen die extra opvallen omdat ze in korte tijd positieve veranderingen bij de kinderen teweeg brengen.

Het onderwijs voldoet momenteel niet aan alle eisen van het Kinderrechtenverdrag. Daarbij gaat het om verschillende punten waarvoor extra aandacht is vereist zoals de kwaliteit van het onderwijs, speciaal onderwijs, het tegengaan van schooluitval, de aandacht voor de culturele identiteit en taal van het kind, de wijze waarop de discipline op school wordt gehandhaafd, de mogelijkheden voor kinderen om hun talenten te ontwikkelen, de toegang tot informatie en de mogelijkheden om op school te participeren. Er worden al grote stappen gezet om de situatie te verbeteren en in overeenstemming te brengen met de minimumeisen van het verdrag.

1.3 Gezondheid

Het is momenteel onduidelijk hoe het op de meeste gezondheidsgebieden gesteld is met de jeugd. Dat maakt het heel lastig om goed te reageren op gezondheidsproblemen en om het aanbod aan te laten sluiten op de behoeften. Voor jonge kinderen komt er wel steeds meer zicht op hun gezondheid doordat het consultatiebureau – ondergebracht bij het

Centrum voor Jeugd en Gezin – hen volgt. Voor de wat oudere jeugd is dat niet het geval terwijl ook deze groep dringend aandacht nodig heeft. Zo zijn er zorgen over de seksuele gezondheid (bijvoorbeeld seksueel geweld, tienerzwangerschappen en seksueel overdraagbare aandoeningen) en het overgewicht en de leefgewoonten van kinderen.

Kinderen durven niet makkelijk voor hulp aan te kloppen bij (huis)artsen omdat zij bang zijn dat dit dan snel bekend wordt op het eiland. Dat is een bijzonder knelpunt.

De zorg voor gehandicapte kinderen en voor kinderen met psychische gezondheidsproblemen is, voor zover al aanwezig, zeer beperkt. Uiteraard kan een klein eiland niet alle specialismen voor gezondheidszorg bieden. Om te waarborgen dat kinderen toch de juiste zorg krijgen wordt geprobeerd deze elders aan te bieden. Dat leidt soms tot taal- en kostenproblemen.

Er moet nog veel gebeuren om de minimumnormen te halen die het Kinderrechtenverdrag stelt voor gezondheid en gezondheidszorg. Het gebrek aan informatie over vrijwel alle gezondheidsaspecten maakt het echter moeilijk om verbeterplannen te maken.

De preventie van gezondheidsproblemen is een belangrijk punt van aandacht, onder meer waar het gaat om voorlichting over een gezonde leefwijze, inclusief seksueel gezond gedrag en gezond eten en bewegen. De toegang tot de gezondheidszorg voor de wat oudere kinderen moet sterk verbeteren wil deze in lijn komen met het Kinderrechtenverdrag. De jeugdzorg moet verder ontwikkeld worden om kinderen in staat te stellen gebruik te maken van hun recht op gezondheidszorg. Er zijn eveneens uitdagingen waar het gaat om de zorg aan gehandicapte kinderen, om kinderen die slachtoffer zijn en om de bescherming van kinderen tegen uiteenlopende gezondheidsrisico's.

1.4 Veiligheid

Of een kind veilig kan opgroeien, hangt samen met uiteenlopende aspecten thuis, op school en op straat. Veiligheid begint natuurlijk thuis. Veel kinderen op Sint Eustatius worden geconfronteerd met huiselijk geweld of mishandeling. En ook het geweld op school is een punt van zorg en dan met name in de relatie tussen leraren en leerlingen.

In de kleine gemeenschap van Sint Eustatius lijkt er weinig criminaliteit te zijn. Voor zover er jongeren betrokken zijn bij criminele activiteiten zoals inbraken, drugshandel, gewapende overvallen en geweld lijkt deze groep niet groot.

De aanpak van jeugdige delinquenten is de afgelopen jaren verbeterd door de introductie van drie strafrechtelijke reacties van oplopend kaliber. Ook in de justitiële instellingen op de eilanden zijn verbeteringen doorgevoerd. De aanpak gaat nu meer uit van de gedachte dat het jeugdstrafrecht pedagogisch moet zijn.

Kinderen vinden dat er meer gedaan moet worden aan jeugdcriminaliteit door meer vrijetijdsactiviteiten voor kinderen en jongeren te organiseren. Zolang ze zich niet vervelen zullen ze geen rottigheid gaan uithalen, veronderstellen ze. Deskundigen ondersteunen die gedachte volledig.

Om een goed beeld te krijgen van de veiligheid op de eilanden, zouden er meer actuele gegevens beschikbaar moeten zijn. Die worden nu niet, niet volledig of niet goed geregistreerd.

Op een aantal punten voldoet de regelgeving die van toepassing is op het eiland niet aan de minimumeisen die het Kinderrechtenverdrag stelt. Zo ontbreekt een verbod op lijfstraffen. Daarnaast stroken de toepassing van het volwassenenstrafrecht op zestien- en zeventienjarigen en de mogelijkheid tot levenslange veroordeling niet met het Kinderrechtenverdrag. De beter op jeugdige overtreders ingerichte aanpak die momenteel op Bonaire, Sint Eustatius en Saba wordt gehanteerd, sluit echter wel goed aan op de gedachte achter het Kinderrechtenverdrag.

1.5 Recreatie, spel en vrije tijd

Tot een jaar of twaalf valt er voor de meeste kinderen voldoende te beleven op Sint Eustatius. Sommige kinderen en deskundigen noemen het opgroeien op het eiland tot die leeftijd zelfs paradijselijk. Dat wil zeggen, als de kinderen gezegend zijn met ouders of

anderen die tijd hebben en nemen om met ze te spelen, achter leguanen aan te gaan of te gaan zwemmen in de azuurblauwe zee. Vanaf een jaar of twaalf willen de meeste kinderen wel wat meer vermaak. Ze willen met leeftijdsgenoten omgaan, activiteiten ondernemen, de wereld ontdekken. Die wereld is op een eiland klein en het aanbod is beperkt op alle gebieden.

Voor veel kinderen is sport een uitlaatklep en een manier om het eiland zo nu en dan te verlaten voor competitie met andere eilanden. Kinderen kunnen een beperkt aantal sporten beoefenen. Hetzelfde geldt voor muziek en andere cultuur. Het aanbod en de mogelijkheden zijn beperkt.

Het verwezenlijken van het recht van kinderen op recreatie, spel en vrije tijd staat op verschillende manieren onder druk op Sint Eustatius. Bijvoorbeeld door het ontbreken van middelen, voorzieningen en expertise en andere belemmeringen. Veel van deze knelpunten zijn op te lossen voor zover het niet gaat om fysieke of geografische onmogelijkheden. Hiervoor is echter nodig dat erkend wordt hoe groot het belang is van de verwezenlijking van het recht van kinderen op recreatie, spel en vrije tijd en daarmee van een veilig 'derde opvoedingsmilieu' naast het gezin en de school.

1.6 Participatie

Kinderen worden doorgaans niet in staat gesteld om als volwaardige burgers mee te doen. Niet thuis, niet op school, niet in de samenleving op het eiland. Dat past ook niet in het concept van autoritair opvoeden dat zowel in gezinnen als op school nog vaak de boventoon voert. Het maakt dat kinderen weinig zelfredzaam en ondernemend zijn, eerder afwachtend en zonder initiatief. Ze wachten op instructies om iets te doen en op een schreeuw of klap om iets te laten. En dat terwijl ze juist vaak op zichzelf zijn aangewezen als ouderlijk toezicht ontbreekt en zeker als ze het eiland verlaten voor studie of werk. Dan wordt opeens van ze verwacht dat ze wel voor zichzelf kunnen zorgen en opkomen.

Participatie van kinderen thuis, op school en in de vrije tijd moet nog heel veel aandacht krijgen om op een acceptabel peil te komen. Respect voor kinderen en hun bijzondere positie moet daarin centraal staan. Toegesneden op hun leeftijd en ontwikkelingsniveau moeten kinderen geleidelijk leren om mee te doen in alle geledingen van de samenleving.

Er zijn verschillende initiatieven om kinderen beter in staat te stellen hun recht op participatie te verwezenlijken. Dat kan uiteenlopen van opvoedingsondersteuning (Triple P), de komst van de Kinderombudsman waarmee meer aandacht komt voor kinderrechten(educatie), tot initiatieven van organisaties om kinderen en jongeren intensief te betrekken bij activiteiten. Het goed informeren van kinderen over hun rechten kan daarbij helpen om kinderen in de gelegenheid te stellen mee te doen in de samenleving.

1.7 Wonen en financiën

Er zijn onvoldoende geschikte en betaalbare woningen op Sint Eustatius. Daardoor is het voor veel gezinnen moeilijk om goede woonruimte te vinden, zeker voor eenoudergezinnen. Als oplossing trekken familieleden vaak bij elkaar in. In te kleine en overbevolkte huizen hebben kinderen geen rust en slechts weinig privacy. Ze kunnen hun huiswerk niet goed maken en moeten soms het bed delen met een familielid. In sommige buurten laat de leefbaarheid ernstig te wensen over.

Dit alles hangt nauw samen met de benarde financiële positie van veel ouders. Het leven op een eiland is duur. Bijna alles moet worden ingevoerd en dat drijft de prijs op. Bovendien is een auto bijna een noodzakelijkheid omdat er nauwelijks openbaar vervoer is. Tegelijkertijd is het salaris van werknemers relatief laag, zeker voor mensen met weinig opleiding.

Ouders krijgen geen kinderbijslag zoals in Europees Nederland. Vaders die het gezin hebben verlaten betalen in veel gevallen niet mee aan het levensonderhoud van hun kinderen.

Veel ouders en vooral alleenstaande moeders hebben meerdere banen. Maar dan nog is het voor velen een uitdaging om iedere maand de huur, elektriciteit, water, luiers, eten en andere levensbehoeften te kunnen betalen. Kosten voor veel zaken zoals kinder-

opvang, naschoolse opvang, sport of andere activiteiten vormen een obstakel. In extreme gevallen is er niet genoeg geld om (gezond) eten of kleren te kopen en komen kinderen met honger op school. Het is duidelijk dat deze situatie niet voldoet aan de eisen die het Kinderrechtenverdrag stelt.

1.8 **Alles bij elkaar**

De verschillende knelpunten hangen nauw met elkaar samen en vormen daardoor een ernstig gevaar voor de ontwikkeling van veel kinderen die op Sint Eustatius opgroeien. Om de kinderrechtensituatie op de eilanden in lijn te brengen met het Kinderrechten-verdrag zullen de onderwerpen dan ook in samenhang moeten worden benaderd.

2 Kinderrechten in de praktijk

In het hoofdstuk over het Kinderrechtenverdrag wordt beschreven dat het Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind de overheid verplicht om voor kinderen op Sint Eustatius te zorgen:

- Daarbij is het *belang van het kind* uitgangspunt.
- Er gelden dezelfde minimumnormen als die voor andere kinderen in Nederland gelden: *non-discriminatie.*
- Bovendien heeft de overheid de verplichting om voor de kinderen op Sint Eustatius extra zorg te organiseren als het gaat om het *wegwerken van achterstanden*.

Zoals gezegd strookt de huidige situatie op Sint Eustatius (nog) niet met het Kinderrechtenverdrag. In de uitgebreide beschrijving per onderwerp wordt aangegeven welke rechten daarbij in het geding zijn. Dat uitgebreide overzicht was nodig om de precieze stand van zaken te kennen. Voor de praktijk kan vervolgens met een aantal eenvoudiger te hanteren stelregels worden gewerkt, die terugkomen op de basis van het Kinderrechtenverdrag.

Het Kinderrechtenverdrag maakt duidelijk dat er tussen kinderen, ouders, organisaties (op het BES-eiland) en de landelijke overheid rechtstreekse en zelfstandige verbanden en verplichtingen bestaan (zie de linker afbeelding). Er is dus geen sprake van een soort hiërarchie of afgeleide verantwoordelijkheid zoals wel eens wordt gedacht (zie rechter afbeelding).

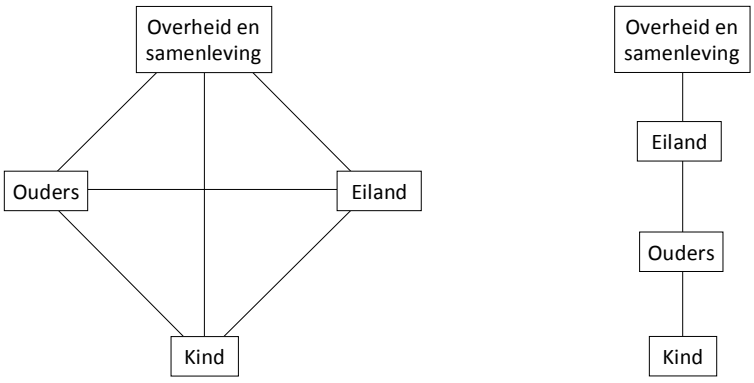

Afbeelding 1: Onderlinge verhoudingen in de verantwoordelijkheid.

Volgens het Kinderrechtenverdrag heeft iedere partij om het kind heen een eigen, directe verantwoordelijkheid ten opzichte van het kind: de ouders, de staat, maar ook anderen. Artikel 3 lid 1 van het Kinderrechtenverdrag is hier klip en klaar over.

De overheid, en iedere betrokken organisatie moet uitgaan van het belang van het kind en dat de eerste overweging laten zijn:

- Dat betekent dat het *beleid* van de overheid en van iedere organisatie (op Sint Eustatius) gestoeld moet zijn op *het belang van het kind*.
- Daarnaast moeten de overheid en iedere organisatie uitgaan van de *specifieke verdragsbepalingen* die verplichtingen scheppen op hun terrein, zoals die over gezondheidszorg, onderwijs of recreatie.
- Om te weten welke normen de overheid en organisaties moeten hanteren bij hun beleid moeten de *maatschappelijk aanvaarde normen* als uitgangspunt worden genomen. Immers, de rechten uit het Kinderrechtenverdrag gelden voor ieder kind (non-discriminatie). Dat betekent dat de overheid en alle organisaties die met kinderen op Sint Eustatius te maken hebben, uit moeten gaan van de minimumnormen die voor alle Nederlandse kinderen gelden. Het maken van onderscheid tussen Europees en Caribisch Nederland is uit den boze als daardoor de normen niet worden gehaald.[1]
- De overheid moet *achterstanden wegwerken*.

3 Beter samen

Het is altijd makkelijker om te zeggen dat iets niet goed gaat dan om te zorgen dat het goed komt. Dat realiseren de onderzoekers zich terdege en bescheidenheid is dan ook op zijn plaats. Temeer omdat zoveel personen en instanties op Sint Eustatius al lang hun uiterste best doen.

Feit is echter dat de huidige situatie niet spoort met het Kinderrechtenverdrag. Feit is ook dat werkelijk iedereen die iets te maken heeft met de situatie van kinderen op de eilanden vindt dat deze kinderen beter verdienen en dat daarmee haast moet worden gemaakt. Hierbij komt het aan op zorg en samenwerking door eenieder vanuit een gezamenlijk gevoel van urgentie. Op solidariteit voor alle kinderen in het Koninkrijk der Nederlanden en in het land Nederland, waar zij zich ook bevinden. Het Kinderrechtenverdrag biedt daarvoor voldoende aansporing.

3.1 Ouders, overheid en organisaties

De primaire verantwoordelijkheid voor de gezonde ontwikkeling van kinderen ligt bij de ouders. Dat is ook zo op Sint Eustatius. Maar als ouders tekort schieten, hebben de omringende organisaties én de overheid een eigen directe verantwoordelijkheid.

De verantwoordelijkheid van de Nederlandse overheid om hulp, ondersteuning en verbetering te bieden, heeft verschillende kanten.

Ten eerste is er de afstand, zowel fysiek als cultureel-maatschappelijk. Op de eilanden kent iedereen de verhalen over goedbedoelende ambtenaren uit Den Haag die na negen uur vliegen wel even zullen vertellen hoe het moet op basis van beleid en ervaringen die niet aanslaan op de eilanden. Alle professionals pleiten ervoor regelingen en instrumenten te laten aansluiten bij de lokale situatie. Dat blijkt moeilijk maar beslist niet onmogelijk.

Daarnaast is er het fenomeen van de vakministeries in Den Haag. Onderwijs, gezondheid, veiligheid, huisvesting en sociale zaken zijn goed afgebakende en gescheiden beleidsterreinen, wat vanuit Haags perspectief goed werkbaar is. In de dynamiek van een kleine gemeenschap op een eiland, waar alles met elkaar samenhangt, is deze verkokering echter funest. Het verbeteren van de kinderrechtensituatie op de BES-eilanden vereist een gezamenlijk verantwoordelijkheidsbesef van de vakministeries en een integrale aanpak in de beleidsvorming en –uitvoering. Dat de minister van BZK hierin een krachtige coördinerende verantwoordelijkheid heeft, is zo vanzelfsprekend dat je het bijna zou

[1] Zie hiervoor ook het advies van het College voor de Rechten van de Mens dat besproken wordt in het deel over het Kinderrechtenverdrag en waarvan u de samenvatting vindt in bijlage 4.

vergeten. Samen met de Rijksvertegenwoordiger en de Kinderombudsman kunnen en moeten zij hiervoor zorgen.

Vervolgens is er de tijdelijkheid van alles uit Den Haag. Veel goede initiatieven hebben het karakter van een plan, een project of een pilot. De financiering is tijdelijk, de uitvoering is vaak tijdelijk maar wat lokale professionals nog meer dwarszit, is dat de personele ondersteuning uit Europees Nederland ook meestal tijdelijk is. Net als ze een beetje snappen hoe het werkt, gaan ze weer weg of, zoals ze het dan zelf zeggen: weer terug. Met alle kennis en ervaring die ze hebben opgedaan. Structurele ontwikkelingen en verbeteringen zijn moeizaam voor lokale organisaties als je het gevoel hebt dat je steeds weer opnieuw moet beginnen.

Het is ook niet eenvoudig. Een kleine, relatief gesloten gemeenschap op een eiland is niet altijd even toegankelijk voor suggesties en interventies. Caribisch en Europees Nederland hebben een ingewikkeld gezamenlijk verleden. Het is ook in Europees Nederland niet ongebruikelijk om het gezin als de hoeksteen van de samenleving te beschouwen waar tegenover organisaties en de overheid zeer terughoudend dienen te zijn. Realistische gedachten over de beperkte maakbaarheid van een samenleving – hier en daar – doen echter niets af aan de aard en omvang van de verantwoordelijkheid.

3.2 Verschillende situaties, dezelfde normen

De situatie op de BES-eilanden verschilt van die in Europees Nederland, dat is duidelijk. Het is dan verleidelijk om de normen aan te passen aan wat gebruikelijk is, aan wat al heel lang gebruikelijk is. Om te denken dat het op zo'n tropisch eiland nu eenmaal anders gaat dan in een koud kikkerland. Of te bedenken dat je niet je eigen westerse normen moet opleggen aan een eilandbevolking aan de andere kant van de aardbol. Dat is zo fnuikend omdat het zo logisch klinkt. Maar het is niet in orde. De normen die het Kinderrechtenverdrag stelt, zijn minimumnormen die gelden voor heel Nederland. De Nederlandse overheid – aan Caribische en Europese zijde – heeft in het naleven van het verdrag een eigen, directe verantwoordelijkheid.

Op elk van de drie eilanden in Caribisch Nederland is de situatie anders. Om die reden is gekozen voor aparte rapporten die de eigenheid van de eilanden onderstrepen. Op basis hiervan kan samenhangend jeugdbeleid voor elk eiland apart gemaakt of nader ingevuld worden. Steeds moet daarbij beoordeeld worden wat elk eiland nodig heeft, op welke manieren het beste kan worden samengewerkt en met welke maatregelen de situatie van kinderen kan verbeteren.

3.3 Uitgangspunten

Het rapport biedt geen concrete aanbevelingen. Het maakt wel duidelijk dat er veel moet gebeuren en wie daarvoor verantwoordelijk is.

Tien uitgangspunten voor verbeteringen voor iedereen die daarbij betrokken is:

1. Respect voor de eigen taal en cultuur van de eilandbewoners én eerbiediging van de kinderrechten gaan samen op.
2. Voortbouwen op de kracht en inzet van personen en organisaties op het eiland die zich al sinds lang inzetten voor het belang van het kind.
3. Stimulans van de samenwerking van personen en organisaties onderling en met degenen die vanuit Europees Nederland verantwoordelijk zijn voor realisatie van de kinderrechten.
4. Participatie van kinderen en jongeren op alle niveaus: het betrekken van de jeugd zelf bij het verder inventariseren van knelpunten en het vinden van oplossingen.
5. Terughoudendheid in extra regelgeving vanuit Europees Nederland.
6. Kiezen voor een aanpak die aansluit op de specifieke behoeften van het eiland en zijn kinderen.

7. Realiseren dat extra inspanningen en middelen nodig zijn om achterstanden weg te werken.
8. Entameren van nader onderzoek op al die gebieden waar kennis over kinderen ontbreekt.
9. Organiseren van registratie van gegevens over kinderen op terreinen waarop adequate informatie momenteel ontbreekt.
10. Uitgaande van een grote urgentie om de kinderrechtensituatie binnen afzienbare tijd zodanig te verbeteren dat deze aan de minimumeisen voldoet.

Het onderzoek naar de kinderrechtensituatie op Sint Eustatius heeft het karakter van een nulmeting. Op basis hiervan kan UNICEF zijn mandaat – toezien op naleving van het Kinderrechtenverdrag – in praktijk brengen. Dat betekent niet dat de kinderrechten-organisatie nu rustig achterover leunt. Het betekent vooral dat met dit rapport de verantwoordelijke overheden en organisaties worden aangespoord om de eigen en elkaars mouwen nog meer dan thans op te stropen. In het belang van het kind.

BIJLAGEN

Bijlage 1 – Citaten over Sint Eustatius

Inhoud

Gezin en opvoeding	169
Onderwijs	186
Gezondheid	197
Veiligheid	201
Recreatie, spel & vrije tijd	202
Participatie	204
Wonen	206
Financiën	207

Gezin en opvoeding

1. Mijn ouders hebben dezelfde regels thuis. Ik mag niet rennen, ik mag niet op het bed springen en ik mag niet met messen spelen. Maar dat zijn nou net de leuke dingen. Er is wel een regel voor hoe laat ik thuis moet zijn maar soms ben ik wel wat later. Dat vindt mijn moeder niet erg als zij zelf ook uit is. Sommige vrienden hebben ouders die veel strenger zijn dan die van mij. Als er bijvoorbeeld een feest is 's avonds mogen zij niet gaan en ik wel. Er zijn helemaal geen problemen thuis. (jongen, 13 jaar, Sint Eustatius)

2. Ik maak het huis schoon. Ik veeg, ik mop en ik doe de afwas. Ik stof ook en ik verschoon de bedden. Mijn moeder maakt meestal de badkamer schoon want dat vind ik niet leuk. (jongen, 13 jaar, Sint Eustatius)

3. Ik doe weleens boodschappen. Dat doe ik alleen als ik cake of pizza wil maken. Ik kook ook. Mijn moeder kookt als ze thuis komt uit haar werk. (jongen, 13 jaar, Sint Eustatius)

4. Er wordt thuis niet geslagen. (jongen, 13 jaar, Sint Eustatius)

5. Mijn vader was heel streng toen ik jonger was maar nu niet meer. En mijn moeder ook niet. (meisje, 17 jaar, Sint Eustatius)

6. Thuis doe ik bijna alles. Ik maak schoon en ik doe de afwas. Ik doe alleen niet de was. Dat doen mijn ouders. (meisje, 17 jaar, Sint Eustatius)

7. Het is goed om op Statia op te groeien. We spreken hier alleen Engels en een beetje Nederlands. Dat vind ik niet leuk. Ik zou graag ook Spaans praten want er zijn veel mensen op het eiland die Spaans spreken. (jongen, 12 jaar, Sint Eustatius)

8. Mijn ouders zijn streng. Soms mag ik geen televisie kijken. Ik moet op zaterdag vroeg opstaan om kleren te wassen en andere klusjes te doen. Er zijn niet echt problemen thuis. Ik heb weleens ruzie met mijn broertje. Hij slaat me soms. Ik sla hem ook. Als mijn ouders boos zijn dan pakken ze soms mijn BlackBerry af. Ze slaan me niet. (jongen, 12 jaar, Sint Eustatius)

9. Mijn moeder probeert streng te zijn. Ik ben te slim om gedisciplineerd te worden. Als zij mij vertelt dat ik mijn kleren moet opruimen dan denk ik dat kan ik ook later doen. Ik hoef die kleren niet perse nu op te ruimen. Ze probeert wel regels op te stellen. Mijn moeder zorgt in principe voor mijn zusje en voor mij. Mijn oma en haar zus doen gewoon hun eigen dingen. (meisje, 17 jaar, Sint Eustatius)

10. Met kerst gaan we allemaal samen de kerstboom versieren en spelletjes spelen. Met de verjaardagen krijgen we allemaal cadeautjes. Vorig jaar wilde ik een BlackBerry voor mijn verjaardag en toen zei mijn moeder dat ze het niet zou kopen. Uiteindelijk kreeg ik hem toch. Mijn moeder kan verassingen niet altijd voor zich houden, dus dan weet ik al wat ik krijg voordat ik jarig ben. (meisje, 12 jaar, Sint Eustatius)

11. We mogen niet in de slaapkamer eten. Nadat we hebben gegeten, moeten we ons bord en bestek afwassen. We mogen de koelkast niet open laten staan. We mogen niet op blote voeten lopen en we mogen onze voeten niet op de stoel leggen. We mogen niet teveel televisie kijken. We mogen geen films kijken voor volwassenen en geen films waar veel geweld in voorkomt. Mijn broertje wil al het geweld anders na gaan doen. Voor naar bed gaan geldt dat we op tijd naar bed moeten. We hebben geen televisie in de kamer dus als we naar bed gaan, gaan we echt slapen. We mogen niet op de bank slapen. Als we dat doen maakt mijn moeder ons wakker om ons naar bed te sturen. (meisje, 12 jaar, Sint Eustatius)

12. Mijn moeder en mijn stiefvader zijn streng als dat nodig is. Als er dingen zijn die ik echt niet mag doen dan zijn ze streng. Over het algemeen begrijpen ze het wel als ik bepaalde dingen wil doen en dan laten ze me gaan. Ik mag echt geen drugs, alcohol en alles wat me een slechte naam zou kunnen geven, doen. Je krijgt best snel een slechte naam op het eiland. Ik weet niet hoeveel maar er zijn wel een aantal meiden met een slechte naam. (meisje, 16 jaar, Sint Eustatius)

13. Iedereen heeft bepaalde taken thuis. Ik was de kleren. Ik mop het huis en ik moet afwassen. Soms heb ik er helemaal geen zin in maar meestal vind ik het niet zo erg. Het is in ieder geval beter dan koken. De laatste tijd kook ik niet vaak. (meisje, 16 jaar, Sint Eustatius)

14. Mijn opa en oma zijn helemaal niet streng. Ik kan doen wat ik wil. Ik ga uit en ik blijf laat op. Gewoon normale dingen die tieners doen. Ik vind het leuk om bij mijn opa en oma te wonen. (meisje, 15 jaar, Sint Eustatius)

15. Ik moet de tuin schoonmaken, ik moet afstoffen, moppen, de badkamer schoonmaken, afwassen, mijn kamer schoonmaken en kleren wassen. Soms helpt mijn zus maar vaak doe ik alles alleen. (meisje, 15 jaar, Sint Eustatius)

16. Soms is mijn moeder streng maar soms niet. Als ik naar mijn vriendinnen wil dan mag dat wel. Ik gedraag me en ik luister naar haar. Mijn stiefvader is best wel streng. Hij wil altijd dat ik alles aan mijn moeder ga vragen zodat ze weet wat ik wil gaan doen en dat er niks met me gebeurt. Ik luister naar hun allebei. Ik heb weleens ruzie met mijn broer. Ik sla hem alleen als hij stoute dingen doet. Hij slaat mij ook. Hij slaat mensen zomaar. Dat vind ik niet goed. Mijn moeder slaat mij nooit. (meisje, 10 jaar, Sint Eustatius)

17. Ik help thuis met schoonmaken. Ik doe de afwas en ik ruim het huis op voordat mijn moeder thuiskomt van haar werk. Als het een rotzooi is dan moet ik het opruimen. Soms doe ik het ’s morgens voordat ik naar school moet. (meisje, 10 jaar, Sint Eustatius)

18. Mijn moeder neemt de beslissingen thuis. Als er iets met ons gebeurt dan is zij verantwoordelijk voor ons, dus zij beslist wat er gebeurt. Ik ben het altijd met haar eens. Zij is mijn moeder dus ik doe wat zij zegt dat ik moet doen. Ik moet respect voor haar hebben. (meisje, 10 jaar, Sint Eustatius)

19. Ik moet helpen in het huishouden. Ik moet mijn slaapkamer opruimen, afwassen, de planten water geven, het huis schoonmaken en voor mijn broertje zorgen. Soms vind ik het leuk en soms heb ik er geen zin in. (meisje, 11 jaar, Sint Eustatius)

20. Er gelden thuis normale regels. Ik moet beleefd zijn, ik mag mijn voeten niet op de tafel leggen en ik moet mijn schoenen buiten uitdoen. Er gelden ook regels voor uitgaan. Het hangt er vanaf waar ik heen wil. Mijn ouders stellen de regels samen op. Het gaat niet anders dan bij vrienden. Mijn ouders zijn gewoon normaal. Ik ben het eens met de regels. Er zijn nooit problemen over de regels. Ik heb weleens een discussie met mijn moeder over de regels maar ik heb respect voor haar. Ik heb manieren geleerd thuis. (meisje, 14 jaar, Sint Eustatius)

21. Er is 's middags niemand thuis. Ik vind het fijn om alleen thuis te zijn. Mijn vader is om drie uur klaar met werken en mijn moeder tussen vier en vijf uur. (meisje, 14 jaar, Sint Eustatius)

22. Ik doe de afwas, ik veeg en mop het huis, ik maak mijn kamer schoon, ik kook en ik was mijn kleren. Mijn zusje moet haar speelgoed opruimen en zij wil ook wel afwassen. Ik laat haar niet afwassen want als ze iets breekt dan heb ik het gedaan. (meisje, 14 jaar, Sint Eustatius)

23. Mijn ouders zijn heel streng. Ik mag niet alles doen wat ik wil doen. Ik mag geen sigaretten roken, geen bier drinken, ik mag niet alleen de straat op en ik mag niet tot laat weg blijven. Ik moet thuis zijn voordat het donker is. Als mijn moeder weet waar ik ben en als ik word thuisgebracht dan mag ik wel later thuis komen. (jongen, 10 jaar, Sint Eustatius)

24. Er zijn nooit problemen thuis. Vroeger had ik wel ruzie met mijn zus maar nu niet meer. Vroeger maakten we ruzie om de televisie maar nu hebben we een rooster. Als ik thuiskom uit school doe ik eerst de klusjes die ik moet doen en rond half drie ga ik een uur of twee uur televisie kijken. Daarna doe ik hem uit en ga ik iets anders doen. 's Avonds mag mijn zus televisie kijken. Mijn ouders hebben het rooster bedacht. (jongen, 10 jaar, Sint Eustatius)

25. Ik woon met mijn moeder, mijn vader en mijn broer. Hij studeerde in Aruba maar hij is teruggekomen. Hij heeft besloten een jaar vrij te nemen en te gaan werken. Hij gaat volgend jaar wel terug want hij heeft geen keus. Mijn ouders laten hem niet langer dan een jaar blijven, dus volgend jaar moet hij wel verder studeren. Mijn ouders pushen ons wel echt om te studeren. Ik ben de dagen af aan het tellen totdat ik naar Nederland kan. Ik ga over 94 dagen! (meisje, 17 jaar, Sint Eustatius)

26. Mijn ouders zijn streng. Ik denk dat je dit antwoord van de meeste mensen zal krijgen. Wanneer zijn ze streng? Op bijna alle gebieden. Ze zijn wel iets minder streng dan een jaar geleden want ik ben nu ouder. Wij zijn gelovig, dus ze zijn heel streng. Mijn ouders zijn waarschijnlijk twee keer zo streng als religieuze ouders in andere gezinnen. Ik mag wel naar vrienden gaan en naar sportwedstrijden. Maar naar feesten mag ik helemaal niet. (meisje, 17 jaar, Sint Eustatius)

27. Ik denk niet dat ze zo streng is omdat ze een tienermoeder was. Heel veel mensen vragen zich dat af. Maar ik denk dat ze me dan zouden verbieden een vriendje te hebben. Ik heb een vriendje. Hij mag niet hier thuis komen. Als ik het vraag, krijg ik nooit een volledig antwoord. Als ik alle dingen die zij zegt samenvoeg snap ik nog steeds niet waarom. Het lijkt wel alsof de stukjes van verschillende puzzels zijn. Mijn moeder is een gecompliceerd persoon. Ik denk dat ze hem niet mag omdat hij een ander geloof heeft en omdat hij een sterke eigen mening heeft. Mijn vader mag hem niet vanwege zijn geloof. Hij is katholiek. Zelf zegt hij dat hij als katholiek is geboren maar er verder niets meer mee doet. Zijn moeder is wel heel gelovig. Het is wel een beetje raar dat hij dat niet is. We gaan naar dezelfde school en ik mag wel bij hem thuis komen. Soms vertel ik mijn moeder wel als ik naar hem toe ga. Ik kan het niet te vaak zeggen want dan vindt ze het niet goed. Ik hoef niet precies te zeggen waar ik heen ga als ik wegga en als ik direct na school ga denkt ze dat ik nog op school ben. (meisje, 17 jaar, Sint Eustatius)

28. Bij ons in de familie is het zo dat de jongens meer mogen dan de meisjes. Dat betekent dat mijn broer wel naar feesten en optredens mag gaan en ik niet. (meisje, 17 jaar, Sint Eustatius)

29. Ik denk dat vanwege de cultuur die we hebben op de eilanden, de ouders niet goed weten hoe ze seksuele voorlichting moeten geven aan hun kinderen. (jongere)

30. De moeder begrijpt niet waar haar kind het over heeft. De kinderen nemen informatie tot zich die in een heel andere context is ontstaan en ontwikkeld. Hierdoor vindt de beleving van de kinderen vaak geen aansluiting bij de leefwereld en opvattingen die hun ouders hebben. (jongere)

31. Kinderen, met name jongens, worden verwend. (deskundige)

32. De opvoedingssituatie is hier heel vaak scheef. Zowel thuis als op school. (deskundige)

33. Veel volwassenen zijn bang voor tieners. Je ziet een scheiding tussen volwassenen en tieners hier. Tieners worden behandeld alsof ze van Mars komen. Ze worden genegeerd. (deskundige)

34. Als kinderen van hun leraar schuttingtaal horen, gaan ze het zelf ook gebruiken. Tegen elkaar en tegen volwassenen. (deskundige)

35. Ouders houden wel van hun kinderen maar ze tonen het niet. (deskundige)

36. We hebben het nu over een nieuwe generatie kinderen. Ze zien op internet en tv dat het niet normaal is om opgevoed te worden met harde hand. (deskundige)

37. Door de tv en computer zijn kinderen eerder geneigd dingen te doen die niet goed zijn. (deskundige)

38. We zitten in een fase waarin het belangrijk is dat ouders de verantwoordelijkheid voor hun kinderen gaan nemen. Ze moeten beseffen wat hun taak is. (deskundige)

39. Kinderen krijgen hier vaak de boodschap ‘Je doet het niet goed’. (deskundige)

40. Je moet voldoende positieve signalen aan kinderen geven. (deskundige)

41. Er is geen enkel vertrouwen tussen volwassenen en kinderen. (deskundige)

42. Kinderen zijn in enorme passiviteit gedrongen. Ze zijn gewend om afgestraft te worden als ze aandacht vragen. Ze weten niet wanneer ze aandacht krijgen en voelen zich onveilig. (deskundige)

43. Kinderen worden hier stelselmatig weggeschoven. (deskundige)

44. Het gaat allemaal om kopieergedrag. Ouders hebben van hun ouders geleerd om geweld te gebruiken en leren dat weer aan hun kinderen. Het gaat maar door. (deskundige)

45. We proberen ouders te stimuleren om een positief rolmodel te worden. (deskundige)

46. Als je het gedrag van kinderen wilt veranderen, zul je zelf als volwassene eerst moeten veranderen. (deskundige)

47. Kinderen wordt hier niet geleerd om zelfstandig te zijn, om zelf te leren. Alles wordt voorgekauwd. Op deze manier worden kinderen dom en onzelfstandig gehouden. (deskundige)

48. Veel kinderen krijgen te veel vrijheid en geen grenzen. Dat is niet goed voor kinderen om zich te ontwikkelen tot verantwoordelijke volwassenen. (deskundige)

49. Momenteel kennen wij gevallen van vrouwen van middelbare leeftijd die jongetjes van twaalf, dertien jaar van school oppikken om seks mee te hebben. De ouders komen niet op voor de jongens want het idee is: jongens kunnen wel voor zichzelf opkomen en misschien willen ze het zelf wel. (deskundige)

50. Opvoeden gebeurt hier in de Caribische stijl: weinig corrigerende factoren, weinig grenzen, veel geweld. (deskundige)

51. Ouders voeden hun kinderen op met commando’s. Men overschreeuwt de afstand die er is tussen ouders en kinderen. Er is veel agressief taalgebruik. Niets gaat vragend, alles gebiedend. (deskundige)

52. Op de eilanden is formeel respect ingebakken, zoals netjes goedendag zeggen. Hierachter schuilt de werkelijkheid en die is niet respectvol. (deskundige)

53. Het concept opvoeden is hier onbekend. Grappig genoeg wordt er wel naar programma’s als The Nanny gekeken en daar leren ze al van. (deskundige)

54. Het gros van de jongens wordt hier heel ééndimensionaal opgevoed. Zelfontplooiing hoort niet bij de opvoeding. (deskundige)

55. Kinderen - en ook ouders - hier leven van dag tot dag. Ze voelen zich niet goed maar hebben geen idee wat ze daaraan zouden kunnen doen of hoe het komt. (deskundige)

56. Kinderen kunnen hun verhaal niet kwijt over belangrijke dingen in hun leven. Ouders hebben geen tijd en geen aandacht voor ze. (deskundige)

57. Ouders zijn hier streng maar ze zouden ook moeten stimuleren dat kinderen kunnen zeggen wat ze willen. (deskundige)

58. Op dit moment krijg ik niet genoeg aandacht thuis. Er zijn veel problemen thuis. Mijn ouders zijn eigenlijk nooit thuis. Vanaf begin dit jaar zijn er veel problemen. Ik probeer wel afstand te nemen van mijn ouders en me op school te concentreren. De problemen van mijn ouders hebben veel invloed op mij. Mijn zus woont niet hier maar haar dochtertje wel. Zij is op jonge leeftijd moeder geworden en is naar Aruba gegaan om te studeren. Haar kindje woont bij ons en als mijn ouders er niet zijn moet ik voor haar zorgen. Ik moet zorgen voor een kind terwijl ik zelf nog gewoon moet kunnen focussen op school. Mijn zus is 24. Ik hoop dat ze binnenkort terugkomt want ze is bijna klaar met haar opleiding. Misschien komt ze haar dochtertje ophalen en dan gaan ze samen op Aruba wonen. Ze is weggegaan toen haar dochtertje twee was. Sinds die tijd zorgen wij voor haar. Ik ben meer haar grote zus. Ik ben niet echt een tante. (meisje, 17 jaar, Sint Eustatius)

59. Mijn vader werkt soms in de middag nog extra en mijn moeder gaat gewoon naar een vriendin van haar. Ze komt dan ’s avonds laat terug en dan gaat ze weer weg of ze gaat slapen. (meisje, 17 jaar, Sint Eustatius)

60. De laatste paar weken kook ik voor mezelf omdat niemand thuiskomt. Afgelopen week heeft mijn moeder wel voor me gekookt. Ik houd niet echt van koken. Ik vraag vaak of mijn moeder eten voor me wil halen maar dat doen ze niet dus dan moet ik uiteindelijk toch koken. (meisje, 17 jaar, Sint Eustatius)

61. Vaak is de thuissituatie slecht. Verslaving van de moeder, geen hechte gezinssituatie, moeders met een dubbele baan. Kinderen ontbreekt het aan opvang als zij uit school komen. Kinderen zwerven op straat tot er iemand thuis komt. (deskundige)

62. Er zijn hier veel alleenstaande moeders en die hebben het heel druk. (deskundige)

63. Kinderen zijn té belangrijk. Je moet tijd voor ze maken. Iedereen moet hard werken maar de tijd die je wel hebt moet je goed en bewust aan je kind besteden. (deskundige)

64. Sommige moeders die veel werken en weg zijn, zijn thuis ook met andere dingen bezig dan met hun kinderen. Ze geven geen volle aandacht aan hun kinderen. (deskundige)

65. Er is minder tijd voor de kinderen. Kinderen worden opgevoed door de tv. (deskundige)

66. Veel jongeren die hier een strafbaar feit hebben gepleegd weten niet eens waarom ze dat hebben gedaan. Ze hebben geen motief. Ik denk dat het vaak verveling is. Het grootste deel van de kinderen raakt in de problemen omdat ze aandacht willen krijgen. Dat geldt voor 75% van de kinderen. (deskundige)

67. Er lopen te veel kinderen zonder toezicht rond, ook na school. (deskundige)

68. Slechts weinig kinderen hebben echt een normale thuissituatie. Voor de andere kinderen geldt dat ze wel naar huis gaan maar geen thuis hebben. (deskundige)

69. Kinderen zitten allemaal doorlopend in de overlevingsmodus. (deskundige)

70. Veel kinderen voeden vooral zichzelf op. (deskundige)

71. Veel alleenstaande moeders hebben kinderen van verschillende vaders. Ze moeten heel veel werken en dan zijn de kinderen alleen thuis. Die gaan rondhangen. (deskundige)

72. Je ziet gewoon van welke kinderen de moeders wel vaak thuis zijn. Die kinderen krijgen thuis wel aandacht en die hoeven dus niet raar te doen om aandacht te krijgen. (deskundige)

73. Ouders weten nu vaak niet waar hun kind uithangt. Dat geldt ook voor kleine kinderen. Ze lopen na tien uur nog buiten. (deskundige)

74. De ouders zijn er wel voor de kinderen maar niet genoeg. (deskundige)

75. Veel ouders maken lange dagen. Soms hebben ze twee of drie banen. Daarom schiet de aandacht voor kinderen er dan bij in. (deskundige)

76. Kwaliteitstijd met het gezin? Geen enkele! (deskundige)

77. Opvoeding is niet wat het zou moeten zijn. Er is geen familiegevoel. (deskundige)

78. Beide ouders of alleenstaande moeders werken veel. De kinderen zijn vaak alleen thuis. Ze ontwikkelen hun eigen leefstijl. (deskundige)

79. Veel kinderen zijn eigenzinnig en snel volwassen maar hebben het kind-zijn overgeslagen en zijn daardoor niet echt volwassen. (deskundige)

80. Kinderen hangen nog laat op straat rond. De ouders komen laat thuis van hun werk. (deskundige)

81. Voor kleine kinderen is het thuis onveilig. Ouderlijk toezicht ontbreekt. (deskundige)

82. Kinderen hunkeren hier naar elke vorm van positieve aandacht van volwassenen. (deskundige)

83. Ook kleine kinderen willen wel alles doen als ze maar aandacht krijgen. (deskundige)

84. Ouders hier hebben vaak meerdere banen en zijn nooit thuis. (deskundige)

85. Ouders doen hier alles om van hun kinderen af te komen. Kinderen worden overal gedropt en te laat opgehaald. (deskundige)

86. Zelfs in de bibliotheek werden kinderen gedropt door ouders. Er hangt nu een bordje dat er alleen kinderen vanaf een bepaalde leeftijd zonder ouderlijk toezicht mogen komen. Die kleine kinderen braken de boel af zonder ouders. (deskundige)

87. Het eiland en zijn bewoners hebben een sterk verwaarlozend karakter ten opzichte van kinderen. (deskundige)

88. Ouders moeten er vaker voor hun kinderen zijn. (deskundige)

89. Nu gaan kinderen bij anderen aandacht vragen. Dat doen ze dan op een negatieve manier omdat ze thuis geen aandacht krijgen als ze erom vragen. (deskundige)

90. Vaak hebben ze thuis geen vader en de moeder is natuurlijk de hele dag aan het werk en als ze thuis komt, is ze moe. (jongere)

91. Jongeren hebben veel tijd die ze met elkaar kunnen doorbrengen zonder toezicht van volwassenen. (jongere)

92. Er is een sociale structuur nodig op de eilanden. Die is er nu niet. (deskundige)

93. Wetende dat er in thuissituaties van kinderen soms lastige omstandigheden zijn - veel ouders zijn altijd aan het werk en niemand zorgt voor de kinderen - is het van groot belang dat kinderen zich veilig voelen op plaatsen waar ze zijn, zoals: school, naschoolse opvang, sportverenigingen, speelplaatsen, enzovoorts. Het creëren van veilige plaatsen zal extra aandacht vragen. (deskundige)

94. Het is moeilijk om je kinderen goed op te voeden als je zo hard werkt. Mensen raken snel gefrustreerd. (deskundige)

95. Vroeger hielp de familie. Toen was er een hechtere band. Nu zijn mensen meer op zichzelf. (deskundige)

96. Het is hard nodig dat er naschoolse activiteiten zijn want er zijn erg veel hangjongeren. (deskundige)

97. Je moet begrip hebben voor werkende ouders. Help ze en kinderen door meer activiteiten te organiseren voor jongeren. (deskundige)

98. Veel ellende wordt veroorzaakt door de economische situatie. Ouders hebben drie banen. Er is geen toezicht. Er zijn geen opa's en oma's die opletten en op school krijgen de kinderen ook geen steun. (deskundige)

99. Je hebt hier andere ankerpunten nodig dan alleen het gezin omdat je daar niet veel van kunt verwachten voor kinderen. (deskundige)

100. Algemeen beeld op de eilanden is dat toezicht thuis vaak faalt en dat er weinig of geen naschoolse activiteiten zijn voor kinderen en jongeren. (deskundige)

101. Veel ouders hebben twee tot drie banen en zijn niet thuis. Kinderen groeien op voor de tv. Als er buiten school iets georganiseerd zou worden dan stromen ze toe. Vroeger gebeurde dit wel vanuit het community center maar dat ging mis omdat de mensen die de NSO deden ook voor de klas staan. (deskundige)

102. Ik werk in ploegendienst en ben heel moe als ik thuiskom. (moeder, Sint Eustatius)

103. Na je werk moet je een luisterend oor hebben of helpen met huiswerk. Als je dan net hele lange dagen hebt gewerkt. (moeder, Sint Eustatius)

104. We hebben vaak over de problemen thuis gesproken. Ik vertel ze dat ze hun problemen niet aan mij moeten vertellen en me gewoon moeten laten concentreren op school. Dit is de tweede keer dat ik havo vijf doe en ik kan dit keer niet zakken. Dat is een paar uur goed gegaan maar uiteindelijk

maakten ze toch weer ruzie en zat ik er weer tussenin. Elke keer willen ze dat ik een kant kies. Als ik geen kant kies dan krijg ik weer te horen dat zij ook niets voor mij gaan doen. Mijn moeder wil van mijn vader scheiden. Mijn moeder heeft het altijd over alles dat in het verleden is gebeurd en dat ze het niet meer aankan. Vervolgens gaat mijn vader naar mijn moeder met allemaal dingen die hij op straat van anderen heeft gehoord. Mijn moeder heeft dan dingen op straat verteld die hij weer te horen krijgt. (meisje, 17 jaar, Sint Eustatius)

105. Je hoort niet zo vaak iets over kinderen die geslagen worden maar het gebeurt wel. Er waren twee meisjes die een tijd mishandeld werden door hun vader en dat is pas vorig jaar naar buiten gekomen. Eén van de meisjes had iets verteld waardoor mensen erachter kwamen wat er gebeurde. Hun vader zit nu vast. (meisje, 17 jaar, Sint Eustatius)

106. Het valt wel mee hoeveel kindermishandeling er is op het eiland. Ik denk dat het schreeuwen tegen kinderen gewoon onderdeel is van de cultuur op het eiland. En de kinderen groeien op met fysieke discipline. Als we iets doen dat niet mag dan krijgen we een tik. In sommige gezinnen gaat het wel verder dan de fysieke discipline maar die ouders zijn dan ook niet geschikt om ouders te zijn. (meisje, 17 jaar, Sint Eustatius)

107. Ik ben ook opgegroeid met fysieke discipline. Ik zou niet hetzelfde doen met mijn kinderen. Ik heb zo vaak tegen mijn moeder gezegd dat er heel lang geleden mensen waren die in grotten woonden en die niet konden praten. Die mensen gebruikten slaan als een manier om te communiceren. Aangezien wij wel kunnen communiceren en ik slim ben, neem ik aan dat wij wel zouden kunnen praten tegen elkaar. Ze probeert het nog steeds maar het lukt niet altijd want ik ben groter. Meestal is het gewoon een duwtje zodat ik ga doen wat zij wil. Als ik het doe dan zeur ik gedurende de tijd dat ik er mee bezig ben. (meisje, 17 jaar, Sint Eustatius)

108. Ik zie weleens dat ouders hun kinderen slaan. Ik vind het niet goed. Toen ik klein was ben ik weleens geslagen maar nu niet meer. Ik zou mijn kinderen nooit slaan. (meisje, 15 jaar, Sint Eustatius)

109. Ik woon niet bij die andere mensen dus ik weet niet wat er in de huizen gebeurt. Mijn vriendinnen worden niet geslagen. (meisje, 10 jaar, Sint Eustatius)

110. Als mijn moeder boos op me wordt, dan krijg ik een klap. Ik weet niet wat ik er van vind en of ik het verdien. Soms vind ik dat ik het niet verdien. (meisje, 10 jaar, Sint Eustatius)

111. Ik werd thuis geslagen toen ik klein was. Ik bedank haar daar nu voor. Ik zie veel ouders die zich niet druk maken om hun kinderen en dan gaat het mis met de kinderen. Ik werd niet zo vaak geslagen. Ik wilde niet dat ik pijn had dus als ik een klap had gehad deed ik iets niet meer. Mijn moeder sloeg me. Mijn vader heeft me nog nooit geslagen. (meisje, 14 jaar, Sint Eustatius)

112. Het ligt er wel aan uit wat voor familie je komt. Als je uit een gerespecteerde familie komt dan ga je naar de kerk. Heel vaak worden de kinderen van deze gezinnen geslagen als ze niet luisteren. Als ze niet gaan huilen krijgen ze nog meer klappen zodat ze gaan huilen. Als ze wel gaan huilen krijgen ze ook nog meer klappen en dan zeggen de mensen ‘ik zal je iets geven om voor te gaan huilen’. Op deze manier willen ze de kinderen leren dat ze iets niet meer moeten doen. (jongen, 10 jaar, Sint Eustatius)

113. Het slaan van kinderen door hun ouders is niet altijd misbruik of mishandeling. Ik heb het vaak zelf ook ervaren en zie het eerder als onschuldige correctieve handeling. (jongere)

114. Het corrigeren van kinderen door middel van slaan is onderdeel van de cultuur behalve als het slaan extreme vormen aanneemt en het kind goed zichtbare verwondingen heeft aan bijvoorbeeld het gezicht. (jongere)

115. Kinderen krijgen weinig aandacht van ouders. Ze zien dat vader moeder slaat en nemen dit gedrag over. (jongere)

116. De vader slaat de moeder. Als je dat dan als jongen ziet, denk je dat dat goed is om te doen omdat je vader het ook doet. (jongere)

117. Wanneer er seksueel misbruik plaatsvindt, zal daar geen bekendheid aan gegeven worden. Onder meer omdat door het geringe aantal inwoners dan meteen het hele eiland ervan op de hoogte zou zijn. Uit angst hiervoor zal een kind dat dit overkomt er niet snel ruchtbaarheid aan geven. (jongere)

118. Er is bijvoorbeeld geen centraal meldnummer voor misbruik zoals in Nederland. (jongere)

119. Wanneer iemand iets overkomt op het gebied van misbruik of mishandeling zal er veel aan worden gedaan om dat verborgen te houden. (jongere)

120. De grootste problemen op de eilanden zijn armoede, seksueel geweld, incest, kindermisbruik, tienerzwangerschappen en eenoudergezinnen. Als je om hulp vraagt, weet meteen het hele eiland het. Iedereen weet dat misbruik plaatsvindt maar niemand doet iets. (deskundige)

121. Kindermishandeling wordt nu gemeld en dat is een stap in de goede richting. (deskundige)

122. Het is lastig om bewustwording op gang te brengen van kindermishandeling. Ouders worden boos. Het is een taboe. (deskundige)

123. Een groot probleem is kindermishandeling, zowel verbaal als lichamelijk. Jullie gaan een beerput opentrekken! (deskundige)

124. Je kunt er niet zomaar vanuit gaan dat het op Sint Eustatius en Saba hetzelfde is als op Bonaire. Ik wil kijken hoe de caseload is en wat de zaken zijn waar zij mee te maken hebben. Is het ook gerelateerd aan armoede? We moeten ook beleid maken op het gebied van de kinderbescherming en dan moet je dat weten. Ik hoop ook echt dat in de jaren dat ik dit nog ga doen, dat er dan wel geluisterd wordt want dit is de kans. Dat kinderen ook inderdaad beschermd worden. (deskundige)

125. Uitgaande van het Internationale Verdrag van de Rechten van het Kind is het belangrijk dat kindermishandeling wordt gedefinieerd en dat iedereen daarvan op de hoogte wordt gebracht. Bewustwording van de bevolking over opvoeden zonder geweld en wat wordt bedoeld met kindermishandeling, is van groot belang. Het feit dat je als ouder model staat is daarbij een centraal gegeven. Het vraagt aandacht voor het mensen sensitief maken voor persoonlijke waarden. Dit geldt zowel voor ouders alsook voor kinderen. Waarbij het voor kinderen essentieel is dat zij sociale vaardigheden bezitten en leren eigen grenzen te stellen, met name in situaties die voor hen niet prettig voelen. In een groter geheel gaat het dan om identiteitsontwikkeling, integriteit en normen en waarden. Het vraagt een paradigmashift, niet richten op tekorten maar richten op talenten. (deskundige)

126. Om de situatie en de daaruit voortkomende vragen over de aanpak kindermishandeling goed te kunnen beantwoorden, is het van belang dat er een nulmeting wordt gedaan naar aard en omvang. Hierop volgend dat er doelen en prestatie-indicatoren worden geformuleerd en dat het effect van beleid en uitvoering wordt gemeten. Dit geeft feedback op het effect van alle inzet en inzicht of de goede dingen worden gedaan. (deskundige)

127. Twee zaken zijn expliciet genoemd:
    * De oudersupport/ouderschapstrainingen voor aankomende ouders en ouders die net een kind hebben. Ouders leren hoe om te gaan met kinderen in het kader van positief opvoeden.
    * Hulp aan daders. Daders op een andere manier leren omgaan met hun kinderen. (deskundige)

128. Formuleer in het kader van de aanpak kindermishandeling kerndoelen vanuit de rijksoverheid en het eilandbestuur. Deze kunnen dan gelden als kaders waarbinnen de aanpak kindermishandeling wordt vormgegeven en geven tevens de maatschappelijk en richtinggevende verantwoordelijkheid van de overheid aan. (deskundige)

129. In zaken waarin kindermishandeling speelt, zullen altijd meerdere beroepsbeoefenaren betrokken zijn. Het goed begeleiden van deze zaken kan nooit alleen. Dit maakt dat er gezamenlijk verantwoordelijkheid gedragen moet worden maar ook dat er werkafspraken gemaakt zijn die dat mogelijk maken. In het kader van kwaliteitsontwikkeling zal feedback een centrale plaats moeten innemen. Het gaat om feedback op eigen en andermans handelen. Zeker het samen leren staat hierin centraal omdat elke zaak waarin kindermishandeling plaatsvindt weer nieuwe eigen opdrachten en uitdagingen stelt maar ook in de samenwerking met anderen. (deskundige)

130. Het per organisatie of instelling aanwijzen van een aandachtsfunctionaris helpt om het thema kindermishandeling binnen de instelling of organisatie op de agenda te houden en helpt ook om kennis in het handelen up to date te houden. Zonder altijd zelf betrokken te worden in zaken waar kindermishandeling speelt, kan deze persoon wel adviseren, coachen en kennis ter beschikking stellen. (deskundige)

131. Bewustwording op allerlei vlakken met betrekking tot opvoeding maar ook over kindermishandeling en wat dan te doen is een belangrijk voorwaarde om het aantal kindermishandelingen terug te brengen. Hiertoe zijn een aantal suggesties gedaan:
    * Zet campagnes op over positief opvoeden, opvoeden zonder geweld en over kindermishandeling;

* Gebruik toneelvoorstellingen (in het Papiaments) in de bario's om thema's zoals opvoeden, maar ook kindermishandeling, aan de orde te stellen;
* Gebruik media: radio, tv; folders, posters, internet om informatie te geven over opvoeden;
* Geef gestructureerde informatie over misbruik, ook de strafbaarheid noemen;
* Geef informatie voor hulp aan daders. (deskundige)

132. Er is heel veel huiselijk geweld op Statia maar daarbij gaat het voornamelijk om ouders onderling. Als er huiselijk geweld is, kijken we als politie of er kinderen bij betrokken zijn. (deskundige)

133. Kindermishandeling wordt weinig gemeld bij de politie, voor zover ik weet. (deskundige)

134. Vanaf het basisonderwijs zijn er op Statia schakelklassen in twee niveaus. In de 'betere' schakelklas zitten 22 kinderen. Daarvan worden er drie niet stelselmatig uitgescholden, geslagen of anders vernederd thuis. (deskundige)

135. De pedagogische adviezen die thuis aan kinderen worden gegeven: slaan! (deskundige)

136. Het is een gewoonte hier op het eiland om te slaan. (deskundige)

137. Zelf ga ik af en toe naar de methodistenkerk. Na de dienst worden kinderen buiten in elkaar gerost. (deskundige)

138. De nieuwsgierigheid is eruit geslagen. Bij kinderen en bij volwassenen. (deskundige)

139. Er is een totaal gebrek aan opvoeding thuis. Tot hun derde jaar worden kinderen thuis verwend. Daarna wordt er vooral tegen hen geschreeuwd en geslagen als ze niet luisteren en worden de kinderen vooral door de straat opgevoed. 80% van de kinderen op school komt uit gebroken gezinnen. (deskundige)

140. Veel kinderen zijn gewelddadig en agressief. Dat heeft alles te maken met de manier waarop ze thuis gecorrigeerd worden. Kinderen worden gestimuleerd om te slaan en terug te slaan. (deskundige)

141. Er is heel veel geweld in de opvoeding. (deskundige)

142. Zelfs kleine kinderen zijn hier al agressief. Jongetjes van vier. Het zit in de cultuur. (deskundige)

143. Ouders zijn agressief. Ze weten niet hoe je met een kind moet praten. Ouders gebruiken geweld, zowel verbaal als fysiek. Dat is een ziekte. Het moet gediagnosticeerd worden als ziekte. (deskundige)

144. We proberen via radio en tv mensen te vertellen dat ze anders moeten opvoeden. Zonder geweld. (deskundige)

145. Je moet tieners al opvoedcursussen geven om dit patroon van geweld te doorbreken. (deskundige)

146. Ik werk nu als juf op school en pas na één jaar lukt het me dat er minder wordt geschreeuwd. Op straat schreeuwen ouders tegen hun kinderen. (deskundige)

147. Opvoeding op dit eiland is een lastig onderwerp. Het disciplineren van kinderen wordt hier gezien als zwaar slaan, agressie gebruiken. En dat levert bij kinderen ook agressiviteit op, zowel lichamelijk als in taalgebruik. (deskundige)

148. Er is veel geweld in huis. En er zijn geen safe houses voor moeders en kinderen. (deskundige)

149. Er was een anonieme hotline voor Statia en Bonaire waar kinderen konden melden als ze mishandeld of misbruikt werden of als er ander geweld was, maar die is er niet meer. (deskundige)

150. Er zou een mogelijkheid moeten zijn om moeders en kinderen veiligheid en ondersteuning te bieden: een safe house en councelling. (deskundige)

151. Hoe kinderen thuis opgroeien is soms heel zorgelijk. Er is veel fysiek geweld thuis. (deskundige)

152. Het gaat al generaties lang zo dat geweld in de opvoeding normaal wordt gevonden. Ook tienerzwangerschappen zijn er al generaties lang. (deskundige)

153. Ouders gaan hier op een bijzondere manier met hun kinderen om. Ze hebben heel korte lontjes. Er is veel fysiek en verbaal geweld. (deskundige)

154. We hebben zestig trajecten bij gezinnen lopen. Daarbij gaat het voornamelijk om opvoedingsondersteuning. Er zijn veel kinderen met gedragsproblemen. Er is een heel duidelijk verband tussen kindermishandeling en gedragsproblemen. Het is hier nog Nederland in de jaren vijftig qua opvoeding. Er wordt veel geschreeuwd en na één keer niet luisteren wordt er geslagen. (deskundige)

155. We hebben hier een incestzaak van twee meisjes die langere tijd door hun vader zijn misbruikt. Pas achteraf komen de verhalen van omstanders. Alles is bedekt Zoiets komt hier heel moeilijk naar buiten. (deskundige)

156. Er zijn veel kinderen met agressieproblemen. (deskundige)

157. Op de eilanden zijn er veel omstandigheden die de kans op kindermishandeling vergroten zoals armoede, meerdere banen, gewoonte van hard opvoeden, voorbeeldgedrag van ouders en jonge ouders. Deze omstandigheden legitimeren kindermishandeling niet maar maken wel duidelijk dat het risico van kindermishandeling toeneemt. (deskundige)

158. Mijn oma woont vlakbij Mega D en ze past op mijn broertje. Ik zie mijn vader zo nu en dan, meestal in het weekend. Dat vind ik leuk. (jongen, 13 jaar, Sint Eustatius)

159. Ik woon met mijn moeder, mijn stiefvader en mijn twee broers. Ik heb nog twee broers maar die studeren in Florida. Eentje is twintig en eentje is vandaag negentien geworden. Mijn kleine broertje is vier en mijn andere broer die hier is, is achttien. Mijn broer van achttien gaat misschien dit jaar ook naar Amerika als hij zijn diploma haalt. Mijn echte vader is in Santo Domingo. Als ik vakantie heb dan ga ik daar weleens heen. Hij was blij om me te zien in de vakantie. In december als ik vakantie heb. Ik ga met mijn moeder. Zij heeft veel familie daar dus dan kan ze haar familie zien.
Mijn stiefvader is lief. Volgens mij is hij hier geboren op Saint Kitts. Hij weet wel heel veel van Statia. (meisje, 10 jaar, Sint Eustatius)

160. Ik heb twee broers en zeven zussen. Ik woon met een broer. Hij is drie. Hij houdt van vechten. Ik woon alleen met mijn moeder. Mijn vader woont wel op het eiland. Ik heb soms contact met hem. Ik ben hier geboren. (meisje, 10 jaar, Sint Eustatius)

161. Mijn moeder was moeder en vader. (deskundige)

162. Er zijn veel gebroken gezinnen. Er is bijna geen vaderbeeld aanwezig. Vaders zijn onzichtbaar voor kinderen. Als er wel een vader is, is dat de correctiefactor. (deskundige)

163. Moeders zijn gedwongen om de vaderrol erbij te gaan vertolken en dat is niet handig. Kinderen komen overal moeders tegen. Thuis, op school en op straat. (deskundige)

164. Ik weet niet wat kinderrechten zijn. Maar ik weet wel dat er wetten zijn om kinderen te beschermen tegen mishandeling. (meisje, 11 jaar, Sint Eustatius)

165. Belangrijke zorgpunten in het kader van de aanpak kindermishandeling zijn de armoede die er op de eilanden op verschillende gebieden heerst en het gebrek aan goedkope huurwoningen. Beiden hebben direct invloed op het welbevinden en zijn gelijktijdig grote stressoren in het gezinsleven. Het is noodzakelijk om vanuit beleidsperspectief hier serieus naar te kijken, te meer omdat dit direct gevolgen heeft op hoe er op een negatieve manier met kinderen wordt omgegaan. Breng cijfers in beeld vanuit het idee: meten is weten en zorg dat in een monitorsysteem de uitvoering van het beleid kan worden gevolgd. (deskundige)

166. We hebben hier op school een ontbijtproject waarbij kinderen een gezond ontbijt krijgen. Dat ontbreekt er thuis nogal eens aan. (deskundige)

167. Er is nu een ‘schoolfeedingprogram’ dat half gesponsord wordt. Het is voor kinderen die zonder eten en goede kleding op school komen. (deskundige)

168. Wat als de moeder zegt dat ze het goed vindt dat haar dochter van dertien seks heeft met een man van 26 die de moeder dan financieel ondersteunt? (deskundige)

169. We zijn met zeven personen. Er zijn vijf meisjes en mijn ouders. Ik ben de enige jongen. (jongen, 13 jaar, Sint Eustatius)

170. Ik woon met mijn moeder. (jongen, 13 jaar, Sint Eustatius)

171. Ik heb een broer en een zus. Zij zijn jonger dan ik. (jongen, 13 jaar, Sint Eustatius)

172. Het huis is leuk. Er zijn twee slaapkamers, een badkamer, een woonkamer en een keuken. Ik slaap alleen met mijn broertje. Mijn zusje woont niet hier. Ze woont in Santo Domingo. Zij is daar geboren. Ze woont met haar moeder. Ik ben daar nog nooit geweest. Als het goed is, ga ik er deze zomer naar toe. Ze is twee jaar. Ik heb weleens foto's van haar gezien. Ik vind het leuk dat ik bij mijn broertje slaap want we blijven ’s avonds lang op. Dan gaan we samen spelen. Soms spelen we volleybal. Hij huilt 's nachts nooit. Hij staat om vijf uur op en dan maakt mijn moeder thee voor hem. Daarna gaat hij weer slapen tot ongeveer zes uur en dan gaat mijn moeder hem helpen met douchen. Ik help met aankleden en eten geven. Dat doe ik wel vaak. Mijn broertje maakt mij blij dus ik wil niet af en toe alleen zijn. (jongen, 13 jaar, Sint Eustatius)

173. Ik ben niet altijd alleen met mijn nichtje. Ik heb nu een baantje, dus dan is mijn nichtje ’s avonds bij mijn moeder. Soms gaat ze met mijn moeder mee naar haar vriendin. (meisje, 17 jaar, Sint Eustatius)

174. Mijn moeder is van Statia, dus bijna iedereen is familie van mij. Mijn vader is op Curaçao geboren. Hij heeft wel familie hier. Van sommige mensen weet ik niet eens dat ze mijn familie zijn. Eigenlijk is iedereen hier familie van elkaar. Er is daardoor eigenlijk best veel incest hier. Het is vrijwillig. Ze hebben wel een keus maar ze kiezen ervoor om met hun familie te gaan. Ik vind het vies maar de mensen accepteren het hier gewoon. (meisje, 17 jaar, Sint Eustatius)

175. Ik woon met mijn vader en mijn moeder. Ik heb een zus van 21 die nu in Nederland is om te studeren. Ik heb ook drie broers: een van zestien, een is vandaag vijf geworden en de ander wordt zes op Koninginnedag. Twee wonen bij ons. De andere woont bij mijn oma. Dat is de zoon van mijn vader. Hij woont ook bij ons maar soms gaat hij naar mijn oma. Elke dag na school ga ik naar mijn oma. (jongen, 12 jaar, Sint Eustatius)

176. Mijn ouders zijn gescheiden. We zijn met drie kinderen. Ik heb een zus en een broer. (meisje, 15 jaar, Sint Eustatius)

177. Ik woon met mijn moeder, mijn oma, de zus van mijn oma en mijn jongere zus. Mijn vader woont op Curaçao en ik ga bij hem wonen over 94 dagen. Ik heb niet echt een goede band met hem. Ik hoef niet zo nodig een band met hem. Alles wat ik nodig heb is een kamer, eten en de mogelijkheid om naar school te gaan. (meisje, 17 jaar, Sint Eustatius)

178. Ik heb vijf broers en één zus. Ik woon alleen met mijn kleine broertje. Mijn zus is heel slim en mijn broers houden ervan om mij te plagen. Mijn broers wonen met hun vader. Ik zie iedereen vaak. Mijn vader is overleden toen ik vijf jaar was. Ik heb een stiefvader. Mijn moeder is niet met hem getrouwd. Mijn moeder is heel lief en behulpzaam. (meisje, 12 jaar, Sint Eustatius)

179. Ik woon met mijn moeder, mijn stiefvader en mijn zus. Mijn zus is teruggekomen uit Nederland. Ik heb nog meer broers en zussen maar zij wonen in Aruba. Daar zijn ze bezig met een studie. Ze doen de universiteit want ze hebben hier hun middelbare school afgemaakt. Ze zijn 19, 20 en 24. Mijn echte vader woont hier op het eiland met mijn stiefmoeder. Ik zie hem vaak want ik ga vaak naar mijn opa en oma van mijn vaders kant. Ik zie hem ook wel op straat. Hij werkt met kinderen bij mij in de buurt. De relatie met mijn stiefvader is best wel goed eigenlijk. Er zijn geen problemen. (meisje, 16 jaar, Sint Eustatius)

180. Ik woon met mijn opa en oma. Mijn moeder woont in Santo Domingo en mijn vader woont in Italië. Mijn moeder zie ik ongeveer één tot twee keer per jaar en mijn vader zie ik bijna nooit. (meisje, 15 jaar, Sint Eustatius)

181. Ik heb een zus en twee broers. Alleen mijn zus woont bij ons. Zij is veertien. Mijn broers wonen in Santo Domingo bij mijn moeder. Ik heb een goede band met mijn zus. (meisje, 15 jaar, Sint Eustatius)

182. Mijn moeder werkt in de namiddag omdat ze dan broden gaan bezorgen en ’s avonds gaat ze mensen ophalen en wegbrengen. ´s Middags ben ik met mijn moeder en mijn stiefvader. Hij werkt tot vier uur dus als hij thuiskomt gaat mijn moeder weg. (meisje, 10 jaar, Sint Eustatius)

183. Ik heb geen zussen maar ik heb wel een broertje. Hij is vijf jaar, bijna zes. Hij gaat naar een andere school. (meisje, 11 jaar, Sint Eustatius)

184. Ik woon met mijn moeder, mijn vader en mijn twee zusjes. Er wonen geen andere familieleden in huis. Mijn familieleden wonen wel op het eiland maar niet in hetzelfde huis. (meisje, 14 jaar, Sint Eustatius)

185. Ik woon bijna mijn hele leven op Statia. Ik ben geboren in Guyana en we zijn hierheen verhuisd toen ik vier jaar was. Ik heb daar nog familie. We gaan nooit eens terug maar dat zou ik wel willen. Mijn grootouders wonen allemaal in Guyana. Mijn tante is hierheen verhuisd omdat ze een baan kon krijgen. Zij vond het hier leuk en toen is mijn moeder ook gekomen met ons. Ik vind het niet jammer dat we hierheen zijn verhuisd. Ik leer hier Nederlands. Ik vind het soms wel lastig dat mijn ouders geen Nederlands spreken. Ik praat zo nu en dan wel Nederlands met mijn moeder want ze werkt voor een Nederlandse werkgever. Ze verstaat sommige dingen wel. (meisje, 14 jaar, Sint Eustatius)

186. Ik woon met mijn moeder, mijn vader en mijn zus. Mijn broer studeert in Nederland. Hij is 24. Mijn zus is vijftien. (jongen, 10 jaar, Sint Eustatius)

187. Mijn moeder komt van Aruba en mijn vader is geboren op Nevis maar hij woont hier al heel lang. (meisje, 17 jaar, Sint Eustatius)

188. Een groot deel van de ouders is gescheiden of ongehuwd. Er zijn veel broertjes en zusjes. (deskundige)

189. Er is een groot verschil tussen de bewoners van Saba en die van Statia. De autochtone bevolking van Saba is half blank en half zwart. De blanke helft heeft van oudsher een beter scholings- en ontwikkelingsniveau en dat trekt de balans op het eiland omhoog. Op Statia heeft bijna de hele bevolking een laag opleidings- en ontwikkelingsniveau. (deskundige)

190. Er zijn momenteel veel factoren die de opvoeding van kinderen onder druk zet:
    * Laag inkomen en verwaarlozing omdat ouders hard moeten werken om een inkomen te vergaren. Soms hebben ze twee of drie banen om voldoende te verdienen. Ouders zijn moe, voelen zich schuldig omdat ze er niet voldoende voor hun kinderen zijn en hebben weinig geduld als ze er wel zijn.
    * Inkomensondersteuning is gering terwijl de prijzen voor levensmiddelen hoog zijn.
    * Veel mensen hebben een laag opleidingsniveau en daardoor beperkte kansen op de arbeidsmarkt.
    * Ouders en kinderen met een laag IQ en leerproblemen worden snel negatief beïnvloed door hun omgeving.
    * Er zijn veel eenoudergezinnen, waarbij de opvoedingsverantwoordelijkheid bij één ouder ligt, evenals de verantwoordelijkheid voor het inkomen. (deskundige)

191. Er zijn veel jonge moeders maar mijn mening is dat sommige zestienjarigen beter in staat zijn een moeder te zijn dan een 26-jarige. Als je als zestienjarige voor jezelf en voor je kind kan zorgen en naar school gaat kan je best een moeder zijn. Er zijn meisjes van 26 die nog thuis wonen met hun kind, heel weinig verdienen per maand en altijd maar uit willen gaan. Ik vind dat die een minder goede moeder zijn. Ik vind de meeste jonge moeders niet verantwoordelijk. Hun moeder of iemand anders zorgt voor het kind. Zij zelf gaan dan uit. (meisje, 17 jaar, Sint Eustatius)

192. Ik denk dat als er meer positieve dingen te doen zouden zijn, dat dan het aantal tienermoeders zou dalen. Ik denk dat mensen seks hebben omdat ze zich vervelen. (meisje, 14 jaar, Sint Eustatius)

193. Mijn moeder was zestien toen mijn zus geboren werd en achttien toen mijn broer geboren werd. Zij hebben allebei een andere vader en mijn andere broer en ik hebben dezelfde vader. Mijn zus was twaalf toen ik geboren ben. (meisje, 17 jaar, Sint Eustatius)

194. Op alle eilanden komen tienerzwangerschappen regelmatig voor. (jongere)

195. Het is niet zeldzaam dat een meisje van rond de zestien jaar al een kind heeft. (jongere)

196. Meisjes komen in de verleiding om met een jongen te slapen die haar mooie spullen en een goede toekomst belooft. Wanneer ze vervolgens zwanger raakt, is het doorgaans de moeder van het meisje die voor het kind zorgt. (jongere)

197. Het komt voor dat wanneer een jong meisje zwanger wordt, zij wordt geslagen door haar ouders omdat zij niet weten hoe zij ermee om moeten gaan. (jongere)

198. Meisjes nemen elkaars gedrag over. Zij zien op school veel andere zwangere meisjes en zien de ‘schattige’ baby’s. (jongere)

199. Armoede is een andere reden voor meisjes om zwanger te raken. 'We hebben geen geld, ze geven mij niet het geld dat ik nodig heb voor nieuwe schoenen of kleren. Dan zegt die jongen dat hij het voor mij kan kopen, dus slaap ik met hem', begrijp je. (jongere)

200. Sint Eustatius is een moeilijk eiland met zeven kerkgenootschappen waaronder de zevende-dags adventisten. Je kunt er op zaterdag dus nooit iets doen. Het percentage tienerzwangerschappen is hier het hoogst. Er is veel incest. (deskundige)

201. Er is sprake van normvervaging en moreel verval onder de jeugd. De kinderen hebben overdreven veel aandacht voor seks terwijl er hoegenaamd niets aan voorlichting gebeurt. Ook niet vanuit thuis. Er zijn dan ook veel tienerzwangerschappen op het eiland en nu zelfs bij twee meisjes in de leeftijd van twaalf en dertien jaar. Ook de kerken slagen er niet langer in om grip te krijgen op deze kinderen en hen enig normbesef bij te brengen. (deskundige)

202. Kinderen zijn er hier heel vroeg bij op seksueel gebied. Aan zoenen doen ze niet. Het is meteen seks. (deskundige)

203. In een klas met kinderen van twaalf en dertien jaar werd gevraagd wie wel eens had gezoend en wie wel eens seks had gehad. Drie kinderen hadden wel eens gezoend. De hele klas op drie leerlingen na was wel eens met iemand naar bed gegaan. (deskundige)

204. Er mag niet over seks gepraat worden. Er zijn veel meisjes zwanger. Niemand heeft een vast vriendje. Iedereen doet dit. (deskundige)

205. De kinderen die al seks hebben, zijn verder nog heel kinds. (deskundige)

206. Ook als kinderen vroeg zwanger raken en een kind krijgen, blijven ze heel kinderachtig. Niet verantwoordelijk, niet zelfstandig. Als ze op hun zestiende of zeventiende zwanger zijn dan blijven ze naar school gaan en stappen. Oma’s en opa’s passen op de kinderen. (deskundige)

207. Er is te weinig seksuele voorlichting. (deskundige)

208. Jongeren kunnen wel condooms krijgen maar hier gebruik je geen condoom want je hebt geen seks. Zo erg is het taboe. (deskundige)

209. Je moet veel betere voorlichting geven. Liever geen seks als je zo jong bent want je moet je op school concentreren. Maar als je toch seks hebt, doe het dan veilig. (deskundige)

210. Dit eiland is veel te klein om condooms te kopen. Dan weet iedereen het meteen. (deskundige)

211. Je zou condoomautomaten moeten plaatsen in toiletten in restaurants of ze uitdelen onder jongeren. Maar dat is heel lastig met het geloof. De kerken verzetten zich daar heftig tegen. (deskundige)

212. Er zijn veel tienerzwangerschappen. Een van de oorzaken hiervan is dat veel ouders zelf ook tienerouder zijn geweest. Het is een vicieuze cirkel. (deskundige)

213. De maatschappij – op het eiland – is gericht op seks. (deskundige)

214. Bij tienermoeders zullen vaak de opa en oma voor het kind zorgen. De moeder moet naar school om te leren of moet werken. Het is geen goede opvoedingssituatie voor een baby om bij oude mensen met ouderwetse opvoedingsideeën op te groeien. (deskundige)

215. Tienermoeders zijn hier een groot probleem. Grootouders nemen het over en veel kleine kinderen groeien op bij hun grootouders. Het is heel moeilijk voor kinderen om steeds over te schakelen van moeder naar grootouders met verschillende stijlen. Bij oudere grootouders zie je een generatiekloof. (deskundige)

216. Ongeveer twee jaar geleden was er hier een piek aan tienerzwangerschappen. (deskundige)

217. Momenteel zijn er minder tienerzwangerschappen maar jongeren hebben nog steeds onbeschermde seks. (deskundige)

218. Er zijn hier veel tienerzwangerschappen. (kind, Sint Eustatius)

219. Er zijn één of twee mensen waarmee ik over mijn problemen kan praten. Maar eigenlijk weet het hele eiland wat er gaande is, dus komen mensen naar me toe om te vertellen dat ze weten hoe ik me voel en dat ik het wel overleef. (meisje, 17 jaar, Sint Eustatius)

220. Het concept 'geloof' is heel belangrijk op het eiland maar het geloof op zich niet. Om echt ergens in te kunnen geloven moet je leren over het geloof en moet je leven conform het geloof. Het concept zoals ze het hier kennen is dat je ergens in moet geloven en dat je bidt tot God. Dit doen de meeste mensen eens per jaar, als ze Hem nodig hebben. De rest van het jaar houden ze zich er niet mee bezig. (meisje, 17 jaar, Sint Eustatius)

221. Ik heb wel genoeg privacy thuis. Op Statia ben je altijd omringd door familie. Mijn nichten wonen ook naast me dus ze zien altijd wat ik doe. Als je iets wilt doen zonder dat iemand het weet dan moet je echt goed nadenken hoe je dat voor elkaar gaat krijgen. Soms is het goed en soms is het slecht. Als er iets ergs met je aan de hand is dan kunnen ze proberen je te helpen. Maar soms zijn er dingen die je voor jezelf wil houden en dan hoor je het ineens op straat. Dat is nog nooit bij mij gebeurd. Zolang mijn moeder het ermee eens is, maakt het me niet zoveel uit wat anderen ervan denken. Ik vraag altijd alles aan mijn moeder. (meisje, 16 jaar, Sint Eustatius)

222. Ik zou wel naar mijn moeder gaan als iemand me bedreigd heeft of als ik me bedreigd voel. (meisje, 16 jaar, Sint Eustatius)

223. Ik ga alleen op zondag naar de kerk. Dan is er een mis speciaal voor kinderen. We leren alles over God en waarom Jezus is gestorven voor ons. Ik ga elke zondag en ik wil niet te laat zijn. Het is van tien tot elf uur. (meisje, 10 jaar, Sint Eustatius)

224. Ik vind dat er een grote afstand bestaat tussen diegenen die het echt gemaakt hebben en hier wegblijven en diegenen hier thuis blijven, de kinderen. (jongere)

225. Alle problemen van ontwikkelingslanden kom je tegen op de eilanden. Daarnaast is er de problematiek van kleine eilanden. Mensen zijn bijna allemaal verwant aan elkaar of kennen elkaar. Je ligt als het ware onder een microscoop. (deskundige)

226. Mensen hebben een enorm minderwaardigheidscomplex ten opzichte van wit. Dat uit zich op verschillende manieren zoals onderdanigheid en arrogantie. (deskundige)

227. Er is sprake van een collectief minderwaardigheidsgevoel, wat begint bij de opvoeding en op school. Het lage zelfbeeld wordt doorgegeven. (deskundige)

228. Daarnaast werk je als beroepsbeoefenaar altijd. Dit komt omdat je op een eiland zit en omdat het een relatief kleine gemeenschap is. Je bent nooit anoniem. Dit is een verzwarende factor, zeker als de beroepsbeoefenaar betrokken is in zaken waarin kindermishandeling plaats vindt. Werkbegeleiding/intervisie/supervisie op het gebied van feedback op eigen handelen en omgaan met niet-anonimiteit tav aanpak kindermishandeling is een voorwaarde voor het welbevinden van de beroepsbeoefenaren. (deskundige)

229. Er is schaamte. Men vraagt niet snel om hulp bij het opvoeden. (deskundige)

230. Bepaalde kerken proberen wel te helpen bij het opvoeden. (deskundige)

231. Het is een klein eiland. Kinderen kijken veel tv. Er is niet zo heel veel te doen. De tv heeft soms een slechte invloed en daar staat niets positiefs tegenover. (deskundige)

232. Kinderen kunnen hier niet zo goed onderscheid maken tussen goed en kwaad. Ze gaan soms ongemerkt mee in slechte invloeden. (deskundige)

233. Soms heb je hier de angst om je te bemoeien met een kind van een ander. Dat geldt niet alleen voor mij maar voor iedereen op het eiland. Je kent elkaar allemaal. (deskundige)

234. Veel kinderen vinden het erg aantrekkelijk wat er in het buitenland gebeurt. Wat ze op tv zien, of het nou slecht is of niet, willen ze ook. (deskundige)

235. De kinderrechtensituatie op Statia is gemiddeld slechter dan op Saba. Op Saba is alles georganiseerder, geregelder, netter. Ook de opvoeding. (deskundige)

236. Mensen zijn hier op het eiland heel negatief met elkaar. Families onderling hebben problemen. Er is veel roddel. Men is heel kritisch over elkaar. (deskundige)

237. Soms vormt het geloof op het eiland een probleem. (deskundige)

238. Door het geloof op Statia wordt erg in hokjes gedacht. We werken wel samen als het moet maar op sommige punten zeker niet. (deskundige)

239. Er zijn veel pubers die depressief zijn. 90% van de jongeren ligt in de zomer op bed voor de tv. Er is hier niets te doen en jongeren hebben geen enkel perspectief. Het is een kleine gemeenschap en kinderen doen snel met de groep mee. Alles om erbij te horen. Desnoods ten koste van anderen, als je zelf maar niet het slachtoffer wordt van pesterij. Uitsluiting dreigt snel. Kinderen worden vaak opgevoed door grootouders. Ouders zijn dan bijvoorbeeld van het eiland af om te werken. Grootouders hebben vaak nog een ouderwetse manier van opvoeden en werken er ook nog bij. (deskundige)

240. Sommige dingen blijven onbekend. Het moet boven water komen als kinderen honger hebben of als ze mishandeld worden. (deskundige)

241. Er zou meer aandacht moeten zijn voor de ouders bij het implementeren van bepaalde zaken. (jongere)

242. Mensen stappen niet makkelijk binnen bij het Centrum voor Jeugd en Gezin omdat de mogelijkheid er is dat anderen dan zien dat ze daar heen gaan en dat weer doorvertellen aan anderen. (jongere)

243. Van de beroepsbeoefenaren wordt gevraagd om betrouwbaar te zijn en de privacy te waarborgen. Vertrouwen opbouwen bij de bevolking is van grote waarde om goede hulp te kunnen verlenen en vragen van ouders en kinderen goed te kunnen beantwoorden. Hierbij zijn tevens goede gespreksvaardigheden behulpzaam, zeker in situaties waarin kindermishandeling speelt. Scholing en werkbegeleiding spelen hierbij een belangrijke rol. Verder is de rapportage en rapportageverplichting, zeker in situaties waarin kindermishandeling speelt, van cruciaal belang. (deskundige)

244. Veel beroepsbeoefenaren hebben een zwaar takenpakket. Er moet veel gebeuren en er moet veel gedaan worden. Belangrijk is om binnen de aanpak kindermishandeling er daarom vooral vanuit te gaan dat het niet om meer (meer werk, meer rapportage, meer overleg) gaat maar om anders (het beter inrichten). Keep it simple: geen bureaucratisering. (deskundige)

245. Maak het verschil door samen te werken, zoek elkaar op en hanteer de met elkaar afgesproken werkwijze en borg deze werkwijze (plan,do check, act). Dit geldt ook op instellings- en organisatieniveau: maak afspraken en leg ze vast. Maar maak ook gebruik van de kleinschaligheid: doorverwijzen doe je naar personen en je kan met de cliënt aan de hand letterlijk naar de andere organisatie lopen. (deskundige)

246. In situaties waar veiligheid van kinderen in het geding is moeten er altijd veiligheidsplannen gemaakt worden. Deze veiligheidsplannen omvatten afspraken met ouders en kinderen en mogelijk andere volwassenen die in het gezin een rol spelen over het ervoor zorgen en bewaken van de veiligheid. (deskundige)

247. Elke melding van kindermishandeling vraagt het serieus te nemen van de melding, waar die ook plaats vindt. Het ervoor zorgen dat de melding goed ontvangen wordt en daarna goed, snel en professioneel handelen is voorwaarde om kindermishandeling tijdig aan te pakken. (deskundige)

248. Het programma 'Alle kansen voor alle kinderen' van Rouvoet had ook als bedoeling om preventie en curatie in een kader te plaatsen. We wilden dit programma met gemeenschappelijke indicatoren richten op de praktijk, de outcome, hoe gaat het met kinderen in de praktijk. Er waren ook andere doelstellingen zoals er moeten Centra voor Jeugd en Gezin opgericht worden. Zo'n centrum is een middel. Het gaat om wat je ermee bereikt. Dit ook een beetje het model waarmee ik hier naar toe ben gegaan. Ik ben toen met alle eilanden een plannetje gaan maken. (deskundige)

249. Preventie is belangrijk. Ouders zijn primair verantwoordelijk. Ouders moeten geholpen worden en een kind moet niet te snel uit huis gehaald worden. (deskundige)

250. Voor wat betreft de Jeugdzorg zijn we niet begonnen met een tehuis neer te zetten maar met hulpverleners om de gezinnen te helpen. We hebben toen vijf ambulante hulpverleners aangetrokken en een gedragswetenschapper. Dit hebben we ook op de Bovenwindse Eilanden gedaan. Daar hebben we drie en twee hulpverleners aangetrokken. Ook hebben we daar een gedragswetenschapper en een kinder- en jeugd psychiater aangenomen. Eigenlijk was het model voor de drie eilanden hetzelfde. We wilden ook op alle drie de eilanden een Centrum voor Jeugd en

Gezin, een laagdrempelig centrum waar iedereen naar toe kan gaan en waar zowel opvoedingsondersteuning als gezondheidszorg aanwezig is. (deskundige)

251. We hadden een model van vier blokken. Twee preventieve blokken en twee curatieve blokken. De preventieve blokken waren het opzetten van het CJG en meer positieve mogelijkheden voor vrije tijdsbesteding. De curatieve blokken waren het opzetten van jeugdzorg en het versterken van de jeugdbescherming door de gezinvoogdij en de Voogdijraad. Er was eigenlijk geen jeugdzorg op de eilanden. Er was een zieltogend tehuis maar daar was heel veel kritiek op, dus wij wilden het op een andere manier doen. Het algehele kader om dit model van vier blokken was de samenwerking met onderwijs, justitie en sociale zaken. Ook wilden we een methodiek, een gemeenschappelijke taal invoeren en dat is Triple P geworden. Dat wilden ook de drie eilanden en daar hadden ze ook al van gehoord. (deskundige)

252. Triple P begint nu een beetje te werken. (deskundige)

253. Je moet als ouder leren dat je dingen anders moet aanpakken wil je kinderen helpen. (deskundige)

254. Wij als Statianen moeten meer over opvoeding praten en samenwerken. (deskundige)

255. Jongeren hebben een rolmodel nodig. (deskundige)

256. Er moeten meer goede rolmodellen komen. Dat motiveert kinderen. Sporters, leraren die kinderen positief kunnen beïnvloeden. (deskundige)

257. De oproepen door reggae-artiesten aan jongeren werken goed. ‘Gedraag je goed!’. Dat werkt. Kinderen zijn daar gevoelig voor. (deskundige)

258. De inspirator van de zevende-dags adventistenschool (Ismael Berkel) vindt dat het de schuld is van de Verenigde Naties dat het slecht gaat met de kinderen. Dat het allemaal komt omdat kinderen rechten hebben gekregen. Kinderen zouden door dat Kinderrechtenverdrag tegenover hun ouders komen staan en geen respect meer voor ze hebben. (deskundige)

259. Hier op Statia schuiven systemen langs elkaar heen. Er wordt niet samengewerkt. Ze kunnen het ook niet. Mensen zijn hier passief. (deskundige)

260. Er is weinig geld voor initiatieven. Nu kunnen we radio- en tv-campagnes doen maar er is niets structureel. (deskundige)

261. Als je iets leuks voor kinderen organiseert dan komen ouders wel. Soms zijn ouders niet te porren om ergens aan mee te werken. (deskundige)

262. Er zijn veel ouders die niet graag naar het CJG gaan. Dat komt door de naam, Centrum voor Jeugd en Gezin, en het idee daarbij. En het komt omdat het iets is van ‘Dutch people’. (deskundige)

263. Er is een grote behoefte aan zorg voor kinderen en jongeren. Er zijn bijvoorbeeld veel kinderen die mishandeld of misbruikt zijn en nooit geholpen zijn. (deskundige)

264. Veel kinderen weten niet dat ze rechten hebben. (deskundige)

265. Als een kind hoognodig hulp nodig heeft en de ouder belemmert dat of is er gewoon niet, dan gaat het kind problemen geven op school. (deskundige)

266. Wat als een kind hulp nodig heeft en de moeder verbiedt of ontkent dat? (deskundige)

267. Het probleem van tekortschietende zorg en het sociale proces dat nodig is om die zorg goed te organiseren, is zwaar onderschat in Nederland. (deskundige)

268. Er is maatschappelijk werk en een IB-er. Als zij de zorg niet aankunnen, komt een leerling bij het Expertisecentrum (ECE). Als de problemen samenhangen met de gezinssituatie dan wordt ook CJG betrokken. (deskundige)

269. Scholen hebben cursussen ‘active parenting’ gekregen en moeten daar nu zelf verder mee. Dat loopt nog niet helemaal. (deskundige)

270. Als je op het eiland iets wilt doen tegen kindermishandeling, is er geen enkele organisatie waar je steun aan kan ontlenen. Allereerst omdat de expertise ontbreekt maar daarnaast heeft dat ook te

maken met het feit dat het een heel proces is. Medewerkers moeten zich als professionals los kunnen maken van hun eigen overtuigingen en ervaringen binnen deze kleine samenleving. (deskundige)

271. We hebben hier te maken met problemen die vanuit een Nederlands kader echt ernstig zijn. Ondanks dat het heel heftige problemen zijn hier, moet je met respect en terughoudendheid te werk gaan. (deskundige)

272. Het is belangrijk om procesmatig te werken en niet op alle incidenten te springen want dan verlies je ieder draagvlak. Je moet het referentiekader van de mensen op het eiland respecteren. (deskundige)

273. Als je uitgaat van de normen die in Nederland gelden, zou je heel veel kinderen uit huis moeten plaatsen. (deskundige)

274. Kinderen hier realiseren zich niet wat ze missen, wat er anders zou kunnen. Dat geldt ook voor de ouders. (deskundige)

275. Het samenwerken met ouders en kinderen om hulp te bieden vanuit het CJG is vaak nog erg lastig. (deskundige)

276. Het is heel lastig om iets voor elkaar te krijgen. Neem nou een meisje waarvoor een ots is uitgesproken omdat het thuis heel slecht ging. Met het meisje hebben we wel het een en ander bereikt en zij is ook sterker maar de thuissituatie blijft hetzelfde. We hebben gesprekken met de ouders en eigenlijk is een uithuisplaatsing wenselijk. (deskundige)

277. Wat heel belangrijk is, is dat je hier methoden realiseert die werken en niet alleen Nederlandse methoden oplegt. (deskundige)

278. De kwaliteit van het hulpverleningscontact is cruciaal. Belangrijker dan de methode die je gebruikt. (deskundige)

279. Wat hier heel veel prioriteit heeft, is het versterken van de identiteit van jongeren. (deskundige)

280. We begeleiden heel veel jongeren van de Gwendoline van Puttenschool. Er zitten tweehondervijftig leerlingen op school en minimaal honderd leerlingen zijn aangemerkt als zorgleerling. En er bestaan zorgen over nog veel meer leerlingen. (deskundige)

281. Kinderen willen hun hulpvraag wel aan Nederlanders, niet-Statianen stellen. Zelfs liever. (deskundige)

282. Kinderen hebben er behoefte aan om met een vraag om hulp terecht te kunnen bij anderen dan de eilandbewoners. Eilandbewoners zijn familie, buren of kennissen en dat kan bedreigend zijn. (deskundige)

283. Het thema kindermishandeling wordt nu erg vanuit Nederland gepushed. We zouden een campagne moeten doen op de Nederlandse manier. Maar je moet eerst goed kijken hoe je dat hier aan de orde moet stellen. Daar gaan we een conferentie over houden. (deskundige)

284. Je zult organisaties op het eiland moeten ondersteunen als je kindermishandeling wilt aanpakken. Dat doen we vanuit het CJG nu ook. Zo geven we feedback aan de schoolmaatschappelijk werker van de Gwendoline van Putten school. (deskundige)

285. Veel mensen werken hier solistisch en dan kan coaching goed zijn. Zoals bij de aanpak van kindermishandeling. (deskundige)

286. Iedereen op Statia werkt op betrekkingsniveau. Ben je aardig? Dan zit het wel goed en dan wil ik wel wat voor je doen maar anders niet. Ook niet als het om je kind gaat. (deskundige)

287. Bij het CJG doen we niet aan waarheidsvinding. 'Vind er maar niets van', leer ik mijn medewerkers. (deskundige)

288. Als je hier Pandorra's box opent, komt alle shit eruit. Dan heb je echt heel veel meer mensen nodig die uit het goede hout gesneden zijn. Mensen die expertise hebben en respect voor de gang van zaken hier. (deskundige)

289. Begin op de eilanden met extra hulpverleners. Zet het op poten en probeer daarna de ellende te verminderen. Niet eerst roepen dat het anders moet, zonder extra handen. Het heeft ook geen enkele zin om steeds mensen hier kort in te vliegen en vervolgens de boel weer aan z'n lot over te laten. (deskundige)

290. Rechten van kinderen worden hier nog vaak gezien als bedreiging en als eenrichtingsverkeer. Het idee overheerst dat kinderen nog vervelender worden als je ze rechten geeft. (deskundige)

291. Er is behoefte aan een plek waar kinderen makkelijk kunnen komen. Dus centraal maar waar wel privacy is. (deskundige)

292. Voor de meeste dingen heb je een handleiding. Maar niet voor opvoeden. Dat moet je helemaal zelf bedenken. (moeder, Sint Eustatius)

293. Alleenstaande moeders moeten zich niet schamen om hulp te vragen. (moeder, Sint Eustatius)

Onderwijs

294. Om tien voor zeven ga ik naar school. Dan kan ik me voorbereiden op toetsen of ik ga met vrienden spelen die ook vroeg zijn. Ik ga zo vroeg omdat mijn moeder dan ook weg moet. Het duurt ongeveer vijf minuten om naar school te gaan. Meestal ga ik met de auto maar soms loop ik. Mijn moeder heeft een eigen auto. Meestal brengt ze mij want ze werkt vlakbij school. School begint om half acht. Om half één zijn we klaar behalve op maandag en woensdag. Dan hebben we 's middags ook school en zijn we pas om drie uur klaar. (jongen, 13 jaar, Sint Eustatius)

295. We moeten schoolspullen meenemen van huis. Als je je eigen pennen en potloden hebt dan hoef je ook niet telkens aan mensen te vragen of je van hun mag lenen. (jongen, 13 jaar, Sint Eustatius)

296. We krijgen de leerboeken van school maar de rest moeten we zelf kopen. Ik koop ze zelf. Mijn moeder geeft me geld om ze te kopen of zij neemt ze mee van Sint Maarten. (meisje, 17 jaar, Sint Eustatius)

297. Ik ga naar de Bethel Methodist School. De school begint om half acht en de lessen duren tot half één maar op vrijdag tot twaalf uur. Ik vertrek om zeven uur om van huis naar school te gaan. Mijn moeder brengt mij naar school. Als ik na school naar mijn oma ga dan kan ik lopen want ze woont hier vlakbij. (jongen, 12 jaar, Sint Eustatius)

298. We moeten zelf schoolbenodigdheden kopen. Mama koopt de spullen voor me. (jongen, 12 jaar, Sint Eustatius)

299. Ik zit op de Gwendoline van Puttenschool. Ik loop of ik ga met mijn buurvrouw mee. Mocht het zo zijn dat ik zin heb om in de bus te staan dan kan ik ook met de bus gaan. Ik loop heel snel dus het duurt ongeveer tien minuten. Om vijf voor half acht begint de school. De eerste bel gaat om vijf voor half acht en we beginnen om half acht. Ik ga op verschillende tijden van huis. Soms ga ik naar mijn peetmoeder die vlakbij woont en dan loop ik rond zeven uur naar school. Als ik met mijn buurvrouw mee ga dan vertrekken we om kwart over zeven. (meisje, 17 jaar, Sint Eustatius)

300. Ik ben soms wel iets te laat op school. Vroeger ging ik wel met de bus maar mijn moeder heeft een auto gekocht. Dus nu word ik gebracht. Het gaat goed op school. Ik heb wel een paar problemen maar verder gaat het goed. Ik heb problemen met rekenen maar ben goed in in Nederlands. Ik wil doorstuderen in Nederland. (meisje, 12 jaar, Sint Eustatius)

301. Ik zit op de Gwendoline van Putten school. Het is twee of drie minuten met de auto. De lessen eindigen heel verschillend. We zijn op z'n laatst om drie uur klaar maar vaak hebben we ook tussenuren en dan zijn we weer eerder klaar. Vandaag moet ik wel tot drie uur maar gisteren was ik om tien over twee klaar. In de tussenuren zitten we gewoon of we gaan in een klaslokaal zitten. Soms ga ik naar huis. Naar mijn oma woont hier vlakbij. Ik kan heel makkelijk naar haar toe. (meisje, 16 jaar, Sint Eustatius)

302. De leer- en werkboeken krijgen we van school. De schriften, potloden en pennen moeten we wel zelf kopen. Als ze een enquête afnemen krijgen we wel bepaalde pennen om in te vullen. (meisje, 16 jaar, Sint Eustatius)

303. Ik ga lopend of met de bus naar school. Het is ongeveer vijf minuten lopen. De zon maakt het wel heel heet. Na school ga ik naar huis. (meisje, 15 jaar, Sint Eustatius)

304. De leerboeken krijgen we van de school maar als je een boek stuk maakt moet je er wel voor betalen. De pennen, potloden en schriften moeten we zelf kopen. (meisje, 15 jaar, Sint Eustatius)

305. Ik ga om zeven uur van huis om naar school te gaan. Mijn moeder brengt ons met de auto naar school. Ik woon ver van school want ik woon helemaal bij de airport. Er komt geen bus bij mij in de buurt. (meisje, 10 jaar, Sint Eustatius)

306. We moeten zelf de schoolbenodigdheden van school kopen. Mijn stiefvader koopt de schoolspullen. Mijn moeder heeft meestal geen tijd omdat ze moet werken en na haar werk gaat ze wandelen. (meisje, 10 jaar, Sint Eustatius)

307. Meestal brengt iemand me naar school of ik loop naar school. Ik ben ongeveer twee keer per week te laat. Dat komt omdat ik niet op wil staan 's ochtends en soms komt het omdat ik moet wachten tot ik in de badkamer kan. (meisje, 10 jaar, Sint Eustatius)

308. Mijn ouders brengen mij naar school. Ik ga met de bus van school naar mijn oma. (meisje, 11 jaar, Sint Eustatius)

309. Het duurt vijf minuten om van huis naar school te gaan. Soms loop ik en soms brengen mijn ouders mij. Op maandag heb ik tot kwart voor twaalf les, dinsdag tot tien voor half een, woensdag tot tien over twee, donderdag tot tien voor half een en vrijdag tot half een tien voor half een. (meisje, 14 jaar, Sint Eustatius)

310. Je moet de schoolbenodigdheden van school zelf kopen. (meisje, 14 jaar, Sint Eustatius)

311. Als ik geen pen heb dan kan ik er eentje van de docent lenen maar eigenlijk moeten we ze zelf kopen. Boeken krijgen we wel van de school. Als we op vakantie gaan in de zomer dan kopen we altijd alle schriften en pennen want ze zijn goedkoper in andere landen. (jongen, 10 jaar, Sint Eustatius)

312. De schoolbesturen hadden veel invloed. Het schoolbestuur op Saba was niet welwillend. Ook op Sint Eustatius was er veel weerstand van het schoolbestuur dat gelieerd is aan de zevende-dags adventisten. (deskundige)

313. Dat katholieke schoolbestuur is zo'n 'mutsenclub'. Dat is echt niet te geloven. Je mocht hier geen condooms laten zien of weet ik het wat. De politiek is uit de school. De politiek was helemaal in de school verweven. Dat waren rampen. Degene die dus aan de macht was, de rode partij, die had het voor het zeggen en die bepaalde ook dingen op school. Op Bonaire is dat weg. Op Saba en Statia is het nog wel. Daar komt een gedeputeerde even zeggen wat die vindt. Als die dat hier doet dan mag die weer buiten staan. (deskundige)

314. Op Statia heeft ieder geloof zijn eigen school. Iedereen kent elkaar. Familie zit bij verschillende kerken maar is gebonden aan elkaar. (deskundige)

315. Er is nu geen geld voor onderhoud van schoolgebouwen. (deskundige)

316. Er zijn op het eiland twee schoolbussen voor het vervoer van en naar school. (deskundige)

317. De overheid is alleen verantwoordelijk voor de openbare school. (deskundige)

318. Op Saba zijn de mensen krachtiger dan op Statia en daarom hebben de mensen daar aangegeven dat ze niet het hele Nederlandse systeem wilden overnemen. Daar is nu minder omslag nodig. (deskundige)

319. We werken als CJG samen met de middelbare school hier. Zo geven we agressieregulatie-trainingen. (deskundige)

320. Toen ik hier begon was het een goede school maar nu is de kwaliteit echt omlaag gegaan. Kinderen die nu net begonnen zijn, zijn niet serieus. Ze hebben vaak strafmiddag of worden geschorst. Het lijkt soms wel een dierentuin hier. De mentaliteit van de kinderen is veranderd. De mentaliteit van de kinderen is echt achteruit gegaan, vergeleken met toen ik hier begon. Ik denk dat ze iets moeten bedenken om de kinderen te motiveren om hun schoolwerk te doen en hun diploma te halen. Het niveau van de school is ook omlaag gegaan maar ze proberen het wel omhoog te helpen. (meisje, 17 jaar, Sint Eustatius)

321. School is niet slecht maar ik vind dat ze wel wat meer hun best mogen doen om de leerlingen te motiveren. De stof is vaak heel droog en er zijn niet genoeg boeken. Veel kinderen nemen de lessen

ook niet serieus en zij zouden meer gemotiveerd moeten worden. De school zou iets later moeten beginnen. De school zou moeten worden opgeknapt. De stof zou wat leuker moeten zijn om te leren. Ik vind niet dat de leraren streng moeten zijn. Ze moeten er wat leuks van maken. Misschien kunnen ze een rap maken van de stof of iets dergelijks. Vervolgens kunnen ze ook aan ons vragen om iets bijzonders met de stof te doen. (meisje, 16 jaar, Sint Eustatius)

322. Ik zit op de Bethel Methodist School. In de vijfde klas. De school begint om half acht. Meestal ben ik tien tot vijftien minuten voordat de bel gaat op school. Ik vind het onderwijs goed en ze zijn streng. We kunnen ook veel sporten in de pauze en tijdens de gymles. Ik vind dat de docenten goed zijn. (jongen, 10 jaar, Sint Eustatius)

323. Het is positief dat er een andere manier van denken is gestart op de scholen. Ook is de wil aanwezig om goed onderwijs te geven maar ze geven erg les vanuit hun eigen waarden en normen. De stap naar het ontwikkelingsgericht onderwijs was te groot. (deskundige)

324. Door de onderwijssituatie op het voortgezet onderwijs raken kinderen hun motivatie kwijt. Ze willen graag goed doen maar dat lukt niet. Dan raken ze gefrustreerd, worden vervelend en gaat het bergafwaarts met ze. (deskundige)

325. We verkleinen de kansen voor kinderen in plaats van ze te vergroten. (deskundige)

326. Door het huidige onderwijssysteem kan een kind niet meer op eigen kracht zich ontwikkelen om uit een achterstandssituatie omhoog te werken. (deskundige)

327. Kinderen op de kerkelijke scholen zijn vanuit het geloof meer gewend te lezen en te declameren dan op de niet-kerkelijke school. Maar het zijn minieme verschillen. (deskundige)

328. De schoolbesturen van Statianen hebben geen verstand van onderwijs. Ze weten niet wat ze niet weten. Zij bepalen het beleid van de school en ook de onderwijstaal. Er is geen enkele visie op het beleid van de school op langere termijn. Men reageert alleen op incidenten. (deskundige)

329. Kortom, het is hier een rotzooitje. (deskundige)

330. Scholen hebben geen testen. (deskundige)

331. Op Statia zijn de problemen complex. Het onderwijs is niet goed. Het sluit niet aan op de behoeften en de situatie. (deskundige)

332. Het onderwijssysteem van het funderend onderwijs heeft hier nooit aangesloten op de situatie. (deskundige)

333. Het recht op onderwijs betekent volgens mij het recht op goed onderwijs. Onderwijs dat opleidt tot een diploma en de nodige zorg erbij. In een veilige leeromgeving. Dat is hier niet aanwezig. (deskundige)

334. Zowel in primair als in voortgezet onderwijs lopen we op Statia gigantisch achter. Het meest van de drie BES-eilanden. (deskundige)

335. Het resultaat dat we hier op onderwijsgebied moeten gaan halen, is onmogelijk te bereiken met de huidige mankracht. Alles is basic maar er is veel meer nodig. (deskundige)

336. Doordat kinderen hier geen goed onderwijs krijgen, hebben ze weinig carrièrekansen. (deskundige)

337. De kwaliteit van het onderwijs is abominabel slecht. Lesgeven wordt hier niet inspirerend gedaan. Kinderen worden ‘weggezet’. (deskundige)

338. Ik vind dat het onderwijsniveau erg laag is. Alle scholen op Statia moeten verbeteren. (jongen, 12 jaar, Sint Eustatius)

339. Ik zit in een schakelklas. (jongen, 13 jaar, Sint Eustatius)

340. Soms vind ik het wel leuk dat ik volgend jaar naar een andere school ga maar het is heel anders. De andere school is veel groter en er zijn veel meer leerlingen. Veel leerlingen zijn ook ouder dan ik, dus ik ben wel een beetje bang. Ik kan wel nieuwe vrienden maken. Ik kijk er naar uit om mijn opleiding af te maken en door te gaan studeren zodat ik kan worden wat ik graag wil worden. (jongen, 13 jaar, Sint Eustatius)

341. Ik doe Cultuur en Maatschappij. We kunnen kiezen uit drie profielen, namelijk Cultuur en Maatschappij, Economie en Maatschappij en Natuur en Gezondheid. Ik heb wiskunde-A. Wiskunde-B zou al helemaal niet lukken. (meisje, 16 jaar, Sint Eustatius)

342. Er moet meer seksuele voorlichting komen. Ook al op de basisschool. Het is nu een groot probleem op de basisschool. (jongere)

343. Ik denk dat een speciale persoon de kinderen moet onderwijzen over hun lichaam. Niet alleen over seks maar ook over hiv, aids en andere soa's. (jongere)

344. Er is nu wel voorlichting maar dat is pas op de middelbare school terwijl kinderen al op jonge leeftijd seksueel actief zijn. (jongere)

345. Een klein eiland is aan de ene kant erg veilig maar aan de andere kant wordt er weinig van je verwacht en is het niet uitdagend. (deskundige)

346. Je zou eigenlijk gezamenlijk een opleiding voor lager beroepsonderwijs moeten maken waarbij ze een jaar op het ene eiland zijn en een jaar op het andere. Dan wordt het ook niet saai. (deskundige)

347. Er wordt niet gedacht vanuit het Caribische kind. De lesstof en de manier waarop het wordt aangeboden gaat uit van kinderen in Nederland. Dat sluit niet op elkaar aan. (deskundige)

348. Er is heel veel geld en expertise in de huidige onderwijsstructuur gestoken door OCW maar daarbij is niet op een eerlijke, realistische manier naar kinderen gekeken. Er is niet vanuit het kind gekeken. (deskundige)

349. Het Expertisecentrum moest hier bij nul beginnen. Bijvoorbeeld om kinderen te ondersteunen zoals gehandicapte kinderen waarvoor de fysieke obstakels moesten worden weggeruimd. (deskundige)

350. Op Statia moest het Expertisecentrum nog meer vanaf de basis starten dan bijvoorbeeld op Saba en zeker op Bonaire. Het concept is op alle BES-eilanden hetzelfde. De behoeften zijn op alle drie de eilanden verschillend. (deskundige)

351. Het is heel goed dat scholen sinds kort een afterschoolprogramma hebben. Omdat ouders werken, kunnen zij hun kinderen niet helpen. (deskundige)

352. Seksuele voorlichting is wel een kerndoel in het onderwijs maar OCW heeft besloten om nog even te wachten met de uitvoering in verband met de workload van de scholen. Scholen mogen wel zelf voorlichting geven aan kinderen en soms gebeurt het ook wel. (deskundige)

353. Drie van de vier scholen voor primair onderwijs zijn confessioneel. (deskundige)

354. Tijdens het vak verzorging en biologie wordt op school wel iets verteld over seks. (deskundige)

355. Ik vind het leuk om een nieuw vak zoals Nederlands te leren maar het is wel zwaar om drie talen te spreken. Ik spreek natuurlijk Engels en ook Spaans. Ik zou het niet beter vinden als we geen Nederlands zouden hoeven te leren want dan zou het moeilijker zijn als je naar Nederland wil. (jongen, 13 jaar, Sint Eustatius)

356. Ik vind school leuk want ik kan hier met vrienden zijn en de docenten zijn aardig. Ze geven goed les. Ik haal goede cijferes behalve voor Nederlands. Sommige dingen begrijp ik niet in het Nederlands. (jongen, 12 jaar, Sint Eustatius)

357. Als ik iets kon veranderen, dan zou ik het onderwijs veranderen. We krijgen op de middelbare school les in het Nederlands en we moeten examens maken in het Nederlands. Op de kleuterschool en de basisschool krijgen we alles in het Engels en is Nederlands gewoon een extra vak. Iedereen die na de middelbare school naar Nederland gaat om te studeren begint al met een achterstand. Ze zeggen altijd dat je een IQ-test in je eigen taal moet doen, dus de examens ook. Voor mij is Nederlands een tweede taal maar voor sommigen is het een derde of vierde taal. (meisje, 17 jaar, Sint Eustatius)

358. Het grootste gedeelte van de tijd op school spreken we Engels. Zo nu en dan proberen we een beetje Nederlands of Frans te spreken. De meesten lessen zijn in het Nederlands. Vaak als de docenten ons een vraag stellen dan antwoorden wij in het Engels. Veel docenten vinden dat een probleem. Zij vinden dat wij niet genoeg ons best doen om Nederlands te spreken. Ze vertellen ons altijd dat de examens in het Nederlands zijn en dat we dan een probleem hebben. Ik wil wel

Nederlands praten maar pas als ik het goed kan spreken. Ik wil niet voor paal staan in het openbaar. Ik wil geen fouten maken. (meisje, 16 jaar, Sint Eustatius)

359. Alle lessen op school zijn in het Nederlands behalve Engels en Spaans. Ik houd niet van Nederlands. Dat maakt het wel lastig. (meisje, 15 jaar, Sint Eustatius)

360. Soms is school moeilijk. Ik vind Nederlands en Rekenen moeilijk maar de rest vind ik wel makkelijk. Toen ik hier kwam sprak ik alleen Spaans. Toen ik naar school ging heb ik Engels geleerd en nu spreek ik bijna alleen nog maar Engels. Met mijn moeder praat ik Spaans en met mijn stiefvader praat ik Engels. Op school en soms thuis praat ik Nederlands. Ik ga weleens tellen of woorden leren. Zelfs mijn kleine broertje praat Nederlands. Hij kan tellen en hij kent een paar woordjes. De lessen zijn in het Nederlands. De docenten vinden dat we Nederlands moeten leren. (meisje, 10 jaar, Sint Eustatius)

361. Kinderen zijn gewend om Spaans of Engels te spreken en in het vervolgonderwijs wordt er les gegeven in het Nederlands. (jongere)

362. De grootste zorg die ik heb over het onderwijs is de taalproblematiek. (deskundige)

363. Dat gekozen is voor voortgezet onderwijs in het Nederlands is een politieke keuze geweest vanuit volwassenen. Er is niet aan de kinderen gedacht. (deskundige)

364. Het is kindermishandeling als je kinderen in een taal onderwijst die ze niet kunnen volgen zoals nu gebeurt. Kinderen krijgen in vo les in het Nederlands nadat ze in po in Engels en Nederlands zijn onderwezen en thuis en op straat Engels spreken. Ze presteren zwaar onder. (deskundige)

365. Kinderen zitten in de klas en begrijpen niet waar het over gaat. Je voelt de frustratie en onmacht bij de kinderen en bij de leraren. (deskundige)

366. Les in het Nederlands zou nog kunnen als het kindvriendelijk wordt aangeboden maar dat is nu niet het geval. Het gaat om formeel Nederlands. (deskundige)

367. Vanaf het moment dat een kind hier geboren wordt, hoort hij Engels, ook al is dat soms gebroken Engels. En dan opeens moet hij op z'n twaalfde alles in het Nederlands doen. (deskundige)

368. De kwaliteit van een kind wordt nu te veel beoordeeld op taalkennis en -aardigheden. Een kind kan een hoog IQ hebben maar als hij niets begrijpt omdat alles in het Nederlands is, zal hij laag instromen. (deskundige)

369. Als het station gepasseerd is dat er niet in het Engels wordt onderwezen, waar ik bang voor ben, dan moet het onderwijs veel beter op het kind aansluiten. (deskundige)

370. Er worden op school heel veel moeilijke woorden gebruikt. Dat in combinatie met de taalbarrière is funest. En zeker bij pubers die toch al een korte spanningsboog hebben. (deskundige)

371. Naarmate kinderen ouder worden hier op Statia zie je dat de afkeer van het Nederlands groter wordt. En daarmee de afstand steeds onoverbrugbaarder. (deskundige)

372. De wereld is veranderd. Het Engels is de dominante taal. Kinderen worden gedwongen om duizenden kilometers vanaf dat kleine Nederland hier toch Nederlands te leren. (deskundige)

373. Op de publieke school (GDG) zitten meer Spaanstalige kinderen dan op de andere scholen. Deze kinderen hebben meer behoefte aan zorg. (deskundige)

374. We zijn nu ook bezig met naschoolse opvang. Dat loopt sinds december 2011. Er komen nu ongeveer dertig kinderen en de kosten zijn vijf dollar per kind. De naschoolse opvang is van één tot drie uur en helpt kinderen met rekenen en taal. Er worden leerkrachten betaald om dit te doen. Eigenlijk zou OCW dit moeten betalen want het gaat om het wegwerken van onderwijsachterstanden. (deskundige)

375. Wat de eilanden dwars heeft gezeten is het identiteitsprobleem. Er is geklungel geweest over de identiteit en sindsdien zitten ze hier op Statia in een rare spagaat tussen Nederlands en Engels. (deskundige)

376. Een deel van de kinderen op Statia, ongeveer 20%, spreekt Spaans thuis. Voor hen is het helemaal moeilijk om mee te komen. (deskundige)

377. Het probleem is dat er halve keuzes zijn gemaakt over de taal op school op Statia. Nu krijgen kinderen op primair onderwijs Engels en Nederlands en daarna in vo les in Nederlands. Waarom ze het Engels niet willen voor vo? Omdat we hier dan Jamaicanen krijgen en wat niet meer en dat is Sodom en Gomorra. Er is dus niet gekeken wat het beste voor die kinderen is. (deskundige)

378. Op de basisschool leren we niet veel. Men zegt dat we daar Engels leren maar dat kan niet waar zijn want ons Engels is slecht en ons Nederlands is helemaal een lachertje. (kind, Sint Eustatius)

379. Op de middelbare school vallen we in een gat omdat we het basale niveau niet halen voor Nederlands en rekenen. (kind, Sint Eustatius)

380. Er wordt veel geplaagd. Als iemand valt dan gaan mensen die persoon wel uitlachen. Ze zeggen dan niet echt iets tegen elkaar. Als het bij mij gebeurt, maakt het me een beetje bang maar ik doe er niks aan. Ik laat die mensen ook gewoon praten en ik zeg het verder tegen niemand. Het blijft niet in mijn hoofd zitten. Ik plaag soms ook wel iemand maar ik scheld niemand uit. (jongen, 13 jaar, Sint Eustatius)

381. Er wordt niet echt gepest op school. Er wordt alleen geplaagd als we spelletjes aan het spelen zijn. (jongen, 12 jaar, Sint Eustatius)

382. Domme mensen pesten altijd. Ik werd vroeger ook gepest. Ik was altijd groter dan de rest en ik was heel zwaar. Ze vonden me ook een ‘nerd’ omdat ik altijd goed mijn best deed. Toen ik in de tweede klas van de middelbare school zat merkte ik dat iedereen die pest gewoon dom is, dus ik trek me er niks meer van aan. Ik vind het wel zielig dat er wordt gepest. Ze doen gewoon rare dingen die zij grappig vinden. Sommige jongens vervelen zich en dan gaan ze mensen pesten. De mensen die ze pakken hebben meestal weinig zelfvertrouwen of hebben gewoon een slechte dag. (meisje, 17 jaar, Sint Eustatius)

383. Op school moet je het afval weggooien. Als je naar het toilet gaan moet je altijd doortrekken. We mogen niet vechten op het speelterrein. (meisje, 12 jaar, Sint Eustatius)

384. Er wordt niet veel gepest. Het ligt er wel een beetje aan wat je pesten noemt. Meestal worden leerlingen geplaagd en niet gepest. Het gebeurt weleens maar niet zo vaak.Toen ik jong was ben ik wel gepest. Volgens mij was het omdat ik kleiner was dan de persoon die mij pestte. Nu kunnen ze het wel komen proberen maar het gaat niet lukken. Ik zou gewoon weglopen als ze iets proberen te zeggen. (meisje, 16 jaar, Sint Eustatius)

385. Voor zover ik weet wordt er niet gepest op school. Toen ik klein was werd ik wel gepest. De andere kinderen vonden mij lelijk. Ik deed toen niets. Ik pest eigenlijk niet. (meisje, 15 jaar, Sint Eustatius)

386. Ik vind dat er meer security moet komen op school. Ik vind dat er meer eten verkrijgbaar moet zijn in de kantine want er is altijd hetzelfde eten. (meisje, 15 jaar, Sint Eustatius)

387. Op maandag en woensdag heb ik 's middags school. Ik vind het leuk om 's middags naar school te gaan. We krijgen Nederlands en rekenen. Eigenlijk vind ik alles wel leuk aan de middag school. Soms spelen we ook rekenspelletjes om te kunnen oefenen. (meisje, 10 jaar, Sint Eustatius)

388. Als je valt dan gaan de andere kinderen je plagen. Dat is ook weleens bij mij gebeurd. Ze begonnen te lachen en dat vond ik niet leuk. Als zij vallen dan lach ik niet maar ga ik ze juist helpen. Ik lach alleen als het heel grappig is maar niet als mensen pijn hebben. (meisje, 10 jaar, Sint Eustatius)

389. Ik zit in de vijfde klas. Ik wil niet naar de grote school omdat er veel wordt gevochten en gepest. Ik ben bang. (meisje, 10 jaar, Sint Eustatius)

390. Er is niks wat ik zou willen veranderen op school. (meisje, 10 jaar, Sint Eustatius)

391. Ik word gepest en geplaagd. Ze zeggen dat mijn vader drugs verkoopt en soms gaan ze ook met me vechten. Ik vecht terug en daarna krijgen wij allebei straf. Ik vertel niet altijd tegen de juffrouw dat ik gepest word. Ik weet niet wat mijn ouders er van vinden. (meisje, 10 jaar, Sint Eustatius)

392. Ik heb niet echt veel vrienden. Sommige kinderen zijn niet zo aardig. Ik praat wel met hun maar ik vind ze niet zo aardig. (meisje, 11 jaar, Sint Eustatius)

393. Ik vind de school gemoedelijk. Je kent iedereen dus dat is fijn. Je hebt wel groepen die een hekel aan elkaar hebben. Er zijn altijd wel mensen die anderen niet mogen. Ik vind de medewerkers aardig. De docenten zijn goed. Zij begrijpen je. Ze praten Nederlands. (meisje, 14 jaar, Sint Eustatius)

394. Ik krijg nooit strafmiddag. Maar ik denk wel dat als mensen zich niet gedragen dat ze straf moeten krijgen. Ik denk niet dat het werkt. Ik wil niet gestraft worden maar als je iets doet dan moet je ervoor zorgen dat de kinderen er echt iets van leren. Bij strafmiddag zitten de kinderen gewoon allemaal samen en schrijven ze iets. Het lijkt op normale lessen. Er zijn veel kinderen die naar strafmiddag moeten. Het is wel verminderd maar begin dit jaar waren het er tussen de vijftig en de honderd. Ik kan niet zeggen of het werkt want ik krijg geen strafmiddag. (meisje, 14 jaar, Sint Eustatius)

395. Er zijn weleens gevechten op school. Ik weet meestal wel als een gevecht gaat beginnen, dus dan zorg ik dat ik niet in de buurt ben. (meisje, 14 jaar, Sint Eustatius)

396. Uiteindelijk komen de kinderen hier bij elkaar op de ene school voor het voortgezet onderwijs. Er zijn daar niveaus tussen vmbo en havo. Die gaan goed met elkaar om. (deskundige)

397. Ik ben trots dat kinderen op Statia elkaar niet discrimineren op onderwijsniveau. (deskundige)

398. Het gevoel van veiligheid ontbreekt bij kinderen en daardoor ontbreekt ook vertrouwen. En dat is nou juist essentieel in onderwijs. (deskundige)

399. Vanwege inteelt zijn er relatief veel leerproblemen op de eilanden. (deskundige)

400. De problematiek is ook heel anders. Op Statia zijn kinderen zo ongemotiveerd om onderwijs te volgen. Ik weet niet of je het hebt gezien op tv over Statia? Je merkt ook aan de kinderen dat hangerig zijn. Dat komt ten dele doordat de familie het belangrijkste is. Als je tot een goede familie behoort dan krijg je goede baantjes, dus het maakt niet uit of je studeert. Dat is de houding daar. (deskundige)

401. Als je nu als kind geen ouder hebt die je kan helpen, die je stimuleert, dan lukt het niet. (deskundige)

402. We hebben jarenlang geen expertise gehad op het eiland, zoals voor onderwijs. Dat zie je. Sommige kinderen hebben achterstanden. (deskundige)

403. In de lagere niveaus zijn kinderen op Statia voortdurend in opstand. (deskundige)

404. Er zijn plannen voor een rebound en we zijn met het CJG op Statia bezig met docententraining en agressietraining. (deskundige)

405. Het niveau van de kinderen is echt heel laag. Ook in het Engels. (deskundige)

406. Doordat kinderen problemen thuis hebben, gaan ze zich op school slecht gedragen. (deskundige)

407. Er is geen ondersteuning voor kinderen door hun omgeving. (deskundige)

408. Ik zit op de Gwendoline van Putten school. Ik doe Cultuur en Maatschappij. Het gaat wel redelijk. Alleen wiskunde is nog een probleem. Ik ben blijven zitten door wiskunde. Ik had twee vijven en op het examen heb ik een drie gehaald. Die drie moest ik omhoog halen naar een zes maar dat heb ik niet gered. Ik heb maar een vier gehaald. Ik heb ook weinig tijd gehad om te studeren omdat ik twee dagen voor het examen nog naar Sint Maarten moest om naar de dokter te gaan. Het examen was op woensdagochtend en ik kwam pas dinsdagavond terug. Ik weet niet eens meer waarvoor ik ging. Ik kon de datum niet verzetten en mijn examen mocht ik ook niet op een later tijdstip maken. Ik vind wel dat ik veel heb geleerd dit jaar. Ik hoop en ik bid dat ik in één keer slaag. (meisje, 17 jaar, Sint Eustatius)

409. Dit schooljaar heb ik veel gespijbeld. Soms heb ik geen zin om naar de les te komen en dan ga ik naar huis. De leraar van Nederlands praat 45 minuten lang en ik heb niet altijd zin om daar naar te luisteren. (meisje, 17 jaar, Sint Eustatius)

410. Ik denk dat ik gedurende de eerste drie jaar op deze school twee keer heb gespijbeld. Toen ik in havo-vier kwam, begon het spijbelen pas echt. Nou ja, eigenlijk wil ik het geen spijbelen noemen. Ik maak namelijk een deal met de docent dat ik niet naar de les hoef als ik een bepaald hoofdstuk ken voor de volgende les. (meisje, 17 jaar, Sint Eustatius)

411. Ik spijbel nooit. Ik ga altijd naar alle lessen. (meisje, 15 jaar, Sint Eustatius)

412. Als iemand spijbelt dan krijgen ze strafmiddag. Als je niet in de les bent dan schrijven ze dat op en krijg je strafmiddag. Als je niet naar strafmiddag gaat word je intern geschorst en dan zit je gewoon op school in een apart lokaal. Als je dan ook niet op komt dagen dan word je geschorst. Dat is weleens gebeurd met iemand die ik ken. (meisje, 14 jaar, Sint Eustatius)

413. Er is veel schooluitval met als gevolg dat kinderen geen startkwalificatie krijgen waardoor hun kansen gering zijn. (deskundige)

414. De uitval blijft geruisloos. Door de scholen wordt over het algemeen geen melding gemaakt van schoolverzuim, omdat zij betaald worden per leerling. (deskundige)

415. Sinds 2008 is de leerplichtwet van kracht. Er kan nu door de leerplichtambtenaar een boete worden opgelegd voor schoolverzuim. (deskundige)

416. Sinds kort zijn er leerplichtambtenaren. Eén per eiland. Op Saba is die niet actief. Op Statia wel. (deskundige)

417. Het verzuim van leerlingen in het voortgezet onderwijs is zorgwekkend. Daardoor hebben de jongeren minder kans op een diploma en kunnen ze een carrière wel vergeten. (deskundige)

418. Het registreren van verzuim gebeurt nu wel omdat het moet. Er is ook een deeltijd leerplichtambtenaar. (deskundige)

419. Er wordt veel gedaan om te voorkomen dat kinderen spijbelen. Als je twee keer in een week afwezig bent, moet je naar een strafmiddag. (kind, Sint Eustatius)

420. We krijgen huiswerk van school. Ik maak dat bij mijn oma of bij mijn tante thuis. Als ik het bij mijn oma maak dan zoek ik een rustig plekje om het te maken. Mijn tante helpt me ook met mijn huiswerk. Als ik een som niet begrijp dan helpt ze me. Soms geef ik een goed antwoord en soms niet. (jongen, 13 jaar, Sint Eustatius)

421. Ik krijg geen huiswerk meer. We doen alleen maar examentraining. Ik ga in de vakantie keihard werken om te slagen. Ik heb maar vier vakken dit jaar: Nederlands, Engels, Spaans en Wiskunde. Ik ga ook goed kijken wat ik op het examen van vorig jaar niet begreep en ervoor zorgen dat ik dat nu wel ga begrijpen. (meisje, 17 jaar, Sint Eustatius)

422. Ik krijg genoeg huiswerk maar niet teveel. Ik maak het meestal zelf maar als ik iets niet begrijp krijg ik hulp. Mijn tante, mijn moeder of mijn stiefopa helpen me. (jongen, 12 jaar, Sint Eustatius)

423. Ze geven ons wel huiswerk maar ik doe het niet. Een docent zei ooit tegen mij dat huiswerk wordt gegeven om twee redenen, namelijk dat je de stof kan oefenen en omdat bepaalde dingen binnen een schooljaar af moeten zijn. Zolang ik begrijp wat er in de lessen wordt uitgelegd zie ik niet in waarom ik huiswerk zou moeten maken. In de tijd dat ik huiswerk maak kan ik namelijk ook slapen. (meisje, 17 jaar, Sint Eustatius)

424. Ik zit in de vijfde klas. Mijn ouders kunnen niet helpen met huiswerk want zij spreken geen Nederlands. Mijn zus komt meestal op zaterdag langs en zij kan mij wel helpen. (meisje, 12 jaar, Sint Eustatius)

425. Ik krijg soms veel huiswerk. Het hangt er vanaf hoe ver je bent. Als je werkt in de les dan heb je eigenlijk weinig huiswerk. Ik maak het thuis of bij bijles. Bijles is van vijf tot zes. Mijn moeder heeft het voor mij geregeld. Voor wiskunde heb ik bijles nodig. Ik ben er echt slecht in. Ik vind het vreselijk. Ik ben gewoon slecht met getallen. Nu gaat het soms goed. Het ligt eraan of ik me echt kan concentreren op het vak en sommige dingen begrijp ik gewoon niet. (meisje, 16 jaar, Sint Eustatius)

426. We krijgen soms wel veel huiswerk. Ik maak het thuis. Als ik iets niet begrijp dan kan ik naar mijn buurvrouw gaan. Zij spreekt Nederlands, dus dan helpt ze me met het huiswerk. (meisje, 15 jaar, Sint Eustatius)

427. Ik zit op de Governor de Graaff school. Ik zit in de vierde klas. Ik weet nog niet of ik overga naar de vijfde klas. Ik vind het fijn dat ik met mijn vrienden kan zijn en dat ik mijn werk kan doen. Als ik geen huiswerk heb dan ga ik thuis gewoon zelf oefenen. De docent is goed en aardig. (meisje, 10 jaar, Sint Eustatius)

428. Ik maak mijn huiswerk alleen. Ik begrijp het eigenlijk altijd wel. Ik ben heel goed in rijtjes leren. Soms krijg ik een tien voor een toets. Ik krijg niet echt veel huiswerk. Soms krijgen we Nederlands,

562. Er is hier vrijwel geen geweld. Wat dat betreft is het een paradijs hier. (kind, Sint Eustatius)

563. Ik voel me overal op het eiland veilig. Op school en op straat. Ik ken iedereen. Sint Eustatius heeft weinig criminaliteit, dus het is wel veilig. Ik zou 's avonds alleen op straat kunnen lopen. Er is niet veel geweld op het eiland. Op school zijn er weleens gevechten maar dat is niet zo erg. (jongen, 13 jaar, Sint Eustatius)

564. Er is nog nooit bij ons ingebroken. Er is ook nooit iets van mij gestolen en ik heb zelf ook nog nooit iets gestolen. (jongen, 13 jaar, Sint Eustatius)

565. Er zijn zo nu en dan verkrachtingen op het eiland. Ik vind mannen die naar jonge meisjes kijken slecht. (meisje, 14 jaar, Sint Eustatius)

566. Het is heel rustig om op te groeien op Statia, want er zijn hier geen overvallen of moorden of zo. Ik voel me heel veilig hier. (jongen, 12 jaar, Sint Eustatius)

567. Er worden hier af en toe jongeren opgesloten omdat ze bijvoorbeeld een diefstal hebben gepleegd. (deskundige)

568. Er wordt niet eerst gekeken naar wat echt aansluit bij de lokale praktijk op de eilanden, waar mensen echt behoefte aan hebben als het gaat om hulp, begeleiding en voorzieningen. (jongere)

569. Er zou een mogelijkheid moeten zijn om moeders en kinderen veiligheid en ondersteuning te bieden: een safe house en councelling. (deskundige)

570. Sint Eustatius is een mooie plek maar sommige mensen zijn slecht. Die mensen vechten en roken en jonge kinderen van dertien jaar gaan niet naar school. Er wordt vaak gevochten op het eiland. Ik vind dat het moet stoppen. De politie zou die mensen moeten oppakken en dat doen ze niet. Als de personen die dat doen kennissen of familie zijn van de agenten, dan worden ze er alleen op aangesproken maar worden ze niet opgepakt. (jongen, 12 jaar, Sint Eustatius)

Recreatie, spel & vrije tijd

571. Ik vind het leuk om te gaan zwemmen, te sporten of huiswerk te maken. In de vakantie vergeet ik school wel even. ik hou van zwemmen, volleybal, baseball en voetbal. Ik zit in een zwemteam en een atletiekteam. We trainen op rustige plekken waar weinig verkeer is. We doen van alles. We doen niet echt mee aan wedstrijden. Ik speel het liefst volleybal. Ik zou met mijn moeder willen spelen want zij kan heel goed volleyballen. (jongen, 13 jaar, Sint Eustatius)

572. Ik ga meestal na school even naar de bibliotheek en daarna ga ik helpen bij de huiswerkbegeleiding van Mega D. Daar ben ik om vijf uur klaar en dan ga ik rond half zes naar huis. Ik eet tussen de middag bij de bibliotheek. Mijn peetmoeder werkt hier en ze neemt eten voor mij mee. Ik eet dan een warme maaltijd tussen de middag. (meisje, 17 jaar, Sint Eustatius)

573. Mijn hobby's zijn dansen en lezen. Vroeger las ik wel meer dan nu. Ik zat ook in een dansgroep op het eiland. Er is nog wel een groep maar die treden alleen maar op als er iets te vieren is. Er was vroeger een dansgroep die historische dansen deden maar die zijn niet echt meer actief. Thuis dans ik meestal ‘Zumba’ of op ‘Latin’ muziek. Ik probeer mezelf gewoon een beetje bezig te houden. (meisje, 16 jaar, Sint Eustatius)

574. Ze zouden elke week activiteiten voor de kinderen moeten hebben. Voetbal en andere sporten. Spelletjes zoals verstoppertje. Ze moeten reclame maken op televisie en op de radio en een dag per week kunnen ze activiteiten verzorgen. (meisje, 10 jaar, Sint Eustatius)

575. Mijn hobby's zijn fietsen, volleyballen en basketballen. Daar houd ik me meestal mee bezig. Ik ga hardlopen met mijn broertje, ik fiets en ik speel met mijn nichtjes. (meisje, 11 jaar, Sint Eustatius)

576. Ik denk dat er meer activiteiten moeten komen voor de kinderen zoals volleybal, baseball en voetbal. (meisje, 11 jaar, Sint Eustatius)

577. Ik verveel me eigenlijk nooit. Als het wel zo is ga ik televisie kijken, spelletjes spelen, basketballen in de garage of op mijn trompet spelen. Ik kan ook mijn moeder vragen of ze me ergens heen wil brengen zodat ik iets te doen heb. (jongen, 10 jaar, Sint Eustatius)

578. In de kerk is een groep voor jongeren. (deskundige)

579. Af en toe moeten jongeren gestimuleerd worden om iets leuks te gaan doen. Daarna gaat het veel meer vanzelf. (deskundige)

580. We hebben nu een plan om met kinderen van vier tot elf jaar een drumband te vormen. Ongeveer tien ouders zijn enthousiast maar geld is het probleem. (deskundige)

581. Een goed voorbeeld van positieve invloed is de drumband van de RK kerk waaraan ook kinderen van de andere kerken meedoen. Iedere woensdag komen er zo'n 35 kinderen van 4 tot 21 jaar. (deskundige)

582. In het verleden waren er meer organisaties die iets voor en met kinderen deden. Nu zijn er steeds minder initiatieven. (deskundige)

583. Save our children foundation organiseert filmavonden, fietsen, gezinsdagen en dagen met brandweer en politie. Maar het is te veel op competitie gericht. Nu organiseert Mega D wel goede dingen. (deskundige)

584. Er is ook een drumband op Statia. (deskundige)

585. We proberen allerlei activiteiten voor jongeren te organiseren, zoals basketbal, zomerkampen, talentenshows. (deskundige)

586. Sport en muziek kunnen kinderen helpen zich te ontwikkelen en zich beter te voelen. Veel beter dan rondhangen en vervelen. (deskundige)

587. De kerken doen veel aan jeugdactiviteiten. (deskundige)

588. Er is niet veel te doen op Statia. Baseball, basketbal en bij Stinapa ga ik snorkelen en zwemmen. (jongen, 12 jaar, Sint Eustatius)

589. Ik verveel me soms wel als er niets te doen is. Dan ga ik een spelletje spelen of iets anders doen om mezelf bezig te houden. Ik kijk niet zoveel televisie. Soms in de middag. Ik ga meestal met mijn laptop spelen. (jongen, 13 jaar, Sint Eustatius)

590. Ik verveel me weleens. Soms wil ik niet eens meer het huis uitgaan. Dan ga ik gewoon slapen, op internet of televisie kijken. (meisje, 17 jaar, Sint Eustatius)

591. Ik verveel me soms wel. Dan ga ik gewoon buiten zitten. Dat vind ik leuk. (jongen, 12 jaar, Sint Eustatius)

592. Ik heb een BlackBerry, dus ik kan daar mee spelen. Soms pakt mijn moeder hem wel een paar uur af en dan heb ik niks te doen. Ik heb geen idee waarom. (meisje, 17 jaar, Sint Eustatius)

593. Ik verveel me weleens. Dan ga ik televisie kijken of slapen. Ik slaap veel. Soms word je wel lui van slapen. (meisje, 16 jaar, Sint Eustatius)

594. De kinderen en jongeren hangen hier verschrikkelijk veel rond. (deskundige)

595. Sint Eustatius is echt stil. Er is niet zoveel te doen. Op Sint Maarten heb je een bioscoop, McDonalds en een KFC en dat hebben wij hier niet. Het is heel saai hier. Ze zouden wat activiteiten moeten maken zodat de kinderen wat te doen hebben. Misschien een bioscoop. In ieder geval iets waar de jongeren van zouden kunnen genieten. (meisje, 17 jaar, Sint Eustatius)

596. Op de BES-eilanden zijn weinig mogelijkheden voor kinderen wat betreft ontspanning. Er zijn wel veel vrijwilligersorganisaties. (deskundige)

597. Ik zit in een drumband en doe aan basketbal. (jongen, 13 jaar, Sint Eustatius)

598. Ik heb veel vrienden. Ze komen ook wel eens bij mij spelen. We fietsen op de kleine freestyle fietsen maar daar mogen we niet mee op de weg spelen. Ik doe ook aan basketbal en baseball en voetbal. Ik ben met het voetbalteam van het eiland naar Sint Maarten en Saint Kitts geweest om te spelen. We trainen vaak. Maar nu doe ik ook aan atletiek. Ik kan heel snel rennen! Ik heb een klein basketbalveld bij mijn oma. (jongen, 12 jaar, Sint Eustatius)

599. Mijn hobby is hoofdzakelijk sporten. Ik verveel me best vaak. Dan ga ik een boek lezen of ik ga op het internet. (meisje, 15 jaar, Sint Eustatius)

600. Ik verveel me nooit. Ik heb eigenlijk altijd wel wat te doen. Ik vind dat er voldoende te doen is voor kinderen van mijn leeftijd. Zoals sporten, fitnessen, gezond eten en zwemmen. Ik kan zelf ook zwemmen. Ik heb het zelf geleerd. (meisje, 10 jaar, Sint Eustatius)

601. Ik lees, ik doe aan volleybal, gymnastiek en we doen aan cheerleaden. We hebben geen trainer. We doen het zelf. Iedereen kan iets inbrengen. Er is wel een soort leider maar zij is neutraal. Je kan hier voetbal, softbal, basketbal doen en zwemmen. Je hebt de padvinders, een Stinapa club en de Mega D foundation. (meisje, 14 jaar, Sint Eustatius)

602. Na school speel ik basketbal met mijn vrienden en onder schooltijd voetbal. Vorig jaar gingen we elke week tijdens de gymles voetballen. Mijn hobby's zijn basketbal, kleine autootjes verzamelen en drummen. (jongen, 10 jaar, Sint Eustatius)

603. Er is hier nu een redelijk goed sportcentrum waar jongeren kunnen zwemmen en basketballen en zo. Dat moet meer gebruikt worden. (deskundige)

604. Voor jongeren van zestien jaar en ouder is er de mogelijkheid om basketbal en volleybal te doen. Dat is van acht tot elf uur 's avonds en dus te laat voor veel kinderen. (deskundige)

605. Als ik met vrienden ben gaan thuis chillen met elkaar, film kijken of naar volleybal. Op dit moment is er volleybal, behalve dit weekend. Soms gaan we rondrijden. Er zijn niet veel plaatsen waar je heen kan, dus gaan we soms twee keer naar dezelfde plek. Af en toe gaan we ook uit eten als iemand ons uitnodigt. (meisje, 17 jaar, Sint Eustatius)

606. Ik heb genoeg vrienden. Ik hang meestal rond met jongens. De meisjes hebben te veel drama en daar heb ik niet zoveel zin in. Ik hoor bij de jongens. Ik kan eigenlijk met alles bij ze aankomen. We doen gewoon de dingen die je doet als je opgroeit op een eiland. (meisje, 16 jaar, Sint Eustatius)

607. Ik heb veel vrienden. We maken huiswerk, gaan uit of gaan bij elkaar op bezoek. We kijken dan films, gaan op internet, muziek luisteren of we gaan dansen op Spaanse muziek. Het liefste chatten we. Ik heb ook een BlackBerry. Daarmee kan ik ‘pingen’. (meisje, 15 jaar, Sint Eustatius)

608. Ik ben niet geïnteresseerd in uitgaan, dus ik ga er niet heen. Er zijn twee clubs waar mensen heen kunnen. (meisje, 17 jaar, Sint Eustatius)

609. Ik mag nog niet uit. Je moet achttien of ouder zijn om uit te gaan. Alleen als er speciale activiteiten zijn kunnen kinderen van mijn leeftijd uit zoals met ‘Statia Day’ en met Pasen. (meisje, 15 jaar, Sint Eustatius)

610. Wat betreft cultuurbeleid voor kinderen zegt OCW dat ze daarin niks kunnen doen omdat het een gemeentelijke aangelegenheid is. Elke gemeente heeft echter ook behoefte aan landelijke ondersteuning. De BES-eilanden dreigen tussen wal en schip te vallen. (deskundige)

611. Je moet sporten gratis maken. (deskundige)

612. Het eiland is verantwoordelijk voor de naschoolse activiteiten. (deskundige)

613. Wat betreft sport komt er niets vanuit het ministerie. Er is een consulent zonder geld die moet assisteren. Er is een dame op Bonaire die af en toe op Statia komt maar ook geen financiële middelen heeft. (deskundige)

614. We hebben hier op Statia gezorgd dat er een sporthal is gebouwd. (deskundige)

615. Ik zou meer activiteiten zoals een hang out voor jongeren willen. (jongen, 13 jaar, Sint Eustatius)

616. Ik zou wel naschoolse opvang willen waar ook een soort game room bij zit. Dan kunnen de grote kinderen ook komen en niet alleen de jongere kinderen. (meisje, 12 jaar, Sint Eustatius)

617. Wat nodig is, is een Youth Center waar kinderen na school terecht kunnen. (deskundige)

Participatie

618. Op de sportclub kan ik mijn mening geven en dan wordt er ook naar geluisterd. Op school zou ik ook mijn mening kunnen geven. Thuis wordt er weleens naar mijn mening gevraagd. Als ik vlees met patat wil eten dan gaat mijn oma dat voor mij maken. (jongen, 13 jaar, Sint Eustatius)

619. Mijn baas van Mega D probeert een 'Youth World' op te zetten waar mensen hun talenten kunnen ontdekken. Ik weet niet of dat zou werken maar het is het proberen waard. Ik weet niet wat de jongeren op het eiland willen. Ze zijn allemaal een beetje raar. (meisje, 17 jaar, Sint Eustatius)

620. Zo nu en dan wordt er op school naar onze mening gevraagd. Ze vragen dan over hoe we het vinden om hier te wonen of we het leuk vinden of juist helemaal niet leuk. (meisje, 10 jaar, Sint Eustatius)

621. Over emoties wordt niet gesproken op de eilanden. Er wordt kinderen niet gevraagd wat er nu eigenlijk aan de hand is. (deskundige)

622. Kinderen kunnen niet participeren. Ze zijn niet zelfredzaam, niet zelfstandig. (deskundige)

623. Sommige kinderen weten goed wat ze willen en kunnen zich vaak goed uiten. Als ze zich comfortabel voelen, je vertrouwen, kunnen ze goed verwoorden wat ze vinden. (deskundige)

624. Veel jongeren zijn hongerig om met iemand te praten die naar ze luistert. (deskundige)

625. Kinderen zijn nu vaak veel beter in staat om te formuleren wat ze bezighoudt. (deskundige)

626. Kinderen willen graag hun hart openen maar er wordt door veel ouders onvoldoende naar gevraagd en geluisterd. (deskundige)

627. Bij de kerk en padvinderij en girlsscouting worden kleinere kinderen wel uitgedaagd om hun mening te geven. (deskundige)

628. Tieners worden niet genoeg betrokken. (deskundige)

629. Tieners zouden veel meer betrokken moeten worden bij dat wat er op het eiland gebeurt. (deskundige)

630. ECE en Mega D willen graag samen talkshows met jeugd gaan organiseren, samen met andere organisaties. Over positieve onderwerpen. Mega D werkt hiervoor een plan uit. (deskundige)

631. Nu er zoveel problemen zijn, vragen mijn ouders wel om mijn mening maar eerst niet. Ze vragen wel wat ik vind maar ze vragen ook voor wie ik ga kiezen. (meisje, 17 jaar, Sint Eustatius)

632. Mijn ouders vragen weleens naar mijn mening. Als we in een winkel zijn vragen ze wat ik wil en ze vragen wat ik in het nieuwe huis wil. Ik mag zelf beslissen wat ik wil worden en naar welke school ik later wil. Ik mag ook mijn eigen kleren uitzoeken. Dat mocht eerst niet. Ik moet wel een uniform aan naar school. (jongen, 12 jaar, Sint Eustatius)

633. Mijn moeder vraagt eigenlijk nooit naar mijn mening. We praten er niet echt over. Ik praat wel tegen haar maar ze luistert niet echt. Als ik het er niet mee eens ben, ga ik meestal schreeuwen en doe ik niet wat ze wil dat ik doe. Als ze blijft volhouden dat ik het moet doen dan doe ik het en denk ik maar dat ik bijna weg ben. Ik ben al sinds de havo twee jaar klaar om te gaan. (meisje, 17 jaar, Sint Eustatius)

634. Mijn moeder vraagt wel eens naar mijn mening maar meestal luistert ze naar de mening van mijn oudere zus. Ik zou het wel kunnen zeggen maar dan zou ze toch doorgaan met datgene wat zij heeft besloten. Als ik iets zeg en zij ziet het ook zoals ik het zie, dan stelt ze haar mening wel bij. In sommige gevallen gaat ze op zoek naar een oplossing die ons allebei tevreden zal stellen. (meisje, 16 jaar, Sint Eustatius)

635. Er wordt thuis nooit naar mijn mening gevraagd. Mijn oma neemt de beslissingen. Ik luister eigenlijk wel altijd naar haar. (meisje, 15 jaar, Sint Eustatius)

636. Mijn moeder vraagt soms om mijn mening. Ik mag beslissen wat ik aan wil trekken. (meisje, 10 jaar, Sint Eustatius)

637. Ik vind het fijn als ik mijn mening kan geven. Ik vind het geen probleem om naar de mening van een ander te luisteren. Als ik het er niet mee eens ben, schud ik het van me af en ga ik verder. Thuis wordt er naar mijn mening geluisterd. Zo nu en dan doen ze wat ik wil. (meisje, 14 jaar, Sint Eustatius)

638. Mijn ouders vragen weleens mijn mening maar het hangt er vanaf waar het over gaat. Ze vragen wel of ik naar Sint Maarten wil voor Carnaval. Er zijn niet echt dingen die ik zelf kan beslissen thuis. Mijn

moeder vroeg wel laatst aan me of ik bij een basketbalteam wil gaan spelen. Mijn moeder neemt de meeste beslissingen thuis. (jongen, 10 jaar, Sint Eustatius)

639. Mijn ouders vragen zeker naar mijn mening! We zijn heel erg bezig met de mening van iedereen. Ook als mijn ouders het niet vragen zal ik het wel geven. (meisje, 17 jaar, Sint Eustatius)

640. Op school vragen ze niet echt naar mijn mening. Misschien twee of drie keer per jaar komen ze langs met een enquête of regelen ze een spreker die ons iets komt vertellen. Wij moeten nu wel beslissen wat wij willen voor onze diploma-uitreiking en wat ons thema is. We hebben hier wel vrijheid van meningsuiting maar niemand uit z'n mening. (meisje, 17 jaar, Sint Eustatius)

641. Op school vragen ze ook weleens naar onze mening. Ze vroegen vandaag wel wat we van de meester vonden. Ik vind hem leuk. (jongen, 12 jaar, Sint Eustatius)

642. Op school proberen ze ons wel te leren dat we een mening kunnen formuleren en deze kunnen verdedigen. Ik geef wel mijn mening maar er wordt niet echt iets mee gedaan. Sommige mensen doen dat niet want dat hoort niet bij hun karakter. (meisje, 17 jaar, Sint Eustatius)

643. Er worden soms enquêtes bij ons school afgenomen. Als bepaalde organisaties iets willen weten, dan worden ze afgenomen. We krijgen weleens enquêtes om in te vullen van de aids-commissie. Onlangs hebben we een vragenlijst over pesten in moeten vullen. Ze vroegen wat wij vinden van de bescherming van de kinderen die worden gepest. De bescherming is niet zo slecht. Meestal is er niks aan de hand. Zo nu en dan hebben mensen problemen met elkaar en dan voel je wel spanning omdat mensen elkaar in elkaar willen slaan. Maar dat gebeurt ook weer niet heel vaak. (meisje, 16 jaar, Sint Eustatius)

644. De school vraagt niet echt naar onze mening. (meisje, 16 jaar, Sint Eustatius)

645. Op school wordt er meestal één keer per jaar naar mijn mening gevraagd. De school vraagt dan aan ons wat wij van de school en de docenten vinden. Ik weet niet of er wat met onze mening wordt gedaan. Ik zie in ieder geval niets veranderen. (meisje, 15 jaar, Sint Eustatius)

646. Zo nu en dan vragen ze op school ook naar mijn mening. Ze vragen nu wel wat wij willen doen voor 'graduation'. We moeten allemaal enquêtes invullen maar als puntje bij paaltje komt zullen zij toch zelf beslissen wat we gaan doen. Ik zie het nut er niet van in om die vragen te beantwoorden als ze er niets mee gaan doen. (meisje, 17 jaar, Sint Eustatius)

Wonen

647. Ik heb niet voldoende privacy thuis. Als ik bezig ben met school dan zorgen mijn ouders voor mijn nichtje. Al haar spullen staan in mijn kamer dus lopen ze in en uit. Soms moet ik ook met de deur open slapen omdat zij bij mij slaapt. Ik vind niet dat ik genoeg privacy heb. (meisje, 17 jaar, Sint Eustatius)

648. Ik vind dat ik niet genoeg privacy heb thuis. Als ik ergens iets neerleg dan gaan anderen het weer verplaatsen. Ik kan helemaal niet doen wat ik wil. Mijn kleine broertje is echt heel vervelend. In het nieuwe huis heb ik mijn eigen slaapkamer, dus dan is het beter. (jongen, 12 jaar, Sint Eustatius)

649. Ik heb geen eigen slaapkamer. Ik deel mijn slaapkamer met mijn oma. Het bed is wel heel groot maar het gaat om het principe. Ik wil gewoon mijn eigen slaapkamer. Er zijn drie slaapkamers. Mijn zusje slaapt bij mijn moeder en mijn oudtante heeft een eigen kamer. (meisje, 17 jaar, Sint Eustatius)

650. Ik ben bijna nooit thuis, maar ik heb niet genoeg privacy thuis. (meisje, 17 jaar, Sint Eustatius)

651. Ik vind dat ik voldoende privacy heb thuis. (meisje, 10 jaar, Sint Eustatius)

652. Ik woon met mijn moeder en vader. Ik heb een eigen slaapkamer. Mijn ouders zijn soms niet thuis als ik thuiskom. Dan ga ik naar mijn oma en als zij thuis zijn ga ik wel naar huis. (meisje, 11 jaar, Sint Eustatius)

653. Ik woon in een schattig klein wit huisje. Het heeft twee slaapkamers, een badkamer en een keuken. Ik slaap met mijn zusje van zes. Mijn ouders slapen met de baby. Er is buiten een plekje waar ik kan zitten, onder een boom in de wind. (meisje, 14 jaar, Sint Eustatius)

654. Ik woon in een groot huis. Het huis heeft vier slaapkamers, twee badkamers, een woonkamer en een keuken. Ik slaap met mijn zus in een slaapkamer. De bovenste verdieping van ons huis is nog niet afgebouwd, dus daarom heb ik nog geen eigen slaapkamer. Ik vind het wel leuk om met haar samen op een kamer te slapen. Als ik moet omkleden dan gaat zij de slaapkamer uit en als zij moet omkleden ga ik de slaapkamer uit. (jongen, 10 jaar, Sint Eustatius)

Financiën

655. De uniformen kunnen we op school kopen of we kopen ze op Sint Maarten. De andere kleren kopen we als we op vakantie gaan. Ik mag zelf mijn kleren uitzoeken. Er is genoeg geld om kleren te kopen. (jongen, 13 jaar, Sint Eustatius)

656. Ik krijg zakgeld. Als ik in het weekend mijn taken heb gedaan dan krijg ik geld van mijn moeder. Met het geld kan ik iets kopen op het strand of ergens anders. (jongen, 13 jaar, Sint Eustatius)

657. Om het jaar gaan we op vakantie. Meestal gaan we gewoon op vakantie in de Caribbean maar vorig jaar zijn we naar Amerika geweest. Naar Boston. (jongen, 13 jaar, Sint Eustatius)

658. Mensen op het eiland zijn niet arm. Iedereen heeft een dak boven z'n hoofd al lijkt het niet altijd zo op straat. De meeste mensen hebben ook gewoon te eten. Ik kan met het geld doen wat ik wil maar ik ben nog niet betaald. Ik ben deze maand pas begonnen met dit werk. Als mijn ouders mij om geld vragen dan kan ik ze wel iets geven. Ze gaan zeker weten om geld vragen! Ze gaan vragen of ik geld kan geven om benzine te kopen of om boodschappen te doen. Mijn vader werkt hier vlakbij als security guard en mijn moeder werkt als hoofdcassière bij de afdeling financiën. Ze hebben wel een goede baan maar ze worden niet zo goed betaald. (meisje, 17 jaar, Sint Eustatius)

659. Ik ga wel op vakantie. Met Pasen ben ik naar Sint Maarten geweest. Als familie gaan we nooit op vakantie. De laatste keer dat we samen weg zijn geweest was in 2005 toen mijn oom in het ziekenhuis lag. We gaan wel proberen met z'n allen in juli naar Aruba te gaan voor het afstuderen van mijn zus. Dat gaat alleen als we het geld bij elkaar kunnen krijgen. (meisje, 17 jaar, Sint Eustatius)

660. Soms zijn er wel problemen thuis omdat er te weinig geld is. Op dit moment maken ze er wel echt een probleem van. Ze willen het huis verkopen zodat ze meer geld hebben. Ik zie niet in waarom ze het huis zouden moeten verkopen want we wonen er pas vier jaar. Ze waren zo gelukkig dat we eindelijk een huis van onszelf hadden en dan willen ze het verkopen. Geld is op dit moment wel een probleem omdat ze ook geld moeten overmaken aan mijn zus. (meisje, 17 jaar, Sint Eustatius)

661. Ik wil eigenlijk voor mezelf kunnen zorgen voordat ik naar Curaçao vertrek. Dan heb ik een beetje geld en weet ik hoe ik moet omgaan met geld. Dat is eigenlijk de reden dat ik een baan heb gezocht. (meisje, 17 jaar, Sint Eustatius)

662. Er is altijd voldoende geld om eten te kopen. Er is elke dag eten thuis en er is ook genoeg geld om kleren te kopen. (jongen, 12 jaar, Sint Eustatius)

663. Ik kan niet alles krijgen wat ik wil maar wel alles wat ik nodig heb. Ik krijg geen zakgeld. Zo nu en dan geven mijn ouders me wel wat geld. (jongen, 12 jaar, Sint Eustatius)

664. Mijn ouders doen hetzelfde werk. Ze werken in het kantoor bij de 'terminal'. Ze hebben samen een bedrijf. Mijn vader werkt 's nachts en mijn moeder werkt overdag. Overdag is mijn vader niet thuis. Dan is hij bezig met het nieuwe huis. (jongen, 12 jaar, Sint Eustatius)

665. Mijn oma werkt in het ziekenhuis. Mijn oudtante krijgt pensioen en mijn moeder krijgt een uitkering. In principe zorgt mijn moeder voor ons, mijn oma voor zichzelf en mijn oudtante ook voor zichzelf. Er is wel altijd eten thuis. Geld is er niet maar er is wel eten. Er zijn geen problemen thuis omdat er weinig geld is. (meisje, 17 jaar, Sint Eustatius)

666. Ik ben eigenlijk nooit op vakantie geweest. Vorig jaar ben ik voor het eerst weggeweest en dat was omdat de kerk de reis betaalde. We gingen toen kamperen. We zijn in Antigua geweest. Het was niet echt een vakantie. We gingen allemaal dingen doen. Het was een 'Christian camp'. Ik heb ook mijn best gedaan om vrienden te maken. Dat ging niet altijd even goed. Ik heb wel een vriendin daar ontmoet. Zij is heel leuk. Mijn buurmeisje was ook mee op kamp. (meisje, 17 jaar, Sint Eustatius)

667. Ik krijg geen zakgeld. Bij Mega D krijg ik een kleine bijdrage. Mijn baas zou het niet leuk vinden als ik zou zeggen dat het te weinig is. We doen het niet voor het geld maar voor de kinderen. (meisje, 17 jaar, Sint Eustatius)

668. Ik krijg zakgeld. Ik krijg $ 5 of $10. Als het bijna mijn moeders verjaardag is of Valentijnsdag dan koop ik iets voor mijn moeder. Anders koop ik dingen voor mezelf zoals lekkers of schoenen. (meisje, 12 jaar, Sint Eustatius)

669. Er is altijd geld voor eten. We hebben altijd voorraden thuis. Als er geld is dan doen we heel veel boodschappen en dan is er altijd genoeg eten thuis. Mijn moeder werkt bij een bouwbedrijf en mijn stiefvader is hoofd bij een organisatie die huisvesting regelt. (meisje, 16 jaar, Sint Eustatius)

670. Ik zou niet echt zeggen dat ik zakgeld krijg. Meestal krijg ik gewoon geld als ik iets nodig heb. Ik ga niet vragen voor een bepaald bedrag elke maand want als ik geld nodig heb dan krijg ik het als mijn moeder het kan missen. (meisje, 16 jaar, Sint Eustatius)

671. In de vakantie werk ik bij het bouwbedrijf waar mijn moeder ook werkt. Van het geld koop ik schoolspullen of schoenen. Ik geef mijn moeder meestal wel wat geld. Dat hoeft niet want ze verdient haar eigen geld maar ik doe het meestal toch. Ik vind dat ik haar moet helpen als ik dat kan. (meisje, 16 jaar, Sint Eustatius)

672. Er is thuis altijd voldoende geld om eten en kleren te kopen en om op vakantie te gaan. Mijn oma werkt in een restaurant, Blue Bead. Ze werkt overdag en ’s avonds. Opa werkt bij een autowinkel. (meisje, 15 jaar, Sint Eustatius)

673. Er is altijd voldoende geld op eten te kopen. We hebben elke dag eten thuis. We kopen kleren als we op vakantie gaan. Er zijn hier wel kledingzaken. Ik ben een keertje kleren gaan kopen met mijn moeder en mijn broertje. (meisje, 10 jaar, Sint Eustatius)

674. Ik krijg geen zakgeld. Ik heb wel geld gekregen voor mijn verjaardag en dat spaar ik. Ik spaar het om schoolspullen te kopen zodat ik kan leren. (meisje, 10 jaar, Sint Eustatius)

675. Soms zijn er weleens problemen omdat er te weinig geld is maar niet altijd. Mijn moeder en mijn stiefvader werken hard om ons alles te kunnen geven wat wij nodig hebben. (meisje, 10 jaar, Sint Eustatius)

676. Ik krijg soms zakgeld. Soms van mijn oma. Mijn vader geeft me weleens $ 10 en mijn moeder koopt telefoonkaartjes voor me. Mijn oma geeft me ook weleens geld om eten te gaan kopen. (meisje, 10 jaar, Sint Eustatius)

677. Meestal krijg ik alleen geld als ik ergens heen wil. Mijn moeder zegt dat ik $ 30 of $ 35 krijg als ik goed mijn best doe op school. Ik spaar het geld zodat ik iets leuks kan kopen voor mezelf als we op vakantie gaan. Als ik nog geld over heb koop ik ook iets voor mijn oma. (meisje, 11 jaar, Sint Eustatius)

678. Ik krijg geld van mijn moeder maar ik ga liever met haar shoppen. Dat is leuk! Mijn moeder zegt dat ik wel weet hoe ik me moet kleden maar dat ik niet kan shoppen. Nu dat ik ouder word, mag ik niet meer alles aan van mijn vader. (meisje, 14 jaar, Sint Eustatius)

679. Mijn beide ouders werken. Ik heb zelf geen baantje. Dat zou ik niet echt willen. (meisje, 14 jaar, Sint Eustatius)

680. We gaan weleens op vakantie. Naar Curaçao, Sint Maarten, Antigua, Saba en Saint Kitts.
Hoe vaak we gaan ligt eraan of we school hebben en of er geld is. (meisje, 14 jaar, Sint Eustatius)

681. Ik krijg zakgeld. Soms krijg ik $30 per twee weken en soms krijg ik een keer per maand $ 50.
Thuis zijn er nooit problemen over geld. (meisje, 14 jaar, Sint Eustatius)

682. Mijn moeder werkt van zeven tot half drie en mijn vader werkt van negen tot vijf uur. We hebben voldoende geld om eten te kopen. We hebben niet echt veel kleren nodig want we hebben al best veel kleren. Als we op vakantie gaan dan kopen we meestal nieuwe kleren. (jongen, 10 jaar, Sint Eustatius)

683. Wat mij betreft is er nooit genoeg geld maar we hebben een goed leven. We kunnen alles kopen wat we nodig hebben. (meisje, 17 jaar, Sint Eustatius)

684. Op de Antillen kennen ze geen kinderbijslag. Dit leidt tot rechtsongelijkheid ten opzichte van Nederland. (deskundige)

685. Wat mij ook heel erg stoort, is dat er niet van een reële situatie uitgegaan wordt bij het bepalen van de bijstand, het minimumloon en de AOV. In Nederland wordt het bestaansminimum vastgesteld. Van het bestaansminimum ga je dan de andere voorzieningen afleiden: AOW, minimumloon en bijstand. Bijstand is dan een percentage van het minimumloon. Je hebt dan iets om mee te werken. En dat is hier niet gebeurd. Hier hebben ze het bedrag dat al bestond met een bepaald percentage verhoogd. Die mensen kunnen niet met het geld rondkomen. Er komt nog bij dat er geen rekening gehouden is met de verschuiving van de directe naar de indirecte belastingen. Dat betekent dat de koopkracht achteruit gaat. Wat heeft het voor zin als je het eerst verhoogt en daarna moeten de mensen het toch weer inleveren? Het is niet eerlijk. Bonaire krijgt geen eerlijke kans en dat geldt ook voor Saba en Sint Eustatius. (deskundige)

686. Mensen met een minimumuitkering kunnen alleen rondkomen als ze extra bijverdienen of als zij kunnen terugvallen op familie. Mensen met een uitkering mogen bijverdienen tot het niveau van het minimumloon. (deskundige)

687. Er zijn enkele groepen die het niet lukt om bij te verdienen en die geen steun krijgen van familie, waaronder veel alleenstaande moeders. De vader betaalt soms ook geen alimentatie. (deskundige)

688. Mensen met een minimumuitkering trekken vaak bij familie in, wat ertoe leidt dat er veel mensen in een beperkte ruimte wonen. (deskundige)

689. Er zijn relatief weinig mensen met een uitkering op de eilanden. Mensen geven er de voorkeur aan om geen uitkering aan te vragen en rond te komen door bijverdiensten of hulp van familie en vrienden. Er is wat dat betreft sprake van een positieve houding. (deskundige)

690. De kern van het probleem is eigenlijk het lage minimumloon. Ook veel mensen met werk hebben namelijk moeite om rond te komen. Zij hebben vaak meerdere banen. (deskundige)

691. Er is geen armoedegrens vastgesteld voor Caribisch Nederland. Voor Europees Nederland is er de lage-inkomensgrens van het CBS. (deskundige)

692. Er bestaat geen huursubsidie op de eilanden. Er bestaat wel sociale woningbouw maar er is een tekort aan sociale huurwoningen. Op Bonaire en Sint Eustatius betalen huurders van een sociale huurwoning maximaal eenderde van hun inkomen aan huur. (deskundige)

693. Deelname aan sport en recreatieve activiteiten is vaak gratis en is voor mensen met een laag inkomen eigenlijk niet echt een probleem. (deskundige)

694. De openbare lichamen zijn verantwoordelijk voor het armoedebeleid maar tot nu toe doen zij daar weinig aan. De sociale dienst en de openbare lichamen moeten goed met elkaar afstemmen. (deskundige)

695. Er is een nieuwe subsidieregeling voor de openbare lichamen waarmee zij integraal beleid kunnen maken. (deskundige)

696. Trots en schaamte maken dat men niet te koop loopt met financiële problemen. Zo blijft armoede bijna onzichtbaar. (deskundige)

697. De Rijksvertegenwoordiger, Wilbert Stolte, luidde laatst nog de noodklok. Hij schatte dat de helft van de bevolking het financieel te krap heeft. (deskundige)

698. Dat mensen op de BES-eilanden geen kinderbijslag krijgen, is wonderbaarlijk. Het lijkt mij toch echt ongelijke behandeling. (deskundige)

699. Er zijn wel naschoolse activiteiten maar die kosten geld en dat kunnen veel ouders niet betalen. Zelfs als het om dertig dollar per maand gaat. (deskundige)

700. Voor het ontbijtprogramma heeft het eiland de helft gefinancierd. (deskundige)

701. Vaak is geld het probleem om dingen voor elkaar te krijgen hier. (deskundige)

702. Er is veel armoede op het eiland. (deskundige)

703. Veel is een geldkwestie. Er zijn niet heel duidelijke statistische gegevens over de armoede maar dat kan en hoeft ook niet. Het is overduidelijk dat er veel armoede is. (deskundige)

704. Er zijn heel veel goede plannen geweest voor jeugd vanuit Jeugd en Gezin maar er is geen geld voor de uitvoering. (deskundige)

705. Voor het upgraden van speelterreinen is geen geld. (deskundige)

706. Financiën zijn steeds een probleem om dingen te organiseren. (deskundige)

707. De laatste tijd zijn er veel veranderingen geweest. Het leven is duur geworden met de verandering van de gulden naar de dollar. Voor ouders met veel kinderen is het bijna onmogelijk om eten te kopen. Er is honger. (deskundige)

708. Armoede en honger worden niet naar buiten gebracht. (deskundige)

Bijlage 2 – Geraadpleegde deskundigen

De hierna genoemde deskundigen zijn geconsulteerd in de periode van begin 2010 tot begin 2013. Met veel van deze experts hebben uitgebreide gesprekken plaatsgevonden, met anderen is intensief via de e-mail gecorrespondeerd, weer anderen hebben hun inbreng gegeven tijdens een expert-bijeenkomst of hebben teksten meegelezen. Met een enkeling is het mondelinge of schriftelijke contact slechts kort geweest.

De deskundigen worden hieronder op alfabetische volgorde genoemd zonder titel en met de functie die ze ten tijde van het contact hadden.

Ondanks alle pogingen om deze lijst volledig te maken, kunnen er toch personen ontbreken. Hiervoor bieden we bij voorbaat onze excuses aan.

Marnix **Arendshorst** - waarnemend directeur Stichting Overlegorgaan Caribische Nederlanders (OCaN).
Marom **Ayoubi** - directeur Stichting Overlegorgaan Caribische Nederlanders (OCaN).
Inge **Berben** - directeur Fundashon FORMA - Bonaire.
Jarmila **Berkel** - docentenbegeleider Sacred Heart School - Saba.
Camelia **Berkel-Dembrook** - directeur Expertisecentrum Onderwijs Zorg (EOZ) - Sint Eustatius.
Justine **Beumer-Gonggrijp** - officier van justitie Openbaar Ministerie - Bonaire.
Joka **Blaauboer** - directeur Saba Health Care Foundation - Saba.
Michiel **Boeken** - directeur Saba Comprehensive School - Saba.
Wilma **Böhm** - directeur Basisschool De Pelikaan - Bonaire.
Juliëtte **Bonneur** - juridisch beleidsadviseur College Rechten van de Mens.
Huub **Bouwen** - hoofd unit SZW BES-eilanden SZW BES-eilanden.
Maryse **Broek** - onderwijsdeskundige Sardes.
Irene **Broekhuijse** - voorzitter Jongeren van het Koninkrijk.
Jos de **Bruijn** - medewerker Nationale ombudsman.
Ilona **Burgers** - manager Stichting Jeugdwerk Jong Bonaire - Bonaire.
Carl **Burncamper** - gezondheidsdeskundige - Saba.
Elka **Charles-Simmons** - lerares basisschool Sacred Heart School - Saba.
Pieter de **Coninck** - projectsecretaris Caribisch Nederland directie Internationale Zaken, Ministerie van VWS.
Denise **Crestian-Coffie** - manager Woondiensten Fundashon Cas Boneriano (FCB).
Nienke **Deelstra** - schoolcoach PO-raad - Sint Eustatius.
Angela **Dekker** - managing adviseur USONA - Sint Maarten.
Hans **Derks** - projectleider ondersteuning Openbare Gezondheidszorg/GHOR Caribisch Nederland.
Melissa **Diaz** - consultant MUNDIAZ Health Support en GGD Den Haag.
Liënne **Domacassé** - medewerker Stichting Project - Bonaire.
Marga **Drewes** - kwartiermaker Jeugdzorg Rijksdienst Caribisch Nederland - Bonaire.
Chelendra **Elizabeth** - gezinsbegeleidster Stichting Project - Bonaire.
Celia **Fernandez Pedra** - voorzitter Ban Boneiru Bèk - Bonaire.
Alida **Francis** - communicatie-adviseur en waarnemend hoofd Rijksdienst Caribisch Nederland - Saba.
Yazir **Francisca** - bestuurslid MAAPP, Beweging ter bevordering van Antilliaanse en Arubaanse participatie.
Chris **Frans** - vice-voorziter en secretaris OCaN.
Jovani **Franscado** - medewerker Politie Bonaire - Bonaire.
Tanja **Gellweiler-Woeltjes** - medewerker Ministerie Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.
Curvin **George** - onderzoeker Voogdijraad BES - Bonaire.
Suzy **Guido** - assistent projectleider Child Focus Foundation - Saba.
Stan van **Haaren** - senior adviseur Nederlands Jeugdinstituut (NJI).

Mystica **Hassell** - sociaal werker EduPartners - Sint Eustatius.
Jet van **Heijnsbergen** - directeur Expertisecentrum Onderwijs Zorg (EOZ) - Saba.
Gene **Herbert** - sociaal werker EduPartners - Sint Eustatius.
Rosa **Hoes** - directeur Samenleving en Zorg Openbaar Lichaam Bonaire (OLB) - Bonaire.
John van 't **Hoff** - directeur Scholen Gemeenschap Bonaire (SGB) - Bonaire.
Dion **Humphreys** - oprichter MegaD Youth Foundation - Sint Eustatius.
Carol **Jack-Roosberg** - hoofd GGD Sint Eustatius.
Leen de **Jong** - directeur Gwendolyne van Puttenschool - Sint Eustatius.
Judith **Keller** - consulente CoMensha.
Helga **Kessels** - adjunct-directeur Woningstichting Aert Swaens.
Marieke **Knol** - directeur Mobiliteit in Muziek.
Suzanne **Koelega** - journaliste The Daily Herald.
Lidy **Kooij** - schoolcoach Voortgezet Onderwijs - Bonaire.
Gijs **Koot** - hoofd Public Health A.M. Edwards Medical Center - Saba.
Sabine **Kroon** - beleidsmedewerker Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.
Kees-Jan de **Kruijf** - coördinator Werkervaring & Resocialisatie Stichting Krusada - Bonaire.
Raymond **Labad** - voorzitter MAAPP, Beweging ter bevordering van Antilliaanse en Arubaanse participatie.
Jiehua He **Labad** - jongerenlid MAAPP, Beweging ter bevordering van Antilliaanse en Arubaanse participatie.
Fleur **Lagcher** - OCW/RCN, Rijksdienst Caribisch Nederland.
Vivian de **Lanoy** - onderzoeker Jeugdgezondheidszorg op BES.
Sophie **Leenders** - medewerker Ministerie van Veiligheid en Justitie.
Ton **Liefaard** - hoogleraar kinderrechten faculteit rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden (UNICEF-leerstoel).
Dwayne **Lindo** - brigadier Politie Sint Eustatius - Sint Eustatius.
Martijn **Linnartz** - lid juridische commissie Stichting Overlegorgaan Caribische Nederlanders (OCaN).
Jodi **Mak** - medewerker Verwey-Jonker Instituut.
Freek **Mekking** - projectadviseur Oranjefonds.
Shanna **Mercera-Gibbs** - verpleegkundige - aids-coördinator Public Health Department - Sint Eustatius.
Myra ter **Meulen** - adviseur Jeugdbeleid.
Quintin van **Mildert** - medewerker Ministerie van OC&W, Internationale Zaken.
Ambrosio **Molina** - projectleider Verbeterprogramma PO OCW/RCN, Rijksdienst Caribisch Nederland.
Jonneke **Naber** - beleidsadviseur College Rechten van de Mens.
Ron **Oei** - oprichter huudersvereniging Sint Eustatius Housing Fund (SHF) - Sint Eustatius.
Rogier **Oet** - medewerker Kinderombudsman.
Cynthia **Ortega-Martijn** - lid Tweede Kamer Christen Unie.
Martha **Padmos** - medewerker Ministerie van Veiligheid en Justitie.
Esmeralda **Pietersz** - hoofdleidster Fundashon Jiwiri, leer en speelschool - Bonaire.
Geert van der **Plas** - onderwijsdeskundige - Bonaire.
Esther **Pourier-Thodé** - directeur Voogdijraad BES - Bonaire.
Brenda van **Putten** - leerkracht en onderwijsdeskundige Governor de Graafschool - Sint Eustatius.
Solange **Quandus** - beleidsmedewerker Stichting Overlegorgaan Caribische Nederlanders (OCaN).
René **Reehuis** - hoofd Onderwijs EduPartners - Sint Eustatius.
Kim te **Riele** - fysiotherapeute en secretaris Saba United Sports Federation - Saba.
José **Rosales** - waarnemend hoofd Politie Bonaire - Bonaire.
Chaya **Sampatsing** - coördinator BES-zaken voor publieke gezondheid Ministerie van VWS.
Mick **Schmit** - directeur; voorzitter Stichting Project en FORSA; FAJ-kring Bonaire - Bonaire.
Herman **Schnitzler** - orthopedagoog - Bonaire.
Wim **Schutten** - projectleider Child Focus Foundation - Saba.
Riet **Seally-Clappers** - directeur Centrum Jeugd en Gezin - Bonaire.
Brenda **Simmons** - coördinator Gezinsvoogdij Bonaire - Bonaire.
Anastacia **Simmons** - onderzoeker Voogdijraad Saba - Saba.
Tessa **Smets** - medewerker Stichting Kinderpostzegels Nederland.
Glenville **Smith** - commissioner Statia - Portefeuille Jeugd Overheid - Sint Eustatius.
Aaron **Soares** - assistent projectleider Child Focus Foundation - Saba.
Derek **Spence** - gymleraar Saba Comprehensive School - Saba.

Iris **Sporken** - leerkracht; huiswerkbegeleidster Governor de Graaf School; Mega D Foundation - Sint Eustatius.
Izalina **Tavares** - beleidsmedewerker kinderrechten Ministerie van VWS.
Bas **Tierolf** - senior onderzoeker Verwey-Jonker Instituut.
Leo **Tigges** - liaison voor Caribisch Nederland Ministerie van Veiligheid en Justitie.
Mariette van der **Tol** - studente Universiteit Utrecht.
Anneke van **Toll** - advocaat Advocatenkantoor van Toll N.V. - Bonaire.
Françoise **Vermunt** - beleidsadviseur Directie Relatiebeheer, Uitvoeringsontwikkeling en Aansturing, Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.
Michelle **Verplanke** - plaatsvervangend unitmanager Immigratie en Naturalisatie Dienst Caribisch Nederland.
Justine **Verschoor** - directeur Jeugdzorg en Gezinsvoogdij Caribisch Nederland - Bonaire.
Elton **Villarreal** - bestuurslid MAAPP, Beweging ter bevordering van Antilliaanse en Arubaanse participatie.
Thijs **Voncken** - teamleider vastgoed Woonlinie.
Sandra **Voorneman** - coördinator Jeugdzorg en Gezinsvoogdij Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) - Sint Eustatius.
Atie **Vrij** - beleidsadviseur Directie Justitieel Jeugdbeleid, Ministerie van Veiligheid en Justitie.
Gilbert **Wawoe** - voorzitter Begeleidingscommissie Onderwijs en Jongeren Samenwerkingsprogramma.
Henk **Weekers** - coördinator Centrum Jeugd en Gezin (CJG) - Saba.
Diana **Wilson** - directeur Sacred Heart School - Saba.
Floyd **Woodley** - directeur Governor de Graafschool - Sint Eustatius.
Hemmie van **Xanten** - hoofd Dienst Onderwijs - Saba.

Bijlage 3 – Geraadpleegde literatuur

Onderstaande lijst geeft de geraadpleegde literatuur weer. Achter iedere titel staat met de letters 'B', 'E', en/of 'S' aangegeven op welke eilanden de titel betrekking heeft. Daar weer achter wordt het een * aangegeven of van de titel een samenvatting beschikbaar is.

De literatuursamenvatting zijn alleen als pdf-bestand beschikbaar op de website van UNICEF Nederland, www.unicef.nl/koninkrijkskinderen.

1. Belastingdienst Caribisch Nederland. *Inkomstenbelasting.* Informatiefolder. BES
2. Belastingdienst Caribisch Nederland. *Wijzigingen in de Belastingwetgeving BES, een toelichting. Wijzigingen voor particulieren.* BES
3. *Beleidsnota Cultuur Bonaire. 'Sin Kosecha no tin Simadan'* (2010). B
4. Bennekom, T. van (2010). *Rapport openbaar vervoer Bonaire.* B *
5. Berben, M. en Bouwman, A. (2011). *Aanbevelingen ten behoeve van het Schakelprogramma op Sint Eustatius.* E *
6. Berben, M. en Visscher, A.J. (2010). *Het Nederlands op de BES-eilanden: een "vreemde" taal?!. Het taalniveau Nederlands van (pre)eindexamenleerlingen op Bonaire, Saba en St. Eustatius in relatie tot de Taalgebruiker, het Taalbeleid en het Taalaanbod.* Enschede: Universiteit Twente. BES *
7. Blaak, M. e.a. (2012). *Handboek Internationaal Jeugdrecht.* Leiden: Defence for Children. BES *
8. Boer, S. de, Roorda, W., Jonkman, H., Aalst, M. van (2006). *Scholierenonderzoek Communities that Care.* Nederlandse Antillen: DSP-Groep. BES *
9. Bonaire Youth Outreach Foundation. *United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. Project document. HIV/AIDS Awareness Youth Movie.* B *
10. Boom, E. van der, Donker van Heel, P., Vlasakker, S. van de & Verton, P. (2009). *Aansluiting Onderwijs - Arbeidsmarkt BES-eilanden: Handreikingen voor de toekomst.* Rotterdam: ECORYS Nederland. BES *
11. Centraal Bureau voor de Statistiek – Nederlandse Antillen (2005). *Huishoudens met zorgbehoevende kinderen. Een vergelijking tussen één- en tweeoudergezinnen, Bonaire, Curaçao, Sint Maarten.* Publicatiereeks Census 2001. Curaçao: CBS. B *
12. Centraal Bureau voor de Statistiek (2012). *Statline, Bevolking Caribisch Nederland.* BES
13. Centraal Bureau voor de Statistiek (2012). *The Dutch Caribbean in figures.* BES
14. Central Bureau of Statistics – Netherlands Antilles (2010). *Statistical Yearbook Netherlands Antilles 2009.* Curaçao: CBS. B *
15. *Child abuse workshop first step towards policy.* The Daily Herald, 25 juni 2012. S
16. Comité voor de Rechten van het Kind (2009). *Slotcommentaar voor het Koninkrijk der Nederlanden.* BES *
17. Comité voor de uitbanning van discriminatie van vrouwen (CEDAW) (2010). *Slotcommentaar Nederland.* BES *
18. Committee on Economic, Social and Cultural Rights - zitting 2007 (2008). *Concluding observations.* The Netherlands Antilles. BES *
19. Committee on Economic, Social and Cultural Rights (2007). *Slotcommentaar.* Netherlands Antilles. BES *
20. Committee on the Rights of the Child (2003). *General Comment no. 4, Adolescent health and development in the context of the Convention on the Rights of the Child.* CRC/GC/2003/4. BES
21. Committee on the Rights of the Child (2005). *General Comment no. 7, Implementing child rights in early childhood.* CRC/C/GC/7. BES
22. Committee on the Rights of the Child (2006). *General Comment no. 9, The rights of children with disabilities.* CRC/C/GC/9. BES
23. Committee on the rights of the Child (2009). *General Comment no. 12, The right of the child to be heard.* CRC/C/GC/12. BES

24. Committee on the Rights of the Child (2011). *General Comment no. 13, The right of the child to freedom from all forms of violence.* CRC/C/GC/13. BES
25. Committee on the Rights of the Child (2013). *General Comment 15. The right of the child to the enjoyment of the highest attainable standard of health (Article. 24).* BES
26. Curconsult (2011). *Belevingsonderzoek ouders en leerlingen in Caribisch Nederland.* BES *
27. Curconsult (2011). *Samen verder bouwen. Belevingsonderzoek Caribisch Nederland. Onderzoek naar de beleving van de veranderingen door de burgers van Caribisch Nederland als gevolg van de gewijzigde staatkundige structuur binnen het Koninkrijk.* BES *
28. Curconsult (2011). *Tracking onderzoek onder professionele onderwijsdoelgroepen in Caribisch Nederland, de nulmeting.* BES *
29. Curconsult (2012). *Samen verder bouwen. Eénmeting Belevingsonderzoek Caribisch Nederland. Vervolgonderzoek naar de beleving van de veranderingen door de burgers van Caribisch Nederland als gevolg van de gewijzigde staatkundige structuur binnen het Koninkrijk.* BES *
30. Curconsult (2012). *Tracking onderzoek onder professionele onderwijsdoelgroepen in Caribisch Nederland, de éénmeting.* BES *
31. Daantje-Celia, M., van der Linden, F. (2011). *Bevolkingssamenstelling in wijken op Bonaire, toen en nu.* Centraal Bureau voor de Statistiek. B
32. Dienst IPOL, Korps Landelijke Politiediensten (2012). *Geregistreerde criminaliteit op Bonaire, Saba en Sint Eustatius 2008-2011.* BES *
33. Drewes, M. (2012). *Armoede in Caribisch Nederland, een verkenning.* BES *
34. Drewes, Marga (2010). *Gezond en veilig opgroeien in Caribisch Nederland (Bonaire, St. Eustatius en Saba). Een schets van de stand van zaken op het gebied van de jeugd: opgroeien en opvoeden in Caribisch Nederland.* BES
35. Duijf, Charlotte M.A.M., en Alfred H.A. Soons (2011). *The right to self-determination and the dissolution of the Netherlands Antilles.* Wolf Legal Publishers. BES
36. Duijf, Charlotte, en Fred Soons (2011). Zelfbeschikkingsrecht Bonairianen, Statianen en Sabanen. in: *Openbaar Bestuur.* Oktober 2011. BES
37. Dutch NGOs (2012). *Shadow report on the response of the Kingdom of the Netherlands to the request of the Committee on the Elimination of Discrimination against Women in its Concluding Observations (CEDAW/C/NLD/CO/5, para 52) to provide, within two years, information on the steps undertaken to implement the recommendations in paragraphs 27 and 29.* BES *
38. Ecorys (2009). *Aansluiting Onderwijs-Arbeidsmarkt BES-eilanden, onderzoek in opdracht van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.* BES
39. Ecorys en Curconsult (2012). *Koopkrachtonderzoek Caribisch Nederland. Onderzoek naar koopkrachteffecten en sociaal economische omstandigheden op Caribisch Nederland.* BES
40. European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment, CPT (June 2007). *Report to the authorities of the Kingdom of the Netherlands on the visits carried out to the Kingdom in Europe, Aruba, and the Netherlands Antilles.* BES *
41. European Committee of Social Rights (2011). *Conclusions.* BES *
42. Faber, W., Mostert, S., Nelen, J.M., Van Nunen, A.A.A., La Roi, C. (2007). *Baselinestudy Criminaliteit en Rechtshandhaving op Curaçao en Bonaire.* Amsterdam: Faber Organisatievernieuwing en Vrije Universiteit Amsterdam. B *
43. Federatie Antilliaanse Jeugdzorg en SIFMA (2010). *Jong (&) Moeder. Een inventariserend onderzoek naar de situatie van tienermoeders op de Nederlandse Antillen.* Curaçao: Federatie Antilliaanse Jeugdzorg. BES *
44. Fundashon Cas Bonairiano (2011). *Rapportage woonwensenonderzoek 2011. Woonwensen Bonaire in Beeld.* B
45. GGD Den Haag (2012). *Inzet GGD Den Haag voor de ondersteuning van de Bestuurscolleges Caribisch Nederland bij de uitvoering van publieke gezondheid en de implementatie van de GHOR. Verslag Veldbezoek Seksuele Gezondheid & Hygiëne, van 15 september tot 7 oktober 2012.* BES
46. Global Initiative to End All Corporal Punishment of Children in collaboration with Global Movement for Children in Latin America and the Caribbean (2012). *Prohibiting corporal punishment of children in the Caribbean. Progress report 2012.* BES *
47. Government of the Netherlands Antilles (2011). *10th National Report on the implementation of the European Social Charter.* BES *
48. Hart, R.A. (1992). *Children's Participation: From Tokenism to Citizenship.* Innocenti Essays, Florence: Unicef. BES
49. Hesselink, A. (2009). *The approach with regard to the penitentiary system at the BES-islands.* Enschede: Universiteit Twente. BES *
50. Hirasing, R., Visser, R., Pourier, S., Rest, J. van, Schwiebbe, L. (2009). *De prevalentie van overgewicht en obesitas bij schoolkinderen op Bonaire in 2008.* Amsterdam: Vrije Universiteit Medisch Centrum (VUMC) en Richard Visser Institute (RVI). B *

51. Human Rights Committee (2009). *International Covenant on Civil and Political Rights, Concluding observations.* BES *
52. IdeeVersa (2012). *Referentiekader Caribisch Nederland. Bijlage 3: beleidsvelden.* BES *
53. *Informatiekrant Bonaire, Sint Eustatius en Saba.* Editie 13, juni 2012. BES
54. Inspectie van het Onderwijs (2008). *Het onderwijs op Bonaire, Sint Eustatius en Saba.* Utrecht: Inspectie van het Onderwijs. BES *
55. Inspectie van het Onderwijs (2012). *De staat van het Onderwijs. Onderwijsverslag 2010/2011.* B
56. International Organisation for Migration (IOM) (2005). *Exploratory assessment of trafficking in persons in the Caribbean region: The Bahamas, Barbados, Guyana, Jamaica, The Netherlands Antilles, St. Lucia, Suriname.* Washington & Geneva: IOM. BES *
57. International Organisation for Migration (IOM) (2005). *Legal review on trafficking in persons in the Caribbean region: The Bahamas, Barbados, Guyana, Jamaica, The Netherlands Antilles, St. Lucia, Suriname.* Washington & Geneva: IOM. BES *
58. Jeugdzorg en Gezinsvoogdij Caribisch Nederland (2012). *Samen zorgen voor de jeugd op Bonaire. Informatiefolder.* B
59. Jeugdzorg en Gezinsvoogdij Caribisch Nederland (2012). *Wat doet de Jeugdzorg en Gezinsvoogdij Caribisch Nederland. Informatiefolder voor professionals.* B
60. Jonkman, H., P. Cuijpers & J. Twisk (2011). Different worlds, common roots. A multilevel analysis of youth violence and delinquency in the Netherlands Antilles as a basis for crime prevention, In: *Well-being and social policy,* vol 6, nr 2, p 1-20. BES *
61. Kalverboer, M.E. & A.E. Zijlstra (2006). *Het belang van het kind in het Nederlandse recht: Voorwaarden voor ontwikkeling vanuit een pedagogisch perspectief.* Amsterdam: SWP. BES
62. Kinderombudsman (2011). *Wij laten van je horen; Jaarverslag 2011.* Den Haag. BES
63. Kinderombudsman (2012). *Kinderrechtenmonitor 2012.* Den Haag. BES
64. Kinderrechtencollectief (2008). *NGO rapport IVRK, Nederlandse Antillen.* BES *
65. Kloosterboer, Karin (2009). *Kind in het Centrum, Kinderrechten in Asielzoekerscentra.* Den Haag: UNICEF Nederland, Stichting Kinderpostzegels Nederland, Centraal Orgaan opvang asielzoekers.
66. Koninkrijk der Nederlanden (2012). *Antwoord van het Koninkrijk der Nederlanden op het verzoek van het Comité voor de uitbanning van discriminatie van vrouwen in zijn slotcommentaar (CEDAW/C/NLD/CO/5, paragraaf 52) om binnen twee jaar informatie te verstrekken over de stappen die genomen zijn om de in de paragrafen 27 en 29 vervatte aanbevelingen te implementeren.* BES *
67. Lagendijk, E. (2009). *Sport en bewegen op de BES-eilanden. Quick scan en advies over beleid, infrastructuur en organisatie van sport en bewegen op Bonaire, Sint Eustatius en Saba anno 2009.* Amsterdam: DSP-groep. BES *
68. Lange, J. de en P.C. Vegter (2010). *Rapport betreffende de implementatie en uitvoering van de te nemen verbeteringen na bezoek CPT aan de Nederlandse Antillen en Aruba in juni 2007, Voortgangsrapportage mei 2010.* BES
69. *Liever les in gebruik van de pil.* Trouw, 2 mei 2012. B
70. Meerdink, M.A., Schonenburg, L. (2010). *Pedagogical quality of daycare centers on the Netherlands Antilles. Current quality and comparison with quality measures of 2007.* Utrecht: Universiteit van Utrecht. BES *
71. Nationale UNESCO Commissie Nederlandse Antillen (2010). *The Boy problem, Genderverschillen in onderwijsloopbaan op de eilanden van de Nederlandse Antillen.* Curaçao: Nationale Unesco Commissie Nederlandse Antillen. BES *
72. Nederlandse Antillen (2007). *Regeringsrapportage.* BES *
73. Nederlandse Antillen (2009). *Rapportage aan het Comité voor de uitbanning van discriminatie van vrouwen (CEDAW).* E *
74. Nederlandse overheid (2012). *Vierde rapportage Nederland aan het Comité voor de Rechten van het Kind.* BES *
75. Nijenhuis, G, Roelofsen, M., Zuidgeest, M.H.P. en Maarseveen, M.F.A.M. van (2011). *Fietsplan Bonaire (2), nadere uitwerking. Naar een mobile, gezond en duurzaam Bonaire.* Bonaire en Enschede: Stichting ABC Advies. B *
76. Nona Balsem, S. (2011). NISB op de BES: nieuw leven voor bewegen en sport. In: *Lichamelijke Opvoeding,* jaargang 99, nr. 5, 27 mei 2011, p. 14-16. Zeist: KVLO. B *
77. Pan American Health Organisation (PAHO) (2005). *Gender, Health and Development in the Americas. Basic Indicators 2005.* Washington DC: PAHO. BES *
78. Pan American Health Organization (PAHO) (2007). Netherlands Antilles. In: *Health in the Americas 2007.* Washington DC: PAHO. BES *
79. *Plan Veiligheid Bonaire, Naar een veilige leefomgeving voor de burgers van Bonaire* (2006). B *
80. *Plan Veiligheid Sint Eustatius, Naar een veilige leefomgeving voor de burgers van Statia* (2006). E *

81. Raad voor de Rechtshandhaving (2012). *Het aangifteproces op Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Inspectieonderzoek van de Raad voor de Rechtshandhaving naar het bestaan, de opzet en de werking van het aangifteproces op Bonaire, Sint Eustatius en Saba.* BES *
82. Research voor Beleid (2012). *Evaluatie wet Medezeggenschap op Scholen. Eindrapport.* Een onderzoek in opdracht van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. BES
83. Rijksdienst Caribisch Nederland *Informatiekrant Bonaire, Sint Eustatius en Saba.* Nr 10, sept/okt. 2011. BES
84. Rijksdienst Caribisch Nederland, Zorgverzekeringskantoor. *Informatieborchure zorgverzekering voor verzekerden van de Zorgverzekering Bonaire, Saba en Sint Eustatius. Per 1 januari 2011.* BES
85. Rijksdienst Caribisch Nederland. *02.0 Leerplichtwet BES.* Folder. BES
86. Rijksdienst Caribisch Nederland. *03.0 Wet primair onderwijs BES.* Folder. BES
87. Rijksdienst Caribisch Nederland. *03.1 Wet primair onderwijs BES.* Folder. BES
88. Rijksdienst Caribisch Nederland. *04.0 Wet voortgezet onderwijs BES.* Folder. BES
89. Rijksdienst Caribisch Nederland. *04.2 Wet voortgezet onderwijs BES.* Folder. BES
90. Rijksdienst Caribisch Nederland. *05.1 Wet educatie en beroepsonderwijs BES.* Folder. BES
91. Rijksdienst Caribisch Nederland. *06.0 Sociale Kanstrajecten Jongeren (SKJ) Caribisch Nederland.* Folder. BES
92. Rijksdienst Caribisch Nederland. *Informatiekrant Bonaire, Sint Eustatius en Saba.* Editie 13, juni 2012. BES
93. Rijksdienst Caribisch Nederland. *Informatiekrant Bonaire, Sint Eustatius en Saba.* Nr 6. September 2010. BES
94. Rijksdienst Caribisch Nederland. *Informatiekrant Bonaire, Sint Eustatius, Saba.* Oktober 2010, nr 8. BES
95. Rijksdienst Caribisch Nederland. *Zorgverzekeringskantoor. Informatiebrochure zorgverzekering voor verzekerden van de Zorgverzekering Bonaire, Saba en Sint-Eustatius.* Per 1 januari 2011. BES
96. Rijksvertegenwoordiger voor de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba (2011). *Voorjaarsrapportage 2011.* BES
97. Rijksvertegenwoordiger voor de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba (2012). *Voorjaarsrapportage februari 2012.* BES
98. Sealy, I. (2007). *Als muren konden praten. Aard, omvang en politiële aanpak van huiselijk geweld op Bonaire. Onderzoeksresultaten enquête gehouden op het Scholengemeenschap Bonaire.* B *
99. SIFMA (2008). *Netherlands Antilles NGO Report to the Committee on the Rights of the Child.* BES *
100. SIFMA (2008). *NGO-rapportage Nederlandse Antillen.* BES *
101. Spruit, S. (2011). *Laat ze niet (uit)vallen! De rol van gezin en opvoeding bij voortijdig schoolverlaten op Bonaire.* Utrecht: Universiteit van Utrecht. B *
102. U.S. Department of State (2011). *Trafficking in Persons Report 2011, Netherlands.* BES *
103. Uitterhaegen, B., Trautmann, F. en Cuvalay, K. (2008). *Rapid Assessment naar problematisch drugs- en alcoholgebruik op Sint Maarten en Sint Eustatius.* Utrecht: Trimbos Instituut. E *
104. Uitterhaegen, B., Trautmann, F. en Cuvalay, K. (2008). *Rapid Assessment naar problematisch drugs- en alcoholgebruik op Sint Maarten en Sint Eustatius.* Utrecht: Trimbos Instituut. E *
105. Universiteit van de Nederlandse Antillen (2010). *Vrouwen van de Nederlandse Antillen en Aruba. Naar een betere toekomst, De positie van de Antilliaanse en Arubaanse vrouw in het heden, verleden en in de toekomst.* BES *
106. Verwey-Jonker Instituut (2011). *Kinderen in Tel: ook voor de nieuwe (bijzondere) gemeenten; Kinderrechten-nulmeting en jeugdparticipatie op Bonaire, Sint Eustatius en Saba.* Utrecht: UNICEF Nederland. BES *
107. Vries, A. de (2003). *Mala mucha bou palu. De belevingswereld en het normen- en waardenstelsel van jongeren op Curaçao en Bonaire.* Curaçao: Federatie Antilliaanse Jeugdzorg. B *
108. Wiele, W.M. van der (2010). *Abortus provocatus op de BES eilanden. Een nulmeting.* In opdracht van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. BES *
109. Woonlinie (2011). *Saba Housing Vision 2012-2015. Housing and livability on 'The Unspoiled Queen'.* S *
110. Woonlinie (2011). *Woonvisie Sint Eustatius 2012-2015. Housing and livability on 'The Golden Rock'.* E *
111. *Woonvisie Bonaire CN 2011-2015.* B *
112. World Health Organization (WHO) (1978). *Declaration of Alma-Ata, International Conference on Primary Health Care.* Alma-Ata, USSR. 6-12 September 1978. BES
113. *Youth Policy Plan Saba* (2006). S *
114. Zuidgeest, M.H.P. en Maarseveen, M.F.A.M. van (2011). *Bonaire gezond en duurzaam: naar een fietsplan voor Bonaire.* Bonaire en Enschede: Stichting ABC Advies. B *

Bijlage 4 – Advies van het College voor de Rechten van de Mens

1 Inleiding

Het college voor de Rechten van de Mens publiceerde in maart 2013 haar advies *Gelijke behandeling bij de toepassing van het Kinderrechtenverdrag in Caribisch Nederland.* Hieronder is de in de publicatie opgenomen samenvatting weergegeven. Het gehele advies is beschikbaar op de website van het college.[1]

2 Samenvatting

In dit advies gaat het College voor de Rechten van de Mens in op de vraag of er bij de toepassing van de rechten uit het VN-Kinderrechtenverdrag onderscheid mag worden gemaakt tussen Caribisch Nederland (Bonaire, Sint Eustatius en Saba) en het Europese deel van Nederland, en zo ja, onder welke voorwaarden. Hiertoe onderzoekt het College het juridisch kader en de betekenis van zowel het gelijkheidsbeginsel als het VN-Kinderrechtenverdrag. Op twee rechten daaruit wordt specifiek ingegaan: het recht op bescherming tegen kindermishandeling en het recht op onderwijs.

Dit advies is geschreven op verzoek van UNICEF Nederland. UNICEF heeft een uitgebreid onderzoek verricht naar de situatie van kinderen op de zes Caribische eilanden van het Koninkrijk en publiceert in mei 2013 het eindrapport. Meer in brede kring heerst er onbegrip en onwetendheid over de precieze betekenis van het gelijkheidsbeginsel. Het College voor de Rechten van de Mens draagt graag bij aan verheldering van deze vragen. Daarom brengt het bij deze publiekelijk advies uit over de door UNICEF gestelde vragen.

Van belang is dat het essentiële minimumniveau van de rechten uit het VN-Kinderrechtenverdrag wordt gewaarborgd zowel in Caribisch als Europees Nederland. Er mag alleen verschil worden gemaakt in het realisatieniveau van bepaalde kinderrechten tussen Caribisch Nederland en Europees Nederland als geen sprake is van gelijke gevallen of als daar een objectieve rechtvaardiging voor bestaat. Het College geeft in dit advies uitleg over het toetsingskader dat daarvoor moet worden gebruikt. Als sprake is van afwijkende regels in beide landsdelen moet de Nederlandse overheid dit motiveren aan de hand van het toetsingskader. Daarbij is van belang dat de Nederlandse overheid zo nodig kijkt naar de effecten voor de bewoners via een 'impact assessment'.

Bij deze toetsing moet de aard van de betreffende verplichting van het VN-Kinderrechtenverdrag worden meegewogen. Deze dwingt soms tot onmiddellijke, rechtstreekse naleving van het betreffende kinderrecht; bij andere rechten is meer ruimte voor een geleidelijke realisering. Het essentiële minimumniveau van het kinderrecht dient wel zo snel mogelijk te worden gewaarborgd. Verder benadrukt het VN-Kinderrechtenverdrag de urgentie om voor bepaalde groepen burgers afwijkende regelingen en beleid te maken om hun achterstandspositie in de realisatie van kinderrechten weg te werken.

Het toetsingskader voor de beoordeling van de vraag of bij de realisatie van kinderrechten in Caribisch Nederland enerzijds en Europees Nederland anderzijds sprake is van (on)geoorloofd onderscheid, bestaat uit twee stappen.

Ten eerste de vergelijkbaarheidstoets. Het gaat hierbij om vergelijkbaarheid op relevante hoofdzaken in het licht van het doel dat met de betreffende maatregel wordt nagestreefd. Het is voor vergelijkbaarheid dus niet vereist dat de situatie tussen de beide landsdelen in alle opzichten volledig vergelijkbaar is. Het College is van mening dat het niet past om met betrekking tot Caribisch Nederland al te snel tot onvergelijkbaarheid met het Europese deel van Nederland te concluderen.

[1] http://www.mensenrechten.nl/publicaties/detail/18047.

Ten tweede is het maken van onderscheid in de realisatie van de kinderrechten tussen de beide landsdelen slechts toegestaan als dit objectief en redelijk te rechtvaardigen is:

1. het gemaakte onderscheid moet een legitiem doel dienen, in de zin van een niet-discriminerend doel, dat voldoet aan een zwaarwegend belang en/of een werkelijke behoefte;
2. de maatregel moet geschikt zijn om het doel te bereiken (voldoende nauwkeurig en passend);
3. er moet zijn voldaan aan het vereiste dat er geen alternatieve, minder onderscheidmakende maatregel mogelijk is om het beoogde doel te bereiken, en
4. het doel van de maatregel verhoudt zich evenredig tot de aangetaste belangen.

Bij de beoordeling van de geschiktheid van de maatregel om het beoogde doel te bereiken moet ook gekeken worden naar de praktische effecten ervan voor individueel getroffen bewoners, bijvoorbeeld via een 'impact assessment'. Uit bovenstaande blijkt dat een afwijkende vormgeving van de realisatie van kinderrechten in Caribisch Nederland ten opzichte van het Europese deel van Nederland objectief en redelijk gerechtvaardigd kan zijn. Wezenlijk onderscheidende factoren kunnen hierbij een rol spelen. Wel moet in beide landsdelen naar een gelijkwaardig niveau van bescherming worden toegewerkt.

Als sprake is van afwijkende regels in beide landsdelen moet de Nederlandse overheid dit motiveren aan de hand van het toetsingskader. Dit versterkt het rechtsbegrip en de acceptatie ervan. Het is van belang om deze afweging te verankeren op een kenbare, daartoe aangewezen plek in de wetgevingsstukken.

Bijlage 5 – Het Kinderrechtenverdrag

Het Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind wordt ook wel het *Kinderrechtenverdrag* genoemd. Het is hieronder in verkorte vorm weergegeven.

Artikel 1 Definitie van het kind
Ieder mens jonger dan achttien jaar is een kind.

Artikel 2 Non-discriminatie
Alle rechten gelden voor alle kinderen, zonder uitzonderingen. De overheid neemt maatregelen om alle rechten te realiseren en moet ervoor zorgen dat elk kind wordt beschermd tegen discriminatie.

Artikel 3 Belang van het kind
Het belang van het kind moet voorop staan bij alle maatregelen die kinderen aangaan. De overheid moet het welzijn van alle kinderen bevorderen en houdt toezicht op alle voorzieningen voor de zorg en bescherming van kinderen.

Artikel 4 Realiseren van kinderrechten
De overheid neemt alle nodige maatregelen om de rechten van kinderen te realiseren en moet via internationale samenwerking armere landen hierbij steunen.

Artikel 5 Rol van de ouders
De overheid moet de rechten, plichten en verantwoordelijkheden van ouders en voogden respecteren. De ouders en voogden moeten het kind (bege)leiden in de uitoefening van zijn of haar rechten op een manier die past bij de leeftijd en ontwikkeling van het kind.

Artikel 6 Recht op leven en ontwikkeling
Ieder kind heeft recht op leven. De overheid waarborgt zoveel mogelijk het overleven en de ontwikkeling van het kind.

Artikel 7 Naam en nationaliteit
Het kind heeft bij de geboorte recht op een naam en een nationaliteit en om geregistreerd te worden. Het kind heeft het recht zijn of haar ouders te kennen en door hen verzorgd te worden.

Artikel 8 Identiteit
Het kind heeft het recht zijn of haar identiteit te behouden, zoals nationaliteit, naam en familie-banden. De overheid steunt het kind om zijn of haar identiteit te herstellen als die ontnomen is.

Artikel 9 Scheiding kind en ouders
Het kind heeft het recht om bij de ouders te leven en op omgang met beide ouders als het kind van een of beide ouders gescheiden is, tenzij dit niet in zijn of haar belang is. In procedures hierover moet naar de mening van kinderen en ouders worden geluisterd.

Artikel 10 Gezinshereniging
Ieder kind heeft het recht om herenigd te worden met zijn of haar ouder(s) als het kind en de ouder(s) niet in hetzelfde land wonen. Aanvragen hiervoor moet de overheid met welwillendheid, menselijkheid en spoed behandelen. Het kind dat in een ander land dan zijn of haar ouder(s) verblijft, heeft recht op rechtstreeks en regelmatig contact met die ouder(s).

Artikel 11 Kinderontvoering
Het kind heeft recht op bescherming tegen kinderontvoering naar het buitenland door een ouder. De overheid neemt ook maatregelen om ervoor te zorgen dat het kind kan terugkeren vanuit het buitenland als het ontvoerd is.

Artikel 12 Participatie en hoorrecht
Het kind heeft het recht om zijn of haar mening te geven over alle zaken die het kind aangaan. De overheid zorgt ervoor dat het kind die mening kan uiten en dat er naar hem of haar wordt geluisterd. Dit geldt ook voor gerechtelijke en bestuurlijke procedures.

Artikel 13 Vrijheid van meningsuiting
Het kind heeft recht op vrijheid van meningsuiting, dit omvat ook de vrijheid inlichtingen en denkbeelden te verzamelen, te ontvangen en te verspreiden. Daarbij moet rekening gehouden worden met de rechten van anderen.

Artikel 14 Vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst
Het kind heeft recht op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst en de vrijheid deze te uiten. De overheid respecteert de rechten en plichten van ouders en voogden om het kind te (bege)leiden bij de uitoefening van dit recht op een manier die past bij zijn of haar leeftijd en ontwikkeling.

Artikel 15 Vrijheid van vereniging
Het kind heeft het recht om met anderen vreedzaam samen te komen, lid te zijn of te worden van een vereniging en een vereniging op te richten.

Artikel 16 Privacy
Ieder kind heeft recht op privacy. De overheid beschermt het kind tegen inmenging in zijn of haar privé- en gezinsleven, huis of post en respecteert zijn of haar eer en goede naam.

Artikel 17 Recht op informatie
Het kind heeft recht op toegang tot informatie en materialen van verschillende bronnen en in het bijzonder op informatie en materialen die zijn of haar welzijn en gezondheid bevorderen. De overheid stimuleert de productie en verspreiding hiervan en zorgt ervoor dat het kind beschermd wordt tegen informatie die schadelijk is.

Artikel 18 Verantwoordelijkheden van ouders
Beide ouders zijn verantwoordelijk voor de opvoeding van hun kinderen. Het belang van het kind staat hierbij voorop. De overheid respecteert de eerste verantwoordelijkheid van ouders en voogden, geeft hen ondersteuning en creëert voorzieningen voor de zorg van kinderen, ook voor kinderopvang als de ouders werken.

Artikel 19 Bescherming tegen kindermishandeling
Het kind heeft recht op bescherming tegen alle vormen van lichamelijke en geestelijke mishandeling en verwaarlozing zowel in het gezin als daarbuiten. De overheid neemt maatregelen ter preventie en signalering hiervan en zorgt voor opvang en behandeling.

Artikel 20 Kinderen zonder ouderlijke zorg
Een kind dat tijdelijk of blijvend niet in het eigen gezin kan opgroeien heeft recht op bijzondere bescherming. De overheid zorgt voor alternatieve opvang, zoals een pleeggezin of indien nodig een kindertehuis.

Artikel 21 Adoptie
Het belang van het kind moet voorop staan bij adoptie. Als er voor het kind geen oplossing mogelijk is in het eigen land, is internationale adoptie toegestaan. De overheid houdt toezicht op de adoptieprocedures en bestrijdt commerciële praktijken.

Artikel 22 Vluchtelingen
Een kind dat asiel zoekt of erkend is als vluchteling, heeft recht op bijzondere bescherming en bijstand ongeacht of hij of zij alleenstaand of bij zijn ouders is. De overheid moet proberen de ouders of andere familieleden van alleenstaande gevluchte kinderen op te sporen. Als dat niet lukt, heeft het kind recht op dezelfde bescherming als elk ander kind zonder ouderlijke zorg.

Artikel 23 Kinderen met een handicap
Een kind dat geestelijk of lichamelijk gehandicapt is, heeft recht op bijzondere zorg. De overheid waarborgt het recht van het gehandicapte kind op een waardig en zo zelfstandig mogelijk leven waarbij het kind actief kan deelnemen aan de maatschappij en zorgt voor bijstand om de toegang tot onder meer onderwijs, recreatie en gezondheidszorg te verzekeren.

Artikel 24 Gezondheidszorg
Het kind heeft recht op de best mogelijke gezondheid en op gezondheidszorgvoorzieningen. De overheid waarborgt dat geen enkel kind de toegang tot deze voorzieningen wordt onthouden. Extra aandacht is er voor de vermindering van baby- en kindersterfte, eerstelijnsgezondheidszorg,

voldoende voedsel en schoon drinkwater, zorg voor moeders voor en na de bevalling en voor voorlichting over gezondheid, voeding, borstvoeding en hygiëne. De overheid zorgt ervoor dat traditionele gewoontes die schadelijk zijn voor de gezondheid van kinderen, worden afgeschaft.

Artikel 25 Uithuisplaatsing
Een kind dat uit huis is geplaatst voor zorg, bescherming of behandeling van zijn of haar geestelijke of lichamelijke gezondheid, heeft recht op een regelmatige evaluatie van zijn of haar behandeling en of de uithuisplaatsing nog nodig is.

Artikel 26 Sociale zekerheid
Ieder kind heeft het recht op voorzieningen voor sociale zekerheid.
Voorbehoud: Nederland geeft kinderen geen eigen aanspraak op sociale zekerheid maar regelt dit via de ouders.

Artikel 27 Levensstandaard
Ieder kind heeft recht op een levensstandaard die voldoende is voor zijn of haar lichamelijke, geestelijke, intellectuele, zedelijke en maatschappelijke ontwikkeling. Ouders zijn primair verantwoordelijk voor de levensomstandigheden van het kind maar de overheid moet hen hierbij helpen met bijstand en ondersteuning zodat het kind op z'n minst voldoende eten en kleding en adequate huisvesting heeft.

Artikel 28 Onderwijs
Het kind heeft recht op onderwijs. Basisonderwijs is voor ieder kind gratis en verplicht. De overheid zorgt ervoor dat het voortgezet – en beroepsonderwijs toegankelijk is voor ieder kind, in overeenstemming met zijn of haar leerniveau. De overheid pakt vroegtijdig schooluitval aan. De handhaving van de discipline op school moet de menselijke waardigheid en kinderrechten respecteren. International samenwerking is nodig om analfabetisme te voorkomen.

Artikel 29 Onderwijsdoelstellingen
Het kind heeft recht op onderwijs dat is gericht op: de ontplooiing van het kind; respect voor mensenrechten en voor de eigen culturele identiteit, de waarden van het eigen land en van andere landen; vrede en verdraagzaamheid; gelijkheid tussen geslachten; vriendschap tussen alle volken en groepen en eerbied voor het milieu. Iedereen is vrij om een school naar eigen inzicht op te richten met inachtneming van deze beginselen en de door de overheid vastgestelde minimumnormen voor alle scholen.

Artikel 30 Kinderen uit minderheidsgroepen
Een kind uit een etnische, religieuze of linguïstische minderheidsgroep heeft recht om zijn of haar eigen cultuur te beleven, godsdienst te belijden of taal te gebruiken.

Artikel 31 Recreatie
Het kind heeft recht op rust en vrije tijd, om te spelen en op recreatie, en om deel te nemen aan kunst en cultuur. De overheid zorgt ervoor dat ieder kind gelijke kansen heeft om dit recht te realiseren en bevordert recreatieve, artistieke en culturele voorzieningen voor kinderen.

Artikel 32 Bescherming tegen kinderarbeid
Het kind heeft recht op bescherming tegen economische uitbuiting en tegen werk dat gevaarlijk en schadelijk is voor zijn of haar gezondheid en ontwikkeling of de opvoeding hindert. De overheid moet een minimumleeftijd voor arbeid en aangepaste werktijden en arbeidsvoorwaarden vaststellen.

Artikel 33 Bescherming tegen drugs
Het kind heeft recht op bescherming tegen drugsgebruik. De overheid moet maatregelen nemen zodat kinderen niet ingezet worden bij het maken of in de handel van drugs.

Artikel 34 Seksueel misbruik
Het kind heeft recht op bescherming tegen seksuele uitbuiting en seksueel misbruik. De overheid moet maatregelen nemen om kinderprostitutie en kinderpornografie te voorkomen.

Artikel 35 Handel in kinderen
Het kind heeft recht op bescherming tegen ontvoering en mensenhandel. De overheid onderneemt actie om te voorkomen dat kinderen worden ontvoerd, verkocht of verhandeld.

Artikel 36 Andere vormen van uitbuiting
Het kind heeft recht op bescherming tegen alle andere vormen van uitbuiting die schadelijk zijn voor enig aspect van het welzijn van het kind.

Artikel 37 Kinderen in detentie
Marteling en andere vormen van wrede, onmenselijke of onterende behandeling of bestraffing van het kind zijn verboden. Kinderen mogen niet veroordeeld worden tot de doodstraf of tot levenslange gevangenisstraf. Opsluiting van een kind mag alleen als uiterste maatregel en dan zo kort mogelijk. Als een kind wordt opgesloten, moet de rechter zo snel mogelijk beslissen of dat mag. Het kind heeft daarbij recht op juridische steun. Kinderen mogen niet samen met volwassenen opgesloten worden. Alle kinderen in detentie hebben recht op een menswaardige behandeling en op contact met hun familie.
Voorbehoud: in Nederland kan op kinderen vanaf zestien jaar het volwassenenstrafrecht worden toegepast.

Artikel 38 Kinderen in oorlogssituaties
Een kind in een oorlogssituatie heeft recht op extra bescherming en zorg. De overheid waarborgt dat kinderen jonger dan vijftien jaar niet voor militaire dienst worden opgeroepen.

Artikel 39 Bijzondere zorg voor slachtoffers
Een kind dat slachtoffer is van oorlogsgeweld of van uitbuiting, misbruik, foltering of een andere wrede, onmenselijke of onterende behandeling of bestraffing heeft recht op bijzondere zorg – in een omgeving die goed is voor het zelfrespect, de gezondheid en de waardigheid van het kind – om te herstellen en te herintegreren in de samenleving.

Artikel 40 Jeugdstrafrecht
Ieder kind dat verdacht, vervolgd of veroordeeld wordt voor een strafbaar feit heeft recht op een pedagogische behandeling die geen afbreuk doet aan de eigenwaarde en de menselijke waardigheid van het kind, die rekening houdt met de leeftijd van het kind en die de herintegratie en de opbouwende rol van het kind in de samenleving bevordert. Ieder kind heeft recht op een eerlijk proces en op juridische bijstand. De overheid houdt kinderen zoveel mogelijk buiten strafrechtelijke procedures.
Voorbehoud: in Nederland krijgt een kind bij lichte overtredingen soms geen juridische bijstand.

Colofon

Kind op Sint Eustatius. Kinderrechten in Caribisch Nederland is een uitgave van UNICEF Nederland.

© mei 2013

Tekst
Karin Kloosterboer

Vormgeving omslag
Eveline den Heijer, Studio Tint, Den Haag

Druk
Johan van Deventer, Drukkerij van Deventer bv, 's-Gravenzande

Oplage
200 exemplaren

Contact
kkloosterboer@unicef.nl

Het rapport is deel van de volgende serie:

- *Kind op Bonaire. Kinderrechten in Caribisch Nederland*
- *Kind op Sint Eustatius. Kinderrechten in Caribisch Nederland*
- *Kind op Saba. Kinderrechten in Caribisch Nederland*
- *Kind op Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Kinderrechten in Caribisch Nederland. Samenvatting*

De rapporten, bijlagen en samenvatting zijn te vinden op:
www.unicef.nl/koninkrijkskinderen

UNICEF Nederland
Postbus 67
2270 AB Voorburg
www.unicef.nl

ISBN 978-90-73841-19-2